ASIMOV

Întemeietorii

SF 28

Teora

Internet: www.teora.ro

ISAAC ASIMOV

Întemeietorii

Buy Jupiter And Other Stories, 1975

Traducere de Mihai-Dan Pavelescu

Isaac Asimov
BUY JUPITER AND OTHER STORIES

Published by TEORA in arrangement with Doubleday, a division of Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

Tuturor redactorilor, ale căror cariere, într-un moment sau altul, au intersectat-o pe a mea - băieţi buni, cu toţii.

Toate personajele din această carte sunt fictive şi orice asemănări cu persoane reale, în viaţă sau nu, reprezintă simple coincidenţe.

Dintotdeauna, obiceiul meu, Bunilor Cititori, a fost de a mă destăinui vouă, deoarece nu am nimic de ascuns[1]. De aceea, permiteţi-mi să vă povestesc cum am ajuns să alcătuiesc această culegere.

Fusesem desemnat oaspete de onoare la Boskone XI (denumirea unei convenţii science fiction care s-a ţinut în Boston, între 1 şi 3 martie 1974) şi ulterior am aflat că devenise o tradiţie pentru comitetul de organizare al convenţiei să publice un volumaş cu lucrări ale oaspetelui de onoare. Membrii comitetului au rânjit larg şi mi-au cerut să contribui cu câteva texte.

Am fost pus într-o dilemă. Povestirile mele science fiction sunt publicate de mult stimata editură de excelentă reputaţie Doubleday & Company şi mă temeam că, dacă scriam literatură pentru altcineva, o privire jignită ar putea apărea în ochii blânzi şi căprui ai conducerii Doubleday. Comitetul Boskone, simţind temerea mea că aş putea fi făcut bucăţele de redactorii înnebuniţi de furie, m-a asigurat că volumul respectiv urma să aibă un tiraj limitat la numai cinci sute de exemplare.

Ca atare, l-am abordat plin de îndrăzneală pe Lawrence P. Ashmead, redactorul meu de carte de la Doubleday, şi l-am întrebat dacă puteam da curs cererii. Am subliniat că aveam să folosesc câteva povestiri ce nu apăruseră în nici una din antologiile publicate de Doubleday. Larry, sufletul cel mai blând care poate exista, a spus: “Sigur că da, Isaac. Dă-i drumul.”, aşa că i-am dat drumul.

Rezultatul a fost o cărticică intitulată *Le-aţi văzut?* (1974), conţinând opt texte. Trebuia să fie publicată chiar înainte de Boskone XI, unde se spera să se poată vinde sute (sau măcar zeci) de exemplare. Cred că nu mai trebuie să

[1] Vorbesc din punct de vedere literar. (n. a.)

precizez că, datorită capriciilor din lumea editorială, cartea a fost gata imediat *după* convenţie, aşa că în privinţa vânzărilor s-a dovedit o ediţie chiar mai redusă decât se plănuise.

Însă Larry îşi aştepta clipa. Blândeţea lui ascunde o şiretenie redacţională fără pereche.

După o vreme, m-a întrebat:

– A ieşit volumaşul acela, Isaac?

– Oh, sigur că da, am zâmbit eu larg (fiindcă întotdeauna simt o satisfacţie firească să vorbesc despre cărţile mele) şi, la următoarea noastră întâlnire, i-am dăruit un exemplar.

El l-a examinat şi a comentat:

– Ce păcat că povestirile astea nu se bucură de o circulaţie mai largă… Doubleday n-ar putea scoate o ediţie?

Am fost nevoit să-i atrag atenţia asupra unui amănunt insurmontabil.

– N-are decât cincizeci şi cinci de pagini, Larry. Iar Larry a replicat prompt:

– Atunci, mai adaugă-i nişte povestiri. (De ce nu mă gândisem şi *eu* la asta?)

De fapt, s-a dovedit că Doubleday avea ambiţia să publice în culegeri toate povestirile pe care le-am scris vreodată. Eu nu sunt sigur că-i o idee chiar atât de bună, întrucât unele sunt mai puţin reuşite şi poate câteva nici nu merită imortalizarea.

Larry (care mă întrece, ca partizan al lui Asimov) a râs copios auzindu-mi opinia. El a subliniat că: 1) nici o povestire nu pare slabă tuturor cititorilor, 2) nici o povestire scrisă de Asimov nu poate fi cu adevărat slabă şi 3) bune sau slabe, toate prezintă un interes istoric.

De aceea, am cedat (fiindcă cine poate rezista în faţa ochiului sclipitor al lui Larry?) şi am adăugat suficiente texte pentru ca totalul să ajungă la două duzini. În majoritate, ele nu sunt povestiri lungi (în medie, şapte-opt pagini), n-au apărut în nici una din antologiile mele

anterioare şi le-am aranjat în ordinea cronologică a publicării.

Aceia dintre voi care au citit cărţile mele *Înaintea epocii de aur (1*974) şi *Perioada Campbell*[2] (1972) ştiu că ele formează laolaltă un soi de autobiografie literară până în 1949, anul când am vândut primul roman la Doubleday şi m-am mutat în Boston, la Facultatea de Medicină a universităţii locale.

În cartea de faţă, voi continua obiceiul de a adăuga comentarii autobiografice povestirilor. Pe de o parte, procedez aşa datorită numărului de scrisori primite din partea cititorilor care, referindu-se la comentarii, spun că sunt “chiar mai plăcute” decât povestirile. (Asta reprezintă oare un tribut adus şarmului meu literar, sau un semnal de alarmă în privinţa talentului ficţional?) Pe de altă parte, intenţionez să reduc din presiunile anumitor redactori (salut, Larry!) care insistă să scriu o autobiografie - completă şi detaliată.

Le repet întruna că singura perspectivă pe care am cunoscut-o a fost cea de la maşina mea de scris şi că nu mi s-a întâmplat niciodată nimic interesant, totuşi argumentele se adresează unor surzi. În acelaşi timp, dacă povestesc destule din biografia mea…

În majoritatea anilor '40, scrisesem exclusiv pentru John Campbell şi revista sa, *Astounding Science Fiction.* Ba chiar o făcusem într-o asemenea măsură încât mă tulbura ideea că, dacă se întâmpla ceva cu redactorul ori cu revista, cariera mea de scriitor ar fi luat sfârşit.

Deşi vândusem prima carte science fiction, *O piatră pe cer*[3] editurii Doubleday care o publicase pe 19 ianuarie 1950, la mai puţin de trei săptămâni după a treizecea mea aniversare, mi se părea că nu mă puteam bizui pe scrierea

[2] Antologie apărută la Editura Teora, 1998. (n. trad.)
[3] Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)

de romane. Nu aveam nici o asigurare că puteam repeta isprava şi mă simţeam liniştit numai cu vânzările la reviste, cu care mă obişnuisem în primii unsprezece ani de carieră literară.

Următorul deceniu, cel al anilor '50, a început însă printr-o expansiune rapidă a pieţei revistelor de science fiction, iar eu am beneficiat imediat de această situaţie.

Una dintre noile reviste planificate pentru 1950 urma să fie intitulată *Galaxy Science Fiction.* Redactorul-şef avea să fie Horace L. Gold, ale cărui povestiri le citisem şi admirasem; de aceea, m-am simţit extrem de măgulit când el mi-a cerut un text pentru primul număr al revistei, pe care, evident, dorea s-o demareze spectaculos.

Din păcate, timpul pe care-l aveam la dispoziţie era foarte scurt. Povestirea trebuia să fie gata într-o săptămână, iar eu mă simţeam realmente tulburat să scriu pentru altcineva decât John Campbell. La urma urmelor, nu aveam nici cea mai mică idee despre ce-i plăcea lui Horace, pe când eu şi John ajunseserăm să ne potrivim precum yin şi yang.

Am încercat însă şi am scris *Sala de biliard darwiniană.* Horace a acceptat-o, dar fără un entuziasm vizibil, şi eu am avut senzaţia neplăcută că o luase numai fiindcă îi trebuia neapărat ceva pentru acel extrem de important prim număr din octombrie 1950.

Din proprie experienţă, vă pot spune că sentimentul încercat atunci când vinzi o povestire în mod nemeritat, doar pe baza numelui tău sau profitând de disperarea unui redactor, este cu mult mai neplăcut decât ceea ce simţi când ţi se respinge un text (dacă, desigur, nu alergi disperat după bani).

Ca atare, m-am oferit imediat să-i scriu lui Horace altă povestire şi am făcut-o[4]. Horace a cumpărat-o şi pe aceea,

[4] Povestirea respectivă a fost *Misionarul nelegitim,* pe care o veţi găsi în volumul meu *Căderea nopţii şi alte povestiri* (1969), sub titlul original, *Petece verzi.* (n. a.)

folosind-o în al doilea număr al revistei, din noiembrie 1950. Acum însă nu mai era presat de timp şi îşi putea permite să fie pretenţios, aşa că m-am simţit extrem de uşurat când mi-a acceptat textul - dar mi-a fost imposibil să nu remarc că nici de data aceasta n-a manifestat un entuziasm vizibil.

Treptat, o dată cu trecerea lunilor şi anilor, am înţeles în sfârşit că *niciodată* Horace nu accepta o povestire cu un entuziasm vizibil - iar adesea o făcea cu o vizibilă lipsă de entuziasm. (Iar refuzurile lui erau crâncene, atât de nepoliticoase încât, în cele din urmă, el a pierdut mulţi autori, care nu mai doreau să suporte genul de vituperaţii cu care-şi însoţea respingerile.)

Oricum, am ajuns să-mi dau seama că propriile-mi incertitudini faţă de *Sala de biliard darwiniană* erau inutile. Poate că nu fusese textul meu cel mai bun, dar pe Horace îl satisfăcuse ca orice altă povestire, ceea ce poate că nu-nsemna mare lucru.

Pentru mine, importanţa *Sălii de biliard darwiniene* constă în faptul că, laolaltă cu *O piatră pe cer,* a marcat începutul extinderii mele într-o mulţime de direcţii, încheindu-mi astfel dependenţa exclusivă de John Campbell (fără a înceta însă vreodată imensa mea recunoştinţă faţă de el).

1. SALA DE BILIARD DARWINIANĂ

– *Bineînţeles* că interpretarea obişnuită a Capitolului 1 din *Geneza* este complet eronată, am rostit. Imaginaţi-vă, de pildă, o sală de biliard!

Ceilalţi trei şi-au imaginat-o. Stăteam pe nişte scaune rotative stricate din laboratorul lui Trotter, însă nu era greu deloc să preschimbăm mesele de laborator în mese de biliard, eprubetele în tacuri, sticluţele cu reactivi în bile de fildeş şi apoi să vedem totul ca în realitate.

Thetier a ridicat un deget, a închis ochii şi a murmurat:

– O sală de biliard!

Ca de obicei, Trotter n-a spus nimic, ci a răsucit între palme a doua ceaşcă de cafea. Tot ca de obicei, cafeaua era groaznică, dar eu eram noul venit în grup şi încă nu-mi bătătorisem îndeajuns mucoasa gastrică.

– Şi acum, imaginaţi-vă sfârşitul unei partide de biliard, am continuat. Aţi introdus toate bilele, cu excepţia celei proprii, în anumite coşuri…

– Stai puţin, a intervenit Thetier, ca întotdeauna obsedat de precizie, nu contează în care coş le introduci, atâta vreme cât o faci într-o anumită ordine, sau…

– Este lipsit de importanţă. Când partida s-a terminat, toate bilele se află în diferite coşuri. Aşa-i? Să presupunem acum că, după ce partida a luat sfârşit, intrăm în sala de biliard, vedem numai această poziţie finală şi încercăm să reconstruim evenimentele anterioare. Desigur, există mai multe posibilităţi.

– Nu este cazul, dacă ştim regulile jocului, a observat Madend.

– Să presupunem că habar n-avem de ele. *Putem* decide că bilele au intrat în coşuri fiind lovite de bila rămasă pe

masă, care la rândul ei a fost lovită de tac. Acesta ar fi chiar adevărul, dar nu o explicaţie la care să ne gândim imediat şi spontan. Mai plauzibil, vom decide că bilele au fost puse în coşuri, individual, cu mâna, sau că ele au existat dintotdeauna acolo.

– Perfect, a rostit Thetier, dacă doreşti să revii la *Geneză,* vei susţine că, prin analogie, putem considera fie că Universul a existat dintotdeauna, fiind creat în mod arbitrar, aşa cum este acum, fie că s-a dezvoltat prin evoluţie. Şi ce dacă?

– Nu asta doream să afirm, m-am strâmbat. Să acceptăm faptul unei creaţii mânate de un scop şi să ne referim doar la metodele prin care putea fi ea realizată. Este uşor de presupus că Dumnezeu a spus: "Să fie lumină!" şi că a apărut lumina, dar nu-i estetic.

– E simplu, a zis Madend, iar Briciul lui Occam[5] cere ca dintre mai multe posibilităţi să fie aleasă cea mai simplă.

– Atunci, de ce nu sfârşim o partidă de biliard punând bilele în coşuri cu mâna? Este mai simplu, dar nu-i estetic. Pe de altă parte, dacă am fi început cu atomul primordial…

– Ce-i ăla? a întrebat încetişor Trotter.

– Păi, să-l definim ca fiind toată energia masică a Universului comprimată într-o singură sferă, în starea cu entropie minimă. Dacă l-am exploda într-o asemenea manieră încât toate particulele constituente de materie şi cuantele de energie să acţioneze, reacţioneze şi interacţioneze într-un mod antecalculat, astfel încât să fie creat numai actualul nostru Univers, n-ar fi o soluţie mult mai satisfăcătoare decât să fluturăm pur şi simplu din braţ şi să spunem: "Să fie lumină"?

– Vrei să zici, a intervenit Madend, ca atunci când dintr-o singură lovitură a tacului ai trimite toate cele cincisprezece bile în coşurile lor predestinate?

[5] William Occam (?1285-?1349), filosof scolastic englez, considerat cel mai de seamă logician al Evului Mediu. (n. trad.)

– Exact.

– Mi se pare că ar exista mai multă poezie în ideea unei acţiuni de proporţii a liberului arbitru, a comentat Madend.

– Asta depinde dacă priveşti materia ca matematician sau ca teolog, am observat. De fapt, Capitolul 1 din *Geneza* ar putea fi interpretat astfel încât să se potrivească schemei bilelor de biliard. Creatorul şi-ar fi putut petrece timpul calculând toate variabilele şi relaţiile necesare în şase ecuaţii uriaşe. Să considerăm o “zi” pentru fiecare ecuaţie. După ce a aplicat impulsul iniţial exploziv, el s-ar fi “odihnit” în “ziua” a şaptea. “Ziua” a şaptea ar reprezenta întregul interval de timp de la începuturi şi până în anul 4004 î.Hr. Este evident că intervalul acesta, în care configuraţia infinit de complexă a bilelor de biliard se autoaranjează, n-a reprezentat nici un interes pentru autorii *Bibliei.* Toate miliardele de ani scurşi între timp au fost consideraţi pur şi simplu unicul act de dezvoltare a creaţiei.

– Postulezi un univers teleologic, a zis Trotter, unul în care este implicat scopul.

– Sigur, am spus, de ce nu? Este ridicol un act de creaţie conştient, dar lipsit de scop. În plus, dacă încerci să consideri cursul evoluţiei drept rezultatul orb al forţelor lipsite de intenţie, vei căpăta nişte probleme extrem de derutante.

– De pildă? a întrebat Madend.

– De pildă, dispariţia dinozaurilor.

– Ce-i atât de greu de înţeles în privinţa asta?

– N-are nici un motiv logic. Încearcă să-mi oferi unul.

– Legea randamentului descrescător, a rostit Madend. Brontozaurii ajunseseră atât de grei încât aveau nevoie de picioare groase cât trunchiurile de copaci pentru a se susţine, de aceea trebuiau să stea în apă şi să lase flotabilitatea să rezolve lucrurile. În plus, erau nevoiţi să mănânce tot timpul pentru a obţine caloriile necesare supravieţuirii. Repet, *tot timpul.* În privinţa carnivorelor, competiţia dintre ele le blindase în aşa măsură încât se

transformaseră în tancuri umblătoare, gâfâind sub o jumătate de tonă de oase şi solzi. Ajunseseră, pur şi simplu, în punctul în care rentabilitatea dispăruse.

– Bine, am încuviinţat, aşadar “copilaşii” măricei dispar. Totuşi, majoritatea dinozaurilor erau creaturi mici, la care nici masa şi nici armura nu deveniseră excesive. Ce s-a petrecut cu ei?

– În privinţa celor mici, a precizat Thetier, a existat problema concurenţei. Dacă unele reptile şi-au dezvoltat păr şi sânge cald, ele s-au putut adapta mai eficient la variaţiile de climă. N-ar fi fost nevoie să se ferească de razele directe ale soarelui. Nu şi-ar fi încetinit mişcările imediat ce temperatura ar fi scăzut sub douăzeci şi cinci de grade Celsius. N-ar fi fost nevoie să hiberneze iarna. Prin urmare, ar fi fost primele în goana după hrană.

– Asta nu mă satisface, am clătinat din cap. În primul rând, nu cred că diverşii saurieni sunt chiar aşa uşor de înfrânt. Ei au trăit vreme de trei sute de milioane de ani, adică cu 298 de milioane mai mult decât a reuşit deocamdată specia *Homo.* În al doilea rând, animalele cu sânge rece continuă să supravieţuiască, mai cu seamă insectele şi amfibiile…

– Puterile reproducerii, a murmurat Thetier.

– *Plus* unele reptile. Şerpii, şopârlele şi broaştele ţestoase se descurcă, slavă Domnului, foarte bine. În privinţa asta, ce să spunem despre mări? Saurienii li s-au adaptat, ca ihtiozaurii şi plesiozaurii. Aceştia au dispărut la rândul lor şi n-au existat noi forme de viaţă dezvoltate, bazate pe progrese evoluţioniste radicale, care să-i concureze. Din câte îmi dau seama, cea mai dezvoltată formă de viaţă marină o reprezintă peştii, care datează de dinaintea ihtiozaurilor. În privinţa asta, ce mai spuneţi? Peştii sunt tot vieţuitoare cu sânge rece, ba chiar mai primitive. Iar în oceane nu se pune problema masei şi a randamentului descrescător, deoarece apa asigură sprijinul integral. Balena albastră este mai mare decât orice dinozaur care a

trăit vreodată. Încă ceva… Ce rost are să afirmăm că animalele cu sânge rece îşi încetinesc mişcările la temperaturi sub douăzeci şi cinci de grade? Peştii sunt foarte încântaţi de asemenea temperaturi şi n-aş îndrăzni să numesc “lent” un rechin.

– Atunci, de ce au dispărut dinozaurii de pe Pământ, lăsând numai oasele? a întrebat Madend.

– Făceau parte din planul general. O dată ce şi-au încheiat rolul, nu mai erau necesari, şi de aceea au fost îndepărtaţi.

– Cum? într-o catastrofă velikovskiană[6] corespunzător aranjată? Impactul unei comete? Mâna Domnului?

– Nu, bineînţeles că nu. Au murit în chip natural şi necesar, conform planurilor iniţiale.

– Atunci, ar trebui să putem afla care a fost cauza naturală şi necesară a dispariţiei lor.

– Nu neapărat. Poate fi vorba despre o obscură nefuncţionalitate a biochimiei sauriene, o avitaminoză…

– Este prea complicat, a concluzionat Thetier.

– Pare complicat, m-am încăpăţânat. Să presupunem că ar fi fost necesar să introducem o anumită bilă de biliard într-un buzunar printr-o lovitură în urma căreia bila noastră lovea mantinela de patru ori. V-aţi certa asupra traiectoriei relativ complicate? O lovitură directă ar fi fost mai simplă, dar n-ar fi avut acelaşi efect. În ciuda aparentelor complicaţii, lovitura aceasta n-ar fi fost cu mult mai dificil de executat. Ar fi fost vorba tot de o singură lovitură de tac, dar în altă direcţie. Proprietăţile cunoscute ale materialelor elastice şi legile de conservare a impulsului s-ar fi ocupat de restul.

[6] Immanuel Velikovsky (1895-1979), medic şi istoric american de origine rusă care a susţinut că, în trecutul Pământului, configuraţia Sistemului Solar a fost modificată, ceea ce a produs cataclisme terestre. (n. trad.)

– Aşadar, a spus Trotter, tu sugerezi că evoluţia reprezintă modalitatea cea mai simplă în care s-a putut progresa de la haosul iniţial până la Om.

– Exact. O vrabie nu moare fără motiv, dar nici un pterodactil.

– Şi unde ajungem de aici?

– Nicăieri. Evoluţia s-a încheiat prin dezvoltarea omului. Vechile reguli nu se mai aplică.

– Chiar aşa? a făcut Madend. Elimini apariţia permanentă a variaţiilor ambientale şi a mutaţiilor.

– Într-un fel, da, am insistat. Într-o măsură tot mai mare, omul îşi controlează mediul şi înţelege mecanismul mutaţiilor. Înainte de apariţia omului pe scenă, creaturile nu puteau să prevadă condiţiile climaterice şi nici să se ferească de modificările lor. Nu puteau pricepe pericolul crescător al speciilor noi, înainte ca acestea să le copleşească. Acum însă, puneţi-vă următoarea întrebare: Ce specii ne-ar putea înlocui şi cum ar face-o?

– Am putea începe, a vorbit tot Madend, de la insecte. Cred că ele o fac deja.

– Nu ne-au oprit să ne multiplicăm de zece ori în ultimii două sute cincizeci de ani. Dacă omul s-ar fi concentrat asupra luptei cu insectele, în loc să-şi cheltuiască majoritatea eforturilor cu alte tipuri de înfruntări, numitele insecte n-ar fi durat prea mult. N-am cum s-o dovedesc, dar asta-i opinia mea.

– Ce spui atunci despre bacterii sau, mai bine, despre viruşi? a întrebat Madend. Virusul gripal din 1918 s-a descurcat remarcabil, scăpând de un procentaj însemnat de oameni.

– Cum să nu, cam unu la sută! Nici chiar ciuma din secolul al XIV-lea n-a izbutit să omoare decât o treime din populaţia Europei, şi asta într-un moment când ştiinţa medicală era ca şi inexistentă. I s-a permis să-şi urmeze cursul în voie, în condiţiile cele mai jalnice de sărăcie medievală, mizerie şi subnutriţie, şi totuşi două treimi din

specia noastră extrem de rezistentă a reuşit să supravieţuiască. Sunt sigur că bolile nu ne pot extermina.

– Ce spui atunci despre Omul însuşi, dezvoltându-se într-un soi de Super-om şi înlocuindu-l pe cei vechi?

– Greu de presupus. Singura parte însemnată a fiinţei umane, în ceea ce priveşte calitatea de stăpân al lumii, este sistemul nervos - mai exact, emisferele cerebrale. Ele constituie partea cea mai specializată a organismului său şi, de aceea, o fundătură. Dacă evoluţia demonstrează ceva, este faptul că, o dată ce se stabileşte un anume grad de specializare, flexibilitatea se pierde şi evoluţia ulterioară poate continua numai în direcţia unei specializări şi mai mari.

– Nu exact asta se doreşte? s-a mirat Thetier.

– Poate că da, însă, după cum a subliniat şi Madend, specializările au tendinţa de a ajunge în punctul randamentului descrescător. Naşterea este un proces dificil şi dureros, datorită dimensiunilor capului fătului. Din cauza complicatului intelect uman, maturizarea mintală şi emoţională întârzie atât de mult faţă de cea sexuală, cu numeroasele consecinţe neplăcute. Fragilitatea dotării mintale produce numărul mare de nevropaţi ai rasei. Cât mai putem progresa fără un dezastru complet?

– Dezvoltarea, a precizat Madend, se poate manifesta în direcţia unei stabilităţi superioare sau a unei maturizări mai rapide, nu în cea a unei intensităţi sporite a puterii cerebrale.

– Poate că da, însă nu se întrevăd asemenea semne. Omul de Cro-magnon a trăit acum zece mii de ani şi există unele indicii interesante potrivit cărora oamenii din ziua de azi îi sunt inferiori tocmai în privinţa puterii cerebrale, ca să nu mai amintesc de cea fizică.

– Zece mii de ani, a observat Trotter, nu reprezintă mare lucru, pe scara evoluţiei. În plus, există întotdeauna posibilitatea ca alte specii de animale să-şi dezvolte

inteligenţa, sau ceva mai bun decât inteligenţa... dacă ar putea exista.

– Nu le vom lăsa niciodată. Asta-i chestia! Ar fi necesare sute de mii de ani pentru ca urşii, să zicem, sau şobolanii să devină inteligenţi, iar noi i-am extermina imediat cum am vedea ce se întâmplă... sau i-am folosi drept sclavi.

– Perfect, a aprobat Thetier. Să ne referim atunci la unele obscure deficienţe biochimice, aşa cum ai susţinut chiar tu în cazul dinozaurilor. Să luăm, de pildă, vitamina C. Singurele organisme care n-o pot produce sunt cobaii şi primatele, inclusiv oamenii. Să presupunem că tendinţa aceasta continuă şi că noi devenim cu totul dependenţi de prea mulţi factori alimentari esenţiali. Sau să presupunem că va continua aparenta creştere a susceptibilităţii omului faţă de cancer. Ce se va întâmpla atunci?

– Asta n-ar constitui o problemă, am replicat. Este esenţa unei noi situaţii: vom produce pe cale artificială toţi factorii nutritivi cunoscuţi şi vom putea ajunge în cele din urmă la o dietă complet sintetică. În plus, nu există nici un motiv să nu credem că într-o bună zi vom reuşi să vindecăm cancerul.

Trotter s-a sculat. Îşi terminase cafeaua, dar continua să rotească ceaşca între palme.

– Perfect, aşadar tu spui că am ajuns într-o fundătură. Dar dacă situaţia asta a fost prevăzută din capul locului? Creatorul a fost gata să cheltuiască trei sute de milioane de ani pentru a lăsa dinozaurii să dezvolte ceva care ar grăbi apariţia omului, cel puţin aşa spui tu... De ce n-ar fi prevăzut el o modalitate prin care omul să-şi folosească inteligenţa şi controlul asupra mediului pentru a pregăti următoarea etapă a jocului? Ar putea fi o parte foarte amuzantă a configuraţiei bilelor de biliard.

Asta m-a pus pe gânduri.

– Ce vrei să spui? am întrebat.

– Oh, mi-a zâmbit Trotter, mă gândeam că ar fi posibil să nu fie totul o coincidenţă. Că o rasă nouă poate fi pe

punctul de a apărea, iar cea veche pe cale de a dispărea exclusiv prin eforturile acestui mecanism cerebral.

Şi-a ciocănit uşor tâmpla.

– În ce mod?

– Opreşte-mă dacă greşesc, dar nu cumva nucleonica şi cibernetica ajung simultan la apogeu? Nu cumva inventăm în acelaşi timp bombele cu hidrogen şi maşinile gânditoare? Să fie oare coincidenţă, sau parte din ţelul divin?

Cam atâta s-a discutat în pauza aceea de prânz. Totul a început ca o argumentaţie logică subtilă din partea mea, dar de atunci… stau şi mă-ntreb!

* * *

Sala de biliard darwiniană este, în esenţă, o conversaţie între mai multe persoane. Dintotdeauna tânjisem să scriu aşa ceva, poate pentru că citisem prea multe istorii care-mi plăcuseră şi care începeau cu călători adunaţi în jurul unui foc zdravăn, glumind într-o noapte furtunoasă, după care unul dintre ei povestea: “Exact într-o noapte ca asta, am plecat…”

Povestirea a fost puternic influenţată de situaţia mea în Facultatea de Medicină. Acolo, pauza de prânz se transforma adesea într-o prelungită discuţie neoficială cu alte cadre didactice - în special cu Burnham S. Walker, şeful catedrei de biochimie, William C. Boyd, de la imunochimie, şi Matthew A. Derow, de la microbiologie.

Toţi trei, dar în special Boyd, erau amatori de science fiction şi Boyd fusese cel care îmi propusese modestul post de preparator (pentru salariul, care pe atunci mi se păruse incredibil, de cinci mii de dolari pe an).

În cele din urmă, împreună cu Walker şi Boyd, am scris un manual de biochimie intitulat *Biochimie şi metabolism uman* (1952). Manualul a fost reeditat în 1954, apoi în 1957; de fiecare dată, a însemnat un eşec financiar. Un alt manual, scris împreună cu Walker şi cu o asistentă

medicală, se adresa cursantelor de la şcoala de infirmiere şi se intitula *Chimie şi sănătate umană* (1956). A reprezentat un dezastru şi mai mare.

Deşi fusese un eşec, *Biochimie şi metabolism uman* mi-a deschis calea minunată a scrierii de non-ficţiune, după care nici eu şi nici cariera mea de scriitor n-am mai fost aceiaşi.

Intenţionasem să scriu mai multe povestiri sub forma unor dialoguri, ca *Sala de biliard darwiniană.* M-au oprit însă (poate spre norocul meu) interpretarea greşită a acceptării lui Horace şi remarca doctorului Walker, făcută după ce citise textul în revistă. În obişnuita lui manieră laconică, el observase: “Discuţiile *noastre* sunt mai bune.”

Dar nimic nu se pierde. Avea să vină o vreme când urma să fiu inspirat din nou, de data aceasta de conversaţiile din timpul prânzului ţinute la Trap Door Spiders, un club excentric a! cărui membru sunt. Păstrând perfect în memorie *Sala de biliard darwiniană,* am scris un ciclu de povestiri poliţiste în termenii unor discuţii purtate la masă. Majoritatea lor au apărut în diverse numere ale revistei *Ellery Queen's Mystery Magazine,* începând cu ianuarie 1972. Douăsprezece dintre ele au fost antologate în volumul *Povestiri din Black Widowers* (1974). Ulterior, am mai scris alte douăsprezece pentru *Alte povestiri din Black Widowers.*

În *Perioada Campbell,* am menţionat faptul că au existat unsprezece texte pe care n-am reuşit niciodată să le vând. Ba mai mult, afirmam în amintita carte, că nici unui din cele unsprezece nu mai există şi ele vor rămâne de-a pururi neştiute.

Universitatea Boston colecţionează însă toate hârţoagele mele cu o asiduitate şi hotărâre ce ar merita o cauză mai bună şi, când a început s-o facă, prin 1966, i-am donat teancuri întregi de ciorne peste care nu-mi mai aruncasem ochii.

A făcut-o însă un tânăr şi entuziast fan. Se pare că universitatea permite examinarea colecţiilor literare în scopuri de cercetare şi tânărul fan, probabil pretextând că este istoric, a căpătat acces la dosarele mele. Acolo a descoperit manuscrisul decolorat conţinând *Jocul cei mare,* o schiţă de trei pagini pe care o înregistrasem în *Perioada Campbell* ca fiind a unsprezecea şi ultima dintre povestirile mele refuzate şi pierdute.

Întrucât citise *Perioada Campbell,* tânărul a recunoscut valoarea descoperirii. A fotocopiat-o şi mi-a expediat un exemplar. Iar eu am avut imediat grijă să fie publicată. A apărut în *Înaintea epocii de aur.*

Când am citit însă manuscrisul schiţei *Jocul cel mare,* am constatat că, într-un fel, el nu fusese niciodată pierdut. Îi recuperasem. Pe la începutul anului 1950, Robert W. Lowndes, pe atunci redactor-şef al mai multor reviste science fiction editate de grupul editorial Columbia Publications, care se bucura din plin de avântul science fiction al epocii, îmi solicitase un text. Probabil că-mi amintisem *Jocul cel mare,* realizat cu opt ani mai devreme, fiindcă scrisesem *Ziua vânătorilor,* care era o versiune extinsă a primei povestiri, iar Bob o publicase în numărul din noiembrie 1950 al revistei *Future Combined with Science Fiction Stories.*

2. ZIUA VÂNĂTORILOR

Totul a început în noaptea când a şi luat sfârşit. N-a fost mare lucru. Doar că m-a tulburat; mă tulbură şi acum.

Aşadar, Joe Bloch, Ray Manning şi cu mine stăteam la masa noastră favorită din colţul barului, având o seară întreagă la dispoziţie şi o mulţime de subiecte cu care să ne trecem vremea. Ăsta-i începutul.

Joe a declanşat totul, vorbind despre bomba atomică, despre ce credea el că trebuia făcut în privinţa ei si despre cine naiba s-ar fi gândit la ea acum cinci ani. Eu i-am replicat că mulţi indivizi se gândiseră la bombă acum cinci ani, ba chiar scriseseră povestiri în legătură cu ea şi că acum le venea al naibii de greu să încerce s-o ia înaintea ştiinţei. Ceea ce a dus la o hărmălaie generală despre câte ţicneli se pot îndeplini în realitate şi s-a rostit de multe ori “Eu, de pildă, cunosc...”.

Ray a spus că a auzit de la cineva că un mare savant trimisese o bucată de plumb în trecut, cam vreo două secunde, ori două minute, ori două miimi de secundă - nu mai ştia precis. A mai spus că savantul n-a scăpat nimănui o vorbă, deoarece era sigur că n-o să-l creadă nimeni.

Ca atare, m-am interesat, destul de caustic, de unde aflase *el.* O fi având Ray mulţi prieteni, dar pe majoritatea îi cunosc şi eu, şi nici unul nu-i mare savant. El mi-a răspuns că nu contează de unde a aflat, puteam să-l cred sau nu.

Apoi nu ne-a mai rămas nimic de făcut decât să discutăm despre călătoriile temporale şi ce-ar fi dacă te-ai întoarce în trecut şi l-ai omorî pe bunicul tău, sau de ce nu revenea nimeni din viitor ca să ne spună cine va învinge în următorul război, sau dacă o să fie un următor război, sau

dacă ai mai fi putut să trăieşti pe Pământ după următorul război, indiferent cine ar fi învins.

Ray a spus că ar fi a-ntâia dacă ai putea cunoaşte calul câştigător în cursa a şaptea, în timp ce se alerga cursa a şasea.

Joe însă gândea cu totul altfel.

– Necazul cu voi, băieţi, ne-a spus el, este că n-aveţi în cap decât războaie şi curse. Spre deosebire de voi, eu sunt un tip însetat de cunoaştere. Ştiţi ce-aş face dacă aş putea călători în timp?

Evident că am vrut să aflăm ce-ar fi făcut, pregătindu-ne să pufnim dezgustaţi, indiferent ce ne-ar fi spus.

– M-aş întoarce în trecut două, sau cinci, sau cincizeci de milioane de ani, a zis el, ca să aflu ce s-a întâmplat cu dinozaurii.

A fost o greşeală din partea lui Joe, pentru că eu şi Ray am considerat că era pur şi simplu o aiureală. Ray a întrebat cui îi păsa de dinozauri, iar eu am completat că dinozaurii nu erau buni decât să lase în urmă o grămadă de oase pentru indivizii care n-aveau minte decât să tocească podelele muzeelor, şi mai bine că dispăruseră naibii, ca să lase loc oamenilor. Bineînţeles că Joe a spus că, gândindu-se la *anumiţi* oameni pe care-i cunoştea - şi ne-a străpuns cu privirea - ar fi fost mai bine dacă am fi rămas la dinozauri, dar noi nu l-am băgat în seamă.

– Idioţilor, puteţi să râdeţi şi vă strâmbaţi cât doriţi, dar asta-i fiindcă n-aţi avut niciodată pic de imaginaţie, a zis el. Dinozaurii ăia erau nişte animale deosebite. Erau milioane, de tot felul, mari cât nişte case şi la fel de imbecili, peste tot. Apoi, deodată, uite-aşa - a pocnit din degete - au dispărut.

Cum adică? am dorit noi să ştim.

El însă îşi terminase berea şi acum agita o monedă spre Charlie, ca să-i arate că mai putea plăti o halbă, aşa că s-a mulţumit să ridice din umeri.

– Nu ştiu. Dar mi-ar plăcea să aflu.

Asta a fost tot. Aici ar fi trebuit să se termine povestea. Eu aş fi zis ceva, iar Ray ar fi aruncat o poantă, apoi am fi comandat şi noi câte o bere, poate c-am mai fi flecărit despre vremea de mâine şi despre echipa Brooklyn Dodgers, după care ne-am fi despărţit şi nu ne-am mai fi gândit niciodată la dinozauri.

Numai că nu s-a întâmplat aşa, iar acum n-am decât dinozauri în minte şi simt că mi se face rău.

Pentru că beţivul de la masa de alături a ridicat capul şi a răcnit:

– Hei!

Până atunci, nu-l băgasem în seamă. Ca o regulă generală, nu obişnuiesc să mă holbez la drojdierii de prin localuri, pe care nu-i cunosc. Şi aşa am destul de furcă cu cei pe care-i cunosc. Tipul despre care vă povestesc avea pe masă o sticlă pe jumătate goală şi ţinea în mână un pahar pe jumătate plin.

– Hei! a repetat el.

Noi l-am privit şi Ray a spus:

– Întreabă-l ce vrea, Joe.

Joe se găsea cel mai aproape de individ. Şi-a lăsat scaunul pe spate şi a întrebat:

– Ce vrei?

– Domnilor, a spus beţivul, v-am auzit cumva pomenind de dinozauri? Era doar puţin ameţit, ochii îi erau injectaţi, şi am dedus că, odată, culoarea cămăşii lui trebuie să fi fost albă. Cu toate astea, felul cum vorbea ne-a făcut să ciulim urechile. Nu *suna* a beţiv, dacă pricepeţi ce vreau să spun.

Oricum, Joe s-a destins şi a încuviinţat.

– Aşa-i. Vrei să afli ceva?

El a schiţat un fel de surâs. Era unul straniu; pornea de la gură, dar se sfârşea înainte de a-i atinge ochii.

– Vrei să construieşti o maşină a timpului, a întrebat beţivul, şi să te întorci în trecut ca să afli ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

Am văzut că Joe se gândea că va urma un fel de joc. Şi eu gândisem la fel.

– De ce? l-a întrebat. Te oferi să-mi construieşti una? Beţivanul şi-a dezgolit toţi dinţii şi a răspuns:

– Nu, domnule. Aş putea, dar n-o voi face. Ştii de ce? Pentru că acum doi ani am construit una pentru mine şi m-am întors în era mezozoică, unde am aflat ce s-a petrecut cu dinozaurii.

Ulterior, m-am uitat în dicţionar ca să văd exact cum se scrie “mezozoic”, motiv pentru care l-am şi scris corect, în caz că vă minunaţi, şi am aflat că era mezozoică este perioada când au trăit dinozaurii. Dar în momentul când se petrecea episodul pe care vi-l povestesc, nu erau decât nişte cuvinte fără noimă pentru mine şi mă gândeam că dădusem peste un nebun. După aceea, Joe avea să susţină că el ştia despre chestia aia cu mezozoicul, dar ar fi trebuit să vorbească mult şi tare pentru ca eu şi Ray să-l fi crezut.

Asta însă nu ne-a împiedicat să continuăm discuţia. I-am spus drojdierului să vină la masa noastră. Cred că mă gândisem că-l puteam asculta o vreme şi să ciugulim eventual câte ceva din sticla lui, iar ceilalţi gândiseră probabil la fel. Când s-a aşezat, ţinea însă sticla strâns în mână şi nu i-a dat drumul.

– Unde-ai construit maşina timpului? l-a întrebat Ray.

– La Universitatea Midwestern. Am construit-o împreună cu fiica mea. Vorbea exact ca unul de la facultate.

– Şi unde o ţii acum? am intervenit. În buzunar?

Nici măcar n-a clipit; nu s-ar fi enervat pe noi, oricâte poante am fi aruncat. A continuat să vorbească, parcă de unul singur, ca şi cum whisky-ul îi dezlegase limba şi nu-i mai păsa dacă-i ascultam sau nu.

– Am distrus-o, mi-a răspuns. N-o mai voiam. Mă săturasem de ea. Nu l-am crezut. Nu i-am crezut nici măcar un cuvinţel. Ar fi bine să ţineţi minte asta. Era foarte clar, pentru că dacă un individ ar fi inventat o maşină a timpului

s-ar fi umplut de milioane - ar fi putut avea toţi banii din lume, ştiind pur şi simplu ce se va întâmpla cu acţiunile de la bursă, cu cursele de cai sau cu alegerile. Tipul n-ar fi dat cu piciorul unui asemenea noroc, indiferent ce motive ar fi invocat. În plus, oricum, nici unul dintre noi nu credea în călătoria în timp, fiindcă ce s-ar fi întâmplat dacă îţi *ucideai* propriul bunic?

În sfârşit, este lipsit de importanţă.

– Mda, ai distrus-o, a ricanat Joe. Sigur că da. Cum te numeşti? N-a vrut să ne răspundă nici în ruptul capului. L-am mai întrebat de câteva ori, şi în cele din urmă am început să-i spunem “profesorul”.

Şi-a golit paharul şi l-a reumplut, foarte încet. Nu ne-a oferit sticla şi ne-am mulţumit să mai tragem de beri.

– Hai, dă-i drumul! am rostit eu într-un târziu. Ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

Nu ne-a spus însă imediat. Şi-a fixat ochii în mijlocul mesei şi a vorbit într-acolo:

– Nu mai ştiu de câte ori m-a trimis Carol în trecut - câteva minute, sau ore întregi -, înainte de a face saltul cel mare. Nu-mi păsa de dinozauri. Eu doream să văd cât de departe mă putea duce maşina cu acumulatorii pe care-i aveam. Bănuiesc că era periculos, dar cu ce-i mai bună viaţa? Eram pe atunci în timpul războiului… Încă o viaţă?

Şi-a răsucit paharul între palme, de parcă se pierduse în gânduri, apoi a depăşit momentul amintirilor şi a continuat:

– Era soare, a spus, un soare puternic, iar solul era dur şi uscat. Nu existau nici mlaştini şi nici ferigi. Nimic din caracteristicile cretacicului pe care le asociem dinozaurilor…

Oricum, cred că astea i-au fost cuvintele. N-am reţinut toţi termenii necunoscuţi, aşa că mai încolo mă voi limita doar la ceea ce-mi amintesc. Am verificat toate cuvintele în dicţionar şi trebuie să spun că, în ciuda băuturii pe care o deşerta în el, le-a pronunţat fără bâlbâială.

Poate că asta ne-a tulburat. Părea extrem de familiarizat cu toate şi le pronunţa ca şi cum n-ar fi fost mare lucru.

– Era o perioadă târzie, a continuat el, mai mult ca sigur cretacicul. Dinozaurii erau deja pe ducă... toţi cu excepţia ălora mici, cu centurile lor metalice şi pistoalele.

Cred că, practic, Joe şi-a cufundat nasul cu totul în halbă. Berea s-a ridicat până la jumătate pe pereţii ei, când profesorul a spus cuvintele acelea, cu tristeţe parcă.

– *Care* ăia mici, s-a răstit Joe, cu care centuri şi pistoale? Profesorul l-a privit numai o clipă, apoi ochii i-au lunecat din nou în gol.

– Erau nişte reptile micuţe, de numai un metru douăzeci înălţime. Stăteau pe membrele posterioare, sprijinindu-se în coada groasă, şi aveau membre anterioare mici, cu degete. În jurul mijlocului purtau centuri late din metal, de care atârnau pistoale. Dar nu erau pistoale cu gloanţe, ci lansatoare energetice.

– Ce erau? am întrebat. Auzi, când se-ntâmpla asta? Acum milioane de ani?

– Exact. Erau reptile. Aveau solzi, n-aveau pleoape şi probabil cloceau ouă. Dar utilizau arme energetice. Erau cinci. Au sărit pe mine, imediat ce am ieşit din maşină. Pe tot Pământul, trebuie să fi fost milioane... milioane. Răspândiţi peste tot. În epoca aceea, cred că ele erau Lorzii Creaţiei.

Mi se pare că atunci a fost momentul când Ray a crezut că l-a prins, fiindcă în ochi i-a apărut privirea aceea şmecheră care te împinge să-ţi doreşti să-i tragi în cap cu o halbă goală, pentru că nu face să risipeşti berea dintr-una plină.

– Chiar aşa, profesore? a făcut el. Milioane? Sunt o mulţime de tipi care n-au altă treabă decât să caute oase vechi şi să!e aranjeze, până-şi dau seama cum arăta nu ştiu ce dinozaur. Muzeele sunt pline de schelete din astea, nu?

Ei bine, n-am auzit de nici unul cu vreo centură metalică. Dac-au fost câteva milioane, ce s-a-ntâmplat cu ei? Unde-s oasele?

Profesorul a oftat. Era un oftat trist, adevărat. Poate că pentru prima dată îşi dăduse seama că vorbea cu trei tipi îmbrăcaţi în salopete de muncă, într-un bar. Sau poate că nu-i păsa.

– Nu se găsesc foarte multe fosile, ne-a răspuns. Gândiţi-vă câte animale au trăit pe Pământ din cele mai vechi timpuri şi până acum. Gândiţi-vă câte miliarde şi trilioane... Apoi, gândiţi-vă cât de puţine fosile găsim! Iar şopârlele alea erau inteligente. Nu uitaţi! Ele n-aveau să fie prinse în avalanşe, sau noroi, sau să cadă în lavă, decât prin cine ştie ce accident cu totul şi cu totul extraordinar. Gândiţi-vă cât de puţine fosile umane există... chiar ale oamenilor-maimuţă subinteligenţi care au trăit acum un milion de ani!

Şi-a examinat paharul pe jumătate plin şi l-a rotit între palme.

– Şi apoi, a continuat el, ce-ar fi demonstrat fosilele? Centurile metalice au ruginit şi n-a mai rămas nimic din ele. Şopârlele alea mici aveau sânge cald. *Ştiu* asta, dar n-o pot dovedi cu nişte oase pietrificate. Ce dracu', peste un milion de ani, aţi putea spune cum arăta New York-ul, uitându-vă la scheletul unui om? Judecând numai după oase, aţi putea să deosebiţi un om de o gorilă şi să vă daţi seama care dintre ei a inventat bomba atomică şi care mânca banane în grădina zoologică?

– Hei, a intervenit Joe revoltat, orice idiot poate deosebi scheletul unei gorile de al unui om! Omul are creierul mai mare. Orice prost şi-ar da seama care era mai inteligent.

– Chiar aşa? (Profesorul a chicotit încetişor, de parcă ar fi fost un lucru simplu şi evident, pentru care era păcat să irosească atâta vreme.) Judeci totul plecând de la tipul de creier pe care şi l-au dezvoltat oamenii. Evoluţia face lucrurile în moduri diferite. Păsările zboară într-un fel, iar liliecii în altul. Viaţa are destule variante pentru absolut

orice. Ce parte din creier crezi tu că foloseşti? Cam o cincime! Aşa afirmă psihologii. Din câte ştiu ei, din câte ştie toată lumea, optzeci la sută din creier nu joacă absolut nici un rol. Toţi îl folosesc în viteza întâi, ca să mă exprim aşa, cu excepţia câtorva genii de-a lungul istoriei. Leonardo da Vinci, de exemplu. Arhimede, Aristotel, Gauss, Galois[7], Einstein…

N-auzisem de nici unul din ăia, cu excepţia lui Einstein, dar nu m-am trădat. Profesorul a mai pomenit câţiva, dar i-am scris doar pe cei pe care mi-i amintesc. După aceea, a urmat:

– Reptilele alea aveau creiere micuţe, cât o monedă, sau chiar mai mici, dar le exploatau complet - fiecare părticică. Poate că oasele lor n-o arată, însă erau inteligente, la fel de inteligente ca oamenii. Şi ele stăpâneau întregul Pământ.

Atunci, Joe a intervenit cu ceva cu adevărat bun. Un moment, am crezut că l-a prins pe profesor şi m-am bucurat al naibii c-o făcuse.

– Uite ce-i, profesore, a spus el, dacă şopârlele alea erau aşa de grozave, de ce n-au lăsat nimic în urma lor? Unde le sunt oraşele, clădirile… toate chestiile alea pe care le găsim de la oamenii primitivi, cuţite din piatră şi altele? Ce dracu', dacă oamenii ar dispărea de pe faţa Pământului, gândeşte-te ce-ar rămâne după *noi!* N-ai putea merge nici doi kilometri fără să dai peste un oraş. Plus şoselele şi toate chestiile alealalte.

Profesorul nu putea fi însă oprit. Nici măcar n-a tresărit.

– Continui să judeci alte forme de viaţă după criterii omeneşti, a replicat el imediat. Noi construim oraşe, drumuri, aeroporturi şi altele, dar şopârlele n-au făcut-o. Ele judecau în mod diferit. Întregul lor mod de viaţă diferea

[7] Evariste Galois (1811-1832), matematician francez, care a adus contribuţii importante în câteva ramuri ale matematicii, incluzând algebra, teoria numerelor şi teoria grupurilor. (n. trad.)

fundamental de al nostru. Nu trăiau în oraşe. Nu aveau felul nostru de artă. Nu sunt prea sigur ce fel de artă aveau, fiindcă era atât de străin încât nu-l puteam pricepe… ceea ce nu-i însă valabil şi pentru arme. Armele *trebuie* să fie la fel. Curios, nu? Din câte ştiu, poate că ne lovim zilnic de relicvele lor şi nici măcar n-avem habar ce sunt.

Deja, povestea ajunsese să mă plictisească. Pur şi simplu, nu-l *puteai* prinde. Oricât ai fi fost de şmecher, el era şi mai şi.

– Uite ce-i, am rostit. De unde ştii atâtea despre chestiile alea? Ce-ai făcut, ai trăit cu ele? Sau ele vorbeau engleza? Sau poate că tu vorbeai limba şopârlelor? Spune-ne ceva în limba şopârlelor.

Cred că mă apucaseră nervii. Ştiţi cum este. Un individ îţi spune ceva ce nu crezi, fiindcă-i tras de păr, dar nu-l poţi face să-şi recunoască minciuna.

Totuşi, profesorul nu era nebun. Şi-a umplut din nou paharul, foarte încet.

– Nu, a spus el, nici eu şi nici ele n-am vorbit. Mă priveau cu ochii lor reci şi duri, ochi de şarpe, şi am ştiut ce gândeau şi mi-am dat seama că ele ştiau ce gândeam. Nu mă-ntrebaţi cum s-a întâmplat. Pur şi simplu, aşa a fost. Totul! Ştiam că ele plecaseră la vânătoare şi mai ştiam că n-aveau de gând să mă lase să scap.

Asta ne-a tăiat piuitul. Am rămas cu ochii la el, după care Ray a întrebat:

– Şi ce s-a-ntâmplat? Cum ai scăpat?

– Am avut noroc. Pe creasta dealului de lângă noi a apărut un animal. Era lung de vreo trei metri, slab, şi se deplasa lipit de sol. Şopârlele au devenit aţâţate. Le puteam simţi agitaţia. Parcă uitaseră de mine într-o străfulgerare de sete de sânge… şi au dispărut. M-am suit în maşina timpului, m-am întors în prezent şi am făcut-o bucăţele.

Era sfârşitul cel mai sec pe care-l auzisem vreodată. Joe şi-a dres glasul:

– Păi… şi ce s-a întâmplat cu dinozaurii?

– N-aţi înţeles? Crezusem c-am fost destul de limpede. Şopârlele alea mici şi inteligente au făcut-o. Ele erau vânători mânaţi de instinct. Asta era pasiunea vieţii lor. Nu vânau pentru hrană, ci ca să se distreze.

– Ele au ucis dinozaurii de pe Pământ?

– Nu ştiu dacă pe toţi, dar, oricum, toate speciile contemporane lor. Nu credeţi că-i posibil? Nouă cât ne-a trebuit până am exterminat turmele de bizoni? Ce s-a întâmplat cu pasărea dodo în numai câţiva ani? Şi, dacă ne-am pune cu adevărat mintea, cât ar rezista leii, tigrii şi girafele? Atunci când am văzut şopârlele alea, nu mai rămăsese nici un animal mare, nici o reptilă care să depăşească cinci metri. Toate dispăruseră. Drăcuşorii ăia le hăituiau pe cele mici şi probabil că duceau dorul zilelor de altădată.

Cu toţii am tăcut, ne-am privit halbele goale şi am căzut p gânduri. Atâţia dinozauri, mari cât blocurile, ucişi de nişte şopârle micuţe, înarmate. Ucişi pentru distracţie.

Apoi, Joe s-a aplecat, a pus o mână pe umărul profesorului şi l-a scuturat.

– Hei, profesore, a spus el, dar dac-a fost aşa, ce s-a-ntâmplat cu şopârlele cu pistoale? Eh? Te-ai mai întors, ca să afli?

Profesorul a înălţat o privire de om rătăcit.

– Tot n-aţi priceput?! Începuse deja să se întâmple şi cu ele. Am văzut în ochii lor. Exterminaseră aproape toate animalele mari… distracţia se terminase. Ce era firesc să facă? Au început altă vânătoare - cea mai mare şi mai periculoasă dintre toate - şi atunci s-au distrat realmente din plin. Au mers cu vânătoarea până la capăt.

– Ce vânătoare? a întrebat Ray.

Nu se prinsese, dar eu şi Joe ne dăduserăm seama.

– S-au omorât între ele, a răspuns profesorul cu glas tare. Au terminat celelalte animale şi au început să se vâneze între ele… până n-a mai rămas nici una.

Am tăcut din nou şi ne-am gândit la dinozauri, mari cât blocurile, ucişi cu toţii de nişte şopârle micuţe, înarmate. După aceea, ne-am gândit la şopârlele cele micuţe şi la felul cum continuaseră să tragă cu armele, până ce nu mai rămăseseră alte ţinte decât ele înseşi.

– Bietele şopârle proaste! a mormăit Joe.

– Mda, a încuviinţat Ray, bietele şopârle ţăcănite…

Ceea ce s-a întâmplat în continuare ne-a speriat cu adevărat. Profesorul a ţâşnit în picioare, cu ochii gata să-i iasă din orbite, şi a sărit spre noi, răcnind:

– Idioţilor! De ce plângeţi nişte reptile moarte de peste o sută de milioane de ani? Ele au fost prima inteligenţă care a populat Pământul şi au sfârşit aşa cum v-am spus. Cu ele *s-a terminat.* Dar noi suntem a doua inteligenţă - şi cum dracu' credeţi că vom sfârşi *noi?*

Şi-a împins scaunul şi s-a îndreptat către uşă. Înainte de a ieşi, s-a oprit o clipă în prag şi a adăugat:

– *Biata omenire proastă!* Mai bine plângeţi-o pe ea.

* * *

Din păcate, textul pare să fie unul moralizator, ba chiar se încheie bătându-i pe cititor la cap cu morala respectivă. Asta nu-i bine. Predicile directe strică eficacitatea unei povestiri. Dacă nu puteţi rezista imboldului de a-i îndrepta pe oameni, faceţi-o în mod subtil.

Ocazional, mă las purtat de avânt şi uit această povaţă înţeleaptă. *Ziua vânătorilor a* fost scrisă la puţin timp după ce Uniunea Sovietică detonase prima ei bombă atomică. Fusese destul de rău şi până atunci, ştiind că Statele Unite ar putea fi ispitite să utilizeze armele atomice dacă erau iritate îndeajuns (ca în 1945). Acum, se ivise pentru prima dată posibilitatea unui adevărat război nuclear, unul în care ambele tabere să folosească bomba atomică.

Între timp, ne-am obişnuit cu situaţia şi de-abia ne mai gândim la ea, dar în 1950 mulţi considerau că războiul

nuclear era inevitabil şi că se va declanşa foarte repede. Posibilitatea respectivă mă afecta... şi sentimentele îmi sunt vizibile în povestire[8].

Apropo, *Ziua vânătorilor* este scrisă tot sub forma unei conversaţii. Aceasta se petrece într-un bar. Povestirile lui Wodehouse[9] despre Mulliner, cele ale lui L. Sprague de Camp şi Fletcher Pratt din Barul lui Gavagan, sau cele ale lui Clarke[10] despre Cerbul Alb se desfăşurau, toate, în baruri, iar eu le citisem pe toate şi-mi plăcuseră, fără excepţie.

De aceea, era inevitabil ca, într-o bună zi, să scriu şi eu un text sub forma unei conversaţii dintr-un bar. Singurul necaz era că eu nu beau şi că am intrat rareori în baruri; de aceea, poate că am prezentat lucrurile cam alandala.

Destul de repede, s-a dovedit că şederea în Boston nu constituia o barieră pentru cariera mea literară. (De fapt, după cercetarea pentru teza de doctorat din 1947, nimic nu s-a dovedit a fi o barieră.)

După două luni petrecute într-un micuţ apartament subînchiriat (în condiţii mizere) foarte aproape de facultate, ne-am mutat într-un orăşel-satelit. Când venisem în Boston, nici eu şi nici soţia mea nu aveam permis de conducere, de aceea a trebuit să căutăm o locuinţă situată în apropierea liniei de autobuz ce făcea legătura cu facultatea. Am găsit în cele din urmă una în sărăcăciosul Sommerville - un apartament la mansardă, unde verile erau sufocante.

---

[8] Sinuciderea omenirii pare acum, la un sfert de secol după scrierea *Zilei vânătorilor,* mai posibilă ca oricând, deşi din cu totul alte motive. (n. a.)

[9] Pelham Grenville Wodehouse (1881-1975), scriitor umorist englez. (n. trad.)

[10] Lyon Sprague de Camp (n.1907), scriitor american de science fiction. Fletcher Murray Pratt (1897-1956), istoric şi scriitor american de science fiction. Arthur C. Clarke (n. 1917), scriitor englez de science fiction. (n. trad.)

Acolo mi-am scris al doilea roman, *Pulbere de stele*[11] (1951), şi, tot pe când locuiam acolo, o mică editură, Gnome Press, a publicat o culegere a povestirilor mele cu roboţi pozitronici, *Eu, robotul*[12], în 1950, precum şi primele povestiri din ciclul Fundaţiei, sub titlul *Fundaţia*[13], în 1951[14].

În 1950 mi-am luat permisul de conducere, iar în 1951 am avut un fiu, spre surprinderea mea şi a nevestei. După nouă ani de căsnicie, ajunseserăm la concluzia că eram sortiţi să rămânem fără copii. Cu toate acestea, spre sfârşitul lui 1950, s-a dovedit că explicaţia unor manifestări fiziologice destul de surprinzătoare ale soţiei o constituia sarcina ei. Ţin minte că prima persoană care mi-a spus-o a fost Evelyn Gold (pe atunci, nevasta lui Horace Gold). Eu râsesem şi replicasem "Nu, nu", dar fusese da, da, şi David s-a născut pe 20 august 1951.

Fiind aşadar prolific din punct de vedere literar şi luând un start promiţător în direcţia şofatului şi urmaşilor, eram pregătit pentru orice şi am început să accept tot soiul de propuneri.

Printre multele reviste de science fiction de la începutul anilor '50, exista, de pildă, una intitulată *Marvel Science Fiction.* Era reîncarnarea unei mai vechi reviste *Marvel,* care publicase nouă numere între 1938 şi 1941. Ediţia iniţială

[11] Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)

[12] Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)

[13] Roman apărut la Editura Nemira, 1993. (n. trad.)

[14] Gnome Press n-a câştigat mare lucru de pe urma acestor volume, şi nici de la Fundaţia şi Imperiul şi A doua Fundaţie, care au fost publicate în 1951 şi 1952. Ca atare, m-am simţit extrem de uşurat când Doubleday, în rolul Cavalerului Neprihănit, a silit Gnome Press să i le cedeze în 1962. Doubleday s-a ocupat după aceea de respectivele cărţi, reuşind să câştige (şi continuă s-o facă) de pe urma lor sume considerabile, pentru mine şi pentru editură. (n. a.)

fusese specializată în povestiri care puneau accentul pe sex într-o manieră destul de stângace şi prostească[15].

După renaşterea lui *Marvel,* în 1950 (a rezistat însă doar şase alte numere), mi s-a solicitat un text. Aş fi putut să-mi reamintesc istoria jalnică a revistei şi să refuz, dar mă gândisem la o povestire pe care pur şi simplu nu rezistam să n-o scriu, deoarece, după cum toţi aceia care mă cunosc sunt conştienţi, mă topesc după jocurile de cuvinte.

Povestirea a fost *Ban C. Uls-Lab* şi a apărut în numărul din noiembrie 1951 al lui *Marvel.*

[15] Într-un mod foarte indirect, aceasta m-a făcut în cele din urmă să scriu o povestire intitulată *Playboy şi zeul libidinos,* care a apărut în numărul din martie 1961 al lui *Amazing Stories* şi a fost după aceea inclusă în antologia *Căderea nopţii şi alte povestiri,* sub titlul mult mai inspirat *Ce este sentimentul acela numit dragoste?* (n. a.)

3. BAN C. ULS-LAB

Anual, Philo Plat revenea la locul crimei sale. Era o formă de penitenţă. La fiecare aniversare, suia pe coama stearpă şi privea în lungul kilometrilor de metal contorsionat, beton şi oseminte.

Zona era un dezastru. Resturile metalice continuau să fie inoxidabile, nepătate de rugină, cu dinţii lor neregulaţi ridicaţi într-o furie inutilă. Undeva, printre ele, se găseau scheletele miilor de morţi, de toate vârstele şi de ambele sexe. Din câte ştia, găvanele goale ale ţestelor lor îl priveau cu o ură rece.

Duhoarea dispăruse demult din deşert, iar şopârlele îşi păstraseră netulburate vizuinele. Nici un om nu se apropia de cimitirul înconjurat de sârmă, unde resturile corpurilor se aflau în craterul adânc excavat în Prăbuşire.

Doar Plat venea. O făcea în fiecare an şi întotdeauna, parcă pentru a alunga duhurile rele, îşi lua cu el medalia de aur şi şi-o atârna de gât, când stătea pe creastă. Pe ea, era gravat simplu: “Pentru Eliberator!”.

De data aceasta, îl însoţea Fulton. Cândva, în zilele de dinaintea Prăbuşirii, Fulton fusese un Inferior; pe vremea aceea, existau Superiori si Inferiori.

– Sunt surprins că insişti să revii aici, rosti Fulton.

– Trebuie s-o fac, spuse Plat. Ştii că bubuitura a răsunat pe o distanţă de sute de kilometri şi seismografele au înregistrat-o în toată lumea. Naveta mea se găsea aproape deasupra. Unda de şoc m-a prins şi m-a azvârlit mulţi kilometri. Totuşi, din vuietul acela nu-mi reamintesc decât vacarmul de ţipete când Atlantida şi-a început prăbuşirea.

– A fost necesar.

– Vorbe, suspină Plat. Au murit copii şi nevinovaţi.

– Nimeni nu-i nevinovat.

– Nici eu nu eram. Trebuia oare să fiu călăul?

– Cineva trebuia să fie, rosti apăsat Fulton. Priveşte lumea acum, după douăzeci şi cinci de ani. Democraţia a fost restabilită, educaţia a redevenit universală, cultura este la îndemâna maselor si ştiinţa şi-a reluat progresul. Deja, două expediţii au asolizat pe Marte.

– Ştiu, ştiu… Dar si aceea a fost o civilizaţie. Ei au denumit-o Atlantida, fiindcă era o insulă ce stăpânea lumea. O insulă în ceruri, nu pe ocean, simultan oraş şi lume. Tu, Fulton, nu i-ai văzut niciodată cupolele de cristal şi clădirile. Era o bijuterie sculptată în piatră şi metal. Un vis…

– A fost un concentrat de fericire, distilat din mica rezervă distribuită miliardelor de indivizi care trăiau pe Suprafaţă.

– Da, ai dreptate, aşa trebuie să fi fost. Şi totuşi, se poate să fi fost atât de diferit… Ştii, - se instală pe piatra tare, îşi încrucişă braţele pe genunchi şi-şi sprijini bărbia pe ele - uneori mă gândesc cum trebuie să fi fost demult, în vremea când pe Pământ existau naţiuni şi războaie. Mă gândesc ce miracol trebuie să le fi părut oamenilor atunci când Naţiunile Unite au devenit pentru întâia oară un adevărat guvern mondial şi ce trebuie să fi însemnat Atlantida pentru ei. Era oraşul capitală care guverna Pământul, fără să-i aparţină. Un disc negru în ceruri, capabil să apară oricând deasupra Pământului şi la orice altitudine. Nu aparţinea vreunei naţiuni, ci întregii planete, nu fusese produs de iscusinţa unui singur popor, ci constituia cea dintâi realizare măreaţă a întregii rase - şi apoi, ce a devenit?

– Mergem? întrebă Fulton. Trebuie să ne întoarcem la navă înainte de lăsarea întunericului.

– Într-un fel, continuă Plat, cred că a fost inevitabil. Rasa umană n-a inventat niciodată o instituţie care să nu sfârşească aidoma unui cancer. Probabil că, în vremurile preistorice, vraciul care a început ca depozitar al înţelepciunii tribului a terminat prin a deveni o ultimă

barieră în faţa progresului tribal. În Roma antică, armata cetăţenilor…

Răbdător, Fulton îl lăsă să vorbească. Era un ecou straniu al trecutului. Pe atunci. În zilele acelea, alţi ochi fuseseră aţintiţi asupra lui, aşteptând cu calm în timp ce vorbea.

– … armata cetăţenilor care i-a apărat pe romani împotriva tuturor invadatorilor, de la Veii până la Cartagina, a devenit garda pretoriană mercenară care vindea tronul împăratului şi impunea tribut întregului Imperiu. Turcii i-au avut pe ieniceri ca avangardă invincibilă împotriva Europei, iar sultanul a sfârşit ca sclav al ienicerilor săi. Baronii din Europa medievală i-au protejat pe şerbi împotriva triburilor nordice şi maghiare, apoi, vreme de şase sute de ani, au rămas neschimbaţi, o aristocraţie parazită, care n-a contribuit cu nimic la progresul omenirii.

Plat deveni conştient de ochii răbdători şi întrebă:

– Nu mă înţelegeţi?

Unul dintre tehnicienii mai îndrăzneţi rosti:

– Cu plecăciune, Prea-Înaltule, trebuie să ne întoarcem la muncă.

– Da, cred că aşa-i…

Tehnicianului îi păru rău. Superiorul acesta era straniu, însă le dorea binele. Deşi debita multe aiureli, se interesa de familiile lor, le spunea că sunt nişte tipi pe cinste şi că prin munca lor se dovedeau mai buni decât Superiorii. De aceea, îi explică:

– Mai avem un transport de granit şi oţel pentru noul amfiteatru şi va trebui să modificăm distribuţia energetică. Devine tot mai greu de realizat, dar pe Superiori nu-i interesează.

– Exact la asta mă refeream. Trebuie să-i *faceţi să* vă asculte.

Ei se mulţumiră să-l privească nedumeriţi, şi în clipa aceea o idee se infiltră uşurel în subconştientul lui Plat.

Leo Spinney îl aştepta pe nivelul din cristal. Avea aceeaşi vârstă cu Plat, dar era mai înalt şi mai chipeş. Faţa lui Plat era ascuţită, ochii - albaştri, iar el nu zâmbea niciodată. Spinney avea un nas acvilin, cu ochi căprui ce păreau întruna gata să râdă.

– O să scăpăm partida, rosti el.

– Nu vreau să merg, Leo. Te rog!

– Iar ai fost cu tehnicienii? De ce-ţi iroseşti timpul?

– Ei muncesc, replică Plat. Îi respect. Conform cărui drept lenevim noi?

– Ar trebui oare să cer lumii socoteală, când este pe placul meu?

– Dacă n-o faci, cândva, cineva o să pună întrebări în locul tău.

– Asta se va întâmpla cândva, nu azi. Şi, sincer vorbind, ar fi preferabil să vii. Secgenul a remarcat că nu participi niciodată la partide şi nu-i place. Personal, cred că a fost înştiinţat despre discuţiile tale cu tehnicienii şi despre vizitele pe care le faci pe Suprafaţă. Ar putea chiar crede că te-ai înhăitat cu Inferiorii.

Spinney râse cu poftă, dar Plat nu comentă. Nu le-ar fi făcut rău dacă şi ei s-ar fi “înhăitat” ceva mai des cu Inferiorii, dacă ar fi aflat ceva despre gândirea lor. Atlantida avea armele şi batalioanele de Ape. Într-o bună zi, s-ar fi putut să afle că nu era de-ajuns. Nu îndeajuns pentru a-l salva pe Secgen.

Secgenul! Lui Plat îi venea să scuipe. Titlul întreg era “Secretar General al Naţiunilor Unite.” Cu două secole în urmă, fusese o funcţie electorală, ba încă una onorabilă. Acum, un individ precum Carshthavastra Uls-Lab o putea ocupa fiindcă putea dovedi că era fiul tatălui său, la fel de bun de nimic.

“C. Uls-Lab” era numele pe care i-l dăduseră Inferiorii de pe Suprafaţă. Şi, de obicei, cu amărăciune, “Ban C. Uls-Lab”, întrucât “Ban” fusese titulatura unor despoţi sud-

europeni. Inferiorii ştiau prea bine ce era el. Plat ar fi vrut să-i spună şi lui Spinney, dar încă nu venise vremea.

Partidele se desfăşurau în stratosfera superioară, la o sută cincizeci de kilometri deasupra Atlantidei, deşi Insula-Cerului se găsea ea însăşi la treizeci de kilometri deasupra nivelului oceanului. Giganticul amfiteatru era ticsit şi toţi ochii se aţinteau asupra globului strălucitor din centru. Fiecare navetă de o persoană era reprezentată de un simbol sclipitor, de culoarea flotei din care făcea parte. Scânteile miniaturale le reproduceau perfect mişcările.

Partida începu chiar în timp ce Plat şi Spinney îşi ocupau locurile. Punctuleţele pâlpâiau deja unele către celelalte, repezindu-se şi greşind ţinta, virând în ultima clipă.

O tabelă imensă marca scorul în simboluri convenţionale pe care Plat nu le pricepea. Ovaţiile se amestecau confuze, pentru flote ori pentru anumite navete.

Sus de tot, dedesubtul unui baldachin, se găsea Secgenul, Banul C. Uls-Lab al Inferiorilor. Plat de-abia îl putea distinge, deşi desluşea limpede globul mai mic de joc pe care acesta îl avea în faţă.

Urmărea jocul acela pentru întâia oară. Nu pricepea aspectele lui mai subtile şi se întreba care puteau fi motivele diferitelor încurajări. Înţelegea totuşi că punctele reprezentau navete şi că razele de lumină ce se desprindeau frecvent din ele constituiau fascicule energetice care, la o sută cincizeci de kilometri deasupra, erau perfect reale. De fiecare dată când un punct fulgera, se auzea o rumoare printre spectatori, ce se stingea printr-un oftat uriaş când ţinta cotea şi eschiva.

Apoi, se auzi un răcnet general şi toţi spectatorii, bărbaţi şi femei, chiar şi Secgenul, ţâşniră în picioare. Unul dintre punctele sclipitoare fusese lovit şi cobora… spiralând întruna. Deasupra, la o sută cincizeci de kilometri, o navetă reală făcea acelaşi lucru; pica în aerul tot mai dens care avea să-i încălzească şi să-i ardă blindajul special, proiectat

din aliaj de magneziu, transformându-l într-o cenuşă prăfoasă şi inofensivă înainte de a atinge suprafaţa Pământului.

Plat îşi feri ochii.

– Eu plec, Spinney.

Spinney îşi nota de zor scorul pe carneţelul special şi comenta:

– Săptămâna asta, Verzii au pierdut cinci navete. Trebuie s-avem mai multe.

Apoi, sări în picioare, strigând sălbatic: Încă una!

Spectatorii preluară strigătul şi-l repetară cadenţat.

– Un om a murit în naveta aceea, spuse Plat.

– Evident. Şi încă unul dintre cei mai buni ai Verzilor. Minunat!

– Îţi dai seama că *a murit* un om?

– Sunt doar Inferiori. Ce te deranjează?

Plat se strecură încetişor printre rândurile de spectatori. Câţiva îl priviră şi comentară în şoaptă. Majoritatea însă nu-şi dezlipiră ochii de pe glob. De jur împrejur, se simţeau parfumuri fine şi în depărtare, răzbătând ocazional printre strigăte, se auzeau note muzicale suave. Ieşind pe una dintre porţi, Plat auzi un alt cor de strigăte mulţumite înapoia sa.

Îşi învinse cu greu scârba.

Merse trei kilometri, apoi se opri.

Grinzi din oţel se legănau la capetele fasciculelor diamagnetice şi sunetele răguşite ale ordinelor răcnite cu accente de Inferiori brăzdau văzduhul.

Pe Atlantida, se construia în permanenţă. Cu două sute de ani în urmă, când insula aeriană fusese sediul real al guvernării, liniile sale fuseseră drepte, iar spaţiile largi.

Acum însă, devenise mult mai mult decât atât. Era domul de plăceri din Xanadu, despre care vorbise Coleridge[16].

În ultimele două secole, cupola din cristal fusese ridicată şi extinsă de multe ori. De fiecare dată, grosimea îi crescuse, astfel încât Atlantida să poată urca, mai sus, tot mai în siguranţă; să reziste fără griji în faţa posibilelor impacturi cu meteoriţii, incomplet arşi în fuioarele rarefiate de aer.

Şi, pe măsură ce Atlantida devenea mai inutilă şi mai atractivă, un număr tot mai mare de Superiori îşi lăsau terenurile şi fabricile în mâinile managerilor şi se stabileau definitiv pe Insula-Cerului. Toţi construiau mai măreţ, mai înalt, mai complicat.

Iar aici se afla altă structură.

Apele stăteau într-o ascultare pasivă, atentă. Numele dat femeilor - dacă, se întrebă mohorât Plat, puteau fi astfel numite - provenea din limba veche, de pe vremea când Pământul era împărţit în naţiuni. Şi acolo interveniseră conversiunea şi degenerarea. Vechile "ape" se ocupaseră de hârţogăraie în spatele frontului. Aceste creaturi, numite acum Ape, erau soldaţii din linia întâi.

Corespunzător instruite, femeile erau mai atente, mai fanatice, mai puţin încercate de îndoieli şi remuşcări decât ar fi fost vreodată bărbaţii.

Întotdeauna, supravegheau şantierele de construcţii, deoarece clădirile erau ridicate de Inferiori, iar aceştia trebuiau păziţi pe Atlantida.

Tot aşa cum trebuiau ameninţaţi cei de pe Suprafaţă. În ultimii cincizeci de ani, artileria atomică cu rază mare de acţiune ce împânzea partea de dedesubt a insulei zburătoare fusese dublată şi triplată.

[16] Samuel Taylor Coleridge (1772-1834), poet, critic şi filosof englez. (n. trad.)

Plat privi grinda care cobora lin şi doi bărbaţi dirijând-o prin strigăte spre locul destinat. În curând, pe Atlantida nu avea să mai fie loc pentru alte clădiri.

Ideea care-i dăduse ghes subconştientului ceva mai devreme în cursul zilei îi atinse uşor mintea conştientă.

Nările bărbatului se dilatară.

Nasul lui Plat se strâmbă înaintea mirosurilor de unsoare şi maşinării. Spre deosebire de majoritatea Superiorilor răsfăţaţi în parfumuri, el se obişnuise cu tot soiul de izuri. Fusese pe Suprafaţă şi simţise aromele pătrunzătoare ale ogoarelor, dar şi miasmele înecăcioase ale oraşelor.

– Mă gândesc în mod serios, îi spuse tehnicianului, să-mi construiesc o casă nouă şi aş dori sfatul tău în privinţa celei mai bune locaţii.

Tehnicianul fu uluit şi încântat.

– Vă mulţumesc, Prea-Înaltule! A devenit destul de dificil de distribuit energia disponibilă.

– De aceea am venit la tine.

Discutară pe îndelete. Plat puse multe întrebări şi, când reveni la nivelul din cristal, mintea lui era un labirint de speculaţii. Două zile se scurseră în agonia îndoielilor. Apoi, îşi aminti de punctul strălucitor, spiralând în jos, ca şi de ochii tineri, miraţi, privindu-l în timp ce Spinney rostea: “Sunt doar Inferiori”.

Se decise şi solicită o audienţă Secgenului.

Glasul tărăgănat al Secgenului accentua plictiseala pe care nu se sinchisea s-o ascundă.

– Plat-ii sunt de familie bună, cu toate acestea tu te distrezi printre tehnicieni. Mi s-a spus că le vorbeşti ca unor egali. *Sper* că nu va fi necesar să-ţi reamintesc că proprietăţile pe care le deţii pe Suprafaţă necesită grija ta directă.

Desigur, asta ar fi însemnat exilul de pe Atlantida.

– Trebuie să-i supraveghez pe tehnicieni, sire, rosti Plat. Sunt de provenienţă Inferioară.

Secgenul se încruntă.

– Comandanta Apelor noastre ştie ce are de făcut. Ea se va ocupa de asemenea probleme.

– Nu mă îndoiesc că acţionează cât mai bine cu putinţă, sire, însă eu m-am împrietenit cu tehnicienii. Ei nu prezintă siguranţă. Credeţi că aş fi avut alte motive decât securitatea Atlantidei pentru a-mi murdări mâinile?

Secgenul îl ascultă. La început, neîncrezător, apoi cu teama citindu-i-se pe chipul molâu.

– O să-i arestez…

– Uşurel, sire! îl domoli Plat. Nu ne-am putea descurca fără ei, fiindcă noi nu ştim să manevrăm tunurile şi antigravurile. Ar fi mai bine să nu le oferim ocazia unei rebeliuni. Peste două săptămâni, va avea loc inaugurarea noului amfiteatru.

– Şi ce intenţionează ei atunci?

– Încă nu sunt sigur, sire. Am aflat totuşi destule pentru a vă recomanda să aduceţi în Atlantida o divizie de Ape. În taină, desigur, şi în ultima clipă, astfel încât să fie prea târziu ca rebelii să-şi mai modifice planurile. Vor fi nevoiţi să le abandoneze complet, iar o dată pierdut momentul prielnic este posibil să nu mai fie regăsit niciodată. După aceea, voi afla mai multe. Dacă va fi necesar, vom instrui alţi oameni. N-ar fi recomandabil, sire, să pomeniţi cuiva despre toate acestea. Dacă tehnicienii află contramăsurile noastre, situaţia se poate înrăutăţi.

Ridicându-şi la bărbie mâna împodobită cu giuvaieruri, Secgenul căzu pe gânduri… şi-l crezu.

Banul C. Uls-Lab…, îşi spuse Plat. Aşa te vei prăbuşi în istorie, ca Ban C. Uls-Lab.

Plat privea petrecerea de la distanţă. Pieţele centrale ale Atlantidei erau înnegrite de oameni. Asta era bine. El însuşi

abia izbutise să scape. Şi în ultima clipă, fiindcă divizia Apelor împânzise deja cerul cu nave.

Acestea manevrau cu precizie, dispunându-se în formaţia finală deasupra giganticului aeroport al Atlantidei, care le putea găzdui pe toate simultan.

Crucişătoarele coborau acum vertical, în formaţie de paradă. Plat aruncă o privire rapidă spre oraşul propriu-zis. Populaţia amuţise privind demonstraţia care nu fusese anunţată; i se părea că niciodată nu văzuse atât de mulţi Superiori în acelaşi timp pe Insula-Cerului. Pentru o clipă, fu încercat de o ultimă îndoială. Mai avea încă timp să-i prevină.

Dar chiar în timp ce gândea asta, ştiu că nu mai putea fi vorba de aşa ceva. Crucişătoarele coborau rapid. Trebuia să se grăbească, dacă voia să scape în micuţa lui navetă. Apucând manetele, se întrebă îngrozit dacă prietenii săi de pe Suprafaţă îi primiseră avertismentul de ieri, sau dacă aveau să-l creadă. Dacă nu acţionau iute, Superiorii îşi puteau reveni de pe urma primei lovituri, oricât ar fi fost aceasta de devastatoare.

Decolă în clipa când Apele asolizară, şapte mii cinci sute de nave aerodinamice acoperind aeroportul precum o plasă. Plat îşi ridică naveta, privind…

Şi Atlantida se întunecă! Parcă o palmă gigantică se făcuse căuş deasupra unei lumânări. Cu o clipă în urmă, iluminase noaptea pe o rază de optzeci de kilometri; acum nu se mai putea distinge în beznă.

Pentru Plat, miile de ţipete se contopiră într-un vaier subţire şi pierdut de teamă. Fugi, iar undele de şoc ale prăbuşirii Atlantidei pe Pământ îi loviră naveta, azvârlind-o şi mai departe.

Vaierul acela avea să-i răsune de-a pururi în minte.

Fulton îl privea cu atenţie.

– Ai mai povestit cuiva? întrebă el. Plat scutură din cap.

Mintea lui Fulton reveni la evenimentele petrecute în urmă cu un sfert de secol.

– Bineînţeles că primisem mesajul tău. După cum te aşteptaseşi, ne-a venit greu să-l credem. Mulţi s-au temut de o cursă, chiar şi după ce am primit rapoarte asupra Prăbuşirii. Dar... ei bine, de acum aparţine istoriei. Superiorii care au supravieţuit, cei de pe Suprafaţă, au fost demoralizaţi şi i-am înfrânt înainte să-şi fi revenit. Spune-mi, însă - se întoarse el curios spre Plat -, ce anume ai făcut? Noi am crezut că ai sabotat centralele energetice.

– Ştiu. Adevărul este mult mai puţin spectaculos. Lumea ar prefera să creadă în legende. Să n-o dezamăgim.

– Dar *eu* pot afla adevărul?

– Dacă doreşti... După cum ţi-am spus, Superiorii au construit şi au tot construit până la saturaţie. Grinzile energetice antigrav erau nevoite să suporte greutatea clădirilor, a armamentului şi a întregii structuri de rezistenţă, greutate care s-a dublat şi triplat o dată cu trecerea anilor. Toate solicitările tehnicienilor pentru centrale energetice mai mari sau mai puternice au fost refuzate, fiindcă Superiorii doreau mai întâi spaţiu şi bani pentru reşedinţele lor, iar energia era deocamdată suficientă. Astfel, tehnicienii ajunseseră deja în stadiul în care îi îngrozea construcţia unei singure clădiri. I-am chestionat şi am aflat cu exactitate cât de mic era coeficientul de siguranţă rămas. Ei aşteptau doar terminarea noului amfiteatru pentru un nou demers. Nu ştiau însă că, la sugestia mea, Atlantida avea să fie nevoită să suporte în mod brusc greutatea suplimentară a unei divizii de nave ale Apelor. Şapte mii cinci sute de nave complet echipate! Când Apele au asolizat, adăugând o greutate de aproape două mii de tone, sursa de energie antigrav a fost suprasolicitată. Motoarele s-au ars şi Atlantida a rămas ca un bolovan imens, suspendat la cincisprezece kilometri deasupra solului. Ce altceva poate face un bolovan decât să cadă?

Plat se ridică. Împreună, reveniră la nava lor.

– Ştii, râse răguşit Fulton, există o fatalitate a numelor.

– Ce vrei să spui?

– Atât doar că, încă o dată, Atlantida s-a scufundat sub Ape.

***

Acum, după ce aţi citit povestirea, aţi sesizat că totul a fost construit în ideea acelei jalnice poante finale, nu-i aşa? De fapt, un individ a venit la mine şi, cu un ton profund dezgustat, mi-a spus:

– Păi, "Ban C. Uls-Lab" nu-i decât un banc slab.

– Exact, am încuviinţat, şi dacă ai împărţi titlul în doar două cuvinte, ai obţine "Bancul slab". Ca atare, nu crezi c-o ştiu şi eu?

Altfel spus, şi titlul este un joc de cuvinte.

În perspectiva naşterii lui David, era limpede că nu puteam rămâne în apartamentul amărât din Sommerville. Întrucât acum aveam permis de conducere, nu mai eram legat de liniile de autobuze şi puteam să-mi îndrept atenţia şi spre alte districte, mai îndepărtate. În primăvara lui 1951, ne-am mutat într-un apartament din Waltham. Reprezenta o îmbunătăţire considerabilă faţă de locuinţa anterioară, cu toate că şi aici era destul de cald vara.

În sufragerie, existau două rafturi mici încastrate în perete, pe care le-am folosit pentru a aşeza cărţile scrise de mine în ordine cronologică. Cât am rămas în apartamentul respectiv, am ajuns la şaptesprezece volume. Când manualul de biochimie a fost publicat în 1952, l-am aşezat alături de celelalte, fără să-i ofer un regim preferenţial. Nu vedeam de ce un manual ştiinţific ar putea pretinde o respectabilitate mai mare decât un roman science fiction.

În realitate, dacă aveam ambiţii, acestea nu erau de o natură prea respectabilă. Continuam să doresc să scriu texte amuzante.

Umorul este amuzant, dar…

Mai exact, umorul este o categorie literară *aparte,* dacă ai prejudecăţi faţă de calambururile inteligente. Nu poţi fi aproape amuzant, sau destul de amuzant, sau tolerabil de amuzant. Fie eşti amuzant, fie nu - între cele două ipostaze, nu există absolut nimic. De obicei, scriitorul este cel care se consideră amuzant, iar cititorul crede exact contrariul.

Aşadar, umorul nu reprezintă ceva pe care să-l tratezi cu superficialitate; mai cu seamă la începutul carierei, când încă n-ai deprins folosirea uneltelor specifice. Cu toate acestea, fiecare scriitor începător încearcă să-l abordeze, convins că este uşor de realizat.

Eu n-am constituit o excepţie. După ce scrisesem patru povestiri pe care le propusesem diferitor redacţii, fără să reuşesc să le vând, considerasem că sosise momentul producerii uneia umoristice. Am trecut la treabă. Am scris *În jurul Soarelui,* un text pe care am izbutit să-l plasez şi care a fost inclus în *Perioada Campbell.*

Nu l-am considerat teribil de amuzant nici chiar în timp ce-l scriam. Aceeaşi observaţie este valabilă şi pentru alte câteva texte umoristice cu care mi-am încercat mâna, precum *Crăciun pe Ganimede* (de asemenea inclus în *Perioada Campbell)* şi *Robotul AL-76 o ia razna* (apărut în *Povestiri cu roboţi*[17] 1964).

Am reuşit (după părerea mea, nu spun nimic despre cititori) de-abia în 1952. Am scris două povestiri, *Button, Button* şi *Degetul maimuţei,* în care am considerat, în sfârşit, că ajunsesem să stăpânesc genul. Am chicotit permanent în vreme ce le-am scris şi am izbutit să le vând pe amândouă la revista *Startling Stories,* unde au apărut în numere consecutive, prima în ianuarie, iar a doua în februarie 1953.

[17] Antologie apărută la Editura Teora, 1995. (n. trad.)

Şi, Bunule Cititor, dacă nu le consideri amuzante, străduieşte-te să nu mi-o spui. Lasă-mă să mă legăn în iluzii.

4. BUTTON, BUTTON

Smochingul mă păcălise şi, preţ de două secunde, nu l-am recunoscut. Pentru mine, nu era decât un posibil client, primul care-mi apăruse în cale după o săptămână… şi arăta minunat.

Chiar şi purtând un smoching la ora 9:45 dimineaţa, arăta superb. Cincisprezece centimetri de încheietură osoasă şi douăzeci şi cinci de centimetri de mână noduroasă continuau din locul unde se termina mâneca; partea de sus a şosetelor şi cea de jos a pantalonilor nu se prea apropiau, totuşi mi se părea splendid.

Apoi, i-am privit chipul şi mi-am dat seama că nu era un client, ci unchiul Otto. Frumuseţea a dispărut. Ca de obicei, faţa unchiului Otto semăna cu cea a unui dulău care tocmai a primit un şut în fund de la prietenul său cel mai bun.

Reacţia mea n-a fost dintre cele mai originale. Am exclamat:

– Unchiule Otto!

L-aţi recunoaşte şi voi, dacă l-aţi zări. Acum cinci ani, când a apărut pe coperta revistei *Time* (în '57 sau '58), exact 204 cititori au scris redacţiei pentru a spune că nu-l vor uita niciodată. Dacă doriţi numele întreg al unchiului Otto, acesta este Otto Schlemmelmayer. Hei, hei, nu vă grăbiţi cu concluziile! E fratele mamei. Eu mă numesc Smith.

– Harry, băiete…, a replicat el şi a gemut. Interesant, totuşi nu explicativ.

– De ce porţi smoching? l-am întrebat.

– L-am închiriat.

– Perfect. Dar de ce-l porţi dimineaţa?

– Este deja dimineaţă?

A privit derutat în jur, apoi s-a apropiat de fereastră şi s-a uitat afară. Ăsta era unchiul meu, Otto Schlemmelmayer. L-am asigurat că era dimineaţă şi, cu un efort, el a dedus că probabil umblase toată noaptea pe străzi.

Şi-a îndepărtat degetele de la frunte, cât să spună:

– Am fost atât de tulburat, Harry… La banchet…

Degetele i-au fluturat aproape un minut, apoi s-au încleştat într-un pumn cât o halbă de bere, care a coborât şi mi-a făcut o gaură în tăblia mesei.

– Dar ăsta a fost sfârşitul! De acum încolo, fac lucrurile aşa cum ştiu eu!

Unchiul Otto spune acelaşi lucru încă de la începutul afacerii cu “Efectul Schlemmelmayer”. Poate că asta vă surprinde. Poate că aţi crezut că Efectul Schlemmelmayer l-a făcut faimos pe unchiul Otto. Totul depinde de unghiul din care priveşti lucrurile.

Unchiul descoperise Efectul încă din 1952; probabil că ştiţi despre el la fel de multe ca şi mine. Pe scurt, inventase un releu cu germaniu care răspundea gândurilor umane, sau mai exact variaţiilor câmpurilor electromagnetice ale celulelor cerebrale. Muncise ani de zile pentru a încorpora un asemenea releu într-un flaut, astfel încât să poată cânta acţionându-l doar prin gânduri. Invenţia reprezenta iubirea lui, viaţa lui, şi urma să revoluţioneze muzica. Orice om avea să poată cânta; nu mai era necesar talent - doar gânduri.

După care, acum cinci ani, un individ de la “Consolidated Arms”, Stephen Wheland, a modificat Efectul Schlemmelmayer, inversându-l. El a inventat un câmp de unde supersonice care putea activa creierul prin intermediul unui releu cu germaniu, ucigând un şobolan de la şapte metri depărtare. Ulterior, s-a descoperit că putea ucide şi oamenii.

Wheland a primit zece mii de dolari şi o avansare, iar proprietarii majoritari ai acţiunilor de la “Consolidated

Arms” au purces să adune milioane după ce guvernul a achiziţionat brevetul şi a început să comande dispozitive.

Ce s-a întâmplat cu unchiul Otto? El a ajuns pe coperta lui *Time.*

După aceea, toţi cei apropiaţi de el, să zicem cei aflaţi la câţiva kilometri, au ştiut că suferea. Unii au considerat că din cauză că nu primise nici un bănuţ; alţii spuneau că motivul îl constituia transformarea măreţei sale invenţii într-un instrument aducător de război şi moarte.

Prostii! Vinovat era flautul! Acesta fusese piuneza ce nimerise pe scaunul vieţii unchiului Otto. Sărmanul! Îşi iubea flautul. Îl purta mereu cu el, gata să facă o demonstraţie. Când mânca, flautul se odihnea în cutia specială de pe scaun, iar când dormea îl ţinea la capul patului. Dimineţile de duminică erau de-a dreptul oribile în laboratoarele de fizică ale universităţii din cauza sunetelor flautului care, sub un control mintal imperfect, se căznea să se târască printr-un mişcător cântec popular german.

Din nefericire, nici un fabricant nu voise să-l atingă. Imediat ce existenţa lui fusese dezvăluită, sindicatul instrumentiştilor ameninţase cu încetarea oricărei octave în ţară; diversele industrii de spectacole îşi adunaseră agenţii din lobby şi-i trimiseseră imediat să intre în acţiune; până şi bătrânul Pietro Faranini îşi vârâse bagheta după ureche şi făcuse declaraţii înflăcărate despre iminentul deces al artei. Unchiul Otto nu-şi revenise niciodată.

– Ieri s-a jucat ultima mea carte, a rostit el. “Consolidated” m-au anunţat că organizaseră un banchet în onoarea mea. Mi-am spus: “Cine ştie, poate vor cumpăra flautul…”.

Mi s-a năzărit o imagine.

– Fii atent ce idee am, i-am spus. O mie de flaute gigantice, ascunse în puncte-cheie din teritoriile inamice, cântând reclame comerciale suficient de fals ca să…

– Taci! Taci!

Unchiul Otto a izbit cu palma în birou, declanşând un zgomot precum un foc de armă, iar calendarul de plastic a sărit în sus de spaimă şi a căzut mort.

– De la tine am parte tot de batjocură? Unde ţi-este respectul?

– Iartă-mă, unchiule!

– Atunci, ascultă! M-am dus la banchet şi au ţinut discursuri despre Efectul Schlemmelmayer, care îmblânzeşte puterea minţii. Apoi, când am crezut că-mi vor cumpăra flautul, mi-au dat asta!

A scos ceva care aducea cu o monedă de aur de două mii de dolari şi a azvârlit-o spre mine. M-am ferit.

Dacă ar fi lovit fereastra, ar fi spart geamul şi ar fi nimerit vreun pieton în cap, dar a izbit peretele. Am ridicat-o. După greutate, îţi dădeai seama că era doar aurită. Pe o parte, scria cu litere mari “Premiul Elias Bancroft Sudford”, şi cu litere mai mici - “doctorului Otto Schlemmelmayer, pentru contribuţiile în domeniul ştiinţific”. Pe cealaltă parte, se găsea un profil, în nici un caz al unchiului Otto. De fapt, nu semăna cu nici o rasă de câine, ci aducea mai mult cu un porc.

– Ăsta, a continuat unchiul Otto, este Elias Bancroft Sudford, preşedintele lui “Consolidated Arms”! Când am văzut că asta era totul, m-am sculat, le-am spus foarte politicos: “Domnilor, să vă ia dracu'!” şi am plecat.

– Apoi, ai umblat pe străzi toată noaptea, am completat eu povestea, şi ai venit aici, fără să-ţi fi schimbat măcar hainele. Eşti tot cu smochingul pe tine.

Unchiul Otto a întins un braţ şi i-a examinat acoperământul.

– Un smoching? a repetat el.

– Un smoching! am încuviinţat.

Obrajii prelungi şi căzuţi i s-au acoperit de pete roşiatice, iar el a tunat:

– Vin aici cu o problemă de maximă importanţă şi tu insişti să discutăm doar despre smochinguri! Propriul meu nepot!

L-am lăsat să se descarce. În familia noastră, unchiul Otto este cel mai sclipitor aşa că, în afară de faptul că încercăm să-l oprim să cadă în canale şi să iasă din casă pe fereastră, noi, imbecilii, căutăm să nu-l deranjăm.

– Ce pot face pentru tine, unchiule? l-am întrebat.

Am încercat să adopt un ton cât mai profesional; am încercat să introduc relaţia avocat-client.

El a aşteptat solemn, după care a declarat:

– Am nevoie de bani. Greşise adresa.

– Unchiule, i-am spus, în clipa asta n-am…

– Nu de la tine. M-am simţit mai bine.

– Există un nou Efect Schlemmelmayer, a urmat el, unul mai bun. Pe acesta nu-l voi anunţa în revistele de specialitate. Îmi voi ţine gura închisă. Este cu totul al meu.

În timp ce vorbea, dirija o orchestră spectrală cu pumnul său osos.

– Din acest nou Efect, voi câştiga bani şi-mi voi deschide propria fabrică de flaute.

– Grozav! am spus, gândindu-mă la fabrică şi minţind.

– Dar nu ştiu cum.

– Păcat! am spus, gândindu-mă la fabrică şi minţind.

– Necazul este că am o minte sclipitoare. Îmi pot imagina concepte care-i depăşesc pe oamenii obişnuiţi. Atât doar că nu-mi pot imagina modalităţi de obţinere a banilor. Este un talent pe care nu-l am.

– Păcat! am spus, fără să mai mint.

– Aşa că am venit la tine, care eşti avocat. Am scos un mic pufnet dezaprobator.

– Am venit la tine, a continuat unchiul Otto, ca să te conving să mă ajuţi cu creierul tău de avocat şmecher, mincinos, escroc şi incorect.

În gând, am clasificat remarca în categoria complimentelor neaşteptate, apoi am spus:

– Şi eu te iubesc, unchiule Otto.

Probabil că simţise sarcasmul, fiindcă s-a înroşit de furie şi a răcnit:

– Nu face pe sensibilul! Fii ca mine, răbdător, înţelegător şi calm, tâmpitule! Cine a zis ceva despre tine ca om? Ca om, eşti un găgăuţă onest, dar ca avocat trebuie să fii un escroc. Toţi ştiu asta.

Am suspinat. Cei din barou mă avertizaseră că vor exista şi astfel de zile.

– În ce constă noul Efect, unchiule Otto? l-am întrebat.

– Poate aduce obiecte din trecut.

Am reacţionat rapid. Cu mâna stângă mi-am tras ceasul din buzunarul stâng al vestei şi l-am examinat cu toată spaima pe care o puteam invoca. Mâna dreaptă am întins-o spre telefon.

– Unchiule, am rostit cât mai sincer, tocmai mi-am amintit de o întâlnire extrem de importantă la care am întârziat deja destul de mult. Îmi face întotdeauna plăcere să te văd. Acum însă, mă tem că trebuie să-mi iau rămas bun. Realmente, m-am bucurat teribil să te văd. Ei bine, la reve…

N-am izbutit să ridic receptorul din furcă. Trăgeam de el, însă mâna unchiului Otto era peste a mea şi o apăsa. N-avea nici un rost să mă împotrivesc. V-am spus că unchiul Otto a făcut parte din echipa de lupte a Heidelbergului, în '32?

M-a prins uşor (pentru el) de cot şi m-am pomenit în picioare. Asta a însemnat evitarea unui important efort muscular (pentru mine).

– Să mergem în laboratorul meu, a rostit el.

A pornit spre laboratorul lui. Şi fiindcă eu nu aveam dispoziţia de a-mi rupe braţul stâng din umăr, am pornit de asemenea spre laboratorul lui…

Laboratorul unchiului Otto se află la capătul unui coridor întortocheat dintr-o clădire a universităţii. După ce Efectul

Schlemmelmayer îşi dovedise succesul, unchiul scăpase de orice cursuri şi fusese lăsat de capul lui. Laboratorul o dovedea.

– Nu mai încui uşa? l-am întrebat.

M-a privit şiret, cu nasul său uriaş strâmbându-se într-o adulmecare.

– Este *încuiată.* E încuiată cu un releu Schlemmelmayer. Gândesc un cuvânt… şi uşa se deschide. Fără el, nimeni nu poate pătrunde. Nici chiar rectorul. Nici chiar *portarul.*

Am simţit o furnicătură de interes.

– La naiba, unchiule Otto! O încuietoare activată mintal ţi-ar putea aduce…

– Ha! Să vând brevetul unui bogătaş? După cele întâmplate astă-noapte? Niciodată! În scurt timp, voi deveni bogat.

Încă un amănunt despre unchiul Otto. Nu este unul dintre tipii aceia cu care trebuie să te cerţi la nesfârşit, înainte de a reuşi să-l faci să zărească lumina. Ştii dinainte că el nu va vedea niciodată lumina.

De aceea, am schimbat subiectul.

– Dar maşina timpului? am întrebat.

Unchiul Otto este cu treizeci de centimetri mai înalt decât mine, cu cincisprezece kilograme mai greu şi puternic ca un taur. Când îşi pune mâinile în jurul beregatei mele şi strânge, trebuie să mă limitez la a mă învineţi.

Ca atare, m-am învineţit.

– *Ş-ş-ş! a* şuierat el. Am priceput aluzia.

Mi-a dat drumul şi a continuat:

– Nimeni nu ştie de existenţa Proiectului X.

A repetat apăsat: Proiectul X! Înţelegi?'

Am încuviinţat din cap. Oricum, nu puteam vorbi cu un laringe care de-abia începuse procesul de refacere.

– Nu-ţi cer să mă crezi pe cuvânt, a urmat unchiul. Pentru tine, voi face o demonstraţie.

Am încercat să rămân cât mai aproape de uşă.

– Ai o foaie de hârtie cu scrisul tău? m-a întrebat.

Am scotocit în buzunarul interior al hainei. Aveam nişte însemnări făcute pentru o posibilă întâlnire cu un posibil client într-un posibil viitor.

– Nu mi-o arăta, a zis unchiul. Rupe-o, iar bucăţelele pune-le în retorta asta.

Am rupt însemnările în o sută douăzeci şi opt de bucăţi.

El le-a examinat gânditor, după care a început să răsucească butoanele unui… unei… ei bine, unei maşinării. Aceasta avea ataşată în lateral o placă groasă din opal, aducând cu o tavă dentară.

Am aşteptat. Unchiul continua să răsucească butoane.

– *Aha!* a exclamat el după aceea, iar eu am emis genul de sunet straniu care nu se poate reproduce prin litere.

Cam la cinci centimetri deasupra tăvii, se distingea ceva ca o imagine neclară a unei foi de hârtie. În timp ce priveam, foaia s-a focalizat şi… la ce bun s-o mai lungesc atât? Erau notiţele mele. Scrisul meu. Perfect citeţe. Perfect reale.

– Pot s-o ating?

Eram niţel cam răguşit, pe de o parte de uimire şi pe de altă parte din cauza modalităţii blânde prin care unchiul Otto îşi asigura tainele.

– Nu poţi, mi-a răspuns şi a trecut palma prin hârtie. Este doar o imagine, dintr-un focar al unui paraboloid cvadridimensional. Celălalt focar se găseşte în trecut, într-un moment anterior ruperii foii.

Am întins mâna şi n-am simţit nimic.

– Fii atent acum, a zis unchiul.

A răsucit un comutator şi imaginea a dispărut. După aceea, a luat un fragment din notiţele rupte, l-a pus într-o scrumieră şi i-a dat foc. A aruncat scrumul în chiuvetă. A răsucit alt comutator şi hârtia a reapărut, dar imaginea ei diferea. Ici-colo, lipseau bucăţele.

– Cele arse? l-am întrebat.

– Exact. Maşina porneşte în trecut de-a lungul hipervectorilor moleculelor pe care s-a focalizat. Dacă unele dintre ele sunt dispersate în aer… *pf-f-ft!*

Mi-a venit o idee.

– Dar să zicem că deţii doar scrumul unui document.

– Atunci, numai moleculele respective vor fi urmărite în trecut.

– Totuşi, ele n-ar putea fi atât de bine distribuite încât să obţii o imagine aproximativă a întregului document?

– H-m-m. Poate că da.

Ideea devenise excitantă.

– Atunci, fii atent, unchiule Otto! Ştii cât ar plăti poliţia ca să aibă o asemenea maşină? Ar însemna o…

M-am oprit. Nu-mi plăcuse felul în care se încordase. Politicos, l-am întrebat:

– Ce spuneai, unchiule?

A fost remarcabil de calm. Intensitatea vocii sale n-a depăşit-o pe cea a unui urlet.

– O dată pentru totdeauna, nepoate! De acum încolo, eu singur îmi voi realiza invenţiile. Mai întâi, să obţin nişte capital. Capital care să provină din alte surse decât vânzarea ideilor mele. După aceea, voi deschide o uzină de producere a flautelor. Asta în primul rând. Mai târziu - repet, mai târziu - pot fabrica maşini temporale. Dar prioritatea o au flautele. Ele sunt pe locul întâi. Aşa mi-am jurat astă-noapte. Datorită egoismului câtorva indivizi, lumea este lipsită de marea muzică. Vrei ca numele meu să rămână în istorie ca al unui criminal? Vrei ca Efectul Schlemmelmayer să însemne doar modalitatea de a distruge creierele oamenilor? Sau vrei să producă o muzică măreaţă? O muzică sublimă, înălţătoare, care să dăinuie?

Ridicase profetic un braţ, iar pe celălalt îl ţinea la spate. Geamurile laboratorului au vibrat zornăitor în sunetul cuvintelor sale.

– Unchiule Otto, am intervenit iute, te vor auzi!

– Atunci, nu mai zbiera aşa! a replicat.

– Totuşi, am protestat, cum intenţionezi să obţii un capital de pornire, dacă nu vei exploata această maşină?

– Nu ţi-am spus încă. Pot transforma o imagine într-un obiect real. Şi… dacă imaginea este valoroasă?

Asta suna bine.

– Te referi la documente pierdute: manuscrise, ediţii princeps, lucruri de felul ăsta?

– Nu tocmai. Există un şpil… Două şpiluri… Trei şpiluri… Aşteptam să termine de numărat, dar trei părea limita.

– Care sunt? l-am întrebat.

– În primul rând, trebuie să deţin obiectul în prezent, ca să mă focalizez asupra lui, altfel nu-l pot localiza în trecut.

– Adică nu poţi obţine ceva care să nu existe acum şi pe care să-l poţi vedea?

– Da.

– În cazul ăsta, şpilurile doi şi trei nici măcar nu mai contează. Oricum, la ce se refereau ele?

– Pot aduce din trecut doar un gram de materie. Un gram!

– De ce? N-ai destulă energie?

– Există o relaţie invers exponenţială, a explicat iritat unchiul Otto. Chiar dacă aş dispune de toată energia din Univers, n-aş putea aduce mai mult de două grame.

Lucrurile păreau destul de nebuloase.

– Si al treilea şpil?

– Ei bine…

A şovăit puţin, apoi a continuat:

– Cu cât focarele sunt mai depărtate, cu atât legătura este mai flexibilă. Ea trebuie să deţină o anumită lungime, înainte de a putea fi trasă în prezent. Altfel spus, trebuie să mă întorc cel puţin o sută cincizeci de ani în trecut.

– Am înţeles, am rostit (fără să înţeleg nimic). Să recapitulăm.

M-am străduit ca vorbele mele să sune ca ale unui avocat.

– Doreşti să aduci din trecut ceva care să-ţi asigure un mic capital. Trebuie să fie ceva care există şi în prezent şi pe care-l poţi vedea, aşadar nu poate fi un obiect pierdut, cu valoare istorică sau arheologică. Trebuie să cântărească mai puţin de un gram, deci nu poate fi diamantul Cullinan[18], sau ceva similar. Trebuie să aibă o vechime de cel puţin o sută cincizeci de ani, deci nu poate fi un timbru rar.

– Exact, a încuviinţat unchiul Otto. Te-ai prins.

– Ce să prind? (M-am gândit aproape două secunde.) Nu-mi vine nici o idee, am concluzionat. Ei bine, la revedere, unchiule Otto!

Nu credeam c-o să ţină, dar am încercat să plec. N-a ţinut. Braţele unchiului Otto mi-au coborât pe umeri şi am rămas cu vârfurile pantofilor la doi centimetri de podea.

– O să-mi mototoleşti sacoul, unchiule…

– Harold, a rostit el, în calitate de avocat, trebuie să-i acorzi clientului ceva mai mult decât un simplu rămas bun.

– N-am semnat nimic, am izbutit să icnesc.

Gulerul cămăşii începuse fie exagerat de strâns pe gât. Am încercat să înghit un nod şi nasturele gulerului a sărit de la locul lui.

– Între rude, actele sunt simple formalităţi, a comentat unchiul. Fiindu-ţi client şi unchi, îmi datorezi loialitate absolută. În plus, dacă n-o să mă ajuţi, o să-ţi leg picioarele la ceafă şi-o să te folosesc ca minge de baschet.

În calitate de avocat, mă înclin permanent înaintea logicii.

– Renunţ, l-am anunţat. Mă predau. Ai câştigat. M-a lăsat să cad.

Atunci - şi aceasta e partea care mi se pare cu adevărat incredibilă, când revăd totul - mi-a venit o idee.

Era o super-idee. O bombă. Cea care vine o singură dată în viaţa oricărui om.

Nu i-am explicat-o complet unchiului Otto, din capul locului. Voiam să mă pot gândi câteva zile la ea. I-am spus

[18] Cel mai mare diamant brut, descoperit în 1905, în Africa de Sud, cântărind 3.106 carate. (n. trad.)

însă ce să facă. I-am spus că va fi nevoie să plece la Washington. N-a fost simplu să-l conving dar, pe de altă parte, dacă-i cunoşti pe unchiul Otto, există modalităţi.

Am descoperit două bancnote de zece dolari, pitite în mod jalnic în portofel, şi i le-am dat.

– Voi completa un cec pentru biletul de tren şi vei putea păstra banii, dacă se va dovedi că n-am fost corect cu tine.

El a căzut pe gânduri, apoi a recunoscut:

– Nu eşti nebun să rişti douăzeci de dolari pentru nimic. Avea dreptate…

S-a întors după două zile şi a declarat că obiectul fusese focalizat. La urma urmelor, era expus într-un loc public. Se găsea într-o incintă etanşă, plină cu azot, dar unchiul Otto a spus că detaliul era lipsit de importanţă. În laboratorul lui, la şase sute patruzeci de kilometri depărtare, focalizarea rămânea precisă. Tot unchiul m-a asigurat şi în privinţa asta.

– Unchiule, i-am spus, înainte de orice, trebuie stabilite două lucruri.

– Ce? Ce? Ce?

Ba chiar a continuat:

– Ce? Ce? Ce? Ce? Mi-am dat seama că devenise agitat.

– Eşti sigur, l-am întrebat, că dacă vom aduce în prezent un fragment al unui obiect din trecut, fragmentul cu pricina nu va dispărea din obiectul existent în prezent?

Unchiul a pocnit din încheieturile degetelor sale butucănoase şi a răspuns:

– Noi creăm materie nouă, n-o furăm pe cea veche. Altfel, de ce ne-ar trebui atâta energie?

Am trecut la a doua întrebare.

– Care-i onorariul meu?

Poate că nu veţi crede, însă până atunci nu menţionasem problema banilor. Nici unchiul Otto n-o făcuse, dar asta i se părea firesc. Buzele i s-au întins în imitarea nereuşită a unui surâs afectuos.

– Onorariu?

– Am nevoie de zece la sută din valoare. Falca inferioară i-a coborât vizibil şi a rămas aşa.

– Dar cât e valoarea?

– Poate chiar o sută de mii de dolari. Asta înseamnă că tu vei rămâne cu nouăzeci.

– Nouăzeci de mii… *Himmel!* Atunci, ce mai aşteptăm?

A sărit spre maşinăria sa şi, în jumătate de minut, în spaţiul de deasupra tăviţei dentare apăruse imaginea unui pergament.

Era acoperit cu o scriere regulată, cu litere mărunte, părând un test pentru un concurs de caligrafie de modă veche. În partea de jos a pergamentului, figurau mai multe nume: unul scris cu litere mari şi alte cincizeci şi cinci cu litere micuţe.

Straniu! Mi se tăiase răsuflarea. Văzusem multe reproduceri, dar acesta era originalul. Adevărata Declaraţie de Independenţă[19]!

– Să fiu al dracului! am şuierat. Ai reuşit!

– Şi suta de mii? s-a interesat unchiul Otto, trecând direct la subiect.

Venise momentul explicaţiei.

– Unchiule, am început, la sfârşitul documentului există mai multe semnături. Ele sunt numele unor mari americani, întemeietorii ţării noastre, pe care îi stimăm cu toţii. Orice detaliu legat de ei îi interesează pe toţi americanii adevăraţi.

– Bine, a mormăit el, o să te acompaniez cântând imnul la flaut. Am râs iute, ca să-i arăt că apreciam remarca drept o glumă. Nici nu intenţionam să mă gândesc la alternativa glumei. L-aţi auzit vreodată pe unchiul Otto cântând la flaut imnul american?

– Unul dintre semnatari, am continuat, care provenea din statul Georgia, a murit în 1777, la un an după semnarea

[19] Documentul oficial prin care, la data de 4 iulie 1776, al doilea Congres Continental a declarat coloniile americane libere şi independente faţă de Anglia. (n. trad.)

Declaraţiei. El n-a lăsat mare lucru în urmă, de aceea mostrele autentice ale iscăliturii sale fac parte dintre lucrurile cele mai valoroase din lume. Se numea Button Gwinnett.

– Şi cum ne ajută asta să punem mâna pe bani? a întrebat unchiul Otto, cu mintea în continuare strâns încleştată pe adevărurile eterne ale Universului.

– Aici, i-am atras atenţia, se găseşte o semnătură autentică a lui Button Gwinnett, chiar pe Declaraţia de Independenţă.

Stupefacţia l-a amuţit pe unchiul Otto, iar pentru ca unchiul Otto să fie complet mut trebuie să fie realmente stupefiat!

– O poţi vedea chiar aici, am urmat, în partea stângă, alături de cele aparţinând celorlalţi doi reprezentanţi din Georgia, Lyman Hall şi George Walton. Vezi cât de înghesuite sunt numele lor? Practic, iniţiala G de la Gwinnett atinge numele lui Hall. De aceea, nu vom încerca să le separăm. Le vom prelua pe toate. O poţi face?

Aţi văzut vreodată un buldog care să rânjească fericit? Ei bine, unchiul Otto a reuşit o imitaţie perfectă.

Un spot strălucitor de lumină s-a centrat pe numele semnatarilor din Georgia.

– N-am mai încercat asta niciodată, a rostit unchiul Otto cu răsuflarea întretăiată.

– Ce?! am urlat. *Acum* mi-o spunea.

– Aş fi avut nevoie de prea multă energie. Nu voiam ca universitatea să se intereseze îndeaproape de ceea ce se petrece aici. Dar nu-ţi face griji! Ecuaţiile mele nu pot da greş.

M-am rugat în tăcere ca ecuaţiile lui să nu dea greş.

Lumina a devenit tot mai strălucitoare, după care un zumzet a umplut laboratorul cu un zgomot strident. Unchiul a răsucit o manetă, apoi încă una, apoi o a treia.

Vă aduceţi aminte ce s-a întâmplat acum câteva săptămâni, când cartierele Manhattan şi Bronx au rămas douăsprezece ore fără electricitate, datorită unei blestemate de suprasolicitări a principalei centrale electrice? Nu voi afirma că noi am cauzat-o, fiindcă n-am chef să fiu acţionat în judecată pentru daune. Voi spune doar atât: curentul electric s-a întrerupt atunci când unchiul Otto a răsucit a treia manetă.

În laborator, toate luminile s-au stins şi m-am pomenit pe podea, cu urechile ţiuindu-mi teribil. Unchiul Otto era întins alături.

Ne-am ridicat cu greu amândoi şi unchiul a scos de undeva o lanternă.

A început imediat să zbiere disperat:

– S-a topit... S-a topit... Maşina mea e făcută praf! Nu mai e bună de nimic!

– Dar semnăturile? am strigat. Le-ai obţinut? S-a oprit în mijlocul unui răcnet.

– Nu m-am uitat.

S-a uitat, iar eu am închis ochii. Dispariţia unei sute de mii de dolari nu-i uşor de privit.

– Ah-ha! a urlat unchiul şi am deschis imediat ochii.

Ţinea în palmă un petec de pergament cu latura de vreo cinci centimetri. Pe acesta existau trei semnături, dintre care prima îi aparţinea lui Button Gwinnett.

Vă rog să mă credeţi că semnătura era perfect autentică. Nu era o imitaţie. În toată afacerea aceea nu exista nici un atom de fraudă. Vreau să se înţeleagă acest lucru. În palma lată a unchiului Otto se găsea o semnătură realizată de mâna georgiană a lui Button Gwinnett însuşi, pe pergamentul autentic al Declaraţiei de Independenţă.

S-a hotărât ca unchiul Otto să plece la Washington cu bucata de pergament. Eu nu corespundeam scopului, fiind avocat. Se putea presupune că eu ştiam prea multe. Unchiul era doar un geniu ştiinţific şi nimeni nu se aştepta

să ştie nimic. În plus, cine l-ar fi putut suspecta pe doctorul Schlemmelmayer de altceva decât de cinstea cea mai transparentă?

Am petrecut o săptămână construindu-ne scenariul. În acest scop, am cumpărat de la un anticariat o istorie veche a statului colonial Georgia. Unchiul Otto urma s-o ia cu el şi să anunţe că printre paginile cărţii descoperise un document, o scrisoare adresată Congresului Continental în numele statului Georgia. El o privise dezinteresat şi o ridicase deasupra unei flăcări Bunsen. De ce l-ar fi preocupat pe un fizician scrisorile? Apoi, devenise conştient de izul aparte al fumului, ca şi de viteza lentă a arderii. Încercase să stingă focul, însă nu salvase decât petecul cu semnăturile. Îl cercetase, iar numele Button Gwinnett îi răscolise o amintire îndepărtată.

A învăţat scenariul pe dinafară. Eu am ars marginile pergamentului, astfel încât numele cel mai de jos, al lui George Walton, era uşor pârlit.

– Aşa va fi mai realist, i-am explicat. Bineînţeles că o semnătură lipsită de scrisoare are valoare mai mică, dar aici e vorba de trei iscălituri, toate apărând şi pe Declaraţia de Independenţă.

Unchiul Otto a căzut pe gânduri.

– Dar când le vor compara cu cele de pe Declaraţia de Independenţă şi vor sesiza că nu diferă absolut deloc, nu vor suspecta o fraudă?

– Ba bine că nu. Dar ce pot face? Pergamentul este autentic. Cerneala este autentică. Semnăturile sunt autentice. Vor fi nevoiţi să recunoască toate astea. Chiar dacă vor suspecta ceva dubios, nu vor fi în stare să dovedească nimic. S-ar putea gândi la transferul din trecut? De fapt, chiar sper să încerce să tulbure apele. Publicitatea va duce la creşterea preţului.

Ultima frază l-a făcut pe unchiul Otto să izbucnească în râs.

A doua zi, a luat trenul spre Washington, visând flaute. Flaute lungi, flaute scurte, flaute bas, flaute tremolo, flaute masive, microflaute, flaute individuale şi flaute pentru orchestre. O lume a flautelor pentru muzica interpretată de gânduri.

– Ţine minte, au fost ultimele sale cuvinte, că nu mai am bani pentru reconstruirea maşinii. Trebuie să reuşim!

– Unchiule Otto, i-am replicat, nu putem da greş. Ha!

S-a întors după o săptămână. Îl sunasem zilnic şi de fiecare dată îmi spusese că pergamentul era investigat.

Investigat…

Ei bine, investigarea era normală. Dar la ce ar fi ajutat?

L-am aşteptat pe unchiul Otto la gară. Chipul îi era inexpresiv. N-am îndrăznit să-l întreb ceva în public. Aş fi dorit să-i spun doar "Da, sau nu?", însă m-am gândit să-l las pe *el* să vorbească.

Ne-am dus în biroul meu. I-am oferit un trabuc şi ceva de băut. Mi-am ascuns mâinile sub masă, dar masa a început să vibreze, aşa că le-am vârât în buzunare şi am tremurat din creştet până în tălpi.

– Au investigat, mi-a spus unchiul.

– Sigur că da! Ţi-am zis c-o vor face. Ha, ha, ha! Ha, ha? Unchiul Otto a tras încet din trabuc.

– Funcţionarul de la Biroul Documente m-a chemat şi mi-a spus: "Domnule profesor, sunteţi victima unei înşelătorii foarte abile." "Da?", am ripostat. "Cum poate fi o înşelătorie? Semnăturile să fie false?" "În nici un caz nu par false", mi-a răspuns, "dar altfel nu se poate!" "De ce anume?" l-am întrebat.

A lăsat trabucul în scrumieră, a pus paharul pe masă şi s-a aplecat spre mine. Mă fascinase într-atât, încât m-am aplecat spre el; ca atare, am meritat ceea ce am primit.

– Exact, m-am bâlbâit, de ce anume? Nu puteau găsi nimic fals, fiindcă este autentic. De ce atunci este o înşelătorie? *De ce?*

Glasul unchiului Otto era înspăimântător de mieros.

– Noi am adus pergamentul din trecut, nu?

– Da. Da. Ştii bine că da.

– Din trecut, hăt departe.

– Mai mult de o sută cincizeci de ani în trecut. Aşa ai spus…

– Iar acum o sută cincizeci de ani, pergamentul pe care a fost scrisă Declaraţia de Independenţă era destul de nou. Nu?

Începusem să pricep, dar nu îndeajuns de rapid. Glasul unchiului Otto a schimbat vitezele şi a devenit un urlet surd, pulsator.

– Iar dacă Button Gwinnett a murit în 1777, atunci, idiotule, cum se poate ca o semnătură autentică de-a lui să fie descoperită pe un pergament nou-nouţ?!

După aceea, pentru mine, întreaga lume s-a zguduit înainte şi înapoi.

În curând, voi putea coborî din pat. Mai am dureri, totuşi doctorii m-au liniştit că n-am nici un os rupt.

Cu toate acestea, unchiul Otto n-ar fi trebuit să mă facă să înghit blestematul de pergament.

* * *

Dacă, în urma realizării acestor povestiri, sperasem că voi fi recunoscut ca un maestru al umorului, cred c-am dat greş.

L. Sprague de Camp, unul dintre cei mai de succes autori de science fiction şi fantasy umoristic m-a descris în felul următor în cartea sa *Ghidul science fiction* (1953), care, după cum aţi observat, a apărut nu la mult timp după aceste (în opinia mea) incursiuni pline de succes în umor: “Asimov este un bărbat corpolent, cu aspect tineresc, păr şaten ondulat, ochi albaştri şi cu un comportament jovial, efervescent şi sănătos, stimat de prieteni pentru firea sa generoasă şi caldă. Extrem de sociabil, inteligent şi

amuzant, el reprezintă un amfitrion perfect. Vâna aceasta de umor verbal contrastează cu sobrietatea textelor sale.”

Sobrietate!

Pe de altă parte, după doisprezece ani, Groff Conklin[20] a inclus *Button, Button* în antologia lui, *Ora 13 noaptea* (1965), şi a comentat în introducere: “Când Bunul Doctor… decide să-şi ia o zi liberă şi să fie amuzant, el poate fi cu adevărat foarte amuzant…”

Deşi atât Groff, cât şi Sprague mi-au fost buni prieteni (din păcate, Groff a murit), este neîndoios că, în acest caz particular, Groff dă dovadă de gust rafinat.

Înainte de a trece mai departe, ar fi bine să explic acea aluzie la “fire… generoasă şi caldă”, lansată de Sprague, care poate că-i nedumereşte pe cei ce mă cunosc drept o brută zgârcită şi nesimţitoare.

Cred că judecata favorabilă a lui Sprague se bazează pe un singur eveniment.

Episodul s-a petrecut în 1942, pe când amândoi lucram la şantierele militare navale din Philadelphia. Era în timpul războiului şi, pentru a intra în şantier, aveam nevoie de ecusoane de identitate. Cei care-şi uitau ecusonul primeau o muştruluială zdravănă pentru a căpăta unul temporar, erau penalizaţi cu tăierea unei ore din salariu, iar infama abatere se consemna în dosarul personal.

Într-o dimineaţă, îndreptându-ne către poartă, Sprague a căpătat o culoare pastelată de verzui şi a şoptit:

– Mi-am uitat ecusonul!

El solicitase înscrierea la şcoala de ofiţeri şi se temea că cea mai mică neregulă din dosarul civil putea juca un rol nefast.

Ei bine, eu nu solicitasem nimic şi în timpul şcolii mă obişnuisem să fiu trimis frecvent la cancelarie, aşa că zbieretele autorităţilor nu mă înspăimântau câtuşi de puţin.

De aceea, i-am întins ecusonul meu şi i-am spus:

---

[20] Edward Groff Conklin (1904-1986), redactor şi editor american, autorul a numeroase antologii de science fiction. (n. trad.)

– Intră cu el, Sprague! Oricum, nimeni nu se uită la fotografie.

El a intrat, nimeni nu s-a uitat, eu m-am prezentat la administraţie, am anunţat că mi-am uitat ecusonul şi am încasat frecuşul.

Sprague nu mi-a uitat gestul niciodată. Până în ziua de azi, el le spune tuturor ce tip extraordinar sunt, în ciuda faptului că absolut toată lumea îl priveşte cu neîncredere. Acea unică acţiune făcută în urma unui imbold a determinat o viaţă de propagandă fervent pro-Asimov.

Să mergem însă mai departe.

5. DEGETUL MAIMUŢEI

– Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da. Da, spuse Marmie Tallinn pe şaisprezece tonalităţi şi inflexiuni diferite, în vreme ce mărul lui Adam din gâtul său lung se deplasa convulsiv în sus şi-n jos.

El era scriitor de science fiction.

– Nu, spuse Lemuel Hoskins, privind neînduplecat prin ochelarii cu ramă metalică.

El era redactor de science fiction.

– Deci, nu accepţi un test ştiinţific! Nu mă asculţi. S-a votat şi am fost învins, da?

Marmie se ridică pe vârful picioarelor, se lăsă pe călcâie, repetă mişcarea de câteva ori şi respiră adânc. Părul negru îi era adunat în smocuri, de care trăsese cu degetele.

– Un vot pentru şi şaisprezece contra, zise Hoskins.

– De ce crezi că tu trebuie să ai dreptate întotdeauna? De ce crezi că eu trebuie să greşesc întotdeauna?

– Marmie, să dăm cărţile pe faţă. Fiecare dintre noi este judecat în felul său. Dacă vânzările revistei ar scădea, aş fi un nimic. M-ar zbura imediat. Te rog să mă crezi că preşedintele lui “Space Publishers” n-ar pune nici măcar o întrebare. S-ar mulţumi să examineze cifrele. Însă vânzările nu scad, ci cresc. Asta înseamnă că sunt un redactor bun. Cât despre tine… când redactorii te acceptă, eşti un talent. Când te resping, eşti un pierde-vară. Pe moment, asta eşti: un pierde-vară.

– Să ştii că nu eşti singurul redactor. Mai există şi alţii. (Marmie ridică ambele mâini, răşchirând degetele.) Poţi număra? Exact atâtea reviste science fiction ar fi gata să cumpere un text de Tallinn, fără măcar să-l citească în prealabil.

– Mult noroc!

– Uite ce-i, îndulci glasul autorul, doreai două schimbări, aşa-i? Doreai o scenă introductivă cu o bătălie spaţială. Ei bine, ţi-am scris-o. Este aici.

Flutură manuscrisul sub nasul lui Hoskins, care se feri ca de un miros neplăcut.

– Dar mai doreai ca scena din exteriorul navei să fie întreruptă de o scenă interioară, continuă Marmie, iar asta nu se poate. Dacă fac o asemenea modificare, aş distruge un final care, aşa cum este acum, deţine patos, profunzime şi sentiment.

Redactorul se lăsă pe spate în scaun şi se adresă secretarei, care în tot acest timp îşi văzuse liniştită de dactilografiere. Era obişnuită cu astfel de scene.

– Ai auzit, domnişoară Kane? E/vorbeşte de patos, profunzime şi sentiment. Ce ştie un scriitor despre asemenea lucruri? Uite care-i treaba, dacă ai introduce scena interioară, ai spori suspansul, ai compacta povestirea şi ai face-o mai credibilă.

– *Cum* s-o fac mai credibilă? răcni stresat Marmie. Vrei să spui că dacă nişte tipi dintr-o navă cosmică ar începe să discute despre politică şi sociologie când sunt pe punctul de a sări în aer, chestia asta i-ar conferi mai multă *credibilitate?* Dumnezeule!

– Altceva nu poţi face. Dacă aştepţi până trece punctul culminant şi apoi începi cu politica şi sociologia, cititorul va moţăi.

– Încerc să-ţi spun că greşeşti şi ţi-o pot dovedi. Ce rost are să pierdem timpul discutând, când am pregătit un experiment ştiinţific…

– Ce experiment ştiinţific?

Hoskins se răsuci din nou spre secretară.

– Cum îţi place asta, domnişoară Kane? Pur şi simplu, se crede unul dintre personajele lui.

– Întâmplător, cunosc un om de ştiinţă.

– Pe cine?

– Doctorul Arndt Torgesson, profesor de psihodinamică la Universitatea Columbia.

– N-am auzit de el.

– Bănuiesc că asta spune destule, comentă Marmie dispreţuitor. *Tu* n-ai auzit de el. Tu nu auziseşi nici de Einstein, înainte ca autorii să înceapă să-l pomenească în povestirile lor.

– Foarte amuzant! Mor de râs. Ce-i cu Torgesson ăsta?

– El a creat un sistem de determinare ştiinţifică a valorii unui text. Este ceva cu totul deosebit. Este… este…

– Şi e secret?

– Bineînţeles. Torgesson nu-i profesor de science fiction. În textele science fiction, atunci când cineva inventează o teorie, o anunţă imediat. În realitate, nu se procedează aşa. Uneori, savanţii experimentează ani de zile înainte de a publica detalii. Publicarea nu-i o joacă.

– Atunci, de unde ştii *tu* despre invenţie?

– Întâmplător, Torgesson îmi admiră mult povestirile. El mă consideră cel mai bun scriitor din domeniu.

– Şi-ţi arată invenţiile lui?

– Exact. Eram aproape sigur că vei fi încăpăţânat în privinţa textului ăsta, de aceea l-am rugat să întreprindă un experiment pentru noi. A fost de acord, cu condiţia să păstrăm secretul. A spus că ar fi un experiment interesant. A mai spus…

– Care-i secretul?

– Ei bine…, şovăi Marmie. Ce-ar fi dacă ţi-aş zice că are o maimuţă care poate scrie *Hamlet?*

Hoskins îl privi alarmat.

– Ce-i ăsta, un banc?

Se întoarse către domnişoara Kane.

– Când un om scrie timp de zece ani science fiction, nu mai prezintă siguranţă fără o cuşcă personală.

Domnişoara Kane continuă să dactilografieze cu aceeaşi viteză.

– M-ai auzit, insistă Marmie, o maimuţă obişnuită, ba chiar mai amuzantă decât un redactor obişnuit. Am fixat o întâlnire pentru după-amiază. Vii cu mine, sau nu?

– Bineînţeles că nu! Crezi că aş abandona un teanc de manuscrise atât de înalt - şi indică nivelul laringelui printr-un gest de retezare, făcut cu marginea palmei - pentru glumele tale imbecile?

– Dacă asta-i o glumă, atunci îţi plătesc prânzul în orice restaurant doreşti. Domnişoara Kane este martor.

Redactorul se lăsă pe spate în scaun.

– Îmi plăteşti prânzul? Tu, Marmaduke Tallinn, cel mai cunoscut datornic din New York, o să scoţi bani din buzunar?

Marmie se crispa, nu din cauza pomenirii abilităţii sale de a ignora notele de plată, ci a menţionării numelui său real, cu toate cele trei oribile silabe.

– Repet: Eu plătesc prânzul, oricând şi orice vei dori. Friptură, ciuperci, piept de porumbel, aligator marţian, orice!

Hoskins se sculă şi-şi luă pălăria de pe dulap.

– Aş merge şi până la Boston, comentă el, dacă aş avea ocazia să te văd cum numeri câteva din bancnotele alea pe care le ascunzi încă din 1928 în tocul fals al pantofului stâng…

Profesorul Torgesson se declară onorat. Scutură cu căldură mâna lui Hoskins şi-i spuse:

– Citesc *Istorii spaţiale* de când am venit în ţara aceasta, domnule Hoskins. Este o revistă excelentă. Apreciez mai cu seamă povestirile domnului Tallinn.

– Ai auzit? făcu Marmie.

– Am auzit. Marmie spunea că aveţi o maimuţă talentată, domnule profesor.

– Da, încuviinţă Torgesson, dar, desigur, totul trebuie să rămână confidenţial. Încă nu sunt pregătit să public

rezultatele, şi o reclamă prematură ar putea însemna ruina mea profesională.

– Totul va rămâne între aceşti pereţi, domnule profesor.

– Foarte bine, foarte bine… Luaţi loc, domnilor, luaţi loc! Începu să se plimbe prin faţa lor.

– Ce i-ai spus domnului Hoskins despre cercetările mele, Marmie?

– Absolut nimic, profesore.

– Perfect! Ei bine, domnule Hoskins, fiind redactorul unei reviste de science fiction, nu mai este necesar să vă întreb câte ştiţi despre cibernetică.

Hoskins permise unui concentrat de intelect să se prelingă dincolo de ramele ochelarilor.

– Sigur că da, încuviinţă el. Calculatoare… Massachusetts Institute of Technics… Norbert Wiener…

Mai bolborosi câteva nume.

– Da, da.

Torgesson începu să păşească şi mai rapid.

– Ştiţi atunci că pe principiile cibernetice s-au construit calculatoarele care joacă şah. Regulile mişcărilor pieselor şi scopul jocului sunt programate. Dacă i se dă o poziţie oarecare de pe tabla de şah, maşina poate calcula toate mutările posibile şi consecinţele lor, alegând-o apoi pe cea cu probabilitatea maximă de câştigare a partidei. Un program bun poate lua în consideraţie până şi temperamentul adversarului.

– Ah, da, aprobă Hoskins, frecându-şi apăsat bărbia.

– Imaginaţi-vă acum o situaţie similară, în care un calculator primeşte un fragment dintr-o lucrare literară, căreia îi poate adăuga cuvinte din vocabularul său ce cuprinde toate dicţionarele, astfel încât optează pentru cele cu valoare literară maximă. Evident, un astfel de calculator ar trebui să fie mult mai complex decât cele care joacă şah.

Hoskins se foi nerăbdător.

– Ce-i cu maimuţa, domnule profesor? Marmie a pomenit de o maimuţă.

– La ea intenţionez să ajung, îl linişti Torgesson. Desigur, nici unul dintre calculatoarele deja existente nu este suficient de complex. Însă creierul omenesc… oho! Creierul omenesc este el însuşi un calculator.

Fireşte, nu m-am putut folosi de el. Din nefericire, legislaţia nu mi-o permite. Totuşi, chiar şi un creier de maimuţă, corespunzător dirijat, poate reuşi mai multe decât orice maşinărie construită vreodată de om. Aşteptaţi! Mă duc să-l aduc pe micuţul Rollo.

Savantul părăsi încăperea. Hoskins aşteptă o clipă, după care privi prudent spre scriitor.

– Măiculiţă! şuieră el.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Marmie.

– Ce s-a-ntâmplat?! Individul este un escroc, la zi, de unde l-ai recrutat?

– Escroc? se indignă Marmie. Ne găsim în biroul autentic al unui profesor din Fayerweather Hall, Columbia. Sper că recunoşti Columbia…

– Sigur că da, totuşi…

– Iar acesta e biroul profesorului Torgesson. Uită-te la praf! (Suflă peste un manual, ridicând un norişor.) Numai el ar ajunge pentru a demonstra că-i un cabinet adevărat. Uită-te şi la titlul cărţii: *Psihodinamica comportamentului uman,* de profesorul Arndt Rolf Torgesson.

– De acord, Marmie, de acord! Există un Torgesson şi aici e biroul lui. De unde ştiai că tipul este plecat în concediu şi cum ai reuşit să capeţi acces în birou, nu-mi dau seama. Încerci însă să-mi spui că aiuritul ăsta cu maimuţele şi calculatoarele lui este adevăratul profesor? Ha!

– Cu o fire aşa de suspicioasă ca a ta, presupun c-ai avut parte de o copilărie mizerabilă şi lipsită de prieteni.

– Suspiciunea este rezultatul contactelor cu scriitorii. Mi-am şi ales deja restaurantul şi o să te cam coste distracţia asta.

Marmie pufni:

– N-o să mă coste nici măcar sumele mizere cu care m-ai plătit. Taci acum, se întoarce!

Agăţată de gâtul profesorului se găsea o foarte melancolică maimuţă capucin.

– El, spuse Torgesson, este micul Rollo. Spune bună ziua, Rollo! Maimuţa îl trase de păr.

– Mă tem că-i obosit, comentă profesorul. Am aici unul dintre manuscrisele lui.

Puse jos maimuţa şi o lăsă să se prindă de degetul lui, în vreme ce scoase două foi de hârtie din buzunarul hainei şi i le întinse lui Hoskins. Redactorul citi cu glas tare:

– ”A fi sau a nu fi: iată întrebarea. / Mai vrednic oare e să rabzi în cuget/ A vitregiei praştii şi săgeţi,/ Sau fierul să-l ridici asupra armiei/ De griji şi să le curmi? Să mori: să dormi,/ Atât; şi printr-un somn să curmi durerea… Ridică ochii.

– Asta a scris micul Rollo?

– Nu tocmai. Este o copie după dactilograma lui.

– Aha, o copie… Ei bine, Rollo nu-l prea cunoaşte pe Shakespeare. Citatul corect este “sau fierul să-l ridici asupra mării”.

Torgesson încuviinţă din cap.

– Aveţi dreptate, domnule Hoskins. Shakespeare *a scris* “mare”. Dar vedeţi dumneavoastră, este o metaforă forţată. Nu te lupţi cu armele împotriva mării. Cu armele te lupţi împotriva oştilor. Rollo a preferat “armii”. Este una dintre puţinele erori ale lui Shakespeare.

– Aş dori să-l văd scriind la maşină, spuse redactorul.

– Sigur că da.

Profesorul aduse o maşină de scris din care cobora un cablu electric şi explică:

– Este necesară folosirea uneia electrice, pentru a-l supune unui efort fizic cât mai mic. De asemenea, trebuie să-l cuplăm pe Rollo la acest transformator.

În timp ce vorbea, fixă doi electrozi pe ţeasta animalului.

– Rollo, continuă el, a fost supus unei foarte delicate operaţii, în urma căreia mai multe fire au fost conectate la diverse zone ale creierului său. Îi putem şunta activităţile voluntare şi astfel să-i utilizăm creierul ca pe un calculator. Mă tem că detaliile sunt mai…

– Aş dori să-l văd scriind la maşină, spuse Hoskins.

– Ce aţi dori? Hoskins se gândi rapid.

– Cunoaşte “Hanul Kubla” al lui Coleridge?

– Nu ştie nimic pe dinafară, ci scrie pur şi simplu în urma unor calcule. Recitaţi câteva versuri, ca să poată estima ansamblul general şi să calculeze consecinţele primelor cuvinte.

Hoskins încuviinţă din cap, îşi umflă pieptul şi tună:

– ”În Xanadu, han Kubla porunci un falnic domn al desfătării: Pe-Alfeu, râu sfânt, ce curge-aci prin peşteri tainice, spre-a rătăci în jos, spre-ntunecimea mării. De cinci ori zece leghe-avid pământ fu-ncins cu turn şi zid…”

– Ajunge, îl opri Torgesson.

Aşteptară în tăcere. Maimuţa privea grav maşina de scris.

– Desigur, vorbi profesorul, procesul durează. Rollo trebuie să ia în consideraţie romantismul poemului, uşorul parfum arhaic, ritmul cadenţat şi multe altele.

Apoi, un degeţel negru se întinse şi apăsă o tastă. Era litera e.

– Nu foloseşte majusculele, explică savantul, nici punctuaţia, iar împărţirea în cuvinte nu este perfectă. De aceea, eu obişnuiesc să-i rescriu foile, când termină.

Micul Rollo atinse un *r,* un *a* şi un *u.* Apoi, după o pauză lungă, apăsă tasta pentru spaţiu.

– ”Erau”, zise Hoskins.

Cuvintele porniră să se aştearnă pe hârtie: “erau ai ci grădini şi apen spume undenfloreau mulţi ar boride tămâi iar din colo vechi codri prag delume cu pe teverzi de soare la călcâi”…

– Dumnezeule! icni Hoskins.

– Aşa continuă poezia? întrebă Torgesson.

– Pe barba Profetului! gemu Hoskins.

– În cazul acesta, Coleridge trebuie să fi făcut o treabă bună, respectând tehnica din prima strofă.

– Să fiu al dracului! urmă Hoskins.

– Vezi, rosti Marmie, masând umărul redactorului, vezi, vezi, vezi, vezi? Vezi? adăugă el.

– Să mă ia naiba! încheie Hoskins.

– Acum, spuse Marmie, frecându-şi părul din cap până ce-l zburli aidoma unei creste de cocoş, să trecem la treabă. Să-i dăm povestirea mea.

– Da, dar…

– Nu va depăşi posibilităţile lui Rollo, îl asigură Torgesson. În mod frecvent, eu îi citesc fragmente din cele mai bune texte science fiction, inclusiv multe din povestirile lui Marmie. Este uluitor cum le îmbunătăţeşte pe unele.

– Nu cred, pufni Hoskins. Orice maimuţă poate scrie lucruri mai bune decât unele texte pe care le primesc. Dar cel al lui Tallinn are aproape patruzeci de pagini. Maimuţa nu-l va putea dactilografia repede.

– Câtuşi de puţin, domnule Hoskins, câtuşi de puţin. Eu îi voi citi povestirea şi o vom lăsa să continue în punctele cruciale.

– Dă-i drumul, atunci! încuviinţă redactorul, încrucişându-şi braţele. Sunt gata.

– Eu cu atât mai mult, adăugă Marmie încrucişându-şi şi el braţele.

Micul Rollo stătea nemişcat, un ghemotoc îmblănit de jale cataleptică, în vreme ce vocea blândă a lui Torgesson urca şi cobora în cadenţă, vorbind despre o bătălie spaţială şi despre eforturile prizonierilor pământeni de a-şi recăpăta nava pierdută.

Unul dintre personaje ieşi în exteriorul navei, iar Torgesson citi cu totul absorbit:

– ”… Stalny încremeni în tăcerea stelelor eterne. Durerea din genunchi îl sfredelea, în vreme ce aştepta ca monştrii să audă bufnitura şi să…”

Marmie trase disperat de mâneca profesorului. Torgesson ridică ochii şi-l decuplă pe Rollo.

– Asta-i, făcu Marmie. Vezi, profesore, cam pe aici Hoskins îşi vâră nasul unde nu-i fierbe oala. Eu continuu scena în exteriorul navei, până ce Stalny învinge şi nava redevine a pământenilor. Apoi continuu cu explicaţiile. Hoskins vrea să întrerup scena exterioară, să revin în interior, să opresc acţiunea pentru vreo şase pagini, apoi să mă întorc la ea. Ai mai auzit asemenea tâmpenie?

– Eu spun să lăsăm maimuţa să decidă, interveni redactorul. Torgesson îl porni pe Rollo şi un deget negru şi zbârcit se întinse şovăind spre maşina de scris. Hoskins şi Marmie se aplecară simultan înainte, capetele lor apropiindu-se încetişor deasupra lui Rollo. Maşina scrise litera *a.*

– A, o încurajă Marmie aprobând din cap.

– A, fu de acord Hoskins.

Maşina scrise un *c,* apoi continuă mult mai rapid: “ac ţioneze stalny aştepta în grozit şi ne ajutorat ca ecluza săse caşte şimonştrii în cost umesă iasă ne miloşi…”

– Cuvânt cu cuvânt, şopti Marmie fascinat.

– În mod sigur, are stilul tău.

– Cititorilor le place.

– N-ar face-o, dacă vârsta mintală medie n-ar fi… Hoskins se opri.

– Hai, spune! îl îndemnă scriitorul. Spune! Spune că au coeficientul de inteligenţă al unui copil de doisprezece ani şi te voi cita în toate fanzinele din ţară.

– Domnilor, interveni Torgesson, domnilor, vă rog! Îl deranjaţi pe Rollo!

Îşi îndreptară din nou atenţia spre maşina de scris, care continua neabătută: …stele lese de plasau pe orb itele lor

gigant ice deşi simţ urile legate depământ alelui sta Iny insi stau cănava cese rotea stă tea ne mişcată”

Carul maşinii reveni la început de rând nou. Marmie îşi ţinu răsuflarea. Acum ar fi trebuit…

Iar degeţelul se întinse şi bătu: *

– Asterisc! răcni Hoskins.

– Asterisc, mormăi Marmie.

– Asterisc? se miră Torgesson.

Urmă o linie formată din nouă asteriscuri.

– Asta-i, frăţioare, spuse Hoskins şi-i explică rapid profesorului care privea nedumerit. Ori de câte ori doreşte să indice o schimbare a punctului de vedere, Marmie foloseşte un rând de asteriscuri. Iar ceea ce-mi doream eu era o asemenea schimbare radicală.

Maşina începu un paragraf nou: “în navă…”

– Opreşte-l, profesore! spuse autorul. Hoskins îşi frecă palmele.

– Când îmi aduci varianta nouă, Marmie?

– Care variantă nouă? replică acesta netulburat.

– Ai văzut-o pe cea a maimuţei.

– Sigur că da. De aceea te-am şi adus aici. Micul Rollo nu este decât o maşină, o maşină rece, brutală, logică.

– Şi?

– … În vreme ce un scriitor bun nu-i o maşină. El nu scrie cu mintea, ci cu inima. Cu inima lui, întări Marmie, bătându-se cu pumnul în piept.

– Ce vrei, Marmie? gemu redactorul. Dacă mă iei cu vraja despre inima-şi-sufletul-autorului, pe cuvânt dacă n-o să vomit aici şi acum. Să rămânem la obişnuitul scriu-orice-pentru-bani.

– Ascultă-mă o clipă, îl opri Marmie. Rollo l-a corectat pe Shakespeare. Singur ai spus-o. Rollo voia ca Shakespeare să spună “armii de griji”, şi avea dreptate din punctul de vedere al unei maşini. În condiţiile respective, “mări de griji” este o metaforă forţată. Nu crezi însă că Shakespeare ştia lucrul ăsta? Pur şi simplu, Shakespeare ştia unde să

încalce regulile. Rollo este o maşinărie care nu poate încălca regulile, dar un scriitor bun o poate face şi *trebuie* s-o facă. “Mări de griji” este mai impresionant, are forţă şi ritm. Dă-o naibii de metaforă forţată! În cazul meu, când doreşti să introduci altă scenă, urmezi regulile mecanice ale menţinerii suspansului, aşa că, firesc, Rollo este de acord cu tine. Eu însă ştiu că trebuie să încalc regulile, pentru a menţine profundul impact emoţional al sfârşitului, aşa cum îl văd eu. În caz contrar, obţin un produs mecanic pe care-l poate realiza şi un calculator.

– Dar..., începu Hoskins.

– Continuă, făcu autorul, votează mecanicismul! Spune că nu-l vei depăşi niciodată ca redactor pe Rollo!

– Bine, Marmie, rosti Hoskins cu un tremur în voce, voi lua textul aşa cum este! Nu, nu mi-l da acum, expediază-l prin poştă. Dacă nu te superi, eu plec în căutarea unui bar.

Îşi îndesă pălăria pe cap şi se răsuci pe călcâie, pentru a ieşi din odaie. Torgesson strigă după el:

– Vă rog, nu spuneţi nimănui despre micul Rollo!

Cuvintele de despărţire se auziră suprapuse peste zgomotul unei uşi trântite:

– Crezi că-s nebun...?

Marmie îşi frecă palmele entuziast, când fu sigur că redactorul plecase.

– Asta-nseamnă să ai minte, rosti el, apăsându-şi degetul în tâmplă până la refuz. A fost o vânzare care mi-a făcut plăcere. A fost o vânzare mai presus de toate celelalte pe care le-am reuşit până acum. Mai grozavă decât toate laolaltă!

Se lăsă să cadă încântat în scaunul cel mai apropiat. Torgesson îl ridică pe micul Rollo pe umăr.

– Marmaduke, rosti el încetişor, dar ce-ai fi făcut dacă Rollo ar fi scris versiunea ta?

Preţ de o clipă, o expresie îndurerată trecu peste chipul autorului.

– La naiba, replică el, aşa *crezusem* că avea să facă!

* * *

Apropo, în *Degetul maimuţei,* scriitorul şi redactorul au fost plăsmuiţi pe baza unei perechi reale, ce s-a certat în mod real pentru o povestire reală.

Povestirea la care mă refer era *Ecluza-C,* apărută în *Galaxy* din octombrie 1951 (după ceartă), şi care, în cele din urmă, a fost inclusă în antologia *Căderea nopţii şi alte povestiri.* Eu eram scriitorul, bineînţeles, iar Horace Gold, redactorul.

Deşi cearta şi povestirea sunt autentice, personajele au fost caricaturizate. Eu nu semăn deloc cu autorul din text, iar Horace nu seamănă deloc cu redactorul din text. Horace îşi are propriile excentricităţi, cu mult mai interesante decât cele pe care le-am născocit în scopuri fictive, ca şi mine, de altfel… dar asta nu constituie subiectul cărţii de faţă.

Dintre toate textele pe care le-am scris şi care n-au fost publicate decât o singură dată, următorul este cel la care mă refer cel mai frecvent. L-am amintit în zeci de conferinţe şi ocazional l-am menţionat în scris, dintr-un motiv foarte întemeiat pe care-l voi pomeni mai târziu.

În aprilie 1953, mă aflam în Chicago. Nu sunt un turist pasionat; oricum, era prima mea vizită în Chicago (de atunci, am mai vizitat oraşul o singură dată). Venisem acolo pentru a participa la convenţia Societăţii Chimice Americane, unde trebuia să prezint un referat. Nu era un eveniment prea amuzant, de aceea m-am gândit să-mi însufleţesc puţin şederea, ducându-mă în Evanston, o suburbie din partea de nord, unde se afla redacţia revistei *Universe Science Fiction.*

Pe atunci, revista era condusă de Bea Mahaffey, o tânără extraordinar de frumoasă. (După cum obişnuiesc să spun, scriitorii de science fiction ar fi votat-o neîntrerupt drept redactorul în faţa căruia ar fi fost gata să cedeze.)

Când am ajuns la redacţie, pe 7 aprilie 1953, Bea m-a întâmpinat bucuroasă şi m-a întrebat imediat de ce nu i-am adus o povestire pentru revistă.

“Vrei o povestire?” am întrebat-o, îmbătându-mă de frumuseţea ei. “O să-ţi scriu o povestire! Adu-mi o maşină de scris.”

În realitate, căutam s-o impresionez, sperând că mi se va arunca în braţe, cuprinsă de fiorii adoraţiei. N-a făcut-o. Mi-a adus o maşină de scris.

A trebuit să mă conformez promisiunii. Întrucât pe atunci se vorbea mult despre cucerirea Everestului (oamenii încercau de treizeci de ani să-l escaladeze, iar a şaptea tentativă tocmai eşuase), n-am stat pe gânduri şi am scris *Everest.*

Bea a citit-o, i-a plăcut şi mi-a oferit treizeci de dolari, pe care i-am acceptat prompt. Am cheltuit imediat jumătate din sumă pentru o cină romantică în doi şi m-am străduit cu atâta succes să fiu încântător, monden şi suav, încât chelneriţa mi-a spus oftând că şi-ar fi dorit un ginere ca mine.

Situaţia părea de-a dreptul promiţătoare, aşa că, plin de voioşie, am condus-o acasă pe Bea. Nu sunt sigur care erau intenţiile mele, dar dacă intenţionam ceva nu tocmai decent (sunt convins că nul), planurile mi-au fost dejucate. Bea a reuşit să intre în apartament, lăsându-mă pe coridor, fără ca măcar să fi văzut uşa deschizându-se.

6. EVEREST

În 1952, fuseseră gata să renunţe la escaladarea Everestului. Doar fotografiile îi făcuseră să nu abandoneze.

Ca fotografii în sine, nu erau mare lucru - neclare, pătate, cu nişte contururi prea puţin interesante, forme negre pe fundal alb. Însă petele întunecate erau fiinţe vii. Oamenii o juraseră.

– Ce dracu', am rostit, de patruzeci de ani se vorbeşte despre creaturile care patinează pe gheţarii Everestului! A sosit momentul să facem ceva în privinţa asta.

Jimmy Robbons (scuzaţi, James Abram Robbons) mă adusese aici. Se dădea în vânt după ascensiunile montane şi ştia că tibetanii nu se apropiau de Everest, pentru că era muntele zeilor. Îmi putea cita orice referire la misterioasele urme de picior aducând cu cele omeneşti, care fuseseră descoperite mai sus de şapte mii cinci sute de metri; ştia pe dinafară toate aiurelile despre creaturi albe şi efemere gonind peste ţancuri, cu puţin deasupra ultimei tabere pe care izbutiseră s-o stabilească alpiniştii.

E bine să ai şi un astfel de entuziast la sediul Supravegherii Planetare.

Totuşi ultimele fotografii păreau să-i confirme spusele. La urma urmelor, *puteai* crede că erau nişte fiinţe vii.

– Uite ce-i, şefu', a zis Jimmy, problema nu-i atât existenţa lor, cât faptul că se deplasează rapid. Priveşte! Silueta e înceţoşată.

– Poate s-a mişcat camera…

– Vârful ăla este destul de ascuţit. Iar oamenii jură că fugea. Imaginează-ţi ce metabolism trebuie să aibă ca să alerge la presiunea de acolo. Şefu', dacă n-ai fi auzit niciodată de peştii care trăiesc la mare adâncime, ai fi

crezut în existenţa lor? Sunt peşti ce caută noi nişe ecologice pe care să le poată exploata, aşa că se afundă tot mai mult în abis până ce, într-o bună zi, constată că nu mai pot reveni sus. S-au adaptat în asemenea măsură, încât pot trăi numai sub tonele alea de presiune.

– Ei bine…

– La naiba, nu poţi inversa imaginea? Creaturile pot fi silite să urce un munte, nu? Pot învăţa să supravieţuiască într-o atmosferă rarefiată şi la temperaturi scăzute. Se pot hrăni cu licheni şi, ocazional, cu păsări, tot aşa cum peştii din adâncuri trăiesc în esenţă pe baza vieţuitoarelor care se strecoară treptat de sus. Apoi, într-o bună zi, constată că nu mai pot coborî. Nici măcar nu spun că sunt oameni. Pot fi capre sălbatice, bursuci, ori altceva.

– Martorii afirmă, am rostit cu încăpăţânare, că aveau siluete aproximativ umane, iar urmele tălpilor seamănă în tot cazul cu ale oamenilor.

– Sau cu ale urşilor, a adăugat Jimmy. Nu se poate preciza. În clipa aceea, am spus:

– A sosit momentul să facem ceva în privinţa asta. Jimmy a ridicat din umeri, după care a clătinat din cap.

– De patruzeci de ani se străduiesc să escaladeze Everestul.

– Ce naiba! am exclamat. Voi, alpiniştii, sunteţi nebuni cu toţii. Asta-i sigur. Nu vă interesează s-ajungeţi în vârf. De fapt, pe voi vă interesează să ajungeţi acolo pe un anumit drum. E momentul să terminăm să ne mai prostim cu pitoane, corzi, tabere şi toate fleacurile Clubului Exploratorilor, care la fiecare cinci ani îi trimite pe fraieri să încerce escalada.

– Ce vrei să spui?

– Ştiai că avionul s-a inventat încă din 1903?

– Vrei să zbori peste Everest?!

O rostise cu tonul cu care un lord englez ar spune “Să împuşti o vulpe?!”, sau un undiţar ar exclama “Să foloseşti lanseta?!”

– Da, am încuviinţat, vreau să trecem pe deasupra Everestului şi să paraşutăm pe cineva acolo. De ce nu?

– Nu va supravieţui prea mult. Mă refer la paraşutist.

– De ce nu? Va fi îmbrăcat în scafandru spaţial, va avea provizii şi butelii de oxigen. Evident…

Mi-a luat ceva timp până am convins Aviaţia Militară să mă asculte şi să aprobe alocarea unui avion, iar până atunci Jimmy Robbons şi-a schimbat părerea în asemenea măsură încât s-a oferit voluntar pentru paraşutare.

– La urma urmelor, a şoptit el, voi fi primul om care a ajuns pe Everest!

Acela a fost începutul. Povestea în sine poate fi relatată foarte simplu şi în mult mai puţine cuvinte.

Timp de două săptămâni din anotimpul favorabil (favorabil pentru Everest), avionul a aşteptat o zi ce prezenta condiţii moderat dificile pentru zbor, apoi a decolat. Au reuşit. Pilotul a descris prin radio vârful Everestului văzut de deasupra, apoi l-a descris pe Jimmy Robbons, pe măsură ce paraşuta i se zărea tot mai mică.

După aceea, a început alt viscol. Avionul abia a reuşit să ajungă la bază şi au trecut încă două săptămâni până ce vremea a redevenit acceptabilă.

În tot acest timp, Jimmy se afla singur pe Acoperişul Lumii, iar eu mă acuzam că fusesem un criminal.

După două săptămâni, avionul s-a întors pentru a încerca să-i localizeze cadavrul. Nu ştiu la ce ar fi slujit, dacă reuşea, dar ăsta-i specificul rasei umane. Câţi soldaţi au murit în ultimul război? Cine poate număra până la cifra respectivă? Însă banii, sau orice altceva, nu mai contează când trebuie salvată o singură viaţă, sau chiar recuperat un singur cadavru.

Nu i-au găsit trupul, dar au zărit o trâmbă de fum, încolăcindu-se în aerul rarefiat şi risipindu-se în rafalele de vânt. Au coborât o scară de frânghie şi Jimmy a suit, arătând ca naiba, dar în mod clar viu.

Post-scriptumul poveştii se referă la vizita pe care i-am făcut-o lui Jimmy la spital, săptămâna trecută. Îşi revenea foarte lent. Medicii pomeniseră de şoc şi epuizare, dar ochii săi spuneau mai multe.

– Jimmy, i-am zis, n-ai discutat cu reporterii şi nici cu reprezentanţii guvernului. Perfect! Ce-ar fi să vorbeşti cu mine?

– N-am nimic de spus, a şoptit el.

– Nu cred că-i adevărat. Ai rămas pe vârful Everestului pe durata unui viscol care a ţinut două săptămâni. Nu te-ai fi putut descurca singur, nici chiar cu toate materialele pe care ţi le paraşutasem. Cine te-a ajutat?

Cred că ştia că n-avea rost să mintă. Sau poate voia să-şi descarce sufletul.

– Sunt inteligenţi, şefu', a spus. Ei mi-au îmbuteliat oxigenul. Au construit o sursă energetică micuţă, ca să am căldură, şi au semnalizat cu fum când au văzut avionul.

– Aha… (Nu intenţionam să-l grăbesc.) Exact cum bănuiserăm şi noi. S-au adaptat la viaţa pe Everest. Nu pot coborî de acolo.

– Nu, nu pot. Iar noi nu putem sui. Chiar dacă vremea nu ne-ar fi oprit, ne-ar fi oprit ei!

– Par nişte fiinţe bune la suflet, atunci de ce ar obiecta? *Pe tine* te-au ajutat.

– N-au nimic împotriva noastră. Mi-au şi vorbit, ştii? Prin telepatie.

– Aha, m-am încruntat.

– Dar nu vor să intervină. Deocamdată, ne supraveghează, şefu'. Sunt nevoiţi s-o facă. Noi deţinem energia nucleară… Vom construi rachete… Sunt îngrijoraţi în privinţa noastră, iar Everestul este singurul loc de unde ne pot supraveghea!

M-am încruntat şi mai mult. Jimmy transpirase şi mâinile îi tremurau.

– Uşurel, băiete! l-am potolit. Uşurel! Ce naiba sunt creaturile astea?

Iar el mi-a răspuns:

– Ce fel de creaturi crezi că ar fi reuşit să se adapteze atât de bine la atmosfera rarefiată şi gerul sub zero grade, astfel încât Everestul să fie unicul loc de pe Pământ unde pot trăi? Nu sunt fiinţe de pe Pământ. Sunt marţieni!

Asta-i totul.

* * *

Acum, permiteţi-mi să explic motivul pentru care mă refer atât de frecvent la *Everest.*

Evident, în realitate nu crezusem câtuşi de puţin că pe Everest ar trăi marţieni, sau că oamenii ar întârzia prea mult cucerirea finală a piscului. Pur şi simplu, crezusem că vor avea decenţa să n-o facă decât după publicarea povestirii.

Dar, vai, n-a fost să fie! Pe 29 mai 1953, la nici două luni după ce scrisesem şi vândusem *Everest,* Edmund Hillary şi Tenzing Norgay au stat chiar pe vârful Everestului şi n-au văzut nici marţieni, nici pe Yeti.

Desigur, *Universe* ar fi putut sacrifica treizeci de dolari, lăsând povestirea nepublicată; sau eu m-aş fi putut oferi s-o răscumpăr. Nici una dintre părţi n-a schiţat vreun gest şi *Everest* a apărut în numărul din decembrie 1953 al lui *Universe.*

Întrucât sunt solicitat adesea să discut despre viitorul omenirii, nu pot să nu mă refer la *Everest* pentru a-mi sublinia priceperea în materie de futurologie. La urma urmelor, la cinci luni *după* cucerirea Everestului, am prezis că nu va fi niciodată escaladat.

În ziua de azi, este oarecum la modă publicarea de antologii cuprinzând povestiri science fiction originale, acţiune pe care eu o dezaprob. În felul acesta se

concurează revistele de science fiction, lucru pe care nu-l doresc. Consider că revistele sunt absolut esenţiale pentru science fiction.

Să provină oare sentimentul meu din pură nostalgie? Să derive el din amintirea importanţei pe care au avut-o revistele de science fiction în copilăria mea şi în modul cum m-au lansat în cariera de scriitor? Pe de o parte, cred că da; totuşi, pe de altă parte, cred cu toată sinceritatea că revistele joacă un rol vital.

Unde poate debuta un autor tânăr? Revistele, care apar de şase sau de douăsprezece ori pe an, *trebuie* pur şi simplu să aibă povestiri. O antologie îşi poate întârzia apariţia până la sosirea textelor solicitate, dar, pentru o revistă, acest lucru este imposibil. Din cauza termenelor de predare ce nu pot fi depăşite, o revistă trebuie să accepte uneori şi texte mai slabe, iar la răstimpuri un tânăr poate debuta deşi încă nu dovedeşte calităţi scriitoriceşti remarcabile. De fapt, chiar aşa am început eu.

Asta înseamnă că, ocazional, cititorul poate găsi în reviste şi câte un text mai slăbuţ, dar scriitorul amator care a fost publicat capătă suficientă încurajare pentru a continua să scrie şi pentru a deveni (poate) un autor celebru.

Apariţia antologiilor de texte science fiction originale a constituit însă o noutate. Niciodată n-am crezut că vor avea mare succes şi n-am încercat sentimentul că aş contribui la un inevitabil dezastru atunci când am scris pentru ele. Ba chiar, deoarece plăteau mai bine decât o făceau de obicei revistele, mi-a plăcut să mă număr printre autorii antologaţi.

Primul volum de acest gen a fost *Noi aventuri în spaţiu şi timp* (1951), realizat de Raymond J. Healy, pentru care am scris *Într-o cauză bună* - un text inclus ulterior în *Căderea nopţii şi alte povestiri.*

După câţiva ani, August Derleth a realizat o altă antologie de povestiri originale, în care mi-a apărut *Pauza.*

7. PAUZA

Pudra alburie se găsea într-o capsulă din material subţire şi transparent. La rândul ei, capsula fusese sigilată într-o folie dublă de plastic. În aceeaşi folie, la distanţe de cincisprezece centimetri, existau alte capsule.

Folia se deplasa. Pentru un minut, fiecare capsulă poposea pe o menghină metalică, sub un vizor din mică. De cealaltă parte a vizorului contorului de radiaţii, un număr era înscris pe un sul derulant de hârtie. Capsula trecea mai departe şi alta îi lua locul.

Numărul înscris la ora 13:45 fusese 308. Peste un minut, apăruse 256. Peste alt minut, 391. Peste alt minut, 477. Peste alt minut, 202. Peste alt minut, 251. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000. Peste alt minut, 000.

La puţin timp după ora paisprezece, Alexander Johannison trecu pe lângă contor şi coada ochiului i se poticni de coloana de numere. Merse alţi doi paşi, după care se opri şi se întoarse.

Derulă înapoi sulul de hârtie, îl readuse la poziţia în care-l găsise şi exclamă:

– Ce porcărie!

Vorbise cu vehemenţă. Era înalt şi subţire, cu articulaţiile falangelor proeminente, părul nisipiu şi sprâncenele blonde. Părea obosit şi, pe moment, derutat.

Gene Damelli se îndreptă spre el, afişând aceeaşi dezinvoltură pe care o manifesta în toate activităţile sale. Era brunet, hirsut şi mai degrabă scund. Îşi spărsese cândva nasul, motiv pentru care nu aducea deloc cu tradiţionala imagine a fizicienilor atomişti.

– Blestematul meu de contor, vorbi el, nu mai indică nimic şi n-am chef să-l demontez. Ai o ţigară?

Johannison îi întinse pachetul.

– Şi celelalte din clădire?

– Nu le-am verificat, totuşi nu cred c-au căzut toate.

– De ce nu? Nici al meu nu mai înregistrează.

– Serios? Păi vezi? Şi câţi bani s-au investit! Degeaba… Hai să ieşim să bem o Cola.

– Nu! se răsti Johannison cu mai multă vehemenţă decât intenţionase. Mă duc să vorbesc cu George Duke. Vreau să-i văd maşina. Dacă-i *deconectată…*

Damelli îl urmă.

– N-o să fie deconectată, Alex. Nu te comporta ca un idiot.

Duke îl ascultă pe Johannison şi-l examină dezaprobator pe deasupra ochelarilor fără rame. Era un tânăr îmbătrânit, cu păr puţin şi răbdare şi mai puţină.

– Sunt ocupat, spuse el.

– Prea ocupat pentru a-mi spune dacă-ţi merge instalaţia, pentru Dumnezeu?

– La dracu', oftă Duke, sculându-se, când mai are vreme cineva să muncească aici?

Etuiul ochelarilor bufni înfundat peste mai multe suluri risipite pe birou.

Bărbatul se apropie de o masă de laborator ticsită şi ridică masivul capac cenuşiu al unui masiv container cenuşiu. Introduse înăuntru un cleşte lung de jumătate de metru şi scoase un mic cilindru argintiu.

– Staţi pe loc! vorbi el încruntat.

Lui Johannison nu mai era nevoie să i se atragă atenţia. În ultima lună, nu fusese expus la o doză anormală de radioactivitate, dar n-avea nici un rost să se apropie mai mult decât era necesar de cobaltul "fierbinte".

Folosind cleştele şi ţinând braţele cât mai depărtate de corp, Duke aduse bucăţica sclipitoare de metal lângă

vizorul contorului său. De la o jumătate de metru, contorul ar fi trebuit să înnebunească. N-o făcu.

– Hă?! exclamă Duke şi scăpă containerul cu cobalt.

Bâjbâi disperat după el şi-l împinse din nou lângă vizor. Şi mai aproape…

Nu se auzi nici un sunet. Luminiţele multiplicatorului de scări nu pâlpâiră. Numerele nu crescură galopant.

– Nici măcar zgomot de fond, comentă Johannison.

– Să dea dracii! şuieră Damelli.

Cu gesturi la fel de precaute, Duke puse cobaltul înapoi în incinta căptuşită cu plumb şi rămase locului, fulgerând din priviri.

Johannison se năpusti în cabinetul lui Bill Everard, urmat îndeaproape de Damelli. Vorbi aţâţat timp de minute întregi, încheieturile degetelor sale osoase albindu-se pe muchia biroului. Everard îl ascultă şi obrajii săi netezi, proaspăt raşi, deveniră treptat trandafirii, iar gâtul dolofan se revărsă puţin peste gulerul alb, rigid.

Everard îl privi pe Damelli şi îndreptă un deget mare întrebător către Johannison. Damelli înălţă din umeri, ridicând palmele în sus şi încreţindu-şi fruntea.

– Nu-nţeleg cum se pot strica toate o dată, spuse Everard.

– Principalul este că *s-au stricat,* insistă Johannison. Au încetat să mai funcţioneze pe la ora două. Asta înseamnă acum mai bine de o oră, şi nici unul dintre ele nu şi-a revenit. Nici chiar George Duke nu poate face nimic. Îţi spun, nu-i vorba de contoare!

– Păi, parcă ziceai că ele s-au stricat.

– Am zis că nu funcţionează. Dar nu-i vina lor. N-au cu ce lucra.

– Ce vrei să spui?

– Vreau să spun că aici nu mai există radioactivitate. În toată clădirea. Nicăieri!

– Nu te cred.

– Uite ce-i, dacă un cartuş cu cobalt fierbinte nu declanşează un contor, poate că s-au defectat toate contoarele încercate. Dar când acelaşi cartuş nu descarcă nici un electroscop cu foiţă de aur şi când nici măcar nu înceţoşează un film fotografic, atunci ceva e-n neregulă cu cartuşul.

– Perfect, spuse Everard, deci este gol. Cineva a făcut o eroare şi nu l-a umplut.

– Acelaşi cartuş funcţiona azi-dimineaţă, dar asta-i lipsit de importanţă. Poate că se mai încurcă între ele. Am luat însă bucata de pehblendă din colecţia noastră şi nici ea nu semnalează radioactivitate. N-o să-mi spui acum că cineva a uitat să pună uraniu în ea.

Everard îşi frecă o ureche.

– Tu ce zici, Damelli?

– Nu ştiu, şefule, clătină acesta din cap. N-am nici o idee.

– Nu-i momentul prielnic pentru ipoteze, interveni Johannison. Trebuie acţionat imediat. Sună la Washington.

– Pentru ce? întrebă Everard.

– Pentru arsenalul de bombe atomice.

– Cum?!

– Ăsta poate fi răspunsul, şefule. Să zicem că o altă ţară a descoperit o modalitate de oprire a radioactivităţii. Poate că o foloseşte asupra noastră. În cazul ăsta, scopul nu poate fi decât anihilarea bombelor atomice. Nu ştiu unde le ţinem, aşa că acţionează pe plan naţional. Şi dacă *este* adevărat, înseamnă că va urma un atac. Poate chiar dintr-o clipă în alta. Telefonează, şefule!

Mâna lui Everard se întinse către receptor. Ochii săi şi ai lui Johannison se întâlniră şi se fixară reciproc.

– O convorbire interurbană, vă rog, rosti el.

Ceasul arăta patru fără cinci. Everard puse jos receptorul.

– Era împuternicitul? întrebă Johannison.

– Da, încuviinţă Everard şi se încruntă.

– Bun. Ce-a zis?

– ”Fiule”, mi-a spus - cită Everard - “care bombe atomice?”. Johannison îl privi stupefiat.

– Ce dracu' vrea să spună prin “Care bombe atomice?”. Ştiu! Au aflat deja care-i treaba şi nu vor să comenteze. Nu vor să vorbească nici chiar cu noi. Ce facem acum?

– Nimic, mormăi Everard.

Se lăsă pe spate în scaun şi se încruntă spre fizician.

– Alex, ştiu că eşti foarte stresat, aşa că n-o să-ţi frec ridichea. Ceea ce mă tulbură însă este cum naiba m-ai stârnit *pe mine* cu aiureala asta?

– Nu-i nici o aiureală, păli Johannison. A zis aşa ceva împuternicitul?

– A spus că sunt un prost, şi are perfectă dreptate. Ce dracu' vrei să spui, venind aici cu poveşti despre bombe atomice? Ce *sunt* bombele atomice? N-am auzit niciodată de ele.

– N-ai auzit de bombele atomice? Ce-i asta? Un banc?

– N-am auzit niciodată de ele. Sună precum ceva din benzile desenate.

Johannison se răsuci către Damelli, al cărui ten măsliniu părea că se întunecase şi mai tare.

– Spune-i tu, Gene.

– Nu mă băga-n chestia asta, scutură din cap Damelli.

– Perfect.

Johannison se apleca înainte, privind cărţile din rafturile de deasupra lui Everard.

– Nu ştiu despre ce-i vorba, dar pot face faţă. Unde-i Glasstone?

– Aici, îi arătă Everard.

– Nu. Nu *Manualul de chimie fizică.* Vreau *Compendiul de energie atomică.*

– N-am auzit de aşa ceva.

– Ce tot vorbeşti? Era-n biblioteca ta de când am venit eu aici.

– N-am auzit niciodată de aşa ceva, repetă încăpăţânat Everard.

– Probabil că n-ai auzit nici de *Trasori radioactivi în biologie* a lui Kamen?

– Nu.

– Perfect, răcni Johannison. Atunci să ne folosim de *Manualul* lui Glasstone. E bun şi ăla.

Luă volumul cel gros şi-l răsfoi. Mai întâi o dată, apoi încă o dată. Se încruntă şi consultă anul apariţiei: 1956. Cercetă primele două capitole, pagină cu pagină. Totul era acolo: structura atomică, numerele cuantice, electronii şi norul electronic, stările de tranziţie - dar nici urmă de radioactivitate, absolut nimic.

Căută tabelul elementelor de pe coperta interioară. Îi trebuiră numai câteva secunde ca să vadă că nu figurau decât optzeci şi unu de elemente, cele neradioactive.

Johannison îşi simţi gâtlejul uscat ca praful. Vorbi răguşit către Everard:

– Bănuiesc că n-ai auzit niciodată de uraniu.

– Ce-i ăsta? replică sec celălalt. Un produs?

Disperat, Johannison lăsă manualul şi se întinse după *Compendiul de chimie şi fizică.* Deschise direct la index. Căută seriile radioactive, uraniu, plutoniu, izotopi. Găsi doar ultimul termen. Cu degete nesigure, tremurătoare, merse la tabelul izotopilor. O singură privire îi fu suficientă. Erau enumeraţi doar izotopii stabili.

– Bine, încuviinţă el pe un ton rugător. Cedez. Ajunge. Aţi pregătit un set de manuale false ca să glumiţi pe seama mea, aşa-i?

Încercă să surâdă.

– Nu fi idiot, se încruntă Everard. Ar fi mai bine să te duci acasă. Cheamă şi-un medic.

– N-am păţit absolut nimic.

– Poate că aşa crezi tu, dar adevărul este altul. Ai nevoie de o vacanţă - ia-o! Damelli, fă-mi un serviciu. Suie-l într-un taxi şi vezi să ajungă acasă.

Câteva clipe, Johannison păru nesigur, apoi izbucni:

– Atunci, pentru ce sunt toate contoarele? La ce slujesc?

– Nu ştiu ce înţelegi prin contoare. Dacă te referi la calculatoare, ele ne rezolvă problemele.

Fizicianul indică o plăcuţă de pe perete:

– Foarte bine! Vezi iniţialele alea? C! E! A! Cercetarea! Energiei! Atomice!

Rostise cuvintele apăsat şi cadenţat. La rândul său, Everard intonă:

– Cercetări! Experimentale! Aerospaţiale! Du-l acasă, Damelli!

Când ajunseră pe trotuar, Johannison se întoarse către Damelli şi şuieră grăbit:

– Uite ce-i, Gene, nu fi o simplă unealtă pentru tipul ăla. Everard e vândut. Probabil că-l au la mână cu ceva. Imaginează-ţi că au tipărit manualele alea false numai pentru a încerca să mă scoată nebun.

– Potoleşte-te, Alex! vorbi sec Damelli. Eşti surescitat. Everard este un tip la locul lui.

– L-ai ascultat cu urechile tale. N-a auzit în viaţa lui de bomba atomică! Uraniul este un produs! Cum să fie la locul lui?

– Dacă-i vorba despre asta, nici eu n-am auzit vreodată de bomba atomică *sau* de uraniu.

Ridică un deget.

– Taxi!

Maşina trecu fără să oprească. Johannison izbuti să scape de senzaţia de sufocare.

– Gene! Erai acolo când contoarele au încetat să mai funcţioneze. Erai acolo când pehblenda n-a mai emis radioactivitate. M-ai însoţit la Everard ca să lămurim lucrurile…

– Dacă vrei să lămurim lucrurile, Alex, mi-ai spus că ai ceva de discutat cu şeful şi m-ai rugat să te însoţesc, dar asta-i tot ce ştiu. Din câte îmi aduc aminte, nu s-a întâmplat nimic în neregulă în laborator şi ce naiba făceam cu pehblenda? Noi nu folosim gudroane… Taxi!

Un taxi se opri lângă trotuar.

Damelli deschise portiera şi-i făcu semn lui Johannison să urce. Acesta sui, apoi, cu o furie care-i împăienjenise ochii, se întoarse, smuci portiera din mâna lui Damelli, o trânti, închizând-o, şi răcni o adresă spre şofer. Când taxiul se desprinse de lângă bordură, ieşi pe jumătate pe geam, strigând spre colegul său:

– Zi-i lui Everard că nu ţine! Sunt mai inteligent decât voi!

Căzu înapoi pe banchetă, epuizat. Era sigur că Damelli auzise adresa pe care o dăduse şoferului. Aveau oare să ajungă înaintea sa la FBI, cu o născocire despre criza lui nervoasă? Iar cei de acolo aveau să-l creadă pe Everard, nu pe el? Nu puteau nega încetarea radioactivităţii. Nu puteau nega manualele false.

Dar ce rost ar fi avut? Se pregătea un atac inamic, iar indivizi ca Damelli şi Everard… Cât de cuprinsă de trădare era ţara?

Brusc, se încordă.

– Şofer! răcni el, apoi mai tare: Şofer!

Acesta nu se întoarse. Maşina continua să gonească. Johannison încercă să se ridice de la locul său, dar se simţi cuprins de ameţeală.

– Şofer…, murmură el.

Acela nu era drumul spre FBI, ci spre locuinţa sa. Însă de unde îi ştia şoferul adresa?

Totul fusese aranjat dinainte, desigur. De-abia mai vedea în faţa ochilor şi urechile îi vâjâiau.

Dumnezeule, ce mai organizare! Nu avea rost să se împotrivească! îşi pierdu cunoştinţa.

Urca aleea ce ducea spre căsuţa cu un etaj şi faţadă din cărămidă unde locuia împreună cu Mercedes. Nu-şi amintea când coborâse din taxi.

Se întoarse. Înapoia lui, nu se zărea nici urmă de taxi. În mod reflex, se pipăi, căutând portofelul şi cheile. Erau la locul lor. Nimic nu fusese atins.

Mercedes îl aştepta în prag. Nu părea surprinsă să-l vadă. Johannison îşi privi rapid ceasul. Era aproape cu o oră mai devreme decât obişnuia să revină de la slujbă.

– Mercy, începu el, trebuie să plecăm de-aici şi…

– Ştiu totul, Alex, îl opri ea cu glas răguşit. Vino înăuntru.

Părea întruchiparea raiului pe Pământ. Păr lins, şaten spre blond, cu cărare pe mijloc şi strâns la spate în coadă; ochi albaştri, depărtaţi, cu o vagă oblicitate orientală, buze pline şi urechiuşe foarte apropiate de cap. Ochii bărbatului o devorau.

Îşi dădea totuşi seama că ea se străduia să-şi mascheze o anume încordare.

– Ţi-a telefonat Everard? o întrebă. Sau Damelli?

– Avem un musafir.

“Au ajuns şi la ea”, se gândi Johannison.

Ar fi putut s-o smulgă din prag şi să fugă, să-ncerce să ajungă într-un loc sigur. Dar ar fi reuşit? Musafirul putea să aştepte în penumbra holului de la intrare. Era probabil un bărbat sinistru, cu glas gros, brutal, şi cu accent străin, ţinând o mână în buzunarul hainei, care era mai bombat decât ar fi trebuit.

Fără vlagă, păşi înăuntru.

– Este în sufragerie, spuse Mercedes, şi pentru o clipă un surâs îi lumină chipul. Nu te teme!

Musafirul stătea în picioare. Avea un aspect ireal, irealitatea perfecţiunii. Chipul şi corpul îi erau fără cusur şi lipsite de orice caracteristică a individualităţii. Părea coborât dintr-o reclamă.

Glasul lui avea rezonanţa cultivată şi detaşată a unui crainic radio. Nu se simţea nici urmă de accent.

– A fost destul de greu să vă aducem acasă, domnule Johannison, rosti el.

– Indiferent despre ce ar fi vorba şi indiferent ce doreşti, i-o reteză fizicianul, eu nu colaborez!

– Nu, Alex, interveni Mercedes, nu înţelegi! Am discutat până acum. Mi-a spus că radioactivitatea a încetat.

– Da, este adevărat, şi aş dori ca această reclamă umblătoare să-mi spună cum s-a procedat! Ascultă, eşti antiamerican?

– Tot n-ai priceput, Alex, spuse soţia lui. Radioactivitatea a încetat în toată lumea. Omul acesta nu este de pe Pământ. Nu mă privi aşa. Este adevărat. Ştiu că-i adevărat. Uită-te la el!

Musafirul zâmbi. Era un zâmbet perfect.

– Corpul în care apar, vorbi el, este realizat conform specificaţiilor, dar nu-i altceva decât materie perfect controlată.

Întinse o mână şi pielea dispăru. Muşchii, tendoanele şi venele răsucite se distingeau perfect. Apoi pereţii venelor dispărură şi sângele curse lin pe aceleaşi trasee. Totul se dizolvă până la oasele netezi şi albicioase. Ele pieriră de asemenea.

După aceea, totul reveni la normal.

– Hipnoză! bolborosi Johannison.

– Câtuşi de puţin, replică imperturbabil musafirul.

– De unde vii? întrebă fizicianul.

– Asta-i mai greu de explicat. Este important?

– Trebuie să-nţeleg ce se-ntâmplă, strigă Johannison. Nu-ţi dai seama?

– Ba da, îmi dau. De aceea mă şi găsesc aici. În clipa de faţă, discut cu peste o sută de locuitori ai planetei voastre. În trupuri diferite, desigur, fiindcă segmente diferite ale populaţiei au criterii şi preferinţe diferite în privinţa aspectului exterior!

Pe moment, Johannison se întrebă dacă nu cumva înnebunise.

– Eşti de… de pe Marte? întrebă el. Aşa… de pe o planetă? Ne-aţi cucerit? A-nceput războiul?

– Vedeţi, spuse musafirul, exact genul acesta de reacţii încercăm să le corijăm. Rasa dumneavoastră este bolnavă,

domnule Johannison, foarte bolnavă! De câteva zeci de mii de ani de-ai voştri, noi ştiam că specia din care faceţi parte deţine posibilităţi deosebite. Am fost extrem de dezamăgiţi când dezvoltarea voastră a intrat pe un făgaş patologic. Clar patologic!

Clătină din cap.

– Înainte de a veni tu, zise Mercedes, mi-a explicat că încearcă să ne vindece.

– Cine l-a rugat? mârâi Johannison. Musafirul se mulţumi să surâdă.

– Am primit însărcinarea cu mult timp în urmă, totuşi astfel de maladii sunt întotdeauna greu de tratat. În primul rând, există dificultatea comunicării.

– Văd că acum comunicăm, se încăpăţână fizicianul.

– Da, se poate spune şi aşa. Eu folosesc conceptele şi sistemul vostru de codificare. Este destul de inadecvat... Nici măcar nu v-aş putea explica adevărata natură a maladiei ce v-a afectat specia. Conform conceptelor voastre, paralelismul cel mai potrivit pe care-l pot găsi este de boală a sufletului.

– Hă...

– Un soi de maladie socială, foarte dificil de lecuit. De aceea, am ezitat să apelez la o cură directă. Ar fi păcat dacă, în mod accidental, am pierde un potenţial aşa de promiţător precum al rasei voastre. Timp de milenii, am încercat să lucrez indirect, prin intermediul câtorva indivizi din fiecare generaţie, care aveau imunitate naturală faţă de boală. Filozofi, moralişti, militari şi politicieni. Toţi aceia care au întrezărit frăţia planetară. Toţi aceia care...

– Perfect. Ai dat greş. Să ne oprim aici. Acum ce-ar fi să-mi povesteşti despre rasa ta, nu despre a mea?

– Ce v-aş putea spune ca să înţelegeţi?

– De unde vii? Începe cu asta.

– Nu deţineţi conceptele cuvenite. Nu sunt din curtea aceasta.

– Care curte?

– Mă refer la Univers. Sunt din exteriorul Universului. Mercedes îl întrerupse din nou, aplecându-se înainte:

– Alex, nu-nţelegi ce vrea să spună? Să presupunem că tu nimereşti în Noua Guinee şi te adresezi băştinaşilor prin intermediul televiziunii. Mă refer la nişte băştinaşi care n-au văzut şi nici n-au auzit de alţi oameni, în afara tribului lor. Le-ai putea explica în ce fel funcţionează televiziunea, sau cum este posibil să vorbeşti simultan cu mai mulţi oameni aflaţi în locuri diferite? Le-ai putea explica faptul că imaginea nu eşti chiar tu, ci doar o iluzie pe care o poţi face să dispară şi să reapară? Nu le-ai putea nici măcar explica de unde ai venit, dacă tot universul pe care-l cunosc se limitează la insula unde trăiesc.

– Aşadar, noi suntem troglodiţi pentru el. Aşa-i?

– Soţia dumneavoastră, replică musafirul, a folosit o metaforă. Lăsaţi-mă să termin. Nu mai pot încerca să vă încurajez societatea în direcţia autovindecării. Boala a avansat prea mult. Va trebui să modific profilul temperamental al rasei.

– În ce fel?

– Nici în privinţa aceasta nu există cuvinte ori concepte pentru a explica. Trebuie să înţelegeţi că deţinem un control vast asupra materiei fizice. A fost destul de simplu să oprim toată radioactivitatea. A fost niţel mai complicat să aranjăm ca toate obiectele, inclusiv cărţile, să fie adecvate unei lumi în care radioactivitatea n-a existat. În sfârşit, mai multă muncă şi timp au fost necesare pentru a şterge din minţile oamenilor orice referinţă la radioactivitate. În clipa de faţă, uraniul nu există pe Pământ. Nimeni n-a auzit niciodată de el.

– Eu am auzit, rosti Johannison. Dar tu, Mercy?

– Şi eu îl ţin minte.

– Dumneavoastră doi sunteţi omişi dintr-un anumit motiv, zise musafirul, la fel ca alţi o sută de bărbaţi şi femei din întreaga lume.

– Fără radioactivitate, repetă încetişor Johannison. Nu va mai exista niciodată?

– Timp de cinci ani de-ai voştri. Este o pauză, nimic mai mult. O simplă pauză sau, să spunem aşa, o perioadă de anestezie, astfel încât să pot interveni asupra speciei, fără pericolul izbucnirii unui război atomic. Peste cinci ani, fenomenul radioactivităţii va reveni, alături de uraniul şi toriul care nu există în clipa de faţă. Nu vor reveni însă şi cunoştinţele ştiinţifice. În acel moment, veţi interveni dumneavoastră. Dumneavoastră şi alţii asemănători. Treptat, îi veţi reeduca pe oameni.

– Mi se pare o sarcină destul de complicată. Au fost necesari cincizeci de ani ca să se ajungă aici. Chiar dacă a doua oară intervalul va fi mai scurt, de ce nu restaurezi pur şi simplu cunoştinţele? Poţi face asta, nu?

– Intervenţia, răspunse musafirul, va fi una serioasă. Poate dura zece ani până ne asigurăm că nu vor interveni complicaţii. De aceea, dorim o reeducare lentă.

– Şi de unde vom şti când a sosit momentul? întrebă Johannison. De unde vom şti când s-a încheiat intervenţia?

Musafirul zâmbi.

– Veţi şti, când va fi cazul. Puteţi fi siguri.

– Mi se pare al naibii de mult să aştepţi cinci ani pentru o sonerie care să-ţi răsune în creier. Dacă nu se va întâmpla niciodată? Dacă intervenţia ta dă greş?

– Să sperăm că nu va fi aşa, zise cu seriozitate musafirul.

– Totuşi, ce se va întâmpla într-un asemenea caz? Nu ne poţi lăsa să trăim precum ceilalţi, până vine momentul?

– Nu. Îmi pare rău. Am nevoie ca minţile dumneavoastră să nu fi fost atinse. Dacă operaţia *eşuează,* dacă tratamentul dă greş, voi avea nevoie de câteva minţi normale, neatinse, din care să iniţiez dezvoltarea unei noi populaţii, asupra căreia voi încerca alt tratament. Specia dumneavoastră trebuie păstrată cu orice preţ. Este valoroasă pentru noi. De aceea petrec atâta vreme încercând să vă explic situaţia. Dacă v-aş fi lăsat aşa cum

eraţi acum o oră, în numai cinci zile, ca să nu mai vorbesc de efectul a cinci ani, aţi fi fost complet distruşi. Şi, fără un alt cuvânt, musafirul dispăru.

Cu mişcări automate, Mercedes începu să pregătească cina, apoi se aşezară la masă ca şi cum ar fi fost o zi la fel ca oricare alta.

– Este adevărat? întrebă Johannison. Totul este real?

– L-am văzut şi eu. L-am şi auzit.

– Mi-am răsfoit toate cărţile. Sunt modificate. Când această... pauză va lua sfârşit, noi, cei care vom rămâne neatinşi, vom fi nevoiţi să lucrăm numai din memorie. Va trebui să reconstruim instrumentele. Va dura mult până ne vom face înţeleşi de către cei care nu-şi vor reaminti. Brusc, bărbatul se înfurie: Şi pentru ce, aş vrea să ştiu? Pentru ce?

– Alex, începu timid Mercedes, poate că el a mai vizitat Pământul în trecut şi a mai vorbit cu oamenii. A trăit mii şi mii de ani. Crezi că el este ceea ce noi considerăm drept... drept...

Johannison o privi atent.

– Drept Dumnezeu? Asta încerci să spui? De unde să ştiu? Ştiu doar că rasa lui, oriunde s-ar afla, este infinit mai avansată decât noi şi că ne vindecă de o boală.

– Atunci, îl putem considera un medic, ori echivalentul său necunoscut nouă, din societatea lui.

– Un medic? Insista că marea dificultate era problema comunicării... Ce fel de medic nu poate comunica cu pacienţii săi? Un veterinar! Un doctor de animale!

Împinse farfuria din faţă.

– Chiar aşa..., începu femeia. Dacă va pune capăt războaielor...

– De ce ar dori s-o facă? Ce suntem noi pentru el? Suntem animale. Pentru el, *suntem* animale. Literalmente. El este exact ceea ce a spus. Când l-am întrebat de unde venea, a zis că nu era din “curtea” asta. Te-ai prins? Apoi a

schimbat-o cu “Universul”. N-a venit câtuşi de puţin din “Univers”. Dificultatea în comunicare l-a trădat. A folosit conceptul pentru ceea ce însemna Universul nostru pentru el, nu ceea ce înseamnă pentru noi. Aşadar, Universul este o curte şi noi suntem… caii, găinile, oile din curte. Poţi alege.

– ”Domnul este Păstorul meu”, şopti Mercedes.

– Termină, Mercy! Aia este o metaforă, pe când aici e vorba de realitate. Dacă el este un păstor, atunci noi suntem nişte oi dotate cu dorinţa nenaturală, ciudată, precum şi cu capacitatea de a ne ucide între noi. De ce ne-ar opri?

– A spus…

– Ştiu ce a spus. A spus că avem un potenţial deosebit. Suntem foarte valoroşi. Aşa-i?

– Da.

– Dar care sunt potenţialul şi valoarea oilor pentru păstor? Oile n-ar avea habar. N-ar putea să ştie. Poate că dacă ar şti de ce sunt atât de îngrijite, ar prefera să-şi trăiască propriile vieţi. Şi-ar asuma riscul confruntării cu lupii, sau chiar cu semenele lor…

Mercedes îl privi cu un aer neajutorat.

– Asta mă-ntreb acum, strigă Johannison. Încotro ne-ndreptăm? încotro ne-ndreptăm? Oile ştiu? Noi ştim? Putem şti?

Rămaseră privindu-şi farfuriile, fără să mai mănânce. De afară, se auzeau zgomotele circulaţiei şi strigătele copiilor care se jucau. Se însera şi treptat se lăsă noaptea.

* * *

Una dintre amintirile legate de *Pauza* îmi întăreşte permanenta mulţumire că scriu şi că nu particip în nici un alt mod la publicarea cărţilor.

Mă găseam în redacţia editurii Farrar, Straus & Young când antologia se găsea în primele faze ale producţiei, iar

redactorul de carte îşi frământa creierii căutând un titlu. Acesta trebuia să fie *În timpul care va veni,* totuşi redactorului i se părea nemulţumitor şi căuta variante.

– Ce credeţi, domnule Asimov? m-a întrebat şi m-a privit plin de speranţe. (Adesea, oamenii cred că ştiu răspunsurile, când uneori nu cunosc nici măcar întrebarea.)

M-am gândit cu disperare şi i-am spus:

– Renunţă la primul cuvânt - să rămână doar *Timpul care va veni*. În felul acesta, se subliniază conceptul de “timp” şi titlul pare cu adevărat mai science fiction.

– *Exact* ce-mi trebuia! a strigat el, şi într-adevăr antologia a apărut cu titlul *Timpul care va veni.*

Oare modificarea titlului a crescut vânzările? De unde îşi putea da seama editura? Cum puteau fi siguri că, de fapt, n-a dus la scăderea lor?

Sunt tare bucuros că nu sunt redactor.

* * *

În paralel cu scrisul, slujba mea de la Facultatea de Medicină mergea foarte bine. În 1951, fusesem promovat ca asistent de biochimie, având acum statutul profesoral adăugat doctoratului. Totuşi, doza dublă de titluri n-a părut să-mi sporească deloc demnitatea. Continuam să am un “comportament jovial, efervescent şi sănătos”, cum ar fi spus Sprague, pe care mi l-am păstrat până în ziua de azi, aşa cum poate certifica oricine mă întâlneşte, în ciuda faptului că părul meu “şaten ondulat”, deşi încă ondulat, este mai lung şi mai puţin şaten decât în trecut.

Efervescenţa despre care pomeneam m-a ajutat să mă înţeleg foarte bine cu studenţii, dar poate nu întotdeauna la fel de bine cu unii dintre membrii catedrei. Din fericire, toţi ştiau că eram scriitor de science fiction. Mi-a fost de folos! Părea să-i convingă de faptul că eram un tip excentric, astfel încât îmi treceau multe cu vederea.

Cât despre mine, n-am încercat niciodată să ascund acest lucru. Alţi autori, aparţinând unei categorii ceva mai scorţoase, utilizează pseudonime atunci când cedează ispitei de a scrie ceea ce ei se tem că sunt nişte mizerii. Fiindcă eu n-am considerat niciodată science fiction-ul o mizerie, şi fiindcă scriam şi publicam cu mult înainte de a ajunge asistent la facultate, nu aveam altă soluţie decât să iscălesc povestirile cu propriu-mi nume.

Dar nici nu intenţionam să implic facultatea în ceva care i-ar fi putut răni demnitatea.

Îmi vândusem primul roman, *O piatră pe cer,* cu vreo şase săptămâni înainte să fi acceptat slujba la Facultatea de Medicină. Ceea ce nu ştiam era că Doubleday intenţiona să-mi exploateze noua poziţie profesională. Abia când mi-au arătat copertele romanului, spre sfârşitul lui 1949, am văzut ce urma să fie pe ultima copertă.

Alături de o foarte bună reprezentare a mea la vârsta de douăzeci şi cinci de ani (care-mi rupe inima acum, ori de câte ori o privesc), se găsea următorul text: “Doctorul Asimov locuieşte în Boston, unde efectuează cercetări asupra cancerului la Facultatea de Medicină a universităţii locale.”

M-am gândit destul de mult la textul acela, după care am decis să fac ceea ce trebuia. Am solicitat o audienţă la decanul James Faulkner şi i-am explicat totul în mod cinstit. I-am spus că eram autor de science fiction şi că scriam de ani buni. Primul meu roman urma să fie publicat sub numele meu real şi exista o asociere cu Facultatea de Medicină. Dorea să-mi dau demisia?

Decanul, un bostonian dintr-o veche familie americană, dotat cu simţul umorului, m-a întrebat:

– Este un roman bun?

– Aşa consideră editura, am răspuns precaut. Iar el a comentat:

– În cazul acesta, Facultatea de Medicină va fi mulţumită să-i fie pomenit numele într-un asemenea context.

Astfel am rezolvat dilema şi niciodată, cât am rămas în învăţământ, n-am avut probleme legate de science fiction. Ba chiar, unii membri ai facultăţii s-au gândit să mă pună la treabă. În octombrie 1945, redactorii lui *Boston University Graduale Journal* mi-au solicitat câteva pagini de science fiction, cu care să-şi însufleţească publicaţia. M-am conformat cu Să *nu,* care a apărut în numărul din decembrie 1954.

8. SĂ NU

Profesorul Charles Kittredge se repezise în salturi lungi, neregulate. Ajunsese la timp ca să lovească paharul de la buzele conferenţiarului Heber Vandermeer. Fusese aproape un balet derulat cu încetinitorul.

Vandermeer, a cărui neatenţie fusese atât de mare încât nici nu auzise tropăiturile celuilalt, părea în acelaşi timp surprins şi stingherit. Privirea îi coborî spre paharul spart şi spre băltoaca de lichid ce-l înconjura.

– Ce a fost asta? întrebă Kittredge încruntat.

– Cianură de potasiu. Atunci când am plecat, am mai păstrat puţină. Pentru orice eventualitate…

– Cum ţi-ar fi putut fi de folos? Şi ai spart şi un pahar. Acum, trebuie curăţat… Lasă c-o fac eu.

Kittredge găsi un fragment preţios de carton cu care să adune cioburile şi un petec şi mai preţios de cârpă, pentru a absorbi lichidul otrăvitor. Plecă să arunce paharul şi, cu regret, cartonul şi cârpa într-una dintre evacuările care aveau să le expulzeze la o altitudine de un kilometru deasupra suprafeţei.

Când se întoarse, îl găsi pe Vandermeer stând pe pat, cu ochii fixaţi sticlos asupra peretelui. Părul fizicianului albise considerabil şi, desigur, acesta slăbise. În Refugiu nu existau indivizi graşi. Spre deosebire de el, Kittredge, care fusese din capul locului înalt, slab şi cărunt, nu se schimbase prea mult.

– Îţi mai aminteşti zilele de altădată? întrebă Vandermeer.

– Încerc să n-o fac.

– Este singura plăcere care mi-a rămas. Şcolile erau şcoli. Existau clase, echipamente de laborator, studenţi, aer, lumină şi oameni. Oameni…

– O şcoală rămâne şcoală atâta vreme cât există un profesor şi un elev.

– Aproape că ai dreptate. Există doi profesori. Tu de chimie, eu de fizică. Noi doi şi orice altceva putem scoate din manuale. Plus un student. El va fi primul om care-şi va da doctoratul aici. E o chestie! Bietul Jones…

Kittredge îşi duse mâinile la spate, ca să le ţină nemişcate.

– Mai există alţi douăzeci de tineri care vor trăi pentru a absolvi, într-o bună zi.

Vandermeer îşi ridică ochii. Era cenuşiu la faţă.

– Şi ce-i vom învăţa până atunci? Istorie? Cum a descoperit omul detonarea hidrogenului şi cât a fost fericit când a făcut bum, bum şi bum? Geografie? Putem descrie vânturile care au purtat peste tot pulberea strălucitoare şi curenţii apelor care au dus izotopii în adâncurile cele mai de nepătruns ale oceanelor?

Lui Kittredge, replica îi căzu greu. El şi Vandermeer erau singurii savanţi care avuseseră timp să scape. Pe umerii lor atârna responsabilitatea pentru existenţa a o sută de bărbaţi, femei şi copii care se ascundeau de primejdiile şi de năpasta de la suprafaţă, ca şi de teroarea creată de Om, pitindu-se în această bulă de viaţă, la aproape un kilometru sub scoarţa planetei.

Căută cu disperare să-l îmbărbăteze pe celălalt şi rosti cu cât mai multă convingere:

– Ştii ce trebuie să-i învăţăm. Trebuie să menţinem aprinsă flacăra ştiinţei, astfel ca, într-o bună zi, să putem repopula Pământul. S-o luăm de la început.

Vandermeer nu-i răspunse, ci se întoarse cu faţa la perete.

– De ce nu? urmă Kittredge. Nici chiar radioactivitatea nu durează o veşnicie. Să zicem, o mie… cinci mii de ani. Într-o bună zi, nivelul de radiaţie de la suprafaţa Pământului va scădea la valori suportabile.

– Într-o bună zi…

– Bineînţeles. Într-o bună zi. Nu-ţi dai seama că noi avem aici cea mai importantă şcoală din istoria omenirii? Dacă noi doi reuşim, urmaşii noştri vor avea din nou cer limpede şi apă curgând nestăvilită. Ba chiar - şi surâse amar - ceremonii de absolvire, aşa cum au fost cele pe care le ştim.

– Nu pot crede asta, replică Vandermeer. La început, când orice părea mai bun decât moartea, aş fi crezut orice. Dar acum, mi se pare complet lipsit de sens. Perfect, îi vom învăţa tot ce ştim, aici, în subsol, după care vom muri… *aici, în subsol.*

– Totuşi, nu peste multă vreme, Jones va preda alături de noi şi-i vor urma alţii. Tinerii care de-abia îşi amintesc zilele de dinainte vor deveni profesori, pentru ca după aceea tinerii care se vor naşte aici să predea ei înşişi. Acela va fi momentul critic. Când cei născuţi aici vor ajunge la conducere, nu vor mai exista amintiri care să submineze moralul. Aceasta va fi viaţa lor şi vor avea un obiectiv pe care să-l dorească, pentru care să lupte… o lume întreagă pe care s-o recâştige.

Dacă, dacă păstrăm cunoaşterea ştiinţelor fizice la nivelul atins de absolvenţi… Înţelegi de ce, Van, nu-i aşa?

– Sigur că-nţeleg, făcu Vandermeer iritat, dar nu-nseamnă că este şi posibil.

– Renunţând, va deveni în mod evident imposibil. Asta-i clar.

– Ei bine, voi încerca, şopti celălalt.

Iar Kittredge se întinse pe patul său, închise ochii şi-şi dori cu disperare să poată sta, îmbrăcat în costumul de protecţie, pe suprafaţa planetei. Numai puţin, puţin de tot. Ar fi stat lângă epava navei care fusese demontată şi îmbucătăţită, în vederea creării bulei de viaţă de aici, apoi şi-ar fi putut aduna tot curajul pentru ca, imediat după apus, să ridice ochii şi să mai zărească o dată, doar o dată, sclipind, prin rarefiata şi friguroasa atmosferă marţiană, luceafărul serii strălucitor şi mort care era Pământul.

* * *

Unii mă acuză că storc tot ce e posibil de pe urma oricărui text pe care l-am scris. De fapt, politica nu-i tocmai a mea, dar trebuie să recunosc că sumele primite se adună. Iar asta a fost valabil încă din 1954.

Scrisesem Să *nu* pentru revista facultăţii şi, desigur, nu fusesem plătit, dar nici nu mă aşteptasem să primesc vreun ban. Însă la scurtă vreme după aceea, Martin Greenberg, de la Gnome Press, mi-a solicitat o introducere pentru o nouă antologie pe care o plănuia, *Totul despre viitor.*

N-am dorit să-l refuz, fiindcă îmi era simpatic, deşi nu-mi plătise de ani buni drepturile de republicare. Pe de altă parte, nu doream să-l răsplătesc, dându-i pe mână alte materiale, aşa încât am recurs la un compromis.

“Ce-ai zice mai bine de o schiţă?” l-am întrebat şi i-am oferit Să *nu.* El a publicat-o ca o introducere (a doua, mai clasică, a fost scrisă de Robert A. Heinlein) şi, minunea minunilor, mi-a plătit zece dolari.

În acelaşi an, a intervenit un alt moment de răscruce. (Curios câte răscruci se ivesc în viaţa unui om şi cât de dificil este să le recunoşti în clipa apariţiei!)

Într-o măsură mai mică, scrisesem non-ficţiune încă de pe vremea tezei de doctorat. De pildă, articole ştiinţifice legate de cercetările mele. Nu fuseseră prea numeroase, fiindcă nu-mi trebuise multă vreme ca să-mi dau seama că, de fapt, nu eram un cercetător entuziast. În plus, redactarea articolelor constituia o corvoadă cumplită, deoarece limbajul ştiinţific este îngrozitor de convenţional şi se mândreşte cu calitatea modestă a stilului.

Manualul fusese ceva mai amuzant, dar realizarea lui fusese permanent stânjenită şi întârziată de cei doi colaboratori - ambii nişte oameni minunaţi, dar cu stiluri diferite de al meu. Această frustrare mi-a trezit dorinţa de a

scrie singur un manual de biochimie, nu pentru studenţii la medicină, ci pentru uzul publicului larg. O priveam, totuşi, mai degrabă ca pe un vis, fiindcă nu eram capabil să-mi depăşesc condiţia de scriitor de science fiction.

Colegul meu, Bill Boyd, scrisese o carte de ştiinţă popularizată având ca subiect genetica, *Genetica şi rasele umane;* în consecinţă, în 1953, el a fost vizitat de Henry Schuman din New York, proprietarul unei mici edituri ce-i purta numele. Acesta a încercat să-l convingă să-i scrie o carte, dar, fiind ocupat şi fiind totodată un suflet bun, Bill a căutat să scape în mod politicos de domnul Schuman, făcându-i cunoştinţă cu mine şi sugerându-i să-i scriu *eu* cartea.

Bineînţeles că am fost de acord şi am scris-o cu promptitudine, dar, când a venit momentul apariţiei, Henry Schuman şi-a vândut editura altei companii micuţe, Abelard. De aceea, cartea mea, *Chimicalele vieţii* (1954), a fost publicată de editura Abelard-Schuman.

Ea a fost prima carte de non-ficţiune semnată numai de mine, ca şi prima mea carte de popularizare ştiinţifică.

În plus, realizarea ei s-a dovedit mult mai uşoară decât scrierea de science fiction. Am scris-o în numai zece săptămâni, lucrând o oră sau două zilnic, şi a fost extrem de *plăcut.* Imediat, am început să mă gândesc la alte cărţi de non-ficţiune similare pe care le-aş fi putut face, lucru care mi-a determinat un curs major al vieţii - deşi la momentul respectiv nu aveam nici cea mai mică idee că aşa se vor petrece lucrurile.

În acelaşi an, s-au ivit semne ce prevesteau că urma să avem şi un al doilea copil. Apariţia lui ne-a luat din nou prin surprindere şi a creat o problemă serioasă.

În primăvara anului 1951, când ne mutaserăm în apartamentul din Waltham, fuseserăm doar noi doi. Avuseserăm două camere, dintre care una era dormitorul,

iar cealaltă sufrageria. Romanul *Curenţii spaţiului*[21] (1952) a fost scris în sufrageria respectivă.

După ce David s-a născut şi a crescut îndeajuns ca să aibă nevoie de o cameră personală, el a căpătat sufrageria şi eu am trecut în dormitor, locul unde am scris *Caverne de oţel*[22] (1953).

Apoi, pe 19 februarie 1955, s-a născut fiica mea Robyn Joan, iar eu m-am mutat în hol, anticipând lucrurile. Era singurul loc care-mi mai rămăsese. Al patrulea dintre romanele mele cu Lucky Starr, *Lucky Starr şi uriaşul soare al lui Mercur* (1956), a fost început chiar în ziua când Robyn a venit de la maternitate şi, ca atare, i l-am dedicat: “Pentru Robyn Joan, care s-a străduit din răsputeri să intervină.”

Intervenţiile menţionate au fost extrem de eficiente. Situaţia nu era tocmai roză, cu câte un copil în fiecare cameră şi cu mine pe hol, cu atât mai mult cu cât Robyn Joan urma să crească şi să aibă nevoie de o odaie personală. De aceea, ne-am decis să căutăm o casă cu curte. A fost o experienţă traumatizantă. Întotdeauna locuisem la bloc. În cei treizeci şi cinci de ani ai vieţii mele, trecusem prin diferite apartamente închiriate. N-aveam însă de ales. În ianuarie 1956, am găsit o casă în orăşelul Newton, aflat în vestul Bostonului, iar pe 12 martie 1956 ne-am mutat acolo.

Pe 16 martie 1956, Bostonul a cunoscut unul dintre cele mai teribile viscole din istoria scrisă, stratul de zăpadă căzut depăşind un metru grosime. În viaţa mea nu mai curăţasem zăpada, iar acum, înarmat cu o lopăţică, trebuia să degajez aleea noastră lată. De-abia izbutisem să curăţ un loc în care să mă pot întoarce, când, pe 20 martie 1956, a urmat altă ninsoare, care a mai depus un metru de nea.

[21] Roman apărut la Editura Teora, 1994. (n. trad.)
[22] Roman apărut la Editura Univers. 1992. (n. trad.)

Zăpada topită s-a infiltrat prin pereţi în subsol şi a provocat o mică inundaţie. Dumnezeule, cum ne-am dorit atunci să fim înapoi în apartamentul de la bloc!

Am reuşit, totuşi, să supravieţuim, pentru ca să urmeze o grijă şi mai mare - cel puţin pentru mine. Viaţa mi se schimbase în chip atât de radical, cu doi copii, o casă şi o ipotecă, încât am început să mă întreb dacă o să mai pot scrie. (Romanul meu *Soarele gol*[23] - 1957 - fusese terminat cu două zile *înainte* de mutare.)

Te obişnuieşti într-atât cu ideea că un scriitor este un soi de plantă delicată, ce trebuie îngrijită cu atenţie ca să nu se ofilească, încât orice modificare traumatizantă a modului de viaţă îţi lasă impresia că toţi mugurii ţi-au fost retezaţi.

Cu atâtea viscole, curăţatul zăpezii, pomparea apei din subsol şi multe altele, o vreme n-am mai avut posibilitatea să scriu nimic.

Apoi însă, Bob Lowndes m-a rugat să contribui cu o povestire la revista *Future,* aşa că în iunie 1956 am început să scriu pentru prima dată în casa cea nouă. Sosise primul val de căldură al verii, dar în subsol era răcoare, de aceea mi-am instalat acolo maşina de scris; a fost unicul confort - să mă simt în largul meu, în ciuda arşiţei.

N-am întâmpinat nici o dificultate. Nu-mi pierdusem capacităţile de autor. Am scris *Fiecare este un explorator,* care a fost publicată în numărul 30 al lui *Future* (revista apărea la intervale atât de neregulate, încât se preferase să nu se menţioneze şi luna apariţiei).

[23] Roman apărut la Editura Teora,1993. (n. trad.)

9. FIECARE ESTE UN EXPLORATOR

Herman Chouns era un tip cu intuiţii. Uneori avea dreptate, alteori nu - şansele erau cam de cincizeci la sută. Gândindu-te totuşi că un răspuns exact se află în mijlocul unui univers de posibilităţi, cincizeci la sută începe să pară un procentaj destul de bun.

În privinţa respectivă, Chouns nu era mereu atât de încântat pe cât ar fi fost de aşteptat. Stresul îl copleşea. Oamenii băteau câmpii cu cine ştie ce problemă, nu reuşeau nimic concret, şi atunci se întorceau la el şi ziceau: “Ce spui, Chouns? Ia apelează la intuiţiile tale!”.

Iar dacă nu venea cu ceva excepţional, responsabilitatea eşecului îi era atribuită în modul cel mai clar.

Meseria lui, de explorator, agrava situaţia.

– Crezi că planeta aia merită examinată mai îndeaproape? îl întrebau. Ce spui, Chouns?

Ca atare, a fost o uşurare să capete o misiune de două persoane (ceea ce însemna că următoarea va fi într-o zonă de prioritate redusă, fără stres) şi, pe deasupra, să-l aibă partener pe Allen Smith.

Smith era la fel de prozaic ca şi numele pe care-l purta. Chiar în prima zi, îi spusese lui Chouns:

– Chestia cu tine este că fişierele de memorie pe care le ai în creier sunt apelate cu totul altfel. Confruntat cu o problemă, tu îţi reaminteşti îndeajuns de multe flecuşteţe pe care, poate, noi ceilalţi le ignorăm, astfel încât eşti capabil să iei o decizie. A o denumi intuiţie înseamnă a-i conferi un grad de mister inexistent.

Vorbind, îşi dăduse părul peste cap. Avea un păr moale, care-i stătea ca o chică.

Chouns, posesorul unui păr foarte rebel şi al unui nas cârn şi puţin descentrat, replicase încetişor (aşa cum obişnuia):

– Eu zic c-ar putea fi telepatie.

– Cum?!

– Doar aşa, puţin…

– Prostii! pufnise Smith cu un dispreţ sonor (aşa cum obişnuia *el).* Savanţii cercetează psionica de o mie de ani, fără să fi obţinut nimic. Nu există asemenea lucruri: precogniţie, telekinezie, intuiţie şi telepatie.

– De acord, totuşi gândeşte-te! Dacă aş avea imaginea exactă a gândurilor fiecărei persoane dintr-un grup - chiar dacă eu n-aş fi conştient de ceea ce se întâmplă -, aş putea integra informaţiile şi aş oferi un răspuns. Aş şti mai multe decât oricare membru al grupului, de aceea aş putea judeca mai bine decât alţii… uneori.

– Ai vreo dovadă pentru aşa ceva? Chouns îl examinase cu ochi blânzi şi căprui.

– Doar o intuiţie.

Se înţeleseseră bine. Chouns salutase înviorătorul spirit practic al celuilalt, iar Smith îi tratase speculaţiile cu condescendenţă. Se contraziseseră frecvent, dar nu se certaseră niciodată.

Chiar când ajunseseră la obiectiv, un roi stelar globular ce nu mai cunoscuse până atunci jeturile de energie ale unui reactor nuclear construit de oameni, sporirea tensiunii nu înrăutăţise lucrurile.

– Mă întreb ce se face cu toate datele astea pe Pământ? vorbise Smith. Câteodată, mi se pare o pierdere de timp.

– Pământul de-abia a început să se extindă, replicase Chouns. Nu se poate şti unde va ajunge omenirea peste un milion de ani. Într-o bună zi, datele pe care le culegem de pe alte lumi s-ar putea dovedi utile.

– Parcă ai cita dintr-o broşură de recrutare pentru Echipele de Explorare. Crezi că acolo poate fi ceva

interesant? arătase el spre visiplatul pe care roiul stelar părea nişte pudră de talc.

– Poate. Am o intuiţie…

Chouns se oprise, înghiţise un nod, clipise de câteva ori, apoi surâsese slab. Smith pufnise.

– Haide să determinăm grupurile stelare mai apropiate şi să efectuăm o trecere aleatorie prin cel cu densitatea cea mai mare. Pun prinsoare zece contra unu că vom găsi un raport McKomin sub 0,2.

– O să pierzi, murmurase Chouns.

Simţise fiorul scurt de aţâţare, ce apărea întotdeauna când planete noi se întindeau sub el. Era o senzaţie extrem de contagioasă, ce-i afecta anual pe sute de tineri. Tineri, aşa cum fusese el însuşi cândva, formând Echipe, doritori să vadă lumile pe care urmaşii lor aveau într-o bună zi să le ştie drept căminele lor, fiecare fiind un explorator…

Executară determinarea, efectuară primul salt hiperspaţial pe distanţă mică în roiul stelar şi începură să scaneze stelele, căutând sisteme planetare. Calculatoarele îşi făcură treaba; fişierele de informaţii crescură treptat şi totul se desfăşură conform rutinei celei mai satisfăcătoare… până ce motoarele hiperatomice ale navei se opriră în sistemul 23, la scurtă vreme după încheierea saltului.

– Curios, mormăi Chouns. Analizoarele nu spun ce s-a întâmplat. Avea dreptate. Acele se legănau alandala, fără să se oprească pentru un interval rezonabil de timp, astfel încât nu se indica nici un diagnostic. Drept urmare, nu puteau fi efectuate reparaţii.

– N-am mai văzut aşa ceva, mârâi Smith. Va trebui să decuplăm totul şi să diagnosticăm manual.

– Am putea s-o facem în mod mai confortabil, spuse Chouns, care se instalase deja în faţa telescopului. Propulsia spaţială funcţionează perfect şi în sistemul ăsta există două planete care par acceptabile.

– Da? Cât de acceptabile şi care anume?

– Prima şi a doua din cele patru. Ambele au apă şi oxigen. Prima este mai mare şi mai caldă decât Pământul. A doua - mai rece şi mai mică. Merge?

– Există semne de viaţă?

– Pe ambele. Vegetaţie.

Smith încuviinţă cu un mormăit. Nu era nimic surprinzător; vegetaţia apărea mai frecvent pe planetele cu apă şi oxigen. Şi, spre deosebire de faună, vegetaţia putea fi distinsă cu telescoapele… mai precis, cu spectroscoapele. Doar patru pigmenţi fotochimici fuseseră descoperiţi în formele de viaţă vegetală şi toţi puteau fi detectaţi prin natura luminii pe care o reflectau.

– Pe ambele planete, urmă Chouns, vegetaţia este de tip clorofilic. O să fie chiar ca pe Pământ, ca acasă.

– Care-i cea mai apropiată? se interesă Smith.

– Numărul doi. Ne îndreptăm chiar într-acolo. Simt că va fi o planetă drăguţă.

– Eu aştept să văd indicaţiile instrumentelor, *dacă* nu te superi. Se părea însă că fusese una dintre intuiţiile corecte ale lui Chouns.

Planeta era inofensivă, cu o reţea întinsă de mări, care asigurau un climat cu variaţii reduse de temperatură. Lanţurile muntoase erau scunde şi erodate, iar distribuţia vegetaţiei indica o fertilitate întinsă.

Chouns dirija asolizarea propriu-zisă.

Smith deveni nerăbdător.

– Ce tot alegi atât? Toate locurile sunt la fel.

– Caut unul pustiu. N-are rost să distrugem un pogon de floră locală.

– Şi ce dacă o faci?

– Şi ce dacă n-o s-o fac? replică Chouns şi găsi un loc adecvat.

Abia atunci, după asolizare, deveniră conştienţi de o mică parte din situaţia în care nimeriseră.

– Nenorocitele astea de salturi spaţiale! comentă Smith. Chouns era uluit. Fauna era mai puţin răspândită decât vegetaţia;

iar slabele scânteieri de inteligenţă păreau încă şi mai rare. Cu toate acestea, la nici un kilometru de locul asolizării, se zărea un pâlc de colibe scunde, cu acoperişuri din paie, în mod evident produse ale unor inteligenţe primitive.

– Cu grijă! mormăi Smith derutat.

– Nu cred că ne aşteaptă ceva rău, zise Chouns.

Coborî pe suprafaţa planetei, păşind ferm şi încrezător; Smith îl urmă.

Chouns de-abia îşi stăpânea aţâţarea.

– Este extraordinar! Până acum, nimeni n-a raportat decât cel mult grote, sau crengi de copaci încrucişate.

– Sper să fie inofensivi.

– Este un loc prea paşnic pentru a fi altfel. Se simte în aer.

Pe măsură ce nava coborâse din văzduh, terenul - cât se vedea cu ochii până la orizont, mai puţin un lanţ scund de dealuri ce întrerupeau linia dreaptă - fusese colorat într-un roz palid, liniştitor, împestriţând verdele clorofilei. Din apropiere, rozul palid se destrăma în floricele individuale, delicate şi înmiresmate. Doar în zonele din imediata vecinătate a colibelor, vegetaţia avea o culoare chihlimbarie şi aducea cu cerealele.

Din colibe ieşeau fiinţe, care se apropiau de navă cu mişcări şovăielnice, totuşi încrezătoare. Aveau patru labe şi un corp orizontal, înalt de un metru în zona umerilor. Pe capetele ferme se zăreau ochi bulbucaţi (Chouns numără şase), dispuşi în cerc, capabili de mişcări independente de-a dreptul tulburătoare. *(În felul ăsta, compensează imobilitatea capului,* gândi Chouns.)

Fiinţele aveau cozi despicate în două filamente care erau menţinute în sus. Acestea vibrau permanent şi atât de rapid încât păreau înceţoşate.

– Haide! zise Chouns. N-o să ne facă nici un rău, sunt sigur. Animalele îi înconjurară la o distanţă prudentă. Cozile lor emiteau zumzete modulate.

– S-ar putea să fie un soi de comunicare, continuă Chouns. În plus, este evident că sunt vegetariene.

Indică o colibă, în faţa căreia o creatură micuţă stătea pe labele posterioare, culegând cu coada grânele chihlimbarii şi trecând un ştiulete prin gură, aidoma unui om care suge nişte măsline înşirate pe o scobitoare.

– Oamenii mănâncă lăptuci, observă Smith, dar asta nu dovedeşte nimic.

Alte creaturi cu cozi apărură, îi priviră o vreme pe exploratori, după care dispărură în vegetaţia roz-verzuie.

– Sunt vegetariene, repetă ferm Chouns. Uită-te cum îşi cultivă recolta principală.

Aşa-zisa recoltă principală consta într-o cunună de spini verzi, moi, apropiaţi de sol. În centrul ei se înălţa o tulpină păroasă din care, la intervale de cinci centimetri, se desprindeau muguri cu aspect cărnos, acoperiţi de vinişoare pulsatile. Tulpina se termina în vârf cu aceleaşi flori de un roz palid care, exceptând culoarea, păreau trăsătura cea mai terestră a plantelor.

Acestea erau dispuse cu precizie geometrică în şiruri şi rânduri. Solul din jurul fiecăreia fusese mărunţit şi presărat cu o pulbere necunoscută, probabil un îngrăşământ. Cărări înguste, pe care putea păşi un singur animal, brăzdau lanurile, întretăindu-se, iar fiecare potecă era mărginită de şanţuri înguste, alcătuind un sistem de irigaţii.

Animalele se răspândiseră acum pe tot câmpul, lucrând răbdătoare, cu capetele plecate. Doar câteva rămăseseră în vecinătatea oamenilor.

– Sunt fermieri destoinici, încuviinţă din cap Chouns.

– Nu-s răi, aprobă şi Smith.

Se îndreptă cu pas vioi spre floarea cea mai apropiată şi întinse mâna către ea, dar când ajunse la cincisprezece centimetri, vibraţiile cozilor crescură la un ţiuit ascuţit şi un

filament îi atinse mâna. Atingerea fusese delicată, însă fermă, coada interpunându-se între Smith şi plante.

– Pe Spaţiu..., începu bărbatul, retrăgându-se.

Era pe punctul de a-şi apuca blasterul, când Chouns spuse:

– Uşurel, n-are rost să te impacientezi!

Şase creaturi se adunaseră acum în jurul lor, oferindu-le tulpini de grâne cu gesturi aparent umile şi blânde, unele folosindu-se de cozi, altele împingându-le încetişor cu boturile.

– Sunt îndeajuns de prietenoşi, continuă Chouns. Poate că obiceiurile lor interzic culegerea florilor. Poate că plantele trebuie tratate conform unei etichete stricte. Orice societate agricolă deţine probabil ritualuri de fertilitate specifice, şi Dumnezeu ştie ce implică ele. Regulile ce guvernează cultivarea plantelor trebuie să fie stricte, altfel n-ar fi atât de geometric dispuse... Pe Spaţiu, nu crezi că cei de acasă vor cădea pe spate când le vom povesti?

Zumzetul cozilor îşi înteţi iarăşi intensitatea, şi creaturile din imediata lor apropiere se retraseră. Un alt membru al speciei ieşea dintr-o colibă mai mare, aflată în mijlocul celorlalte.

– Probabil şeful, murmură Chouns.

Noul venit avansa lent, cu coada ridicată, fiecare filament ţinând un obiect mic şi negru. Când ajunse la un metru şi jumătate de ei, coada i se arcui înainte.

– Ni le dă nouă, exclamă Smith uimit. Pentru numele lui Dumnezeu, Chouns, *uită-te* la ele!

Chouns se uită şi icni:

– Vizoare hiperspaţiale Gamow! Astea-s instrumente care valorează zece mii de dolari.

Smith ieşi din navă, după o oră petrecută înăuntru. Încă de pe rampă, strigă aţâţat:

– Funcţionează! Sunt perfecte! Suntem bogaţi!

– Le-am cercetat colibele, îi răspunse Chouns. N-am mai găsit altele.

– Nu fi lacom! Dumnezeule, astea-s la fel de bune ca un cec!

Cu toate acestea, Chouns continua să privească în jur, ţinând mâinile în şolduri, exasperat. Trei creaturi cu cozi îl urmăriseră de la o colibă la alta, răbdătoare, fără să intervină, dar păstrându-se mereu între el şi florile roz, geometric cultivate. Acum, îl fixau cu toţi ochii lor.

– Este ultimul model, zise Smith. Uite!

Arătă literele ştanţate care formau cuvintele *Model X-20, Produse Gamow, Varşovia, Sectorul European.* Chouns privi, apoi spuse:

– Pe mine mă interesează să punem mâna pe mai multe. *Ştiu* că pe undeva trebuie să mai existe nişte vizoare Gamow. Le vreau!

Avea obrajii îmbujoraţi şi respira întretăiat. Soarele cobora spre apus şi temperatura scăzu sub valoarea confortabilă. Smith strănută de două ori, urmat de tovarăşul său.

– O să ne-mbolnăvim de pneumonie, îşi trase nasul Smith.

– Trebuie să-i fac să-nţeleagă, se încăpăţână Chouns. Înfulecase grăbit o conservă, dăduse peste cap o ceaşcă de cafea şi era pregătit să încerce din nou. Ridică un vizor.

– Mai multe, spuse el, mai multe.

Descrise cercuri cu ajutorul braţelor. Arătă un vizor, apoi pe celălalt, apoi pe cele imaginare înşiruite în faţa lui.

– Mai multe!

Atunci, în clipa când soarele dispăru sub orizont, de pe întregul câmp se auzi un zumzet uriaş; toate creaturile plecaseră capetele, ridicaseră cozile bifurcate şi le vibrau invizibil, dar asurzitor.

– Pe Spaţiu! mormăi Smith tulburat. Hei, uită-te la flori, făcu el şi mai strănută o dată.

Florile roz se contractau în mod vizibil.

Chouns răcni, pentru a se face auzit deasupra zumzetului:

– S-ar putea să fie o reacţie luminoforă. Florile se închid noaptea, iar zgomotul este un fel de ritual religios.

Atingerea uşoară a unei cozi pe încheietura mâinii sale îi atrase imediat atenţia. Coada aparţinea creaturii celei mai apropiate; acum, era ridicată spre cer, indicând un obiect luminos, aflat deasupra orizontului apusean. Coada se plecă, arătând vizorul, după care reveni la stea.

– Sigur că da, vorbi agitat Chouns, planeta interioară… cealaltă care este locuibilă. Probabil că vizoarele provin de acolo.

Apoi, amintindu-şi altceva, strigă brusc alarmat:

– Hei, Smith, nici n-am examinat motoarele hiperatomice!

Tovarăşul său păru la fel de stingherit de faptul că uitase, apoi bolborosi:

– Am vrut să-ţi spun… n-au nimic.

– Le-ai reparat?

– Nici n-am pus mâna pe ele. Dar când testam vizoarele, am folosit hiperatomicele şi au funcţionat. În momentul acela, n-am dat importanţă faptului… uitasem că erau stricate. Oricum, au funcţionat.

– Atunci, să-i dăm drumul! spuse imediat Chouns. Nici nu se mai gândi să se culce.

Pe parcursul călătoriei de şase ore, nici unul nu închise ochii. Rămaseră în faţa comenzilor, parcă sub acţiunea unui stimulent. Aleseră din nou un teren pustiu pe care să asolizeze.

Îi întâmpină căldura specifică unei după-amieze subtropicale. În preajmă, curgea un râu lat şi mâlos, cu ape line. Malul pe care se găseau ei era alcătuit din argilă întărită, sfredelită de cavităţi.

Cei doi coborâră din navă şi Smith icni răguşit:

– Priveşte!

Chouns îndepărtă mâna care i se încleştase pe braţ.

– Aceleaşi plante, fluieră el. Să fiu al naibii!

Nu putea confunda florile colorate în roz palid, tulpinile cu muguri cărnoşi şi cununa de spini de dedesubt. Se zăreau aceeaşi dispunere geometrică, aceeaşi plantare şi fertilizare grijulie, aceleaşi canale de irigaţie.

– Nu cumva am făcut o greşeală, începu Smith, şi ne-am întors…

– Nici vorbă! Priveşte soarele - are diametrul de două ori mai mare aici. În plus, uită-te acolo!

Din vizuina cea mai apropiată ieşeau creaturi sinuoase şi cafenii, lipsite de membre, precum şerpii. Aveau diametrul de vreo treizeci de centimetri şi lungimea de aproape trei metri. Cele două capete erau boante şi lipsite de trăsături distincte, având doar câteva proeminenţe în părţile superioare. Ca la un semnal, proeminenţele crescură sub ochii pământenilor, transformându-se în ovaluri bulbucate, care, la rândul lor, se despicară, formând guri fără buze, căscate, ce se deschideau şi se închideau cu sunetul unor vreascuri uscate care se lovesc între ele.

Apoi, la fel ca şi pe cealaltă planetă, o dată ce curiozitatea le fu satisfăcută şi temerile le dispărură, majoritatea creaturilor se îndreptară către lanurile de plante.

Smith strănută şi curentul de aer ridică praful de pe mâneca sa.

Bărbatul privi surprins, apoi se scutură şi spuse:

– La naiba, sunt plin de praf! (Colbul se înălţa aidoma unei ceţe colorate în roz palid.) Şi tu eşti la fel, adăugă, scuturându-l pe Chouns.

Amândoi porniră sa strănute de zor.

– Cred că l-am luat de pe cealaltă planetă, comentă Chouns.

– Ne-am putea trezi cu o alergie.

– Imposibil.

Chouns ridică un vizor spre creaturile-şerpi şi strigă:

– Aveţi aşa ceva?

Pentru o vreme, nu se auzi decât clipocitul apelor, produs de câţiva şerpi care lunecau în unde, ieşind apoi cu ciorchini argintii de vegetaţie pe care-i îndesau în nişte orificii nevăzute.

După aceea, un şarpe mai lung decât ceilalţi porni spre ei, târându-se pe sol. Unul dintre capetele boante era ridicat la vreo cinci centimetri şi se legăna orbeşte într-o parte şi într-alta. Bulbul din mijloc se dilată lent la început, apoi alarmant de rapid, crăpându-se cu un pocnet audibil. Între cele două jumătăţi, se aflau alte două vizoare, copii identice ale primelor.

– Dumnezeule din ceruri, exclamă Chouns, nu-i minunat?

Păşi grăbit înainte, întinzând braţul spre obiecte. Proeminenţa care le ţinea se subţie şi se lungi, formând un soi de tentacule ce porniră către el.

Chouns izbucni în râs. Erau într-adevăr vizoare Gamow, reproduceri perfecte ale primelor două. Le mângâie fericit.

– Nu m-auzi?! răcnea Smith. La dracu', Chouns, ascultă-mă!

– Ce? făcu Chouns.

Vag, îşi dădu seama că Smith răcnea la el de mai bine de un minut.

– Uită-te la flori!

Florile se închideau, aşa cum se întâmplase şi pe cealaltă planetă, iar pe poteci şerpii se cabrau, legănându-se într-un ritm straniu, neregulat. Doar capetele boante li se zăreau deasupra rozului palid.

– Nu mai poţi spune că se închid o dată cu apusul, zise Smith. Suntem în toiul zilei.

– Altă planetă, alte plante, ridică Chouns din umeri. Haide! Avem doar două vizoare aici - trebuie să fie mai multe!

– Chouns, hai acasă!

Smith îşi transformă picioarele în doi piloni încăpăţânaţi şi strânsoarea degetelor sale pe gulerul celuilalt se înteţi. Chipul împurpurat al lui Chouns îl privi indignat.

– Ce faci?

– Sunt gata să-ţi trag una-n cap, dacă nu te întorci imediat în navă împreună cu mine!

Pentru o clipă, Chouns rămase locului, apoi aţâţarea îi dispăru de pe faţă, fiind înlocuită de o destindere a tuturor muşchilor.

– Bine, încuviinţă el.

Erau la jumătatea drumului ce urma să-i ducă în afara roiului stelar.

– Cum te simţi? întrebă Smith.

Chouns se sculă în capul oaselor şi-şi trecu mâinile prin păr.

– Mi se pare că normal… că mi-am revenit. Cât am dormit?

– Douăsprezece ore.

– Şi tu?

– Am mai moţăit când şi când…

Smith se întoarse ostentativ spre panoul de comandă şi efectuă câteva reglaje minore. Uşor stânjenit, întrebă:

– Ştii ce s-a întâmplat pe planetele alea?

– Tu ştii?

– Cred că da.

– Chiar aşa? Pot să aud?

– Pe ambele planete erau aceleaşi plante. Eşti de acord?

– Fără discuţii.

– Cumva, ele au fost transportate de pe o planetă pe cealaltă. Cresc foarte bine pe ambele, dar ocazional - pentru menţinerea robusteţii, probabil - trebuie să aibă loc fertilizarea încrucişată, cele două soiuri locale trebuind să se combine. Situaţia este destul de frecventă pe Pământ.

– Fertilizarea încrucişată pentru menţinerea robusteţii? Sigur că da.

– Dar *noi* suntem intermediarii care am asigurat “polenizarea”. Am asolizat pe o planetă şi ne-am acoperit de polen. Mai ţii minte cum se închideau florile? Probabil că

asta s-a întâmplat imediat după ce eliberaseră polenul şi de aceea am început să strănutăm. Apoi am coborât pe a doua planetă şi am scuturat polenul de pe haine. Am dat naştere unui nou hibrid. Am fost un fel de albine bipede, care au activat în slujba florilor. Chouns surâse fără chef.

– Un rol nu prea glorios.

– Ce naiba, nu asta-i important! N-ai înţeles pericolul? Nu-ţi dai seama de ce trebuie să ajungem acasă *rapid?*

– De ce?

– Fiindcă organismele nu se adaptează la nimic. Plantele acelea par să se fi adaptat la fertilizarea interplanetară. Pentru asta am şi fost răsplătiţi, exact ca albinele… nu cu nectar, ci cu vizoare Gamow.

– Şi?

– Ei bine, nu poţi avea fertilizare interplanetară până nu există ceva sau cineva care să facă treaba. De data asta, am făcut-o *noi,* dar am fost primii oameni care au pătruns vreodată în roiul stelar. Aşadar, anterior trebuie s-o fi făcut nişte non-umani, poate aceiaşi care au transplantat florile de pe o planetă pe alta. Asta înseamnă că undeva, în această îngrămădire de stele, există o rasă de fiinţe inteligente, îndeajuns de inteligente ca să utilizeze călătoria spaţială. Iar Pământul trebuie informat imediat.

Chouns clătină încet din cap.

– Nu ţi se pare un raţionament corect? se încruntă Smith. Celălalt îşi lăsă capul între palme cu o expresie nefericită.

– Păi, să zicem că ai înţeles cam totul pe dos.

– Ce anume am înţeles pe dos? se enervă Smith.

– Teoria fertilizării încrucişate este bună, dar n-ai analizat cu atenţie câteva puncte. Când ne-am apropiat de sistemul planetar, motoarele hiperatomice s-au defectat într-un mod pe care controlul automat nu l-a putut nici diagnostica şi nici corija. După asolizare, nu ne-am chinuit să le reparăm. Ba chiar am uitat de ele şi, ulterior, când le-ai pornit, ai descoperit că funcţionau perfect, însă ai fost atât de indiferent încât nici nu mi-ai pomenit amănuntul. Încă ceva:

pare curios faptul că pe ambele planete am ales locuri de asolizare în apropierea unor colectivităţi. Să fi fost o simplă întâmplare? Apoi, incredibila noastră încredere în caracterul inofensiv al creaturilor. Nu ne-am deranjat nici măcar să scanăm atmosfera, pentru a depista eventuale elemente nocive, înainte de a părăsi nava. Dar ceea ce mă deranjează cel mai mult este felul în care am luat-o complet razna la vederea vizoarelor Gamow. De ce? De acord, sunt valoroase, dar nu *chiar atât* de valoroase - şi, în general, nu mă consider un tip ahtiat după orice chilipir.

În tot acest timp, Smith păstrase o tăcere stânjenită. Într-un târziu, se hotărî să vorbească:

– Nu pricep ce vrei să spui cu toate astea…

– Haide, haide, ştii foarte bine! Nu ţi-este clar că am fost manipulaţi mental din exterior?

Gura lui Smith zvâcni, schiţând un rânjet ambiguu, între dispreţ şi îndoială.

– Iar vrei să-mi ţii o teorie despre forţele psi?

– Da, realităţile nu pot fi negate. Ţi-am spus că intuiţiile mele pot reprezenta o formă de telepatie rudimentară.

– Şi asta-i o realitate? Acum două zile nu gândeai aşa.

– Dar o gândesc acum. Uite ce-i, sunt un receptor mai bun decât tine şi am fost mai puternic afectat. Acum, când s-a terminat, înţeleg mai mult din cele petrecute deoarece am recepţionat mai mult. Clar?

– Nu, replică sec Smith.

– Atunci, ascultă mai departe. Ai spus chiar tu că vizoarele Gamow au fost nectarul cu care am fost răsplătiţi pentru polenizare. *Tu* ai spus-o!

– Aşa-i.

– Întrebarea se pune, de unde au apărut ele? Fuseseră fabricate pe Pământ - am citit pe ele numele producătorului şi modelul. Cu toate acestea, dacă nici o altă fiinţă omenească n-a pătruns anterior în roiul stelar, de unde proveneau vizoarele? Nu ne-am pus întrebarea asta, iar tu nu vrei să ţi-o pui nici măcar acum.

– Ei bine…

– Ce ai făcut cu ele după ce am suit la bord? Ţin minte că mi le-ai luat.

– Le-am pus în seif, se apără Smith.

– De atunci, te-ai mai uitat la ele?

– Nu.

– Dar eu?

– Din câte ştiu, nu.

– Îmi dau cuvântul că n-am făcut-o. Atunci, de ce să nu deschidem seiful?

Smith se apropie încetişor de seif. Fusese programat să se deschidă la amprentele lui şi o făcu. Fără să privească, bărbatul scotoci înăuntru. Expresia feţei i se încruntă; cu un strigăt, privi mai întâi conţinutul seifului, apoi îşi scoase braţul.

Ţinea în palmă patru pietre de diverse culori, fiecare având o formă aproximativ paralelipipedică.

– S-au folosit de gândurile noastre pentru a ne dirija, rosti Chouns încetişor, parcă strecurând cuvintele câte unul în ţeasta încăpăţânată a camaradului său. Ne-au făcut să credem că hiperatomicele erau defecte, obligându-ne astfel să asolizăm pe una dintre planete. Bănuiesc că nu conta care anume era prima. Ne-au făcut să credem că am căpătat obiecte de valoare, îndemnându-ne astfel să ne repezim neîntârziat şi la cealaltă planetă.

– Cine sunt vinovaţii? gemu Smith. Cozile sau şerpii? Sau ambii?

– Nici unii, nici alţii. Plantele ne-au atras.

– Plantele? *Florile?*

– Sigur că da. Am văzut două specii diferite de animale îngrijind aceeaşi specie de plantă. Noi înşine fiind mamifere, am presupus că animalele erau stăpânii. Dar de ce ar fi trebuit să gândim aşa? Plantele erau cele îngrijite.

– Pe Pământ, şi noi cultivăm plante.

– Însă pentru a le mânca, sublinie Chouns.

– Poate că şi creaturile acelea le mâncau.

– Să zicem că eu ştiu că n-o fac. Ne-au manipulat destul de bine. Îţi aminteşti cât de grijuliu am fost să găsesc o zonă potrivită pentru asolizare?

– *Eu* n-am simţit o asemenea grijă.

– Fiindcă nu pilotai tu, şi de aceea nu prezentai interes pentru plante. Mai adu-ţi aminte că n-am observat polenul, deşi eram acoperiţi cu el, până n-am ajuns în siguranţă pe a doua planetă. Acolo ne-am desprăfuit - la comandă.

– În viaţa mea n-am auzit ceva mai improbabil.

– De ce ţi se pare improbabil? Noi nu asociem inteligenţa cu vegetaţia, fiindcă plantele n-au sistem nervos... dar acestea puteau să aibă. Mai ţii minte bulbii cărnoşi de pe tulpini? În plus, plantele nu se pot deplasa - însă n-au nevoie s-o facă, dacă îşi dezvoltă puteri psi şi se folosesc de animalele care umblă. Sunt îngrijite, fertilizate, irigate, polenizate şi aşa mai departe. Animalele le îngrijesc cu devotament şi sunt fericite, pentru că plantele le fac să se simtă fericite.

– Îmi pare rău pentru tine, mormăi Smith. Dacă te gândeşti să spui povestea asta pe Pământ, îmi pare rău pentru tine.

– Nu-mi fac iluzii, încuviinţă Chouns. Totuşi, ce altceva să fac decât să încerc să avertizez Pământul? Ai văzut şi tu cum acţionează asupra animalelor.

– Conform spuselor tale, le transformă în sclavi.

– Mai rău! Cozile sau şerpii, sau poate chiar ambele rase, trebuie să fi fost îndeajuns de civilizate ca să fi cunoscut cândva tehnica zborului spaţial, altfel plantele n-ar fi putut ajunge pe amândouă planetele. Dar, după ce plantele şi-au dezvoltat puteri psi (poate o variantă mutantă), evoluţia lor a luat sfârşit. Animalele aflate în etapa cunoaşterii atomice sunt periculoase. De aceea, au fost făcute să uite, au fost reduse la stadiul actual. La naiba, Smith, plantele acelea sunt lucrurile cele mai periculoase din Univers! Pământul trebuie informat despre existenţa lor, fiindcă şi alţi oameni pot pătrunde în roiul stelar.

– Auzi, izbucni Smith în râs, eşti complet nebun! Dacă plantele ne puteau manipula cu adevărat, de ce ne-ar fi lăsat să plecăm şi să avertizăm Pământul?

Chouns tăcu un timp, după care răspunse:

– Habar n-am.

Buna dispoziţie îi revenise lui Smith.

– Să ştii, zise el, că pentru un minut mă băgaseşi în corzi… Tovarăşul său îşi frecă fruntea cu putere. *De ce* îi lăsaseră să plece?

În plus, de ce simţea impulsul acela de nestăvilit de a anunţa Pământul în legătură cu o problemă de care pământenii n-aveau să se ciocnească decât, poate, peste câteva mii de ani?

Se gândi cu disperare şi ceva parcă se întrezări. Căută să prindă ideea, dar îi scăpă. Pentru o clipă, avu senzaţia că ideea *fusese împinsă* în lături; apoi, dispăru şi senzaţia respectivă.

Ştia doar că nava trebuia să rămână la acceleraţie maximă, că trebuiau să se grăbească.

După nenumăraţi ani, condiţiile prielnice se iviseră din nou. Protosporii aparţinând celor două varietăţi planetare ale plantei-mamă se întâlniseră şi se contopiseră, pătrunzând în hainele, părul şi nava noilor animale. Aproape instantaneu, se formaseră sporii hibrizi; singurii ce deţineau capacitatea şi potenţialul adaptării la o nouă lume.

Acum, sporii aşteptau liniştiţi pe o navă care, cu ultimul impuls al plantei-mamă asupra minţilor creaturilor de la bord, gonea cu viteză maximă spre o planetă nouă şi matură, unde creaturi movibile aveau să le poarte de grijă.

Sporii aşteptau cu răbdare vegetală (răbdarea atotcuceritoare pe care nici un animal n-a cunoscut-o vreodată) să ajungă pe o nouă planetă - fiecare fiind, în felul său minuscul, un explorator…

* * *

Povestirile din volumul de faţă n-au fost antologate prea des. Acesta este chiar motivul pentru care le-am selectat; totodată, a constituit unul dintre aspectele asupra căruia mi-a atras atenţia Doubleday. *Fiecare este un explorator* a fost totuşi antologată de două ori: de Judith Merril, în 1957, şi de Vic Ghidalia, în 1973.

Asta nu înseamnă însă mare lucru. Unele texte ale mele sunt republicate de foarte multe ori. O schiţă intitulată *Distracţia* a apărut, până acum, de cel puţin patruzeci şi două de ori, după prima ei tipărire, în 1951, şi actualmente este inclusă în sumarele altor opt antologii. Poate că a apărut şi altundeva, dar în biblioteca mea nu figurează decât în patruzeci şi două de locuri.

Dacă doriţi, o puteţi găsi în volumul meu *Pământul este îndeajuns de mare* (1957). Acela este unul dintre cele patruzeci şi două de locuri.

Redactorii caută permanent să inventeze noi găselniţe care să atragă atenţia cititorilor. Uneori, eu cad victimă.

Pe 14 noiembrie 1956, mă aflam în redacţia revistei *Infinity Science Fiction* şi discutam cu redactorul-şef, Larry Shaw. Noi doi ne înţelegeam foarte bine[24] şi, când mă aflam în New York, treceam adesea să-i fac o vizită.

În ziua aceea, el avea o idee. Voia să-mi ofere un titlu - cel mai sec la care se putea gândi - şi eu trebuia să scriu pe loc o schiţă bazată pe titlul respectiv. După aceea, avea să ofere acelaşi titlu altor doi autori, care să procedeze la fel.

Precaut, am întrebat care era titlul şi el mi-a răspuns:

– Nimic.

– Nimic? am repetat.

– Nimic.

---

[24] N-ar trebui ca asta să pară ceva cu totul ieşit din comun. Mă înţeleg aproape cu toată lumea. (n. a.)

M-am gândit puţin şi am scris următoarea schiţă, cu titlul *Nimic!* (cu un semn de exclamare).

Randall Garrett a scris un text intitulat *Nimic?,* cu un semn de întrebare, iar Harlan Ellison a scris unul numit *Nimic,* lipsit de orice semn de punctuaţie.

10. NIMIC!

– Este foarte posibil, spuse August Pointdexter, să existe ceva de felul ambiţiei nemăsurate. Grecii îi spuneau *hybris* şi o considerau sfidarea zeilor, ea fiind urmată întotdeauna de *ate,* sau răsplata.

Îşi frecă stânjenit ochii albaştri.

– Foarte interesant, comentă nerăbdător doctorul Edward Barron. Are vreo legătură cu spusele mele?

Barron avea fruntea înaltă, cu riduri orizontale, care deveneau extrem de vizibile atunci când îşi ridica dispreţuitor sprâncenele.

– Nu numai una, zise Pointdexter. Construirea unei maşini a timpului reprezintă în sine o provocare a destinului. Tu o agravezi prin încrederea fără măsură. Cum poţi fi *sigur* că maşina timpului va funcţiona, fără posibilitatea unui paradox?

– Nu ştiam că eşti superstiţios, făcu Barron. Realitatea este una singură: o maşină a timpului e o maşină ca oricare alta, cu nimic mai profanatoare decât alta. Din punct de vedere matematic, este analoagă unui ascensor care se mişcă în sus şi în jos prin puţul său. Care ar fi pericolul “răsplatei”, în cazul acesta?

– Un ascensor nu implică paradoxuri, se răsti Pointdexter. Nu poţi să cobori de la etajul cinci la patru şi să-ţi ucizi bunicul când era copil.

Barron clătină exasperat din cap.

– Mă aşteptam la asta. *Exact* la aşa ceva! De ce n-ai sugerat că m-aş putea întâlni cu mine însumi, sau că aş

putea modifica istoria anunţându-l pe McClellan[25] că Stonewall Jackson[26] e pe cale să declanşeze un marş asupra Washingtonului, sau altceva? Acum te întreb direct: vrei să vii cu mine în maşină?

– Nu, şovăi Pointdexter, nu cred că...

– De ce îngreunezi întotdeauna lucrurile? Ţi-am explicat deja că timpul este invariabil. Dacă mă întorc în trecut, o fac pentru că am fost deja acolo. Orice voi decide să fac şi voi începe să fac în trecut, va fi fost deja făcut, deci nu voi schimba nimic şi nu va rezulta nici un paradox. Dacă aş fi dorit să-mi ucid bunicul pe când era un copil şi aş *fi făcut-o,* n-aş mai fi aici. Dar *sunt* aici. Ca atare, nu mi-am ucis bunicul. Indiferent cum aş încerca să-l ucid şi aş plănui să-l ucid, realitatea este că nu l-am ucis şi deci nu-l voi ucide. Nimic nu va schimba asta. Înţelegi ce-ţi explic?

– Înţeleg, dar ai oare dreptate?

– Bineînţeles că am dreptate. Pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu eşti un matematician în loc să fii un simplu absolvent de colegiu?! În exasperarea lui, Barron de-abia îşi putea ascunde dispreţul: Uite ce-i, maşina asta e posibilă doar pentru că anumite relaţii matematice între spaţiu şi timp sunt adevărate. Pricepi asta, nu-i aşa, chiar dacă nu înţelegi amănuntele matematice? Maşina există - prin urmare, relaţiile matematice pe care le-am formulat au o corespondenţă în realitate. Aşa-i? M-ai văzut trimiţând iepuri la o săptămână în viitor. I-ai văzut apărând din neant. M-ai văzut trimiţând un iepure la o săptămână în trecut, la o săptămână după ce apăruse. Şi nici unul n-a păţit nimic.

– De acord. Recunosc toate astea.

– Atunci, crede-mă când îţi spun că ecuaţiile pe care se fundamentează această maşină pornesc de la ipoteza că

[25] George Brinton McClellan (1826-1885), general american unionist şi candidat la preşedinţie în timpul războiului civil. (n. trad.)

[26] Thomas Jonathan "Stonewall" Jackson (1824-1863), general american confederat în timpul războiului civil. (n. trad.)

timpul se compune din particule ce există într-o ordine neschimbată - că timpul e invariabil. Dacă ordinea particulelor ar putea fi modificată în orice fel - absolut în orice fel -, ecuaţiile n-ar mai fi valabile şi maşina n-ar mai funcţiona. Această metodă de călătorie temporală ar fi imposibilă.

Pointdexter îşi frecă din nou ochii şi privi gânditor.

– Îmi pare rău că nu ştiu suficientă matematică.

– Să luăm în considerare doar faptele. Ai încercat să trimiţi iepurele cu *două* săptămâni în trecut, deşi el venise de numai o săptămână din trecut. Asta ar fi trebuit să creeze un paradox, nu? Dar ce s-a-ntâmplat? Indicatorul s-a înţepenit la o săptămână şi n-a mai vrut să se clintească de acolo. *N-ai putut* crea un paradox. Acum vrei să mă însoţeşti?

Tehnicianul se cutremură pe muchia acceptării, apoi se retrase.

– Nu, răspunse el.

– Nu ţi-aş fi cerut-o, dacă m-aş fi putut descurca singur, dar ştii prea bine că pentru activarea maşinii pe intervale ce depăşesc o lună sunt necesari doi oameni. Am nevoie de cineva care să controleze Standardele, astfel încât să ne întoarcem cu precizie. Şi doresc să mă folosesc de tine. Acum, amândoi împărţim… gloria acestei invenţii. Vrei s-o diminuăm, să introducem o a treia persoană? Vom avea timp destul pentru aşa ceva după ce ne vom afirma ca primii călători temporali din istorie. Dumnezeule, nu vrei să vezi unde o să ajungem peste o sută sau peste o mie de ani? Nu vrei să-l vezi pe Iisus, sau pe Napoleon? Vom fi precum… precum…

Barron părea transpus - precum zeii!

– Exact, mormăi Pointdexter. *Hybris.* Călătoria temporală nu mi se pare îndeajuns de divină pentru a risca să eşuez în afara epocii mele.

– *Hybris…* Eşuare… Continui să-ţi imaginezi ce-i mai rău. Pur şi simplu, ne mişcăm în lungul particulelor din timp, ia

fel cum o face un lift prin puţul său. Ba chiar călătoria temporală este mai sigură, fiindcă un cablu de ascensor se poate rupe, în timp ce în maşina noastră nu există gravitaţie care să strivească. Nu se poate întâmpla nimic rău. Îţi garantez, făcu Barron, ciocănindu-se în piept cu degetul mijlociu al mâinii sale drepte. Îţi garantez!

– *Hybris,* repetă Pointdexter, apoi se prăbuşi în abisul acceptării. Împreună, suiră în maşină.

Pointdexter nu înţelegea comenzile în acelaşi fel ca Barron, deoarece nu era matematician, dar ştia cum să le manipuleze.

Barron se găsea la comenzile Propulsiei. Acestea deplasau maşina în lungul axei temporale. Pointdexter se afla la Standarde, care menţineau fix punctul de origine, pentru ca maşina să poată reveni oricând acolo.

Dinţii tehnicianului clănţăniră când simţi prima mişcare în stomac. Aducea cu deplasarea unui ascensor, fără să fie chiar acelaşi lucru. Era ceva mult mai subtil, dar în acelaşi timp foarte real.

– Ce-ar fi dacă…, începu el.

– Nu se poate întâmpla nimic rău, se răsti Barron. Te rog!

Apoi, urmă o zguduitură şi Pointdexter se izbi de unul dintre pereţi.

– Ce dracu'! exclamă Barron.

– Ce s-a-ntâmplat? întrebă Pointdexter cu răsuflarea tăiată.

– Nu ştiu, dar n-are importanţă. Ne găsim la numai douăzeci şi două de ore în viitor. Să ieşim şi să vedem…

Uşa maşinii glisă, deschizându-se, iar răsuflarea ieşi din plămânii lui Pointdexter cu un şuier stins.

– Nu-i nimic în jur, şopti el.

Nimic. Nici materie, nici lumină. Nimic!

– Pământul s-a mişcat din locul lui! zbieră Pointdexter. Am uitat asta. În douăzeci şi două de ore s-a deplasat cu mii de kilometri prin spaţiu, ocolind Soarele.

– Nu, răspunse Barron încetişor, n-am uitat lucrul ăsta. Maşina e programată să urmeze poteca temporală a Pământului, oriunde ar duce ea. În plus, dacă Pământul s-a îndepărtat, unde-i Soarele? Unde-s stelele?

Reveni în faţa comenzilor. Nimic nu se putea clinti. Nimic nu funcţiona. Uşa nu se mai putea închide. Nimic!

Pointdexter constată că de-abia mai răsufla, că de-abia se mai putea clinti. Cu un efort considerabil, întrebă:

– Atunci, ce s-a-ntâmplat?

Barron înaintă încet spre mijlocul maşinii.

– Particulele de timp, rosti el. Cred că am… nimerit… între… două… particule.

Tehnicianul încercă zadarnic să încleşteze un pumn.

– Nu-nţeleg.

– Ca un lift… Ca un lift…

Nu mai putea să articuleze cuvintele, ci doar să mişte buzele corespunzător.

– Tot ca un lift… ne-am blocat între etaje.

Pointdexter nu-şi mai putu mişca nici buzele. Se gândi: *În non-timp nu se poate întâmpla nimic. Mişcările sunt suspendate, conştiinţa, totul.* Continuau să deţină un fel de inerţie care-i purtase prin timp vreme de aproape un minut, tot aşa cum pasagerii dintr-un autobuz se apleacă înainte la o frână bruscă… dar o pierdeau rapid.

Lumina din maşină păli şi se stinse. Senzaţiile şi conştiinţa pieriră.

Un ultim gând, un final şi slab suspin mintal: *Hybris, ate!*

Apoi, gândirea încetă şi ea.

Stază! Nimic! Pentru toată veşnicia, acolo unde până şi veşnicia era lipsită de înţeles, avea să existe doar… nimic!

* * *

Toate cele trei *Nimic*-uri au fost publicate în numărul din iunie 1957 al lui *Infinity,* bănuiesc că ideea fusese de a lăsa

cititorul să le compare şi să observe cum trei imaginaţii diferite porniseră de la acelaşi titlu lipsit de orice sugestie.

Poate că aţi fi dorit să aveţi toate cele trei povestiri aici, ca să le comparaţi între ele. Ei bine, nu se poate.

În primul rând, mi-ar fi trebuit acceptul lui Randall şi al lui Harlan. În al doilea rând, îmi subestimaţi caracterul egocentric. Nu vreau ca textele lor să apară alături de ale mele!

Trebuie, apoi, să vă explic că întotdeauna îmi extrag povestirile din revistele în care au apărut, pentru că nu pot păstra atâtea reviste intacte. Ele sunt prea multe, iar spaţiul de care dispun este prea mic. Detaşez textele mele şi le leg în volume, pentru a le avea ca referinţă în viitor (aşa cum am făcut în cazul antologiei de faţă). De fapt, nu mai am loc nici pentru volumele acestea.

Oricum, când am sfârtecat numărul din iunie 1957 al lui *Infinity,* am scos numai *Nimic!,* aruncând *Nimic?* şi *Nimic.*

Sau poate nu-mi subestimaţi caracterul egocentric şi vă aşteptaţi să procedez în modul pe care tocmai l-am expus.

Pe la mijlocul anilor '50, când unele reviste science fiction mai puţin bogate (nu trebuie, totuşi, să credeţi că exista una *cu adevărat* bogată) îmi cereau un text, obişnuiam să solicit tariful plătit de *Astounding* şi *Galaxy* atunci când acestea cereau unui autor să le scrie o povestire. Redactorii erau convinşi că nu minţeam spunând că am scris o povestire special pentru ei şi că n-o scosesem din sertarul cu texte refuzate. (Există momente când e util să ai reputaţia unui individ prea nătâng ca să fie escroc.)

Desigur, corolarul afirmaţiei anterioare este că dacă un text al meu a fost refuzat de redactorul *A,* mă simt obligat să-i destăinui adevărul redactorului *B,* atunci când i-l ofer. În primul rând, refuzarea unei povestiri semnate de mine trebuie să dea naştere unor gânduri de felul “Hopa! Textul ăsta *chiar că* trebuie să fie o porcărie!”, şi mi se pare cinstit să-i ofer şi altui redactor ocazia de a fi de acord cu

verdictul. Apoi, chiar dacă al doilea redactor acceptă povestirea, el n-ar trebui să se simtă obligat să-mi plătească mai mult decât tariful său obişnuit. Ocazional, asta înseamnă pierderea câtorva dolari, dar mă face să mă simt mai bine în sufleţelul meu amărât.

Ce-i pasă unei albine? a fost scrisă în octombrie 1956, după ce discutasem subiectul cu redactorul-şef al revistei *Fantasy and Science Fiction,* Robert P. Mills, care tocmai preluase conducerea unei alte reviste, sora lui *F&SF,* ce urma să se intituleze *Venture Science Fiction.*

Bănuiesc că realizarea mea nu s-a ridicat la nivelul promisiunilor, fiindcă Mills a refuzat textul, care n-a fost considerat demn de a fi publicat în *Venture* sau în *F&SF.* De aceea, l-am trimis la *If: Worlds of Science Fiction,* însoţit de povestea refuzului, motiv pentru care am căpătat mai puţin decât tariful maxim. A apărut în numărul din iunie 1957.

Partea proastă este că niciodată nu pot preciza ce anume dintr-o povestire constituie elementul ce face diferenţa între acceptare şi respingere, sau care redactor are dreptate - cel care o respinge ori cel care o acceptă? De aceea nu sunt redactor şi nici n-am intenţionat să ajung vreodată.

Puteţi, totuşi, judeca singuri.

11. CE-I PASĂ UNEI ALBINE?

Nava îşi începuse viaţa ca un schelet metalic. Treptat, o piele sclipitoare fusese aşternută la exterior şi se introduseseră măruntaiele vitale, cu forme stranii.

Dintre toţi indivizii (cu o excepţie) implicaţi în construcţia ei, Thornton Hammer făcea efortul fizic cel mai mic. Poate de aceea era şi cel mai apreciat. El se ocupa de simbolurile matematice ce constituiau fundamentul liniilor de pe planşete, care, la rândul lor, constituiau fundamentul asamblării diverselor repere ce intrau în componenţa navei.

Acum, Hammer privea încruntat prin ochelarii de protecţie etanşi. Lentilele acestora răsfrângeau lumina tuburilor fluorescente din plafon, făcându-i să pară nişte oglinzi. Theodore Lengyel, de la compartimentul Personal al corporaţiei ce finanţa proiectul, stătea lângă el şi arăta cu un deget acuzator, rigid:

– Ăla-i! Ăla-i individul.

– Te referi la Kane? întrebă Hammer.

– Tipul în salopetă verde, care ţine o cheie fixă.

– El e Kane. Ce-i cu el?

– Vreau să ştiu cu ce se ocupă. Este un idiot.

Lengyel avea o faţă rotundă şi durdulie, iar bărbia îi tremura când vorbea.

Hammer se răsuci spre el; corpul său slab şi înalt adoptase un aer general de nemulţumire.

– L-ai deranjat?

– Să-l *deranjez?* Am discutat cu el. Asta-i meseria mea: să discut cu oamenii, să le aflu punctele de vedere, să obţin informaţii pe baza cărora să le pot îmbunătăţi moralul.

– Şi în ce fel te nemulţumeşte Kane?

– Este obraznic. L-am întrebat ce simte pentru că lucrează la o navă care va ajunge pe Lună. Am spus câte ceva despre faptul că nava o să reprezinte o cale spre stele. Poate că i-am ţinut chiar un mic discurs, poate că am exagerat niţel, dar mi-a întors spatele în modul cel mai grosolan cu putinţă. L-am strigat şi l-am întrebat unde se duce, iar el mi-a zis: “Mă oboseşte atâta vorbărie. Ies afară să mă uit la stele”.

– Aşa-i, încuviinţă Hammer. Lui Kane îi place să privească stelele.

– Era în toiul zilei! Individul este un idiot. De atunci, am stat cu ochii pe el şi nu face absolut nimic.

– Ştiu asta.

– Atunci, de ce este păstrat?

– Pentru că-l doresc aici! replică Hammer cu o înverşunare neaşteptată. Pentru că el este norocul meu.

– Norocul tău? se bâlbâi Lengyel. Ce dracu-nseamnă asta?

– Înseamnă că gândesc mai bine atunci când el se găseşte în preajmă. Când trece pe lângă mine, cu cheia aia a lui, îmi vin idei. S-a întâmplat de trei ori până acum. Nu mă interesează să caut explicaţii - faptele s-au întâmplat, iar el va rămâne.

– Glumeşti…

– Nu, nu glumesc. Acum, lasă-mă să lucrez!

Kane stătea acolo, în salopeta verde, ţinând cheia fixă.

În mod vag, era conştient de faptul că se apropia sfârşitul construcţiei navei. Aceasta nu fusese concepută pentru a fi pilotată de un echipaj, dar exista spaţiu pentru o persoană. Kane ştia asta, tot aşa cum ştia multe alte lucruri: să se ferească din calea majorităţii oamenilor în majoritatea ocaziilor, sau să poarte o cheie până ce oamenii se obişnuiau să-l vadă cu ea şi nu-l mai băgau în seamă. Culoarea de camuflaj consta, de fapt, în lucruri mărunte - precum cheia fixă.

Kane simţea tot felul de porniri pe care nu le înţelegea pe deplin, de pildă privitul stelelor. La început, cu mulţi ani în urmă, se mulţumise să se uite la stele mânat de un dor neclar. Apoi, treptat, atenţia i se concentrase asupra unei regiuni anume a bolţii, mai apoi asupra unui punct de acolo. Habar nu avea de ce tocmai asupra acelui punct. În locul respectiv nu exista nici o stea. Nu se distingea nimic!

Spre sfârşitul primăverii şi în lunile de vară, punctul se găsea sus pe cerul nopţii şi, uneori, Kane petrecea aproape toată noaptea uitându-se cum cobora spre orizontul sud-vestic. În alte anotimpuri, îl privea în timpul zilei.

Punctul acela îi stârnea un gând ce nu izbutea să se cristalizeze. O dată cu trecerea anilor, gândul se consolidase şi urcase spre suprafaţa conştientizării, iar acum aproape că exploda, gata să se definească. Totuşi, nu devenise foarte clar.

Bărbatul se foi şi se apropie de navă. Era aproape gata, aproape terminată. Totul fusese montat la locul său. Aproape totul…

Undeva, în interior, în partea din faţă, rămăsese un locaş puţin mai mare decât un om, spre care ducea un coridor de acces puţin mai lat decât un om. A doua zi, coridorul urma să fie umplut cu instrumente, iar anterior, locaşul avea să fie şi el umplut. Însă nu cu ceea ce prevăzuseră *ei.*

Kane se apropie şi mai mult, fără a fi băgat în seamă. Se obişnuiseră cu el.

Pentru a intra pe ultima deschizătură, trebuia să urce o scară metalică şi să străbată o pasarelă. Kane ştia cu exactitate unde se afla deschizătura, ca şi cum ar fi construit nava cu mâinile sale. Sui scara şi porni pe pasarelă. Deocamdată, acolo nu se afla nime…

Greşise! Un mecanic i se adresă cu asprime:

– Ce cauţi aici?

Kane îşi îndreptă spatele şi ochii lui nefocalizaţi se înălţară spre vorbitor. Ridică pe nesimţite cheia şi o abătu

încet asupra capului mecanicului. Acesta (neschiţând nici o încercare de eschivare) căzu, parţial ca urmare a loviturii.

Kane îl lăsă acolo, fără să-şi facă griji. Nu avea să rămână mult timp inconştient, totuşi îndeajuns pentru a-i permite să se strecoare în locaş. Când mecanicul îşi va reveni, nu-şi va mai aminti nimic despre Kane, ori despre faptul că-şi pierduse cunoştinţa. Pur şi simplu, din viaţa lui vor dispărea cinci minute, pe care nu le va găsi şi nici nu le va simţi lipsa vreodată.

Pe coridor era întuneric. Desigur, nu exista ventilaţie, dar Kane ignoră aceste amănunte. Cu siguranţa instinctului, se târî spre locaşul ce avea să-l adăpostească, apoi rămase acolo, gâfâind, umplând perfect cavitatea, ca şi cum ar fi fost într-un uter.

Peste două ore, lucrătorii urmau să introducă ultimele instrumente, să închidă coridorul şi să-l lase pe Kane acolo, fără să bănuiască nimic. Atomii săi aveau să fie singurii de sânge şi carne în nava din metal, ceramică şi combustibil.

Kane nu se temea că va fi prematur descoperit. Nimeni nu cunoştea existenţa locaşului. Proiectul nu-l prevăzuse. Mecanicii şi proiectanţii nu erau conştienţi că-l construiseră acolo.

Totul fusese pus la cale de Kane.

Nu ştia cum anume procedase, dar ştia că o făcuse.

Îşi putea privi propria influenţă fără să aibă habar cum se exercita. De pildă, Hammer, conducătorul proiectului şi cel mai limpede influenţat... Dintre toate personajele neclare din jurul lui Kane, el era cel mai conturat. Uneori, Kane îi conştientiza perfect prezenţa atunci când trecea pe lângă el, în rătăcirile lui prin hală. Asta era tot ceea ce trebuia - să-i treacă prin apropiere.

Kane îşi amintea că aşa se întâmplase şi înainte, îndeosebi cu teoreticienii. Când Lise Meitner[27] decisese să

[27] Lise Meitner (1878-1968), fizician austriac, specialist în fizică nucleară. (n. trad.)

caute bariul printre compuşii rezultaţi în urma bombardamentului cu neutroni al uraniului, Kane fusese acolo, un trecător nebăgat în seamă, pe un coridor din apropiere.

În 1904, strângea frunze şi gunoaie dintr-un parc, când tânărul Einstein trecuse prin preajmă, cufundat în gânduri. Paşii lui Einstein se iuţiseră sub impactul unei idei neaşteptate. Kane o simţise ca pe un şoc electric.

Nu ştia însă cum anume se întâmpla. Oare un păianjen cunoaşte teoria arhitecturii atunci când începe să-şi ţească prima pânză?

Intervenţiile sale se întindeau mult în trecut. În ziua când Newton privise Luna şi anumite ipoteze i se înfiripaseră în minte, Kane fusese acolo. Ba chiar şi mai demult…

Panorama lui New Mexico, de obicei pustie, roia de furnici umane agitându-se în jurul turnului metalic ce se ridica semeţ. Turnul diferea de toate structurile similare care-l precedaseră.

El avea să se desprindă de Pământ mai mult decât oricare altul înaintea sa. Avea să ocolească Luna o dată, apoi să revină pe Pământ. Era ticsit cu instrumente care trebuiau să fotografieze satelitul natural şi să-i măsoare emisia termică, să-i testeze radioactivitatea şi să-i exploreze structura chimică cu ajutorul microundelor. În mod automat, avea să facă aproape tot ce se putea aştepta din partea unui vehicul fără echipaj. Şi avea să afle suficient de multe pentru ca următoarea navă să poarte *un pasager.*

Atât că, într-un fel, aceasta era prima navă ce purta la bord un pasager.

La lansare participau reprezentanţi a numeroase guverne, diverse industrii, variate grupuri sociale şi economice. Existau camere TV şi reporteri speciali.

Cei care nu putuseră veni priveau la televizoarele din casele lor şi ascultau numărătoarea inversă rostită obositor

de monoton, în maniera devenită tradiţională în numai trei decenii.

La cifra zero, motoarele cu reacţie înviară şi, masivă, nava se înălţă.

Kane auzi ca prin vis zgomotul gazelor vuind prin duze şi simţi forţa acceleraţiei apăsându-l.

Îşi detaşă mintea, trimiţând-o în sus şi în exterior, eliberând-o de legătura directă cu corpul, astfel încât să nu simtă durerile şi disconfortul.

Deşi ameţit, ştia că lunga sa călătorie se apropia de sfârşit. Nu mai trebuia să acţioneze cu atenţie, evitând ca oamenii să-şi dea seama că era nemuritor. Nu mai trebuia să se piardă în fundal, să rătăcească de-a pururi dintr-un loc în altul, schimbându-şi numele şi personalitatea, manipulând minţi.

Desigur, nu reuşise să se ascundă perfect. Apăruseră legendele Evreului Rătăcitor şi a Olandezului Zburător, dar el ajunsese aici. Nu fusese împiedicat.

Putea zări punctul din cer. Îl putea vedea prin blindajul gros al navei. De fapt, nu-l “vedea” în adevăratul sens al cuvântului, însă nu deţinea un termen corespunzător.

Ştia totuşi că exista unul. Nu putea preciza în ce fel conştientiza nici măcar o fracţiune din cunoştinţele sale - doar că, în secolele ce se scurseseră, le identificase, treptat, cu o siguranţă ce nu necesita raţiune.

Îşi începuse viaţa sub formă de ovul (sau altă formă, pentru care “ovul” constituia termenul cel mai apropiat), depus pe Pământ înainte ca primele aşezări să fi fost întemeiate de creaturile nomade care se ocupau cu vânătoarea şi care, ulterior, îşi spuseseră “oameni”. Pământul fusese ales cu grijă de strămoşul său. Nu orice planetă ar fi corespuns.

Care anume planete corespundeau? Care era criteriul? Deocamdată, nu ştia răspunsurile acelea.

Oare o viespe ichneumonidă studiază entomologia înainte de a găsi specia de păianjeni în care îşi poate depune ouăle şi pe care-i poate paraliza cu veninul ei, fără să-i ucidă?

În cele din urmă, ieşise din ovul şi luase forma de om, trăise printre oameni şi se protejase împotriva acestora. Singurul său scop fusese de a proceda astfel încât omenirea să evolueze într-o direcţie care să se finalizeze printr-o navă, în navă să existe un locaş, iar în locaş să se afle chiar el.

Avusese nevoie de opt mii de ani de strădanii şi poticneli.

Punctul din cer devenise mai distinct acum, când nava ieşise din atmosferă. Aceea fu cheia care-i deschise mintea. Acela fu fragmentul care completă mozaicul.

În punctul cu pricina, clipeau stele care nu puteau fi zărite de ochiul omului. Mai cu seamă una dintre ele scânteia orbitor, şi Kane simţi un fior de dor. Ceea ce se acumulase atâta vreme în el irupse acum. Acasă…, şopti el.

Ştia? Oare un somon studiază cartografia pentru a găsi cursurile superioare ale râului în care s-a născut cu ani în urmă?

Ultimul pas fusese lenta maturizare ce durase opt mii de ani, iar acum Kane nu mai era o larvă, ci un adult.

Adultul Kane se desprinse de învelişul de carne ce-i protejase larva şi părăsi nava. Se năpusti, cu viteză inimaginabilă, spre casă, de unde, într-o bună zi, şi el putea porni să rătăcească prin spaţiu, pentru a fertiliza o planetă cu propriul său ovul.

Goni, fără să se mai gândească la nava ce transporta o crisalidă goală. Fără să se mai gândească la faptul că propulsase o întreagă civilizaţie spre tehnologie şi călătorie spaţială doar pentru ca fiinţa care fusese Kane să se poată maturiza şi să-şi îndeplinească rolul în viaţă.

Oare unei albine îi pasă ce se întâmplă cu floarea pe care a părăsit-o?

* * *

Recitind *Ce-i pasă unei albine?,* mi-am amintit de mulţi redactori cu care am lucrat şi de felul în care, uneori, ei par să dispară în neant.

Au existat redactori cu care, pentru o vreme, m-am întâlnit frecvent şi de care m-am simţit destul de ataşat. Apoi, dintr-un motiv sau altul, ei şi-au schimbat locul de muncă şi au dispărut din universul meu. Nu l-am văzut, de pildă, de mulţi ani pe Horace Gold, sau pe James L. Quinn, care mi-a cumpărat *Ce-i pasă unei albine?* şi alte câteva texte.

Ţin minte doar că avea un accent sudist şi că era un personaj încântător - iar acum nu ştiu unde este, nici măcar nu am habar dacă mai trăieşte.

Următorul text, *Smintiţii,* este unul despre care ar fi bine să spun foarte puţine lucruri, altfel comentariul va fi mai lung decât povestioara propriu-zisă. Am scris-o pe 29 iulie 1957 şi a fost respinsă de două reviste diferite, înainte ca Bob Lowndes să aibă amabilitatea de a-i găsi un cămin. A apărut în numărul din februarie 1958 al revistei *Future.*

12. SMINTIŢII

Naron, din matusalemica rasă rigeliană, era a patra generaţie din familia sa care îngrijea arhiva galactică.

El păstra registrul gros ce conţinea lista numeroaselor rase care îşi dezvoltaseră inteligenţă, ca şi registrul mult mai subţire unde se găseau numele raselor ce ajunseseră la maturitate şi fuseseră acceptate de Federaţia Galactică. În primul registru, mai multe nume fuseseră tăiate cu o linie; cele care, dintr-un motiv sau altul, dăduseră greş. Neşansa, imperfecţiunile biochimice sau biofizice, neadaptările sociale îşi ceruseră drepturile. Cu toate acestea, din registrul subţire nici un membru nu fusese încă şters.

Uriaş şi incredibil de bătrân, Naron îşi ridică acum privirea spre mesagerul care apăruse.

– Naron, rosti mesagerul, Măreţule!

– Bine, bine, ce s-a-ntâmplat? Scurtează formalităţile!

– Un alt grup de fiinţe a ajuns la maturitate.

– Excelent, excelent! Numărul lor creşte rapid acum. Nu trece un an fără să apară altul nou. Despre cine-i vorba?

Mesagerul îi dădu numărul de cod al galaxiei şi coordonatele planetei.

– Ah, da, încuviinţă Naron, cunosc planeta.

Cu un scris înflorit, o însemnă în primul registru, apoi o copie în al doilea, folosind, după cum era obiceiul, denumirea sub care planeta era cunoscută de majoritatea locuitorilor ei: Pământ.

– Aceste noi fiinţe, continuă el, au stabilit un record. Nici un alt grup n-a evoluat atât de rapid după apariţia inteligenţei. Sper că nu-i nici o greşeală.

– Nu, Măreţule.

– Au descoperit energia termonucleară?

– Da, Măreţule.

– Ei bine, acesta era criteriul, chicoti Naron. În curând, navele lor vor explora spaţiul şi vor contacta Federaţia.

– De fapt, Măreţule, rosti şovăitor mesagerul, Observatorii ne-au spus că încă nu s-au desprins de planetă.

Naron fu uluit.

– Deloc? N-au construit nici măcar o staţie spaţială?

– Nu încă, Măreţule.

– Dar dacă deţin energia termonucleară, unde îşi efectuează testele şi detonările?

– Pe propria planetă, Măreţule.

Naron se ridică la înălţimea celor şapte metri ai săi şi tună:

– Pe propria planetă?!

– Da, Măreţule.

Încet, Naron îşi scoase stilusul şi trase o linie peste ultimul nume scris în registrul subţire. Actul nu avea precedent, însă Naron era foarte înţelept şi putea vedea inevitabilul la fel ca oricare altul din galaxie.

– Smintiţii! murmură el.

* * *

Mă tem că a fost un alt text moralizator. Trebuie, totuşi, să înţelegeţi că pericolul nuclear cunoscuse o escaladare după ce atât Statele Unite, cât şi Uniunea Sovietică perfecţionaseră bomba cu hidrogen, iar eu mă simţeam din nou neliniştit.

Pe măsură ce se apropia sfârşitul anului 1957, mă aştepta un alt moment de răscruce. Faptele s-au petrecut cam aşa:

Când eu, Walker şi Boyd concepuserăm manualul de biochimie, continuasem să lucrez la facultate (deşi, în mod firesc, o mare parte a muncii se desfăşura serile şi în week-

end-uri). Elaborarea lui reprezenta o sarcină universitară şi făcea parte din slujba noastră.

Scriind *Chimicalele vieţii,* am considerat că şi această carte constituia o îndeletnicire universitară şi am lucrat la ea în timpul programului de facultate, fără remuşcări. Am produs şi alte volume similare în timpul orelor de program[28]. La sfârşitul lui 1957, aveam la activ câteva cărţi de popularizare ştiinţifică.

Între timp însă, James Faulkner, decanul cel înţelegător, şi Burnham S. Walker, şeful de catedră cel înţelegător, se retrăseseră din funcţiile lor şi fuseseră înlocuiţi de alte persoane… care mă priveau fără pic de înţelegere.

Înlocuitorul lui Faulkner nu agrea activităţile mele şi bănuiesc că avea dreptate dintr-un anumit punct de vedere. În nerăbdarea mea de a scrie non-ficţiune, abandonasem complet cercetarea ştiinţifică, iar noul decan aprecia că reputaţia facultăţii depindea de cercetare. Într-o oarecare măsură, nu greşea, dar acest lucru nu era valabil *în totalitate,* ceea ce se aplica perfect în cazul meu.

Am avut o discuţie şi eu mi-am prezentat opinia într-o manieră deschisă şi directă, aşa cum mă învăţase să procedez întotdeauna tatăl meu, care nu era deloc cu picioarele pe pământ.

“Domnule decan”, i-am spus, “ca scriitor sunt extraordinar şi cărţile mele vor aduce glorie facultăţii. În calitate de cercetător însă, sunt doar competent, şi dacă există ceva de care facultatea să n-aibă nevoie, acesta este încă un cercetător doar competent.”

Cred că ar fi trebuit să fiu mai diplomat, pentru că acela a părut să fie sfârşitul discuţiei. Am fost scos de pe statul de plată, iar semestrul din primăvara lui 1958 a fost ultimul în care am predat cursuri regulate, după ce o făcusem timp de nouă ani.

---

[28] Trebuie să accentuez, încă o dată, că *niciodată* n-am scris science fiction în timpul orelor de la facultate. (n. a.)

N-am fost foarte afectat. De salariul de la facultate nu-mi păsa chiar deloc. Chiar şi după obţinerea a două gradaţii, câştigam abia şase mii cinci sute de dolari pe an, în vreme ce venitul meu provenit din scris reprezenta deja mult mai mult.

În acelaşi timp, nu mă îngrijora faptul că pierdeam ocazia de a mai face cercetare ştiinţifică; o abandonasem de destulă vreme. Cât despre cursurile ţinute studenţilor, cărţile mele de non-ficţiune (ba chiar şi cele de science fiction) constituiau modalităţi de a-i învăţa pe alţii, care mă satisfăceau prin uriaşa lor varietate, mai mult decât ar fi făcut-o predarea unei materii, limitată în mod implicit. Nu mă temeam nici măcar că-mi va lipsi interacţiunea personală cu publicul, întrucât, începând din 1950, demarasem o carieră de conferenţiar profesionist şi câştigam onorarii respectabile.

Cu toate acestea, noul decan intenţiona să mă lipsească de titlul universitar şi să mă dea afară din facultate. *Asta* nu acceptam. Am susţinut că-mi câştigasem pe drept titlul, devenind şef de lucrări în 1955, şi că nu puteam fi deposedat de el fără motiv. Disputa a continuat vreme de doi ani, iar eu am învins. Am păstrat titlul, pe care îl am *şi acum.* Sunt încă şef de lucrări la Facultatea de Medicină a Universităţii Boston.

În plus, facultatea a avut de câştigat de pe urma acestui lucru. Adversarul meu a ajuns între timp la vârsta pensionării, apoi a murit. (De fapt, nu era un individ rău; pur şi simplu, nu vedeam lucrurile în acelaşi fel.) Pentru a nu lăsa o impresie falsă, doresc să subliniez că, exceptând acea unică perioadă care a implicat numai una sau două persoane, toţi cei din facultate m-au tratat în permanenţă cu multă înţelegere.

Nu mai predau şi nici nu mai figurez pe statul de plată, însă aceasta a fost opţiunea mea. În repetate rânduri, am fost solicitat să mă întorc, sub o formă sau alta, dar am explicat de ce n-o pot face. Când sunt rugat, ţin conferinţe

la Facultatea de Medicină; astfel, pe 19 mai 1974, am rostit discursul de la ceremonia de conferire a diplomelor de absolvenţi - deci, puteţi vedea că totul e bine.

Totuşi, când descoperisem că aveam timp la dispoziţie, fără grija cursurilor şi a navetei la serviciu, constatasem că simţeam imboldul de a-mi dedica timpul suplimentar scrierii de non-ficţiune, de care mă îndrăgostisem complet, iremediabil şi fără speranţe.

Nu uitaţi că, pe 4 octombrie 1957, *Sputnik 1* fusese lansat pe orbita Pământului şi, în agitaţia generală care urmase, eu devenisem un susţinător fervent al importanţei cărţilor de ştiinţă popularizată pentru oamenii de rând. În plus, editorii se dovedeau extrem de interesaţi de fenomen, şi foarte repede am descoperit că mă implicasem în atâtea proiecte încât devenise dificil, ba chiar imposibil să-mi găsesc timp pentru a scrie lucrări science fiction majore şi - vai! - am continuat în acelaşi fel până în ziua de azi.

Nu vă speriaţi, n-am abandonat cu totul science fiction-ul. În fiecare an, am scris câte ceva, chiar dacă numai două-trei povestiri. Pe 14 ianuarie 1958, când mă pregăteam pentru ultimul semestru la facultate şi înainte de a simţi impactul total al deciziei mele, am scris următorul text pentru Bob Mills şi revista lui, *Venture,* care (din păcate) a cunoscut o existenţă scurtă. A apărut în numărul din mai, 1958.

13. LA BUNĂ VEDERE, JUPITER!

Era un simulacru, desigur, dar atât de inteligent realizat încât oamenii care intrau în contact cu el renunţaseră demult să se mai gândească la entităţile energetice reale ce aşteptau în “nava” lor din câmpuri de forţă, aflată la mulţi kilometri deasupra Pământului.

Simulacrul, având o maiestuoasă barbă aurie şi ochi căprui, adânci şi depărtaţi, vorbi cu blândeţe:

– Vă înţeleg şovăielile şi suspiciunile, însă nu putem decât să vă asigurăm că nu vă dorim răul. Cred că v-am prezentat dovada că locuim în halourile corona ale stelelor din clasa spectrală O, că soarele vostru este prea slab pentru noi, în vreme ce planetele, fiind din materie solidă, sunt şi vor fi de-a pururi ostile rasei noastre.

Negociatorul Terestru (care era Ministrul Ştiinţelor; prin consens general, el fusese desemnat pentru tratativele cu extratereştrii) replică:

– Aţi admis, totuşi, că acum ne găsim pe una dintre principalele voastre rute comerciale.

– Da, acum, după ce s-au inventat noile câmpuri de fluid protonic.

– Ei bine, spuse ministrul, pe Pământ, poziţiile de pe rutele comerciale pot căpăta o importanţă strategică cu mult peste valoarea lor intrinsecă. De aceea, vă repet că, pentru a ne câştiga încrederea, trebuie să ne explicaţi cu exactitate de ce aveţi nevoie de Jupiter.

Ca întotdeauna când auzea întrebarea aceea, sau o variantă a ei, simulacrul păru îndurerat:

– Discreţia este foarte importantă. Dacă lamberjii…

– Exact, îl întrerupse pământeanul. Nouă ni se pare c-ar fi vorba de un război între rasa voastră şi cei pe care-i denumiţi lamberji…

– Vă oferim însă o răsplată extrem de generoasă, interveni repede simulacrul. Aţi colonizat doar planetele interioare ale sistemului vostru, iar acelea nu ne interesează. Vă cerem planeta pe care o numiţi Jupiter, despre care am înţeles că n-o veţi putea coloniza niciodată, că nici măcar nu veţi putea coborî pe ea. Dimensiunile ei - râse cu indulgenţă - sunt prea mari pentru voi.

Ministrul, căruia nu-i plăcea condescendenţa, replică încruntat:

– Sateliţii jupiterieni sunt corpuri locuibile şi intenţionăm să-i colonizăm cât mai repede.

– Dar nu ne vom atinge deloc de sateliţi! Ei vă rămân pentru totdeauna. Vi-l cerem doar pe Jupiter, o planetă ce vă este cu totul inutilă şi pentru care oferim o răsplată generoasă. Sunt sigur că vă daţi seama că, dacă am dori, am putea-o lua şi fără permisiunea dumneavoastră. Atât doar că preferăm să plătim şi să încheiem un contract legal, care să elimine posibilitatea unor dispute ulterioare. După câte vedeţi, sunt foarte sincer.

– De ce aveţi nevoie de Jupiter? se încăpăţână ministrul.

– Lamberjii…

– Sunteţi în război cu lamberjii?

– Nu tocmai…

– Trebuie să înţelegeţi că, dacă există un război şi dacă dumneavoastră stabiliţi o garnizoană pe Jupiter, lamberjii ar putea fi nemulţumiţi, pe bună dreptate, şi ar putea încerca represalii împotriva noastră pentru că v-am acordat această permisiune. Nu ne putem implica într-o astfel de situaţie.

– Nici nu v-am cere să vă implicaţi. Vă dau cuvântul că nu veţi păţi nimic rău! În mod clar - revenea întruna la acest subiect -, răsplata va fi generoasă. Anual, îndeajuns de multe generatoare energetice pentru a asigura consumul mondial…

– Cu condiţia să se ţină seama de posibilele creşteri ale consumului energetic de la un an la altul, menţionă ministrul.

– Da, până la o valoare de cinci ori mai mare decât cea actuală.

– Ei bine, după cum v-am spus deja, sunt membru al guvernului şi am căpătat împuterniciri considerabile pentru a negocia - totuşi, nu absolute. Personal, sunt tentat să am încredere în voi, dar nu vă pot accepta condiţiile fără să ştiu exact de ce anume îl doriţi pe Jupiter. Dacă explicaţia este plauzibilă şi concludentă, i-aş putea convinge pe membrii guvernului şi, prin intermediul lor, pe pământeni să încheie acordul. Dacă aş încerca să-l accept fără explicaţiile de rigoare, aş fi pur şi simplu demis, iar Pământul ar refuza să respecte contractul. Aşa cum spuneaţi, aţi putea ocupa Jupiter cu forţa, dar în felul acela l-aţi deţine în mod ilegal şi aţi precizat că nu doriţi asta.

Simulacrul plescăi iritat din limbă.

– Nu pot continua la nesfârşit ciorovăiala aceasta! Lamberjii... Făcu o scurtă pauză, apoi continuă: Îmi daţi cuvântul de onoare că nu este vorba de un subterfugiu sugerat de lamberji, pentru a ne întârzia până ce...

– Îmi dau cuvântul de onoare, spuse pământeanul.

*

Ministrul Ştiinţei apăru, ştergându-şi fruntea şi părând cu zece ani mai tânăr.

– I-am spus că vor putea căpăta Jupiter imediat ce vor obţine aprobarea oficială a Preşedintelui, rosti el încetişor. Nu cred că Preşedintele sau Congresul vor avea ceva împotrivă. Dumnezeule, domnilor, gândiţi-vă: vom avea energie gratuită în schimbul unei planete pe care oricum n-o puteam folosi!

Împurpurându-se de iritare, Ministrul Apărării obiectă:

– Căzusem parcă de acord că doar un război mizzarett-lamberj ar putea explica nevoia lor de a pune mâna pe Jupiter. În condiţiile respective, şi comparând potenţialul lor militar cu al nostru, neutralitatea strictă este esenţială.

– Dar nu-i vorba de nici un război, domnule, vorbi Ministrul Ştiinţei. Simulacrul mi-a prezentat o explicaţie atât de raţională şi plauzibilă încât am acceptat-o imediat. Cred că Preşedintele va fi de acord cu mine, ca şi voi, domnilor, când o veţi auzi. De fapt, am chiar aici planurile lor pentru noul Jupiter.

Toţi se sculară de pe scaune, vociferând.

– Un nou Jupiter? icni Ministrul Apărării.

– Nu mult diferit de cel vechi, domnilor! Iată schiţele oferite într-o formă potrivită pentru nişte fiinţe materiale ca noi.

Le întinse pe masă. Familiara planetă vârstată se găsea acolo, în faţa lor, pe una dintre planşe: colorată în galben, verde-palid şi maro deschis, presărată ici-colo de spirale albe, totul pe fundalul negru, înstelat, al spaţiului. Însă de-a curmezişul benzilor se zăreau dungi de un negru la fel de intens, dispuse într-o configuraţie ciudată.

– Aceea, explică Ministrul Ştiinţei, este faţa luminată a planetei. Faţa întunecată este reprezentată aici.

Jupiter arăta ca o seceră subţire, restul discului fiind întunecat. În zona întunecoasă, se distingeau aceleaşi dungi subţiri, dispuse într-un desen similar, dar acum scânteind portocaliu-fosforescent.

– Mi s-a spus că semnele, continuă ministrul, reprezintă un fenomen pur optic, ce nu se va roti o dată cu planeta, ci va rămâne staţionar la limita atmosferei sale.

– Totuşi, ce sunt? se interesă Ministrul Comerţului.

– Sistemul nostru solar este acum una dintre principalele lor rute comerciale. În medie, şapte nave trec zilnic la câteva sute de milioane de kilometri de sistem, şi fiecare navă face observaţii telescopice asupra planetelor mari.

Curiozitate turistică, ştiţi… Pentru ei, planetele solide constituie nişte fenomene extrem de interesante.

– Şi care-i legătura cu semnele?

– Reprezintă una dintre formele lor de scriere. În traducere, înseamnă: “Folosiţi Vertexurile Mizzarett cu Ergone pentru Sănătatea şi Căldura Dumneavoastră”.

– Vreţi să spuneţi că Jupiter va fi un panou publicitar? explodă Ministrul Apărării.

– Exact. Se pare că lamberjii produc un vertex concurent, care justifică nerăbdarea mizzarettilor de a-şi asigura drepturile legale asupra lui Jupiter, în cazul că lamberjii îi vor acţiona în judecată. Din fericire, mizzarettii sunt novici în reclame.

– De ce credeţi asta? întrebă Ministrul de Interne.

– Păi, au neglijat să menţioneze o serie de opţiuni privind celelalte planete. Jupiter va face reclamă nu numai produsului lor, ci şi sistemului nostru planetar. Iar când lamberjii se vor năpusti să verifice drepturile de proprietate ale mizzarettilor asupra lui Jupiter, le vom putea vinde *lor* Saturn. *Plus* inelele. Ne va fi uşor să le explicăm că inelele îi conferă un plus de atractivitate lui Saturn.

– Ca atare, se lumină brusc la faţă Ministrul de Finanţe, merită un preţ *mult mai bun!*

Şi cu toţii părură deodată foarte încântaţi.

* * *

La bună vedere, Jupiter! n-a fost titlul iniţial al textului. De obicei, mă indignez când un redactor îmi modifică titlul, aşa încât îl readuc la forma iniţială atunci când îl public într-o antologie personală şi nu uit să bolborosesc iritat în comentariu despre sacrilegiul săvârşit. Nu însă şi acum…

Eu denumisem povestirea *Face toţi banii!,* un titlu absolut banal. Fără măcar să mă consulte, Bob Mills l-a schimbat în *La bună vedere, Jupiter!* care m-a entuziasmat imediat ce

am văzut modificarea. Fiind îndrăgostit de jocurile de cuvinte, mi s-a părut un titlu perfect[29].

Meritul îi revine lui Bob Mills.

În acei ani de început, când, cu un anumit sentiment de oroare neliniştită, priveam cum se reduce volumul scrierilor mele science fiction, mă simţeam uneori cuprins de deprimare.

Să fi fost oare posibil să nu mai pot scrie deloc science fiction? Dacă aş fi *dorit să* scriu science fiction, aş mai fi fost în stare?

Pe 23 iulie 1958, şofam spre Marshfield, statul Massachusetts, pentru o vacanţă de trei săptămâni pe care o detestam (detest toate vacanţele). Pe drum, am început să mă gândesc la subiectul unei povestiri science fiction, ca să nu mă mai gândesc la vacanţă... şi să văd dacă eram capabil s-o fac. Rezultatul a fost *O statuie pentru tata.* Am vândut-o unei reviste noi, *Satellite Science Fiction,* şi a apărut în numărul din februarie 1959.

[29] Jocul de cuvinte din titlul original *Buy Jupiter,* se bazează pe echivalenţa fonetică dintre "buy" şi "bye", având sensurile de "cumpăraţi Jupiter", respectiv "adio, Jupiter". Tălmăcirea în română a încercat acelaşi lucru prin "bună vedere" (în sensul salutului de despărţire, respectiv al dispunerii într-un loc de unde se poate vedea bine). (n. trad.)

14. O STATUIE PENTRU TATA

Prima dată? Cu adevărat? Nu se poate să n-o fi auzit! Sunt sigur c-aţi auzit-o.

Dacă vă interesează cu adevărat descoperirea, credeţi-mă, voi fi încântat să v-o povestesc. Este o istorie pe care mi-a făcut întotdeauna plăcere s-o relatez, însă nu mulţi mi-au dat ocazia. Am fost chiar sfătuit să n-o mai fac publică. Interferează cu legendele care sporesc în jurul tatei.

Cu toate acestea, cred că adevărul este important. Există şi o morală în asta. Un om îşi poate dedica toată viaţa satisfacerii propriei curiozităţi, pentru ca apoi, pur şi simplu din întâmplare, fără să fi intenţionat vreodată aşa ceva, să se trezească binefăcătorul omenirii.

Tata era un simplu fizician, devotat cercetării teoretice a călătoriei temporale. Nu cred că s-a gândit vreodată ce ar putea însemna călătoria temporală pentru *Homo sapiens.* Pe el îl interesau doar relaţiile matematice care guvernau Universul.

Vă este foame? Mai bine. Bănuiesc că va dura aproape o jumătate de oră. Pentru o oficialitate ca dumneavoastră, vor face totul ca la carte. Este o chestiune de orgoliu.

Să lămurim o chestiune din capul locului: tata a fost sărac, ca toţi profesorii universitari. În cele din urmă însă, a ajuns bogat. În ultimii ani dinaintea morţii a fost fabulos de bogat, cât despre mine, copiii şi nepoţii mei… puteţi vedea şi singur.

I-au ridicat şi statui. Cea mai veche se găseşte pe versantul dealului, aici, unde a făcut descoperirea. O puteţi zări pe fereastră. Da. Vedeţi şi inscripţia? Mda, unghiul nu-i prea bun. N-are importanţă.

Atunci când tata şi-a început cercetările, problema călătoriei temporale fusese abandonată de majoritatea fizicienilor, deşi primele cronotuburi făcuseră senzaţie.

De fapt, cronotuburile nu reprezentau cine ştie ce minunăţie. Erau complet incontrolabile. Imaginile se formau distorsionate şi neclare, într-un diametru de vreo jumătate de metru, şi dispăreau rapid. Încercarea de focalizare asupra trecutului semăna cu tentativa de urmărire a unei frunze purtate de un uragan.

Cercetătorii căutaseră să introducă ancore în trecut, însă rezultatele fuseseră la fel de imprevizibile. Uneori, se înregistrase un succes de câteva secunde, dar de cele mai multe ori nici chiar forţa unei sonete[30] nu putea străpunge interfaţa. Nimic nu se putuse obţine din trecut, până ce... Ei bine, voi ajunge şi acolo.

După cincizeci de ani în care nu se înregistrase nici un progres, fizicienii îşi pierduseră pur şi simplu interesul. Tehnicile operaţionale păreau realmente o fundătură. Privind retrospectiv lucrurile, n-aş putea declara cu mâna pe inimă că-i învinuiesc. Unii încercaseră chiar să demonstreze că, de fapt, tuburile nu se deschideau în trecut, dar prin intermediul lor se putuseră vedea multe animale care nu mai există în zilele noastre.

Oricum, când călătoria temporală fusese aproape uitată, a intervenit tata. El a convins guvernul să-i acorde o bursă pentru a-şi construi un cronotub şi a reluat cercetările.

În zilele acelea, eu l-am ajutat. De-abia terminasem colegiul, cu specialitatea în fizică.

În ciuda strădaniilor noastre, ne-am poticnit rău de tot după vreun an. Tata avea greutăţi în reînnoirea bursei. Industria nu era interesată, iar universitatea decisese că îi afectam reputaţia prin obsesia investigării unui domeniu inabordabil. Rectorul, care vedea numai partea financiară a

[30] Dispozitiv similar unui berbec, cu care se bat stâlpii în sol. (n. trad.)

bursei, a început să-i sugereze tatei să se ocupe de subiecte mai profitabile şi a încheiat silindu-l să plece.

Bănuiesc că individul respectiv - încă în viaţă şi numărând dolari după moartea tatei - s-a simţit destul de ridicol când tata a lăsat prin testament universităţii un milion de dolari, cu o ultimă clauză prin care anula donaţia pe temeiul lipsei de viziune a rectorului. A fost însă o răzbunare post-mortem...

Nu vreau să fiu cicălitor, dar, vă rog, *nu mai mâncaţi pâine! Consommé-ul, sorbit încet, pentru a potoli foamea, e suficient.*

Cu toate acestea, ne-am descurcat. Tata a păstrat echipamentul pe care-l cumpărase cu banii din bursă, l-a scos din universitate şi l-a instalat aici.

Acei primi ani au fost teribili şi-l băteam întruna la cap să renunţe. N-a făcut-o niciodată. Era incredibil de încăpăţânat şi reuşea mereu să facă rost de undeva de o mie de dolari, atunci când aveam nevoie de bani.

Viaţa a continuat, dar el n-a permis nici unui eveniment să-i afecteze cercetările. Mama a murit; tata a jelit-o şi a revenit la treabă. Eu m-am însurat, am avut un fiu, apoi o fiică, şi n-am putut fi mereu alături de el. A continuat fără mine. Şi-a rupt piciorul şi a lucrat luni de zile purtând ghips.

De aceea, tot meritul îi revine. L-am ajutat, bineînţeles. I-am făcut documentarea şi am purtat negocierile cu Washingtonul. Totuşi, *el* a fost sufletul proiectului.

Nu înregistram însă nici un progres. Toţi banii de care izbuteam să facem rost puteau la fel de bine să fi fost aruncaţi direct într-un cronotub... oricum, n-ar fi trecut în partea cealaltă.

La urma urmelor, n-am reuşit măcar o dată să introducem o ancoră în trecut. Am fost cât pe ce, într-o singură ocazie. Ancora intrase aproape cinci centimetri dincolo, când focalizarea s-a modificat. A fost retezată imediat, şi undeva în mezozoic există un obiect metalic făcut de om, care rugineşte pe vreun mal.

Apoi, într-o bună zi, ziua crucială, focalizarea s-a menţinut vreme de zece minute - ceva cu probabilitatea de realizare sub unu la un trilion. Dumnezeule, cât de aţâţaţi am fost în timp ce instalam camerele video! Puteam vedea de cealaltă parte a tubului creaturi vii deplasându-se.

După care, ca un fel de încununare, cronotubul a devenit atât de permeabil încât puteai jura că între noi şi trecut nu exista decât aerul. Permeabilitatea joasă trebuie să fi fost asociată cu menţinerea prelungită a focalizării, deşi n-am putut niciodată demonstra asta.

Evident, nu aveam nici o ancoră la îndemână… aşa se întâmplă întotdeauna. Însă permeabilitatea joasă a fost evidentă, pentru că ceva a trecut prin cronotub, mişcându-se din *Trecut* spre *Prezent.* Fulgerător, acţionând pur şi simplu instinctiv, m-am întins şi l-am prins.

În acelaşi moment, am pierdut focalizarea, însă n-am mai rămas disperaţi şi amărâţi. Priveam amândoi fascinaţi obiectul din palmele mele. Era o bucată de lut ars de soare, retezată după planuri rectilinii acolo unde atinsese graniţele cronotubului, iar pe ea se găseau paisprezece ouă cam cât cele de raţă.

– Ouă de dinozaur? am întrebat eu. Crezi că asta sunt?

– Poate, a răspuns tata. Nu putem fi siguri.

– Până nu le clocim, am continuat eu, cuprins de o emoţie bruscă, aproape incontrolabilă.

Le-am aşezat pe masă, cu grijă, ca şi când ar fi fost făcute din platină. Încă mai erau calde, de la razele soarelui primordial.

– Tată, am rostit, dacă le clocim, vom căpăta creaturi care au dispărut de peste o sută de milioane de ani. Va fi primul caz în care ceva a fost adus cu adevărat din trecut. Când vom anunţa…

Mă gândisem la bursele pe care le-am fi putut căpăta, la publicitate, la tot ceea ce ar fi însemnat pentru tata. Parcă vedeam expresia de consternare de pe chipul rectorului.

Însă tata privea altfel lucrurile.

– Nici un cuvânt, fiule! a rostit el cu fermitate. Dacă se aude ceva, cel puţin douăzeci de colective de cercetare vor sări pe cronotuburi şi ne vor prinde din urmă. Nu, după ce vom rezolva enigma, n-ai decât să anunţi tot ce doreşti! Până atunci… vom tăcea chitic. Nu mă privi aşa! Într-un an de zile, vom avea răspunsul. Sunt sigur!

Eu eram ceva mai puţin sigur, dar simţeam că ouăle acelea ne vor aduce toate dovezile dorite. Am pregătit o clocitoare mare, la temperatura corpului uman, prin care circula aer cu umiditate prestabilită. Am instalat de asemenea o sonerie care să ne avertizeze la primele mişcări din interiorul ouălor.

Au crăpat la ora trei noaptea, după nouăsprezece zile de clocit, şi din ele au ieşit paisprezece canguri micuţi, cu solzi verzui, membre posterioare prevăzute cu gheruţe, coapse mici şi dolofane şi codiţe subţiri care şfichiuiau aerul.

La început, am crezut că sunt tiranozauri, dar erau prea mici pentru specia respectivă. După alte câteva luni, mi-am dat seama că n-aveau să crească mai mari decât nişte câini de talie obişnuită.

Tata părea dezamăgit, însă eu am insistat, sperând că avea să mă lase să-i folosesc în scopuri publicitare. Unul a murit înainte de a ajunge la maturitate, iar altul a fost ucis într-o încăierare. Dar ceilalţi doisprezece au supravieţuit: cinci masculi şi şapte femele. Îi hrăneam cu morcovi tocaţi, ouă fierte şi lapte şi începusem să-i îndrăgesc. Erau teribil de proşti, însă blânzi. În plus, erau realmente frumoşi. Solzii lor…

Eh, în sfârşit, este o prostie să-i descriu. Fotografiile acelea pentru reclamă sunt binecunoscute. Deşi, dacă stau să mă gândesc mai bine, eu nu ştiu despre Marte… Da, da, şi acolo. Asta-i!

A durat însă mult până ce fotografiile au devenit publice, ca să nu mai vorbesc de creaturile în carne şi oase. Tata continua să fie intransigent. A trecut un an, au trecut doi, şi

în cele din urmă trei. N-am avut absolut nici un fel de noroc cu cronotuburile. Ocazia aceea unică nu s-a mai repetat, dar tata nu dorea să cedeze.

Cinci femele au ouat şi, în scurt timp, m-am pomenit cu peste cincizeci de creaturi pe cap.

– Ce să fac cu ei? am întrebat.

– Omoară-i, a răspuns tata. Evident, n-am putut face una ca asta.

Henry, este aproape gata? Grozav!

Când s-a petrecut, ajunsesem la capătul resurselor. Nu mai aveam bani. Încercasem peste tot şi fusesem refuzat de fiecare dată. Mă simţeam chiar mulţumit, întrucât credeam că acum tata va ceda. Dar, cu o bărbie fermă şi o privire încruntată, el a pregătit altă serie de experienţe.

Vă jur că dacă accidentul nu s-ar fi petrecut, adevărul ne-ar fi ocolit de-a pururi. Umanitatea ar fi fost lipsită de unul dintre cele mai importante beneficii.

Aşa se întâmplă uneori. Perkin a observat o nuanţă purpurie în degresantul cu care lucra şi a inventat vopselele cu anilină. Remsen a dus un deget contaminat la buze şi a descoperit zaharina. Goodyear[31] a scăpat un amestec pe plită şi a pus bazele vulcanizării.

În cazul nostru, a fost vorba de un dinozaur de vârstă mijlocie, care a ajuns în laboratorul principal. Se înmulţiseră într-atât încât nu mai puteam să-i ţin pe toţi sub strictă supraveghere.

Dinozaurul a călcat pe două puncte ale unui contact care, întâmplător, era deschis - chiar în locul unde se află acum plăcuţa ce imortalizează evenimentul. Sunt convins că o asemenea coincidenţă nu s-ar putea repeta nici într-o mie de ani. A urmat un fulger orbitor, un scurtcircuit extrem de

[31] Sir William Henry Perkin (1838-1907), chimist englez care, în 1856, a produs în mod accidental anilină purpurie. Ira Remsen (1846-1927), profesor şi chimist american, co-descoperitorul zaharinei. Charles Goodyear (1800-1860), inventator american care, în 1839, a reuşit vulcanizarea cauciucului. (n. trad.)

puternic, şi cronotubul de-abia instalat a dispărut într-o jerbă de scântei.

Nici chiar în momentul acela n-am ştiut peste ce dădusem. Ştiam doar că dinozaurul scurtcircuitase, şi probabil distrusese, echipamente valorând două sute de mii de dolari şi că eram complet ruinaţi. Tot ce puteam prezenta ca dovadă a accidentului era un dinozaur carbonizat. Şi noi fuseserăm atinşi, dar dinozaurul recepţionase întreaga concentraţie a energiilor câmpului. O simţeam din plin. Aerul era îmbâcsit de izul de ars. Tata şi cu mine ne-am privit stupefiaţi. Am ridicat cu grijă dinozaurul, cu ajutorul unui cleşte lung. Pe dinafară, era negru, carbonizat, dar solzii s-au fărâmat la prima atingere, luând şi pielea cu ei. Sub cărbune se găsea o carne albă, aducând cu cea de pui.

N-am putut rezista să n-o gust - semăna cu carnea de pui cam cum ar semăna Jupiter cu un asteroid.

Poate nu mă credeţi, dar, deşi de cercetările noastre ştiinţifice se alesese praful, am stat acolo, fericiţi la culme, şi am devorat carne de dinozaur. Unele părţi se arseseră, iar altele erau aproape crude. Nu avuseserăm nici sos… Nu ne-am oprit însă până n-am curăţat complet oasele.

În cele din urmă, am spus:

– Tată, trebuie să-i creştem sistematic pentru hrană!

Tata a fost nevoit să accepte. Eram complet faliţi.

Am obţinut un împrumut, invitându-l pe preşedintele băncii la prânz şi servindu-l cu dinozaur.

N-am dat greş niciodată. Toţi aceia care au gustat măcar o dată ceea ce acum denumim “dinopui” nu s-au mai putut mulţumi cu orătăniile. O masă fără dinopui este una pe care o consumăm ca să nu murim de foame. Însă dinopuiul este adevărata *hrană.*

Familia noastră continuă să deţină singura crescătorie de dinopui existentă şi suntem unicii furnizori ai lanţului mondial de localuri - acesta este primul şi cel mai vechi - care s-a dezvoltat în jurul ei.

Sărmanul tata! N-a fost niciodată fericit, exceptând acele unice momente când a mâncat dinopui. A continuat să experimenteze cu cronotuburi, alături de alte douăzeci de colective de cercetare, care, după cum prevăzuse, au căutat imediat să exploateze situaţia. Până în ziua de azi, nimeni n-a avut succes. Singurele obiecte venite din trecut au fost dinopuii noştri.

Ah, Pierre, mulţumesc! Superb! Acum, stimate domn, dacă-mi permiteţi să vi-l tai eu... Nu, nu-i nevoie de sare, doar de puţin sos. Aşa... Exact, aceasta este expresia pe care o zăresc întotdeauna pe chipul unui om care gustă pentru întâia oară această minunăţie.

Recunoscătoare, omenirea a contribuit cu cincizeci de mii de dolari pentru a ridica statuia de pe deal; totuşi, nici omagiul acesta nu l-a încântat pe tata.

El nu zărea decât textul: Omului Care A Dat Lumii Dinopuii.

Vedeţi, până în clipa morţii, şi-a dorit un singur lucru: să afle secretul călătoriei temporale. În ciuda faptului că a fost un binefăcător al omenirii, a murit fără să-şi fi satisfăcut curiozitatea.

* * *

Titlul original fusese *Un binefăcător al omenirii* - considerasem că acesta deţinea un fin parfum de ironie - şi icnisem când Leo Margulis, de la *Satellite,* îl modificase. Atunci când *The Saturday Evening Post* mi-a solicitat permisiunea republicării textului (a apărut în numărul martie-aprilie 1973 al revistei), am pus condiţia apariţiei sub titlul original. Apoi însă, când am văzut titlul meu în pagină, am căzut pe gânduri şi am decis că ideea lui Leo fusese mai bună. Din acest motiv, aici apare tot ca *O statuie pentru tata.*

*

Apropo, Bob Mills, de care am amintit în legătură cu *La bună vedere, Jupiter!,* a fost unul dintre prietenii mei cei mai apropiaţi în perioada cât a lucrat la *F&SF* şi *Venture.* De altfel, nici ulterior n-am pierdut legătura cu el. Şi-a vândut sufletul diavolului şi acum este agent literar; totuşi, la răstimpuri, izbutim să ne întâlnim şi suntem la fel de apropiaţi ca întotdeauna.

Bob a contribuit la orientarea mea spre non-ficţiune. Întrucât detestam să scriu lucrări de cercetare, în 1953 începusem o serie de articole despre chimie pentru *Journal of Chemical Education.* Publicasem vreo şase, când mi-am dat seama că nu câştigam nici un ban de pe urma lor şi nici nu mă adresam publicului pe care mi-l doream.

De aceea, am pornit să scriu articole ştiinţifice pentru revistele de science fiction; articole care-mi ofereau o libertate şi un domeniu superioare celor din publicaţiile de specialitate. Primul dintre ele a fost *Hemoglobina şi Universul, care* apărut în *Astounding* din februarie 1955.

În septembrie 1957 însă, Bob Mills mi-a telefonat şi m-a întrebat dacă nu doream să susţin o rubrică ştiinţifică regulată în *Venture.* Am acceptat cu entuziasm şi primul dintre articolele respective, *Limitarea fecundităţii, a* fost publicat în *Venture* din ianuarie 1958. Din nefericire, *Venture* a mai apărut doar alte câteva numere, dar am primit o ofertă similară din partea lui *F&SF.* Cel dintâi articol acolo, *Colbul secolelor,* a apărut în numărul din noiembrie 1958.

Rubrica din *F&SF* a durat şi a înflorit. Iniţial, cererea fusese pentru un articol de patru pagini, tot atât cât avusesem şi în *Venture.* Nu după multă vreme, am fost rugat să contribui cu zece pagini, pentru ca, începând cu *Regăsindu-l pe Newton,* publicat în numărul din decembrie 1959, articolele să devină şi mai lungi.

Rubrica aceea a avut un succes uluitor. Articolul meu cu numărul două sute a apărut în iunie 1975. Până acum, n-

am lipsit din nici un număr al lui *F&SF* şi s-ar putea să fie seria cea mai lungă de texte aparţinând unui singur autor (altul decât editorialistul) care a fost publicată vreodată într-o revistă science fiction. Periodic, Doubleday adună articolele în volume - până în momentul de faţă, au apărut unsprezece.

Lucrul cel mai important însă este satisfacţia pe care o încerc realizându-le. Chiar şi azi, ele mă încântă mai mult decât orice altă scriere pe care trebuie s-o concep. Întotdeauna, predau materialele cu cel puţin două luni mai devreme, însă se pare că redactorii-şefi nu sunt afectaţi de acest zel.

Într-un fel, Bob Mills m-a ajutat să-mi stabilesc actualul stil de redactare a articolelor, unul foarte degajat, care a reuşit să se infiltreze şi în antologiile mele literare (după cum stă martor volumul de faţă). În vreme ce-i scriam rubrica amintită, el se referea întruna la mine sub denumirea “Bunul Doctor”, iar eu îi spuneam “amabilul meu redactor-şef”, şi ne distram tachinându-ne reciproc în note de subsol, până ce el şi-a dat demisia din funcţia aceea. (Nu, n-a fost o relaţie cauză-efect.)

Oricum, articolele au ajutat la afirmarea mea în domeniul non-ficţiunii şi mi-au îngreunat continuarea ficţiunii. Trebuie să ştiţi că Bob nu era de acord cu abandonarea literaturii. Uneori, îmi sugera subiecte pentru texte, căutând să mă ademenească, iar din când în când propunerile lui îmi plăceau. Una dintre ele s-a transformat în povestirea *Până la a patra generaţie,* care a fost publicată în *F&SF* din aprilie 1959, pentru ca ulterior să fie inclusă în *Căderea nopţii şi alte povestiri.* Este una dintre povestirile mele favorite.

Crezusem că-mi sugerase un alt “loz” câştigător, când i-am dezvoltat o idee în *Pleacă, pleacă, ploaie real.* Am scris-o pe 1 noiembrie 1958, i-am înmânat-o pe 2 noiembrie şi mi-a respins-o pe 3 noiembrie. Amabilul redactor - ce să spun!

În cele din urmă, am izbutit s-o plasez şi a apărut în *Fantastic Universe Science Fiction* din septembrie, 1959.

15. PLEACĂ , PLEACĂ , PLOAIE REA!

– Uite-o din nou, rosti Lillian Wright, privind cu atenţie printre jaluzele. Uite-o, George!

– Pe cine? întrebă soţul, încercând să obţină un contrast satisfăcător pe ecranul televizorului, astfel încât să urmărească în tihnă meciul.

– Pe doamna Zakkaro, replică ea, după care, pentru a răspunde inevitabilului “Cine-i asta?”, adăugă grăbită: Noii vecini, ce naiba!

– Aha…

– Face plajă. Tot timpul face plajă. Mă-ntreb unde-i băieţelul ei. În zilele frumoase, obişnuieşte să stea în curte şi să arunce cu mingea în peretele casei. L-ai văzut vreodată, George?

– L-am auzit. Este o versiune a torturii chinezeşti cu picătura de apă. Bum în perete, buf în sol, pleosc în palmă. Bum, buf, pleosc, bum, buf…

– Este un băiat *drăguţ,* liniştit şi bine crescut. Mi-ar plăcea ca Tommie să se împrietenească cu el. Au cam aceeaşi vârstă, în jur de zece ani.

– Nu ştiam că Tommie are greutăţi în a-şi face prieteni.

– Cu familia asta, e ceva mai greu. Sunt foarte retraşi. Nici măcar nu ştiu cu ce se ocupă domnul Zakkaro.

– Şi de ce ar trebui să ştii? Îl priveşte numai pe el.

– Ciudat că nu-l văd niciodată plecând la slujbă.

– Nici pe mine nu mă vede nimeni plecând la slujbă.

– Tu stai acasă şi scrii. *El* ce face?

– Îndrăznesc să afirm că doamna Zakkaro ştie ce face domnul Zakkaro şi este extrem de curioasă ce fac *eu.*

– Oh, George!

Lillian se retrase de lângă fereastră şi privi nemulţumită spre televizor. La bătaie trecuse Schoendienst.

– Cred că ar trebui să facem un efort… toţi vecinii ar trebui să-l facă.

– Ce fel de efort?

George se instalase acum confortabil pe canapea, ţinând în mână o Coca Cola aburită, de-abia deschisă.

– Să-i cunoaştem mai bine.

– Păi, n-ai făcut-o când s-au mutat? Ai zis că ai fost la ei.

– Le-am spus bun-venit, dar de-abia se mutaseră, nu aranjaseră casa, aşa că n-am putut discuta altceva. Au trecut însă două luni şi n-am depăşit etapa saluturilor ocazionale. Ea este cam ciudată…

– Crezi?

– Priveşte întruna cerul. Am văzut-o făcând-o de o sută de ori şi nu iese afară când este doar puţin înnorat. Odată, când băieţelul se juca în curte, i-a strigat să intre în casă, fiindcă va ploua. Întâmplător, am auzit-o, m-am gândit “Dumnezeule, m-a prins cu rufele pe frânghie” şi am ieşit imediat, dar era soare. Sigur că da, se vedeau câţiva norişori, dar nimic de speriat.

– În cele din urmă a plouat?

– Bineînţeles că nu. Am ieşit degeaba.

George era concentrat asupra câtorva curse reuşite şi a unei bâlbâieli penibile, ce putea să coste un punct. Când faza trecu şi aruncătorul încerca să-şi recapete demnitatea, bărbatul strigă după Lillian, care dispăruse în bucătărie:

– Ei bine, dacă sunt din Arizona, probabil că nu pot deosebi norii de ploaie de ceilalţi.

Lillian reveni în sufragerie, ţăcănind din tocurile cui.

– De unde sunt?

– Tommie spunea că din Arizona.

– De unde ştie el?

– A discutat cu băiatul lor, probabil între două pleoscăituri de minge. El i-a zis că sunt din Arizona, dar apoi a fost chemat în casă. Tommie spune că ar fi putut să fie Arizona,

ori poate Alabama, sau altceva de felul ăsta. Îl ştii pe Tommie şi memoria lui perfectă… Dar dacă sunt atât de îngrijoraţi în legătură cu vremea, bănuiesc că sunt din Arizona şi n-au habar cum să se adapteze la un climat ploios ca al nostru.

– De ce nu mi-ai spus asta până acum?

– Fiindcă Tommie mi-a povestit abia azi-dimineaţă şi fiindcă m-am gândit că ţi-o fi spus şi ţie, şi, ca să recunosc cinstit, fiindcă am crezut că vei izbuti să duci o existenţă normală chiar dacă nu vei afla niciodată. Măiculiţă…

Mingea se duse în tribună, ceea ce însemnă sfârşitul aruncătorului. Lillian reveni înapoia jaluzelelor şi vorbi:

– Trebuie neapărat să fac cunoştinţă cu ea. Pare *foarte* drăguţă. Oh, Dumnezeule… fii atent, George!

George nu avea ochi decât pentru televizor.

– Ştiu sigur că se uita la norul ăla, spuse Lillian. Şi acum o să intre în casă. Vorbesc serios!

*

Două zile mai târziu, George plecă să se documenteze la bibliotecă şi reveni acasă cu un vraf de cărţi. Lillian îl întâmpină jubilând.

– Nu faci nimic până mâine.

– Mi se pare mai degrabă o afirmaţie decât o întrebare.

– *Este* o afirmaţie. Ieşim cu familia Zakkaro în Parcul Murphy.

– Cu…

– Cu vecinii noştri, George! Nu poţi ţine minte un nume?

– Ăsta mi-e talentul. Cum de s-a întâmplat?

– Azi-dimineaţă am sunat pur şi simplu la uşa lor.

– Chiar aşa?

– N-a fost uşor. Am stat acolo, tremurând, cu degetul pe sonerie.

– Şi nu te-au dat afară?

– Nu. Ea a fost incredibil de drăguţă. M-a invitat înăuntru… ştia cine sunt… mi-a spus că se bucură de vizită… Chestii *de-astea.*

– Iar tu i-ai sugerat să mergem în Parcul Murphy.

– Exact. M-am gândit că dacă o să-i propun ceva care să-i amuze pe copii, va accepta mai uşor. N-ar vrea să-i refuze o plăcere băieţelului.

– Ce-nseamnă psihologia de mamă!

– Ar trebui însă să-i vezi casa.

– Aha! Deci, ai avut un motiv pentru toată povestea asta. Am priceput. Vrei să-mi faci o descriere completă. Te rog însă, Scuteşte-mă de detaliile coloristice! Nu mă interesează cuverturile, iar dimensiunile debaralelor sunt subiecte de care mă pot lipsi.

Secretul căsniciei lor consta în faptul că Lillian nu-l asculta pe George. Ea descrise absolut toate culorile, fu extrem de meticuloasă în privinţa cuverturilor şi-i oferi o prezentare amănunţită a debaralelor.

– Cât despre *curăţenie,* n-am văzut în viaţa mea o casă mai perfectă.

– Atunci, dacă vei ajunge s-o cunoşti, îţi va stabili ştachete imposibile, iar tu va trebui să le cobori pe ale tale în autoapărare…

– Bucătăria ei, continuă Lillian, ignorându-l, este atât de strălucitoare încât nu-ţi vine să crezi c-a folosit-o vreodată. I-am cerut nişte apă şi a ţinut paharul sub robinetul care curgea încet, astfel ca să nu cadă nici o picătură în chiuvetă. N-a fost însă vorba de afectare. A făcut-o cu atâta detaşare încât, pur şi simplu, am ştiut că aşa procedează întotdeauna. Iar când mi-a întins paharul, îl ţinea într-un şerveţel curat. O curăţenie de spital!

– Probabil că are destule bătăi de cap. A acceptat imediat să ne însoţească?

– De fapt… nu tocmai imediat. L-a sunat pe soţul ei ca să afle prognoza meteo, iar el i-a spus că toate ziarele

anunţaseră vreme bună pentru mâine, dar că mai aştepta să audă ultimele ştiri de la radio.

– *Toate* ziarele au anunţat asta?

– Păi, toate publică buletinul meteo oficial, aşa că găseşti acelaşi lucru în oricare, însă eu cred că vecinii sunt abonaţi la toate ziarele. Am văzut ce pachet le lasă poştaşul…

– Nu-ţi scapă prea multe, aşa-i?

– Oricum, urmă sobru Lillian, ea a sunat la informaţiile meteorologice şi le-a cerut ultima prognoză, apoi i-a telefonat soţului şi au spus că vor merge, cu singura condiţie să nu apară vreo schimbare neaşteptată a vremii.

– Perfect. Atunci, să mergem!

Soţii Zakkaro erau tineri şi plăcuţi, bruneţi şi arătoşi. Pe când se apropiau de automobilul familiei Wright, venind pe aleea lungă dinspre casa lor, George se aplecă spre nevasta lui şi-i şopti la ureche:

– Deci, *el* este motivul…

– Aş fi vrut eu, replică Lillian. Ce are în mână - o poşetă?

– Nu, un aparat de radio. Fac pariu că vrea să asculte buletinul meteo.

Băieţelul apăru în goană în urma părinţilor săi, fluturând ceva care se dovedi a fi un barometru aneroid, şi toţi trei suiră pe bancheta din spate. Cele două familii porniră o conversaţie pe subiecte inofensive, care dură până la Parcul Murphy.

Micul Zakkaro era atât de politicos şi ascultător, încât până şi Tommie Wright, înghesuit între părinţii săi pe locurile din faţă, se comportă aproape civilizat din spirit de imitaţie. Lillian nu mai ţinea minte de când nu mai avusese parte de o călătorie atât de plăcută cu maşina.

Nu fusese deloc deranjată de faptul că, de-abia auzindu-se prin discuţie, micul radio al domnului Zakkaro mergea întruna şi nu-l zărise niciodată pe bărbat ridicându-l la răstimpuri la ureche.

Era o zi minunată; caldă şi uscată, fără să fie sufocantă, cu un soare strălucitor şi vesel pe cerul perfect albastru. Până şi domnul Zakkaro, deşi cercetă fiecare colţişor al bolţii cu un ochi scrutător, apoi examină atent barometrul, nu păru să-i găsească vreun cusur.

Lillian îi duse pe băieţi în zona de distracţii a copiilor şi le cumpără suficiente bilete pentru ca fiecare să poată beneficia câte o dată de toate distracţiile centrifugale oferite de parc.

– Te rog, îi spuse ea doamnei Zakkaro, care protesta, este plăcerea mea. Data viitoare, te las pe tine.

Când se întoarse la maşină, George era singur.

– Unde…? începu ea.

– Sunt la standul de dulciuri. Le-am spus că te aştept aici. Bărbatul părea posac.

– S-a întâmplat ceva?

– Nu, nu tocmai, atâta doar că bănuiesc că el este rentier.

– Ce vrei să spui?

– Nu ştiu ce meserie are. Am făcut nişte aluzii…

– Aşadar, cine-i mai curios?

– Am făcut-o pentru tine. A spus doar că studiază natura umană.

– Ce filozofic! Asta ar explica teancul de ziare…

– Da, însă cu un vecin bogat şi chipeş, se pare că şi pentru mine ştacheta se ridică la cote intangibile.

– Termină cu prostiile!

– Şi nu vin din Arizona.

– Nu?

– I-am zis că auzisem c-ar fi din Arizona. A părut atât de surprins, încât era clar că nu-i adevărat. Apoi a râs şi m-a întrebat dacă mi se pare că ar avea accentul celor de acolo.

– Să ştii că are un accent, observă gânditoare Lillian. În sud-vest, trăiesc mulţi descendenţi ai spaniolilor, aşa că ar putea fi, totuşi, din Arizona. Zakkaro poate fi un nume spaniol.

– Mie mi se pare mai degrabă japonez. Uite că ne fac cu mâna. Dumnezeule, fii atentă ce-au cumpărat!

Fiecare Zakkaro ţinea câte trei beţe cu vată de zahăr roz. Întinseră câte unul spre George şi Lillian, care le acceptară din politeţe.

Porniră prin parc, aruncară săgeţi, jucară un fel de pocher în care trebuia să rostogoleşti bile în diverse orificii şi doborâră nişte cilindri din lemn de pe piedestale. Se fotografiară, îşi înregistrară vocile şi-şi încercară puterea strângerii de mână.

În cele din urmă, îi luară pe copii, care fuseseră aduşi la o satisfăcătoare stare de pierdere a răsuflării, combinată cu deplasarea tuturor organelor interne, şi soţii Zakkaro îşi duseră imediat fiul la standul de dulciuri. Tommie sugeră continuarea zilei plăcute prin cumpărarea unui hot dog şi George îi azvârli un sfert de dolar. Băiatul o tuli imediat.

– Să fiu sincer, spuse George, prefer să rămân aici. Dacă-i mai văd mâncând vată de zahăr, o să mi se facă rău pe loc. Cred că fiecare a înfulecat câte o duzină.

– Am văzut… Acum îi cumpără şi puştiului un morman.

– Eu i-am oferit tatălui un hamburger, dar s-a încruntat şi a clătinat din cap. Sigur că un hamburger nu-i mare lucru, dar, după atâta vată de zahăr, ar trebui să fie un ospăţ.

– Ştiu. Am vrut s-o tratez pe ea cu o oranjadă, însă după felul cum a tresărit când m-a refuzat ai fi zis că i-o aruncasem în faţă. Mă gândesc, totuşi, că n-au mai fost niciodată într-un asemenea loc şi că au nevoie de timp să se adapteze. O să se umfle cu vată de zahăr şi după aceea nu vor mai pune gura pe ea timp de zece ani.

– Poate…

Porniră spre ceilalţi.

– Uite, a început să se înnoreze. Domnul Zakkaro ţinea radioul la ureche şi privea agitat spre vest.

– Hopa, făcu George, a văzut şi el! Pun prinsoare că vrea să plecăm acasă.

Toţi trei Zakkaro îl înconjurară simultan, politicoşi, dar insistenţi. Le părea rău, se distraseră din plin, totul fusese minunat, familia Wright urma să vină cât de curând în vizită la ei, dar acum realmente trebuiau să plece acasă, Se părea că va ploua. Doamna Zakkaro se plânse de faptul că toate prognozele indicaseră vreme senină.

George căută să-i consoleze.

– E greu de prevăzut o aversă locală, dar, chiar dacă ar ploua, ceea ce nu-i sigur, n-ar putea dura mai mult de o jumătate de oră.

În clipa aceea, micul Zakkaro păru pe punctul de a izbucni în lacrimi, iar mâna doamnei Zakkaro, care se încleştase pe o batistă, tremură vizibil.

– Să mergem acasă, oftă George resemnat.

Drumul de înapoiere păru interminabil. Nu putea fi vorba de nici o conversaţie. Radioul domnului Zakkaro se auzea puternic acum, în vreme ce bărbatul schimba de pe un post pe altul, căutând buletine meteo. Toate menţionau “averse locale”.

Băieţelul se smiorcăi fiindcă barometrul cobora, iar doamna Zakkaro, cu bărbia în palmă, privi cu ură spre cer şi-l întrebă pe George dacă nu putea mări viteza.

– Pare ameninţător, nu-i aşa? făcu Lillian, într-o încercare politicoasă de a le ţine isonul.

George o auzi însă adăugând în şoaptă:

– Fir-aş a naibii!

Când intrară pe strada lor, se pornise vântul, ridicând praful de pe solul uscat de săptămâni, şi frunzele foşneau ameninţător. Fulgerele pâlpâiau.

– În două minute, veţi fi înăuntru, rosti George. Ajungem la timp. Opri în faţa aleii vecinilor şi coborî să deschidă portiera din spate. I se păru că simte o picătură. Ajunseseră *exact* la timp.

Cei trei Zakkaro coborâră grăbiţi, cu feţele încordate, bolborosind mulţumiri şi porniră în fugă pe aleea lungă.

– Zău aşa, începu Lillian, ai fi crezut că sunt…

În clipa aceea, băierile cerului se deschiseră şi ploaia se revărsă în picături gigantice, de parcă un zăgaz celest s-ar fi năruit pe neaşteptate. Acoperişul maşinii răsună sub darabana ploii şi, aflată la jumătatea aleii, familia Zakkaro se opri şi privi cu disperare în sus.

Chipurile lor se estompară când ploaia îi lovi; se înceţoşară, se îngustară şi deveniră indefinite. Toţi trei se chirciră, colapsând în interiorul hainelor, care se prăbuşiră pe sol sub forma a trei maldăre ude.

Şi în vreme ce Wright-ii se holbau, transfiguraţi de oroare, Lillian nu se putu stăpâni să nu termine fraza:

– … făcuţi din zahăr şi le este teamă să nu se topească.

* * *

Cartea mea *Perioada Campbell* s-a vândut suficient de bine, ceea ce i-a determinat pe cei de la Doubleday să publice alte cărţi, similare, ale altor autori care scriseseră îndeajuns de mult pentru ca să aibă ce povesti din perioada lor de început. Următoarea carte a seriei a fost dedicată bunului şi vechiului meu prieten Lester del Rey.

Lester nu şi-a umplut volumul cu flecuşteţe autobiografice, aşa cum făcusem eu, ci a intenţionat să-şi exprime concepţiile asupra felului cum trebuie scrisă literatura science fiction.

Şi eu aş fi fost încântat să procedez la fel, atâta doar că nu ştiu cum trebuie scrisă literatura science fiction… sau oricare altă literatură. Eu scriu pur şi simplu din instinct.

Uneori însă, îmi vine câte o idee teoretică, iar una dintre acele mici idei este asociată cu *Pleacă, pleacă, ploaie real.* Dacă veţi scrie o povestire, evitaţi referinţele contemporane! Ele datează orice text şi n-au nici un viitor. Povestirea mea îl menţionează pe Schoendienst, care fusese la bătaie în timpul unui meci de baseball. Ei bine,

cine naiba a fost Schoendienst? Vi-l mai amintiţi? Numele mai înseamnă ceva după un deceniu şi jumătate?

Iar dacă înseamnă, are vreun sens să-i reamintiţi cititorului că povestirea are o vechime de un deceniu şi jumătate? Desigur, eu mâzgălesc pagini întregi, spunându-vă cât de vechi sunt textele mele, ca şi alte detalii despre ele, dar asta-i altceva. Voi sunteţi prietenii mei.

Orientarea spre non-ficţiune a continuat. În primăvara lui 1959, Leon Svirsky, de la editura Basic Books, Inc., m-a convins să scriu o carte groasă intitulată *Călăuza în lumea ştiinţei a bărbatului inteligent,* care a fost publicată în 1960. A însemnat primul meu succes real în domeniul non-ficţiunii. A avut parte de numeroase recenzii foarte favorabile, iar venitul meu anual s-a dublat în mod brusc.

Trebuie să înţelegeţi că n-o făceam în primul rând pentru bani, însă familia mea sporea şi, oricum, nu intenţionam să arunc banii. De aceea, dorinţa de a reveni la ficţiune pălea mereu.

Frederik Pohl, care-i urmase lui Horace Gold ca redactor-şef la *Galaxy,* a încercat să-mi smulgă o povestire în martie 1965, trimiţându-mi un desen al copertei pe care intenţiona s-o publice şi mi-a cerut să scriu un text pe baza lui. “Ţi-am rezervat deja coperta”, mi-a spus, “de aceea va fi simplu”.

Nu, n-a fost deloc simplu. Am privit coperta, care prezenta un chip trist, în interiorul unei căşti de cosmonaut, iar în planul al doilea se zăreau câteva cruci grosolane, cu câte o cască în vârf. Nu mi-a venit nici o idee. I-aş fi spus adevărul lui Fred, dar îmi era prieten vechi şi nu voiam să-l dezamăgesc anunţându-l că existau şi lucruri pe care nu le puteam face. De aceea, cu un efort suprem, am scris următoarea povestire, care a apărut în *Galaxy* din august 1965.

16. ÎNTEMEIETORII

Combinaţia de catastrofe se petrecuse cu cinci ani în urmă - cinci revoluţii ale acestei planete, HC-12549d conform hărţilor stelare, altfel lipsită de nume. Adică, mai mult de şase revoluţii ale Pământului, dar cine mai stătea să le numere pe acelea?

Dacă cei de acasă ar fi ştiut, ar fi spus că fusese o luptă eroică, o rezistenţă epică a Corpului Galactic; cinci bărbaţi împotriva unei lumi ostile, înghiţindu-şi amarul vreme de cinci (sau mai mult de şase) ani. Acum, bărbaţii aceia se aflau în pragul morţii, pierzând în cele din urmă bătălia. Trei intraseră în comă, un al patrulea încă deschidea ochii săi gălbui şi al cincilea se mai ţinea pe picioare.

Nu se putea însă vorbi despre eroism. Fuseseră cinci bărbaţi care se luptaseră cu monotonia şi cu disperarea şi-şi menţinuseră sfera metalică unde puteau supravieţui din simplul şi lipsitul de eroism motiv că nu aveau altceva de făcut cât rămâneau în viaţă.

Dacă vreunul dintre ei se simţise stimulat de confruntare, n-o menţionase niciodată. După primul an, încetaseră să mai vorbească despre salvare, iar după al doilea an, un moratoriu se instituise asupra cuvântului “Pământ”.

Un singur cuvânt rămăsese prezent în permanenţă. Chiar dacă nu era rostit, se găsea întruna în gândurile lor: “amoniac”.

Apăruse întâia oară atunci când izbutiseră să asolizeze, în ciuda probabilităţilor minime, cu motoarele defecte şi fuzelajul avariat.

Desigur, se pot lua în calcul şi ghinioanele; te aştepţi la câteva… însă succesive. O flamă solară arde hipercircuitele - ele pot fi reparate, dar durează un timp. Un meteorit

distruge alinierea valvelor de alimentare - ele pot fi aliniate, dar durează un timp. O traiectorie este estimată greşit din cauza stresului, şi câteva clipe de acceleraţie insuportabilă smulg antenele de Salt şi amorţesc simţurile întregului echipaj - totuşi, antenele pot fi înlocuite, iar simţurile vor reveni la normal, dar durează un timp.

Şansele sunt minime ca toate trei ghinioanele să se petreacă simultan; ba încă şi mai mici ca ele să aibă loc în decursul unei anumite asolizări, destul de dificile, când singura cerinţă pentru corectarea tuturor erorilor, timpul, este cea mai deficitară.

Cruiser John a avut şansa aceea, de probabilitate infimă, şi a reuşit să asolizeze definitiv, fiindcă niciodată n-avea să se mai ridice de pe suprafaţa unei planete.

Faptul că, în esenţă, asolizase intactă reprezenta în sine aproape un miracol. Cei cinci membri ai echipajului au căpătat o prelungire a vieţii cu cel puţin câţiva ani. După aceea, doar neaşteptata sosire a altei nave i-ar mai fi putut salva, dar nimeni nu credea în ea. Cu toţii ştiau că avuseseră parte de destule coincidenţe în viaţă şi toate fuseseră nefaste.

Asta era situaţia.

Iar cuvântul-cheie era “amoniac”. Cu suprafaţa planetei spiralând spre ei şi moartea (milos de rapidă) dându-le târcoale într-o probabilitate considerabil mai bună decât cincizeci la sută, Chou avusese totuşi timp să privească spectrograful de absorbţie, care înregistra de zor.

– Amoniac! strigase el.

Ceilalţi îl auziseră, dar nu avuseseră timp să-l bage în seamă. Se împotriveau cu disperare unei morţi fulgerătoare, de dragul alteia lente.

Când, în cele din urmă, asolizaseră pe un teren nisipos, cu vegetaţie rară şi albăstruie (albăstruie?), iarbă ţepoasă, arbuşti cu scoarţă albastră şi fără frunze, lipsită de viaţă animală şi cu un cer verzui (verzui?) vârstat de nori - cuvântul revenise, obsedându-i.

– Amoniac? întrebase apăsat Petersen.

– Patru la sută, răspunsese Chou.

– Imposibil! replicase Petersen.

Nu era însă aşa. Manualele nu afirmau că ar fi fost imposibil. Corpul Galactic descoperise că planetele având o anumită masă şi un anumit volum, la o anumită temperatură, erau acoperite preponderent de oceane şi puteau avea fie o atmosferă azot/oxigen, fie una azot/bioxid de carbon. În primul caz, formele de viaţă erau avansate; în al doilea, primitive.

Nimeni nu mai verificase alţi factori, cu excepţia masei, volumului şi temperaturii. Atmosfera (una dintre cele două) se subînţelegea. Totuşi, manualele nu susţineau că aşa trebuia să fie; doar că aşa se întâmplase până atunci. Din punct de vedere termodinamic, erau posibile şi alte atmosfere, însă extrem de improbabile, de aceea nici nu fuseseră întâlnite în mod practic.

Până acum. Membrii echipajului lui *Cruiser John* găsiseră una şi, pe tot restul vieţii, aveau să trăiască scăldaţi într-o atmosferă azot/bioxid de carbon/amoniac.

*

Bărbaţii transformaseră nava într-o sferă subterană cu ambient terestru. Nu puteau părăsi planeta şi nici nu puteau comunica prin hiperspaţiu, dar toate echipamentele din navă fuseseră salvate. Pentru a compensa ineficienţa sistemului de reciclare, puteau chiar, în anumite limite, să exploateze apa şi aerul planetei; desigur, după ce îndepărtau amoniacul.

Organizaseră expediţii de explorare, deoarece scafandrele spaţiale se găseau în stare perfectă, şi astfel îşi mai trecuseră timpul. Planeta era inofensivă; nu exista faună, iar vegetaţia se întâlnea la tot pasul. Albastru, mereu albastru; clorofilă cu amoniac, proteine cu amoniac…

Instalaseră laboratoare, analizaseră componentele plantelor, studiaseră secţiuni microscopice, compilaseră volume imense de cercetări. Încercaseră să adapteze plantele locale la o atmosferă lipsită de amoniac şi eşuaseră. Se transformaseră în geologi, şi studiaseră crusta planetei; în astronomi, şi examinaseră spectrul soarelui din sistemul respectiv.

Câteodată, Barrère spunea:

– În cele din urmă, Corpul va ajunge din nou pe planeta asta, iar noi îi vom lăsa o moştenire valoroasă. La urma urmelor, este un caz unic. Este posibil ca în toată Calea Laptelui să nu mai existe altă planetă tip Terra cu amoniac.

– Grozav! replicase într-un rând Sandropoulos cu amărăciune. Ce norocoşi suntem!

Sandropoulos determinase termodinamica situaţiei.

– Este un sistem metastabil, le explicase el. Amoniacul dispare constant în urma oxidării geochimice care formează azotul. Plantele utilizează azotul şi eliberează din nou amoniac, adaptându-se la prezenţa acestuia. Dacă viteza de formare a amoniacului din plante ar scădea cu două procente, s-ar stabili o spirală de declin. Vegetaţia ar sărăci, reducând în continuare nivelul de amoniac, şi tot aşa.

– Vrei să spui, intervenise Vlassov, că dacă am distruge îndeajuns de multă vegetaţie, am putea scăpa de amoniac?

– Ar fi posibil, dacă am avea vehicule aeriene, blastere cu unghi mare de acţiune şi un an la dispoziţie, dar nu avem nimic din toate astea. Există însă o cale mai bună. Dacă am putea adapta plantele noastre, formarea oxigenului prin fotosinteză ar spori viteza de oxidare a amoniacului. Chiar şi o creştere relativ mică şi localizată ar reduce amoniacul din jur, stimulând creşterea plantelor terestre şi inhibând dezvoltarea celor native, ceea ce ar reduce şi mai mult amoniacul, şi aşa mai departe…

Se transformaseră în grădinari, pe durata anotimpului favorabil. La urma urmelor, era o activitate de rutină pentru Corpul Galactic. De obicei, viaţa pe planetele de tip Terra

corespundea tiparului apă/proteină, totuşi variaţiile erau infinite şi hrana de pe alte lumi se dovedea rareori nutritivă, ba chiar şi mai rar gustoasă. Trebuia să încerci mai multe soiuri de plante terestre. Adesea (nu întotdeauna, dar frecvent), se întâmpla ca unele dintre ele să prolifereze, sufocând vegetaţia nativă. În condiţiile respective se puteau dezvolta şi alte plante provenite de pe Pământ.

În acest fel, zeci de corpuri cereşti fuseseră preschimbate în noi Pământuri. În decursul procesului, plantele terestre dezvoltaseră sute de varietăţi rezistente, care se adaptau la cele mai vitrege condiţii - cu atât mai bune pentru a fi răsădite pe alte planete.

Amoniacul ar fi ucis orice formă de vegetaţie pământeană, însă seminţele de pe *Cruiser John* nu aparţineau unor adevărate plante terestre, ci unor mutanţi. Ele se luptaseră din răsputeri, însă nu îndeajuns. Unele soiuri dăduseră naştere unor vlăstare fragile, bolnăvicioase, care muriseră.

În privinţa aceasta, formele microscopice de viaţă se descurcaseră mai bine. Bacteriile planetei erau mai înfloritoare decât sărăcăcioasa floră albăstruie. Microorganismele locale înăbuşiseră orice tentativă de concurenţă a eşantioanelor terestre. Încercarea de însămânţare a solului străin cu floră bacteriană de tip pământean, pentru a ajuta plantele pământene, eşuase.

Vlassov clătinase din cap.

– Oricum, n-ar avea sorţi de izbândă. Dacă bacteriile noastre ar supravieţui, ar face-o doar adaptându-se la prezenţa amoniacului.

– Bacteriile nu ne vor ajuta, replicase Sandropoulos. Avem nevoie de plante, ele deţin sistemele de sinteză a oxigenului.

– Am putea produce chiar noi oxigen, intervenise Petersen, prin electroliza apei.

– Dar cât vor mai funcţiona echipamentele noastre? Dacă am putea adapta plantele, ar fi ca şi cum electroliza apei ar continua veşnic, încetişor, dar an după an, până când va ceda planeta.

– Atunci, să tratăm solul, propusese Barrère. Abundă în săruri de amoniac. Vom extrage sărurile şi vom înlocui solul cu unul lipsit de amoniac.

– Şi ce vom face cu atmosfera? întrebase Chou.

– Este posibil ca, în ciuda atmosferei, plantele să încolţească într-un sol fără amoniac. Chiar şi acum, sunt aproape pe punctul de-a o face.

Munciseră pe rupte, dar fără o perspectivă foarte clară. În realitate, nici unul nu credea că vor avea succes şi, chiar dacă ar fi reuşit, ei personal n-ar fi câştigat nimic. Totuşi, munca făcea ca zilele să treacă mai repede.

În următorul anotimp favorabil, obţinuseră deja sol lipsit de amoniac, dar plantele terestre nu creşteau mai viguroase. Ridicaseră cupole deasupra unor vlăstare şi pompaseră înăuntru aer fără amoniac. Succesul înregistrat fusese minor. Modificaseră compoziţia chimică a solului în toate felurile posibile. N-avuseseră parte de nici o răsplată.

Lăstarele anemice produseseră mici cantităţi de oxigen, insuficiente însă pentru a răsturna echilibrul instabil al atmosferei de amoniac.

– Încă un impuls, spusese Sandropoulos, doar unul! Am început s-o zgâlţâim serios, dar încă n-am dat-o peste cap.

Uneltele şi echipamentul li se tociseră şi se uzaseră, iar viitorul se apropia inexorabil. Cu fiecare lună, spaţiul de manevră se reducea din ce în ce mai mult.

Când sfârşitul venise, în cele din urmă, bruscheţea lui fusese aproape răsplătitoare. Ameţelile şi slăbiciunile nu avuseseră un nume. Nimeni nu suspectase otrăvirea directă cu amoniac. Consumau totuşi, de ani de zile, hrană crescută în cuvele cu alge ce făcuseră cândva parte din hidroponicele navei, iar acestea putuseră fi contaminate de amoniac.

Putea fi vorba de acţiunea unor microorganisme native, care învăţaseră, într-un târziu, să trăiască de pe urma lor. Putea fi vorba chiar de un microorganism pământean, care suferise mutaţii în condiţiile unei planete stranii.

În cele din urmă, trei muriseră - lăudate fie condiţiile, nu se chinuiseră. Fuseseră fericiţi să închidă ochii şi să scape de lupta zadarnică.

Chou şoptise, aproape neauzit:

– Este stupid să fii înfrânt în halul ăsta!

Petersen, singurul dintre toţi care se mai ţinea pe picioare (era oare imun?), întorsese un chip îndurerat spre ultimul său tovarăş în viaţă.

– Nu muri, îi spusese, nu mă lăsa singur!

– N-am de ales…, încercase Chou să zâmbească. Dar ne poţi urma şi tu, prietene. De ce te mai lupţi? Sculele s-au dus şi nu mai poţi învinge, chiar dacă ar exista vreo cale.

Până şi în acele clipe Petersen îşi alungase disperarea finală, concentrându-se asupra luptei cu atmosfera. Mintea îi era însă obosită, inima împietrită, iar când, peste o oră, Chou murise, rămăsese cu patru cadavre de care să se îngrijească.

Privise trupurile, revăzând amintiri vechi de aproape unsprezece ani (acum, când rămăsese singur şi îndrăznea să jelească), de pe timpul excursiei făcute pe Pământ.

Trebuia să îngroape corpurile. Va face cruci din crengile albastre ale arborilor nativi lipsiţi de frunze. Pe fiecare cruce va pune câte o cască, apoi va rezema de ea buteliile de oxigen. Butelii goale, simbolizând lupta pierdută…

Un sentiment stupid pentru nişte oameni cărora oricum nu le mai păsa şi pentru nişte viitori ochi care puteau să nu vadă niciodată mormintele.

O făcea însă pentru sine, pentru a-şi dovedi respectul faţă de prieteni dar şi pentru el însuşi, deoarece nu era genul de om care să-şi lase prietenii neonoraţi, atâta vreme cât putea sta în picioare.

În plus…

În plus? Câteva clipe, rămăsese afundat în gânduri obosite.

Cât mai era încă în viaţă, avea să lupte cu uneltele ce-i rămăseseră. Avea să-şi îngroape prietenii.

Îi îngropase pe toţi în petecele de pământ lipsit de amoniac pe care le realizaseră cu atâta trudă; îi îngropase fără linţolii şi fără veşminte; lăsându-i goi în solul ostil, pentru a înlesni lenta descompunere produsă de propriile microorganisme, înainte ca şi ele să piară sub inevitabila invazie a bacteriilor native.

Petersen înfipsese toate crucile, cu căştile şi cu buteliile de oxigen, le fixase cu bolovani, apoi se întorsese, posac şi cu ochi trişti, spre nava îngropată în care acum locuia singur.

Muncise zi de zi şi, în cele din urmă, simptomele îl asaltaseră şi pe el.

Îşi îmbrăcase cu greu scafandrul spaţial şi ieşise la suprafaţă, ştiind că avea să fie pentru ultima dată.

Căzuse în genunchi pe parcelele grădinii. Plantele terestre erau verzi. Rezistaseră mai mult decât până atunci. Păreau sănătoase, chiar viguroase.

Curăţaseră solul, pregătiseră atmosfera, iar acum Petersen folosise ultima unealtă, singura ce-i mai rămăsese la dispoziţie, oferindu-le îngrăşăminte…

Din carnea pământenilor, ce se descompunea încet, rezultaseră substanţele nutritive ce asiguraseră impulsul final. Plantele terestre eliberau oxigenul care avea să alunge amoniacul, scoţând planeta din nişa inexplicabilă în care se înţepenise.

Dacă alţi pământeni aveau să mai sosească vreodată (când? peste un milion de ani?), ei urmau să găsească o atmosferă azot/oxigen şi o vegetaţie sărăcăcioasă, aducând aminte în mod ciudat de cea terestră.

Crucile vor putrezi şi vor dispărea; metalul va rugini şi se va descompune. Oasele se puteau fosiliza, rămânând

pentru a oferi un indiciu asupra celor întâmplate. Poate că vor fi găsite şi jurnalele lor, etanşate în containere speciale.

Însă nu acestea erau lucrurile cu adevărat importante. Dacă absolut nimic nu va fi găsit vreodată, planeta însăşi, întreaga planetă, urma să fie monumentul lor.

Şi Petersen se întinsese pe sol, ca să moară în mijlocul victoriei.

* * *

Fred Pohl schimba titlurile mai frecvent decât majoritatea redactorilor, iar în unele cazuri mă exaspera pur şi simplu prin obiceiul acesta. În cazul de faţă însă, titlul meu fusese *Ultima unealtă* şi, din nou, modificarea redacţională a fost în sens bun, de aceea am păstrat *Întemeietorii. (Detest când Fred face o modificare ce-mi îmbunătăţeşte textul, dar nu vrea să se potolească.)*

În 1967, se împlineau zece ani de când mă dedicasem non-ficţiunii şi zece ani de când nu-i mai vândusem nimic lui John Campbell.

John încheia al treilea deceniu de când conducea *Astounding.* La începutul anilor '60, numele revistei fusese schimbat în *Analog,* iar eu nu publicasem nici o povestire în această reîncarnare a ei.

De aceea, am scris *Exil pe Iad* şi i-am trimis-o lui John. El a luat-o, slavă Domnului, şi am fost extrem de încântat să apar din nou acolo, în numărul din mai 1968, chiar dacă nu era decât o schiţă.

17. EXIL PE IAD

– Înainte ca zborul spaţial să devină ceva obişnuit, începu Dowling cu vocea lui clară, ruşii obişnuiau să-i trimită pe prizonieri în Siberia. Francezii foloseau în acelaşi scop Insula Diavolului. Englezii îi expediau pe ai lor în Australia.

Examină cu atenţie tabla de şah şi mâna îi ezită scurt timp deasupra nebunului.

De cealaltă parte a măsuţei, Parkinson privea absent configuraţia pieselor. Desigur, şahul era jocul profesionist al programatorilor de calculatoare, dar în împrejurările acelea nu încerca pic de entuziasm. În mod corect, simţea el cu oarecare nemulţumire, Dowling ar fi trebuit să joace mai prost; el programa acuzarea.

Desigur, exista tendinţa ca programatorul să-şi asume unele dintre caracteristicile imaginate ale calculatorului - lipsa de emotivitate, invulnerabilitatea la orice, în afară de logică. Dowling le reflecta în cărarea perfectă a părului şi în eleganţa discretă a hainelor.

Parkinson, care prefera să programeze apărarea, prefera de asemenea să neglijeze în mod deliberat aspectele minore ale îmbrăcăminţii.

– Vrei să spui, replică el, că exilul constituie o pedeapsă bine stabilită, şi de aceea nu-i un act de cruzime?

– Ba da, este un act de cruzime, dar în acelaşi timp este *bine stabilit* şi, în ziua de azi, a devenit principalul factor descurajator.

Dowling mută nebunul fără să înalţe privirea, însă Parkinson o făcu, aproape involuntar.

Desigur, nu putea vedea nimic. Ei se aflau în interior, în confortabila lume modernă, adecvată necesităţilor

omeneşti, atent programată împotriva ambientului nemilos. În exterior, noaptea era scăldată în lumină.

Când o văzuse ultima oară? Nu cu mult timp în urmă. Se întrebă în ce fază se afla acum. Pătrar? Plină? Era oare o seceră subţire de lumină deasupra orizontului?

În mod normal, trebuia să fie o privelişte superbă. Odată, aşa fusese. Dar asta se întâmplase cu secole în urmă, înainte ca zborul spaţial să devină obişnuit şi ieftin, înainte ca tot ceea ce-i înconjura să devină sofisticat şi controlat. Acum, minunata lumină de pe boltă ajunsese o nouă şi mult mai oribilă Insulă a Diavolului spaţială.

Nimeni nu-i mai folosea numele, pur şi simplu din neplăcere. Era “Ea”. Sau chiar şi mai puţin - doar o mişcare tăcută a capului în sus.

– Ar fi trebuit să mă laşi să programez cazul împotriva exilului în general, spuse Parkinson.

– De ce? N-ar fi putut afecta rezultatul.

– Nu în cazul acesta, dar ar fi putut afecta cazurile viitoare. Pedepsele viitoare ar putea fi preschimbate în condamnări la moarte.

– Pentru cineva vinovat de avarierea echipamentului? Visezi!

– A fost un act de furie orbească. De acord, a existat intenţia rănirii unei fiinţe omeneşti, dar nu şi cea de avariere a echipamentului.

– Nu, nu, asta nu-nseamnă nimic. Nepremeditarea nu este o apărare în astfel de cazuri. Ştii prea bine.

– Ar *trebui* să fie. Ăsta-i punctul meu de vedere, cel pe care doresc să-l susţin.

Parkinson avansă un pion pentru a-şi apăra calul. Dowling căzu pe gânduri.

– Încerci să insişti cu atacul reginei, dar n-o să te las. la să vedem… În timp ce analiza poziţia, vorbi: Nu trăim într-o epocă primitivă, ci într-o lume supraaglomerată, unde nu există loc pentru greşeli. Un fleac precum arderea unui conzistor poate pune în pericol un segment important al

populaţiei. Atunci când mânia devine periculoasă şi distruge un cablu de putere, situaţia este serioasă.

– Nu pun sub semnul întrebării…

– Ba mi se pare că asta faci, când scrii programul de apărare.

– Nici vorbă! Nu uita, când laserul lui Jenkins a străpuns câmpul distorsionant eu însumi m-am găsit în acelaşi pericol de moarte ca oricare altul. Încă un sfert de oră de întârziere ar fi însemnat şi sfârşitul meu, îmi dau seama perfect de asta. Susţin, totuşi, că exilul nu este pedeapsa corespunzătoare!

Lovi cu degetul în tabla de şah, subliniindu-şi spusele, şi Dowling prinse regina înainte să se răstoarne.

– Am potrivit-o, n-am mişcat-o, mormăi el.

Ochii lui Dowling trecură de la o piesă la alta, continuând să şovăie.

– Greşeşti, Parkinson. *Este* pedeapsa corespunzătoare, fiindcă nu există nimic mai rău. Cu toţii suntem conştienţi de totala noastră dependenţă de o tehnologie complexă şi destul de fragilă. O avarie ne-ar putea ucide pe toţi şi nu contează dacă a fost premeditată, accidentală sau cauzată de incompetenţă. Oamenii solicită pedeapsa capitală pentru asemenea fapte, întrucât este singura modalitate prin care se pot simţi în siguranţă. Simpla moarte nu-i suficient de descurajantă.

– Ba da. Nimeni nu vrea să moară.

– Cu atât mai puţin nu vrea să trăiască acolo, sus, în exil. De aceea am înregistrat un singur asemenea caz în ultimii zece ani şi un singur exilat. Ia să te văd acum!

Împinse tura reginei un pătrăţel la dreapta.

O lumină pâlpâi. Parkinson sări imediat în picioare.

– Programul s-a terminat! Calculatorul va anunţa verdictul. Dowling îl privi flegmatic.

– N-ai nici o îndoială care va fi, aşa-i? Nu strânge tabla! Vom termina după aceea.

Parkinson era sigur că n-o să mai aibă chef să continue jocul. Se grăbi pe coridor, spre sala de judecată, cu paşi iuţi şi uşori, ca întotdeauna.

La scurt timp după ce el şi Dowling intraseră, judecătorul îşi ocupă locul, iar Jenkins apăru, urmat de doi paznici.

Jenkins arăta tras la faţă, dar impasibil. Din clipa când se lăsase orbit de furie, în mod accidental, cufundase un întreg sector în beznă, în vreme ce lovise un tovarăş de muncă, el trebuie să fi ştiut consecinţele inevitabile ale acelei crime, cea mai rea dintre toate. E mai bine să nu-ţi faci iluzii.

Parkinson nu era impasibil. Nu îndrăznea să-l privească pe Jenkins în ochi. N-ar fi putut s-o facă fără să se întrebe, cu durere în suflet, ce anume trecea în clipa aceea prin mintea bărbatului. Oare absorbea, cu toate simţurile, perfecţiunile confortului familiar, înainte de a fi zvârlit pentru totdeauna în Iadul luminos care sclipea pe cerul nopţii?

Oare savura aerul curat şi plăcut, luminile blânde, temperatura uniformă, apa limpede la discreţie, împrejurimile sigure menite să legene omenirea în confortul îmblânzit?

În vreme ce sus, pe cer…

Judecătorul apăsă un contact şi decizia calculatorului fu convertită în sunetul cald, sincer, al unei voci umane standard:

– Cântărind toate informaţiile pertinente în lumina situaţiei şi a tuturor precedentelor relevante, am ajuns la concluzia că Anthony Jenkins se face vinovat de avarierea echipamentului şi este condamnat la pedeapsa maximă prevăzută.

În sala de judecată se aflau doar şase persoane, dar, desigur, întreaga populaţie urmărea procesul la televizor.

Judecătorul continuă în jargonul clasic:

– Acuzatul va fi dus la spaţiodromul cel mai apropiat şi, cu primul transport disponibil, va fi exilat pentru restul vieţii.

Jenkins păru că se gârboveşte, însă nu scoase un cuvânt.

Parkinson se înfioră. Câţi oare, se întrebă el, aveau să simtă acum enormitatea unei asemenea pedepse pentru *orice* delict? Cât va trece până ce oamenii vor fi îndeajuns de umani ca să anuleze pe vecie pedeapsa exilului?

Putea oare cineva să şi-l închipuie cu adevărat pe Jenkins acolo, sus, fără să se cutremure? Putea cineva să se gândească şi să accepte ideea altui om azvârlit pentru tot restul vieţii în mijlocul unei populaţii stranii şi ostile de pe un corp ceresc insuportabil de fierbinte ziua şi îngheţat noaptea, o lume unde cerul era albastru închis şi solul verde crud, unde praful din aer scârţâia, iar oceanul unduia întruna?

Plus gravitaţia, forţa aceea grea… grea… grea… eternă!

Cine putea accepta oroarea de a condamna o fiinţă omenească, indiferent care ar fi fost motivul, la alungarea de pe căminul prietenos al Lunii pentru Iadul acela din cer… planeta Pământ?

* * *

Ţinând cont de ceea ce înseamnă pentru mine John Campbell, detest să evidenţiez defectele lui editoriale - însă nu era deloc priceput ca autor de introduceri. În acele mici prezentări de la începutul textelor din revistă, comentarii care ar fi trebuit să vă stârnească să citiţi povestirile, el obişnuia prea frecvent să dezvăluie poanta finală, deşi orice autor se străduia din răsputeri s-o ascundă până la momentul potrivit.

Să vedem acum care a fost prezentarea lui John pentru *Exil pe Iad:* “Desigur, Iadul este locul cel mai teribil pe care aţi fi siliţi să-l vizitaţi. Motivul îl reprezintă reacţia omului faţă de un loc potrivnic; ştim ce ar însemna arhipelagul Fiji pentru un eschimos, sau Polul Nord pentru un polinezian, dar care ar fi Iadul pentru un pământean?…” Dacă veţi citi mai întâi introducerea şi *apoi* povestirea, *Exil pe Iad* vă va

provoca senzaţia unui impact cu un maldăr de spaghete reci şi slinoase.

Pe măsură ce producţia de science fiction se reducea, a devenit important pentru mine să nu risipesc absolut nici un produs.

Un amic, Ed Berkeley, edita o publicaţie cu tiraj mic despre calculatoare şi automatizări. (Din câte îmi aduc aminte, se numea chiar *Calculatoare şi automatizări.*) În 1959, el m-a rugat să-i scriu o schiţă, de dragul prieteniei noastre, şi fiindcă întotdeauna am avut probleme în a refuza astfel de solicitări i-am scris *Elementul-cheie,* pentru care mi-a plătit un dolar. N-a publicat-o însă niciodată. După opt ani, l-am întrebat:

– Auzi, Ed, ce s-a-ntâmplat cu povestirea mea?

El mi-a răspuns că decisese să nu mai publice science fiction.

– Atunci, dă-mi-o înapoi, i-am spus, iar el s-a mirat:

– Ah, o poţi folosi?

Da, am putut s-o folosesc. Am trimis-o la *F&SF,* care mi-a acceptat-o. A apărut în numărul din iulie 1968.

18. ELEMENTUL-CHEIE

Jack Weaver ieşi din măruntaiele Multivac-ului, arătând epuizat şi dezgustat.

De pe taburet, unde îşi desfăşura veghea impasibilă, Todd Nemerson întrebă:

– Nimic?

– Nimic, răspunse Weaver. Nimic, nimic, nimic! Nimeni nu poate găsi vreo neregulă.

– Atât doar că nu funcţionează.

– Să ştii că nu eşti de nici un ajutor stând acolo!

– Mă gândesc.

– Te gândeşti!

Şi Weaver îşi arătă un canin în colţul gurii. Nemerson se foi pe taburet.

– De ce nu? Şase echipe de tehnicieni bântuie pe coridoarele Multivac-ului. De trei zile, n-au venit cu absolut nimic. Nu puteţi folosi o persoană care să gândească?

– Nu-i vorba de gândire. Trebuie să căutăm. Undeva s-a blocat un releu.

– Nu-i chiar atât de simplu, Jack!

– Cine a zis c-ar fi simplu? Ştii câte milioane de relee există?

– Asta-i mai puţin relevant. Dacă ar fi vorba numai de un releu, Multivac ar avea circuite alternative, modalităţi de depistare a stricăciunilor şi facilităţi de reparare sau înlocuire a piesei defecte. Problema este că Multivac nu vrea să răspundă nici la întrebarea iniţială şi nici să ne spună ce i s-a întâmplat. Iar dacă nu facem nimic, oraşele vor intra în panică. Economia mondială depinde de Multivac, şi toţi ştiu asta.

– O ştiu şi eu. Dar ce se poate face?

– Ţi-am spus, să ne *gândim.* Trebuie să fie vorba de ceva ce ignorăm complet. Ascultă, Jack, în ultima sută de ani n-a existat nici un expert în calculatoare care să nu se fi străduit să complice şi mai mult Multivac-ul. El poate face acum atâtea… ce dracu', poate chiar vorbi şi asculta. Practic, are complexitatea creierului omenesc. Nu putem înţelege creierul omenesc, atunci de ce am putea înţelege Multivac-ul?

– Haide, haide! Ce vrei să-mi spui, că Multivac este uman?

– De ce nu?

Câteva clipe, Nemerson păru că se cufundă în gânduri, apoi continuă:

– Acum, că ai pomenit-o, de ce nu? Am putea preciza dacă Multivac a trecut linia aceea invizibilă dincolo de care a încetat să fie o maşină şi a început să fie uman? De fapt, *există* o astfel de linie? Dacă creierul este cu puţin mai complex decât Multivac-ul, iar noi sporim întruna complexitatea Multivac-ului, nu există un punct în care…

Bolborosi ceva neînţeles, după care amuţi.

– Încotro baţi? întrebă iritat Weaver. Să zicem că Multivac ar fi uman. Cu ce ne-ar ajuta asta să aflăm de ce nu funcţionează?

– Poate că nu funcţionează dintr-un motiv uman. Să presupunem că cineva te-ar întreba *pe tine* care va fi preţul grâului vara viitoare şi tu n-ai răspunde. Care ar fi motivul să nu răspunzi?

– Eu n-aş şti răspunsul, dar Multivac l-ar şti! I-am introdus toţi factorii. Poate analiza evoluţia vremii, a politicii şi a economiei. Ştim că poate. A făcut-o şi înainte.

– Perfect. Să presupunem că eu te-am întrebat, iar tu ştiai răspunsul, dar nu mi l-ai spus. De ce n-ai făcut-o?

– Pentru că aveam o tumoare pe creier, pufni Weaver. Pentru că dormeam… Pentru că eram beat… La naiba, pentru că maşinăria mea era dată peste cap! Exact asta

căutăm să aflăm despre Multivac. Căutăm locul în care maşinăria lui este dată peste cap, elementul-cheie,

– Numai că nu l-aţi găsit.

Nemerson se ridică de pe taburet.

– Auzi, pune-mi întrebarea la care s-a blocat Multivac.

– Cum s-o fac? Să derulez banda prin tine?

– Haide, haide, Jack! Vreau să aud conversaţia respectivă. Vorbeşti cu Multivac-ul, aşa-i?

– Trebuie s-o fac. Este o terapie.

– Întocmai, încuviinţă Nemerson, terapie. Asta-i versiunea oficială. Trebuie să discutăm, pentru a pretinde că este o fiinţă omenească, să nu înnebunim la gândul că există o maşină care ştie atât de multe, în comparaţie cu noi. Transformăm un monstru metalic ameninţător în imaginea unui tată protector.

– Dacă vrei s-o formulezi aşa…

– Ei bine, ceva nu-i în regulă şi tu o ştii. Un calculator atât de complex precum Multivac *trebuie* să vorbească şi să asculte pentru a fi eficient. Nu-i suficient să introduci programe şi să extragi rezultatele. La un anumit nivel de complexitate, Multivac trebuie făcut să pară uman fiindcă - pentru numele lui Dumnezeu! - este uman. Haide, Jack, pune-mi întrebarea. Vreau să văd cum reacţionez eu. Weaver se înroşi la faţă.

– Mi se pare o prostie.

– Haide, spune-o o dată!

Faptul că Weaver acceptă, în cele din urmă, constituie dovada deprimării sale accentuate. Pe jumătate morocănos, el simulă că introduce programul în Multivac, trăncănind în acelaşi timp în maniera sa obişnuită. Comentă ultimele informaţii privind nemulţumirile de la ferme, vorbi despre noile ecuaţii care descriau fenomenele de turbulenţă din jeturile reactoarelor şi povesti despre constanta solară.

Începuse destul de încordat, dar, din obişnuinţă, se relaxă şi, după ce introduse ultimul program, fu cât pe ce să

închidă un nevăzut contact fizic, undeva la nivelul taliei lui Nemerson.
– Gata! spuse el în final, pe un ton răspicat. Analizează totul şi dă-ne răspunsul!
După aceea, pentru o clipă, rămase locului, cu nările dilatate, ca şi cum ar fi simţit din nou excitarea produsă de acţionarea celei mai gigantice şi glorioase maşini ieşite vreodată din mâinile şi minţile oamenilor.
Apoi îşi aminti şi murmură:
– Asta a fost totul.
– Cel puţin, replică Nemerson, ştiu acum de ce n-aş fi răspuns *eu,* aşa că hai să încercăm acelaşi lucru cu Multivac. Uite ce te rog, anunţă evacuarea şi asigură-te că au ieşit toţi investigatorii. După aceea, introdu programul şi lasă-mă pe mine să vorbesc. O singură dată!
Weaver înălţă din umeri şi se întoarse către peretele de comenzi al calculatorului, acoperit de cadrane şi luminiţe. Una câte una, le anulă. Apoi, pe rând, evacuă echipele de tehnicieni.
În sfârşit, oftând adânc, reîncepu să introducă programul. Era pentru a douăsprezecea oară. Undeva, un crainic îndepărtat avea să anunţe ştirea că încercau din nou. În întreaga lume, oamenii care depindeau de Multivac aveau să-şi ţină răsuflările.
Nemerson vorbi, în vreme ce Weaver introducea tăcut datele. Vorbea ezitând, căutând să-şi amintească cuvintele celuilalt, dar aşteptând momentul când trebuia adăugat elementul-cheie.
Weaver încheie şi în glasul lui Nemerson apăru o undă de încordare.
– Gata, Multivac! spuse el. Analizează totul şi dă-ne răspunsul!
Făcu o scurtă pauză, apoi adăugă elementul-cheie: *Te rog!*

Iar în întregul Multivac, valvele şi releele începură vesele să funcţioneze. La urma urmelor, o maşină are şi ea sensibilităţi - atunci când nu mai este o maşină.

* * *

Pentru că tot veni vorba, povestirea nu şi-a încheiat drumul la *F&SF.*

Revista *The Saturday Evening Post* răposase în 1966, la scurtă vreme după ce-mi serializase romanul *Călătorie fantastică*[32] (1966), deşi nu cred c-a fost vreo legătură. Ea a fost însă reînfiinţată, şi redactorii s-au arătat interesaţi de povestirile mele. Au republicat *O statuie pentru tata* şi *Elementul-cheie,* sub titlul *Calculatorul care a intrat în grevă,* în numărul din primăvara lui 1972.

Şi alte reviste cu caracter general se interesau acum de science fiction. Nu numai *The Saturday Evening Post* îmi solicita povestirile, ci şi *Boys' Life.* Cei de acolo mi-au trimis un desen, sperând că mă va inspira în scrierea unui text, iar eu m-am căznit. Am scris *Studiul cuvenit,* care a apărut în *Boys' Life* din septembrie 1968.

[32] Roman apărut la Editura Teora, 1997. (n. trad.)

19. STUDIUL CUVENIT

– Demonstraţia este pregătită, rosti pe jumătate pentru sine Oscar Harding, când telefonul sună, anunţând că generalul tocmai suia.

Ben Fife, tânărul asistent al lui Harding, îşi afundă pumnii în buzunarele halatului.

– N-o să reuşim nimic, mormăi el. Generalul nu se răzgândeşte. Trase cu coada ochiului spre profilul acvilin al celuilalt, cu obrajii săi scofâlciţi şi părul rar şi cărunt. Harding putea fi un expert în echipamente electronice, dar se părea că nu-şi dădea seama ce fel de individ era generalul.

Însă Harding replică blând:

– În privinţa asta, nu poţi fi sigur niciodată.

Generalul ciocăni la uşă, dar o făcuse numai în chip demonstrativ. Intră grăbit, fără să aştepte un răspuns. Doi soldaţi ocupară poziţii pe coridor, de o parte şi de cealaltă a uşii, cu armele pregătite.

– Bună ziua, domnule profesor, rosti energic generalul Gruenwald. Dădu din cap în direcţia lui Fife, apoi, pentru o clipă, îl studie pe cel de-al patrulea ocupant al încăperii. Acesta era un bărbat cu chip inexpresiv, aflat într-un scaun cu spătar drept, pe jumătate ascuns de aparatura din jur.

Totul degaja energie în persoana generalului: mersul său, ţinuta, modul în care vorbea. Era alcătuit numai din linii drepte şi unghiuri, aderând rigid şi total la eticheta soldatului înnăscut.

– Luaţi loc, domnule general, murmură Harding. Vă mulţumesc. Mă bucur că aţi venit - încerc de mai multă

vreme să vă găsesc. Îmi dau seama că sunteţi o persoană ocupată.

– Deoarece sunt ocupat, făcu Gruenwald, să trecem la subiect.

– Pe cât posibil, domnule. Bănuiesc că sunteţi informat asupra proiectului nostru. Ştiţi de existenţa neurofotoscopului.

– Proiectul dumitale strict secret? Sigur că da. Consilierii mei ştiinţifici mă ţin la curent cât pot mai bine. Nu obiectez însă faţă de unele lămuriri suplimentare. Ce doreşti?

Bruscheţea întrebării îl făcu pe Harding să clipească.

– Ca să rezum lucrurile, vreau înlăturarea restricţiilor de acces la datele pe care le-am descoperit. Doresc ca lumea întreagă să afle că…

– De ce doreşti să afle - indiferent ce anume?

– Neurofotoscopia este o problemă importantă, domnule, şi extrem de complexă. Aş dori ca savanţii din întreaga lume să se aplece asupra ei.

– Nu, nu! Am mai repetat asta de multe ori. Descoperirea ne aparţine şi o vom păstra.

– Dacă va fi numai a noastră, va rămâne o descoperire tare mică. Permiteţi-mi să vă mai explic o dată…

Generalul îşi privi ceasul.

– Va fi inutil.

– Am un nou subiect. O nouă demonstraţie. Dacă tot aţi venit aici, domnule general, nu vreţi să mă ascultaţi doar puţin? Voi omite pe cât posibil detaliile ştiinţifice şi voi spune doar că potenţialele electrice variabile ale creierului pot fi înregistrate sub forma unor unde mici, neregulate.

– Electroencefalogramele, da, ştiu. Există de peste un secol. Ştiu şi la ce pot fi folosite.

– Mda…

Tonul lui Harding deveni mai deschis:

– Undele cerebrale în sine transportă informaţiile în mod prea compact. Ele ne oferă simultan întregul complex de modificări provenind de la o sută de miliarde de celule

cerebrale. Eu am descoperit o metodă practică de a le converti în tipare colorate.

– Cu neurofotoscopul, încuviinţă Gruenwald, indicând cu degetul. Vezi că l-am recunoscut?

Toate medaliile şi baretele de pe pieptul lui erau aranjate perfect, la milimetru.

– Da. 'Fotoscopul produce efecte colorate, imagini reale, care par să fie materiale şi se modifică foarte rapid. Ele pot fi fotografiate şi sunt deosebit de frumoase.

– Am văzut fotografiile, comentă cu răceală generalul.

– Aţi văzut şi o demonstraţie reală?

– Una sau două. Erai şi dumneata prezent.

– Ah, da?!

Profesorul păru deconcertat o clipă, după care îşi reveni:

– Dar nu l-aţi văzut pe noul nostru subiect.

Şi arătă spre bărbatul din scaun, un individ complet spân, cu bărbie ascuţită, nas lung şi ochi privind în gol.

– Cine este? se interesă generalul.

– I-am atribuit numele Steve. Este retardat mintal, dar produce cele mai intense configuraţii pe care le-am descoperit până acum. Încă nu ştim motivul. Dacă are vreo legătură cu creierul…

– Vrei să-mi arăţi ce face? îl întrerupse Gruenwald.

– Vă rog să fiţi atent, domnule.

Harding încuviinţă din cap spre Fife, care intră imediat în acţiune.

Ca întotdeauna, subiectul îl privea oarecum lipsit de interes pe Fife; executa ceea ce i se spunea şi nu opunea rezistenţă. Casca din plastic uşor îi lunecă pe craniul ras şi fiecare dintre electrozii complicaţi fu reglat corespunzător. Fife se străduia să nu facă nici o greşeală în tensiunea neobişnuită a momentului. Era disperat la gândul că generalul ar putea să-şi privească încă o dată ceasul şi să plece.

Se retrase în lături, gâfâind.

– Să-l activez, domnule profesor?

– Da.

Fife răsuci încetişor un comutator şi, instantaneu, deasupra capului lui Steve apărură culori strălucitoare. Cercuri, în interiorul cărora se găseau alte cercuri, cuprinzând alte cercuri, rotindu-se, învolburându-se şi destrămându-se.

Asistentul încercă o senzaţie vădită de nelinişte, dar şi-o alungă nemulţumit. Erau sentimentele subiectului - ale lui Steve -, nu ale sale. Probabil că le simţise şi generalul, fiindcă se foi în scaun şi-şi drese glasul.

– De fapt, începu Harding pe un ton didactic, configuraţiile nu conţin mai multe informaţii decât undele cerebrale, dar sunt mult mai simplu de studiat şi de analizat. Este ca şi cum am pune microbii sub un microscop puternic. Nu am adăuga nimic nou, dar ceea ce există poate fi vizualizat mult mai uşor.

Treptat, Steve devenea tot mai agitat. Fife simţea că motivul îl constituia prezenţa dură şi lipsită de empatie a generalului. Deşi subiectul nu-şi modifică poziţia şi nici nu trădă vreun semn de teamă, culorile din tiparele create de mintea lui sporiră în intensitate, iar în cercurile exterioare apărură contopiri violente.

Gruenwald ridică braţul, de parcă ar fi dorit să alunge luminile pâlpâitoare.

– Ce-s astea, domnule profesor? întrebă el.

– Cu ajutorul lui Steve, putem progresa mult mai rapid decât până acum. Deja, în cei doi ani de când am construit primul 'fotoscop, am aflat mai multe decât în cei cincizeci de ani de dinainte. Cu Steve şi, poate, cu alţii aidoma lui, dar şi cu ajutorul savanţilor din întreaga lume…

– Mi s-a spus că, folosind acest aparat, poţi citi gândurile, îl întrerupse sec generalul.

– Să citesc gândurile?

Harding păru să mediteze câteva clipe, apoi reluă:

– Vă referiţi la telepatie? Este cam exagerat. Creierele sunt prea diferite între ele pentru a reuşi aşa ceva. Detaliile gândirii dumneavoastră nu seamănă cu ale mele şi nici cu ale altor persoane, iar structurile cerebrale bazice nu se potrivesc. Noi trebuie să traducem gândurile în cuvinte, o formă mult mai rudimentară de comunicare, şi chiar aşa este destul de greu ca oamenii să realizeze contacte.

– Nu mă refer la telepatie! Mă refer la sentimente! Dacă subiectul simte furie, receptorului i se poate induce furia. Aşa este?

– Într-un fel…

Generalul devenise în mod vădit agitat.

– Chestiile alea… de acolo… (Degetul său împunse în direcţia configuraţiilor, care se învolburau acum în mod neplăcut.) Pot fi folosite în manipularea sentimentelor. Emise, de pildă, prin staţiile de televiziune, pot influenţa popoare întregi. Putem accepta ca asemenea putere să cadă în mâinile altora?

– Dacă ar exista o asemenea putere, replică blând Harding, n-ar mai exista deosebiri între *noi* şi *alţii.*

Fife se încruntă. Fusese o remarcă periculoasă. Din când în când, Harding părea că uită că vechile zile ale democraţiei pieriseră. Gruenwald n-o băgase însă în seamă.

– N-am ştiut că aţi făcut asemenea progrese, rosti el. N-am ştiut că-l aveţi pe acest… Steve. Căutaţi şi alţii ca el. Între timp, armata preia cercetările. *Complet!*

– Doar zece secunde, domnule general, zise Harding şi se răsuci către Fife. Ben, dă-i, te rog, cartea lui Steve!

Fife îl ascultă prompt. Cartea era unul dintre noile caleido-volume, care prezentau povestirile în fotografii ce se schimbau lent. Era un fel de film de desene animate, şi Steve surâse, întinzând mâna nerăbdător.

Aproape instantaneu, configuraţiile colorate de deasupra căştii din plastic îşi modificară natura. Îşi încetiniră rotaţiile şi culorile deveniră mai pastelate. Tiparele din interiorul cercurilor îşi pierdură agitaţia violentă.

Fife suspină uşurat şi lăsă căldura şi relaxarea să-l învăluie.

– Domnule general, spuse Harding, nu trebuie să vă alarmeze posibilitatea controlului sentimentelor! În această privinţă, 'fotoscopul oferă mai puţine posibilităţi decât aţi bănui. Evident, există persoane ale căror sentimente pot fi manipulate, însă 'fotoscopul nu trebuie neapărat să se adreseze lor. Acestea reacţionează fără raţiune, preluând cuvinte, muzică, uniforme, aproape orice. Cândva, Hitler a condus Germania fără să beneficieze de televiziune, iar Napoleon a stăpânit în Franţa deşi nu existau nici radiouri şi nici ziare cu tiraje de masă. 'Fotoscopul nu oferă nimic nou.

– Nu cred, mormăi generalul, dar căzu pe gânduri.

Steve privea cu atenţie în caleido-volum, iar configuraţiile de deasupra capului său aproape că se potoliseră, în cercuri cu detalii extrem de complexe, cu culori calde, ce-şi pulsau mulţumirea.

Glasul lui Harding devenise aproape ademenitor.

– Întotdeauna, există oameni care se împotrivesc conformismelor, care nu urmează căile bătute, şi ei sunt cei importanţi pentru societate. Ei nu se vor supune unor configuraţii colorate, tot aşa cum nu se vor supune nici altor forme de convingere. Atunci, de ce să vă faceţi griji inutile cu sperietoarea controlului sentimentelor? Să ne asigurăm mai întâi că neurofotoscopul este primul instrument prin intermediul căruia funcţiile mintale pot fi cu adevărat analizate. Asta ar trebui să ne preocupe în primul rând. Omul constituie principalul subiect de studiu al omenirii, aşa cum a spus cândva Alexander Pope[33], şi ce altceva este omul decât creierul său?

Gruenwald rămase tăcut.

– Dacă am putea descifra modul de funcţionare al creierului, continuă Harding, aflând în sfârşit ce anume

[33] Alexander Pope (1688-1744), cel mai celebru poet satiric englez. (n. trad.)

conferă omului umanitate, ne-am afla pe calea înţelegerii propriilor noastre persoane şi nu cred că există provocare mai dificilă… sau mai importantă. Dar cum s-ar putea realiza acest lucru de către un singur om, într-un singur laborator? Cum s-ar putea realiza în taină şi în teamă? În acest domeniu, trebuie să coopereze comunitatea ştiinţifică mondială. Domnule general, anulaţi caracterul strict secret al proiectului! Deschideţi-l pentru toţi oamenii!

Încetişor, generalul aprobă din cap.

– Cred că, totuşi, ai dreptate.

– Am aici decizia. Dacă o semnaţi şi o autentificaţi cu amprenta dumneavoastră… dacă-i folosim pe paznici ca martori… dacă anunţaţi Comitetul Executiv prin circuitul video… dacă…

Totul fusese făcut. Totul se realizase sub privirea uluită a lui Fife.

După ce Gruenwald plecă, neurofotoscopul fu decuplat şi Steve fu condus în camera lui. Fife reuşi în cele din urmă să-şi învingă uluirea şi să vorbească:

– Cum de-a putut fi atât de repede convins, domnule profesor? V-aţi explicat poziţia aceasta într-o duzină de rapoarte, fără pic de succes.

– Dar n-am explicat-o niciodată în odaia asta, cu neurofotoscopul funcţionând, zâmbi Harding. Până acum, n-am mai întâlnit pe nimeni cu proiecţii aşa de puternice ca Steve. După cum am spus, multe persoane pot face faţă unei manipulări emoţionale, dar nu toate. Acelea care manifestă tendinţa spre conformism sunt mai uşor de convins să fie de acord cu cei din jur. Mi-am asumat un risc, pornind de la ipoteza că orice individ care se simte confortabil în uniformă şi care trăieşte după regulamentul militar este capabil de a fi influenţat, indiferent cât de puternic îşi închipuie că este.

– Vreţi să spuneţi… că Steve…

– Bineînţeles. L-am lăsat pe general să simtă mai întâi neliniştea, apoi tu i-ai dat lui Steve caleido-volumul şi camera s-a umplut de bucurie. Ai simţit-o şi tu, nu?

– Da, sigur că da.

– Am presupus că generalul va claca în faţa unei fericiri care succede brusc senzaţiei de nelinişte şi am avut dreptate. În clipele acelea, orice i s-ar fi părut minunat.

– Însă va depăşi starea respectivă, nu?

– În cele din urmă, da, aşa cred, dar ce importanţă mai are? Chiar în clipa de faţă, principalele rapoarte asupra neurofotoscopului sunt expediate serviciilor de ştiri din întreaga lume. Generalul ar putea interzice cercetările aici, în ţara noastră, dar nu şi altundeva. Nu, nu, va trebui să găsească o replică de altă natură. Omenirea va putea începe, în sfârşit, studiul cuvenit.

* * *

Desenul fusese al unui cap schiţat grosolan, înconjurat de mai multe desene psihedelice lipsite de înţeles. Nu-mi spusese nimic şi, ca atare, m-am chinuit teribil să scriu *Studiul cuvenit.* Poul Anderson a realizat şi el o povestire pornind de la acelaşi desen, fără să aibă probabil nici un fel de necazuri.

Textele noastre au apărut în acelaşi număr al revistei şi cred că ar fi fost interesant să le comparaţi, pentru a încerca să vă faceţi o idee despre modurile diferite în care funcţionează creierul meu şi al lui Poul - dar, ca şi în cazul lui *Nimic!,* eu n-am păstrat şi povestirea sa. În plus, nu doresc să faceţi comparaţii între creiere. Poul este teribil de inteligent şi s-ar putea să trageţi nişte concluzii pe care prefer să nu le aflu.

În 1970, revista *IBM Magazine* m-a abordat cu un citat din J. B. Priestley[34], care suna cam aşa: “Între miezul nopţii şi zori, când somnul mă ocoleşte şi rănile vechi încep să mă doară, încerc adesea viziunea de coşmar a unei lumi viitoare locuite de miliarde de oameni, toţi clasificaţi şi numerotaţi, fără cea mai măruntă sclipire de geniu, fără o singură gândire originală, fără o personalitate complexă, pe tot globul acela ticsit”.

Redactorul revistei m-a rugat să-i scriu o povestire bazată pe citat, iar eu am terminat-o la sfârşitul lui aprilie şi i-am expediat-o prin poştă. Textul se intitula *2430 A.D.;* privisem cu toată seriozitatea citatul lui Priestley şi încercasem să descriu lumea coşmarurilor sale.

IBM Magazine mi-a trimis-o înapoi. Redactorul mi-a comunicat că nu dorea o povestire care să susţină citatul, ci să-l contrazică. Ei bine, de ce nu-mi spusese *dinainte?*

În condiţii obişnuite, aş fi fost extrem de indignat şi i-aş fi adresat o scrisoare de-a dreptul devastatoare. Treceam însă prin nişte momente grele, iar în viaţa mea apăruse un alt moment de răscruce, şi încă unul trist.

Vreme de câţiva ani, căsătoria mea scârţâise, pentru ca în cele din urmă să se năruie complet. Pe 3 iulie 1970, în preajma celei de-a douăzeci şi opta aniversări a mariajului, m-am mutat în New York. Am închiriat un apartament de două camere, pe care aveam să-l folosesc drept birou de lucru timp de aproape cinci ani.

Nu poţi face un asemenea pas fără să nu fii încercat de tot soiul de griji, remuşcări şi sentimente de vinovăţie. Iar eu, fiind omul care sunt, stând în apartamentul nou şi necunoscut şi aşteptând să-mi sosească biblioteca de referinţă[35], mă întrebam dacă voi mai fi capabil să scriu.

---

[34] John Boynton Priestley (1894-1984), romancier, dramaturg şi eseist englez. (n. trad.)

[35] Atâta vreme cât eram scriitor de ficţiune, nu aveam mare nevoie de bibliotecă şi puteam scrie absolut oriunde. Unul din aspectele mai puţin plăcute ale non-ficţiunii a fost acumularea

Mi-am amintit de *2430 A.D.,* pe care, în mod obişnuit, aş fi abandonat-o indignat. Acum, doar pentru a vedea dacă mai eram în stare să scriu, am început altă povestire, pe 8 iulie 1970, la cinci zile după ce mă mutasem, una care să contrazică citatul lui Priestley. Am intitulat-o *Bunul cel mai de preţ.*

Am trimis-o la *IBM Magazine* şi, n-o să vă vină să credeţi, după ce a citit-o, redactorul a decis s-o cumpere totuşi pe prima. Eram complet derutat. Să fi fost atât de proastă a doua povestire încât, pe lângă ea, prima părea o capodoperă? Sau se răzgândise înainte ca eu s-o fi scris pe a doua, dar nu avusese timp să mă anunţe? Înclin spre a doua alternativă. Oricum, *2430 A.D.* a fost publicată în *IBM Magazine* din octombrie 1970.

treptată a unei imense biblioteci de referinţă care mă pironeşte la biroul de lucru. (n. a.)

20. 2430 A.D.

Între miezul nopţii şi zori, când somnul mă ocoleşte şi rănile vechi încep să mă doară, încerc adesea viziunea de coşmar a unei lumi viitoare locuite de miliarde de oameni, toţi clasificaţi şi numerotaţi, fără cea mai măruntă sclipire de geniu, fără o singură gândire originală, fără o personalitate complexă, pe tot globul acela ticsit.

J. B. Priestley

– A acceptat să stea de vorbă cu noi, spuse Alvarez când celălalt ieşi pe uşă.

– Perfect, încuviinţă Bunting. Presiunea socială trebuie să-l afecteze, în cele din urmă. Este un personaj straniu... N-o să aflăm niciodată cum a scăpat de ajustarea genetică. Dar să vorbeşti *tu.* Pe mine mă scoate din sărite.

Împreună, porniseră pe coridor pe Banda Executivilor, care, ca întotdeauna, nu era aglomerată. Ar fi putut lua trotuarele rulante, însă nu aveau de mers decât trei kilometri şi lui Alvarez îi plăcea să umble pe jos; de aceea, Bunting nu insistă.

Alvarez era înalt şi destul de zvelt, cu genul de siluetă atletică firească la un individ ce saluta cu bucurie activităţile sportive, utilizând în mod curent scările şi rampele, aproape în asemenea măsură încât ajungea să fie considerat el însuşi un personaj excentric. Mai dolofan şi lipsit de musculatură, Bunting evita până şi lămpile cu ultraviolete şi era destul de palid.

– Sper că noi doi vom fi îndeajuns, spuse Bunting pe un ton plângăreţ.

– Cred că da. Dacă putem, ar fi de dorit să stopăm cazul în sectorul nostru.

– Da! Ştii, mă tot gândesc, de ce a trebuit să fie sectorul *nostru?* Există şapte sute de niveluri cu o sută treizeci de milioane de kilometri pătraţi de spaţiu locuibil, şi a trebuit să apară tocmai la noi!

– O distincţie interesantă, dacă e să privim lucrurile dintr-un punct de vedere mai macabru, comentă Alvarez.

Bunting pufni dispreţuitor.

– Plus o creştere a creditului nostru, adăugă Alvarez, dacă reuşim să rezolvăm problema. Ajungem la capăt. Ajungem la ţintă. Toată omenirea. Şi cine a făcut-o? *Noi!*

– Crezi că aşa vor privi lucrurile? se lumină la chip Bunting.

– Păi, o să avem grijă să le privească aşa.

Paşii lor răsunau înăbuşit pe sfărâmăturile de rocă prinse în plasă de plastic. Depăşiră mai multe intersecţii şi văzură nu departe mulţimile nesfârşite de pe trotuarele rulante. Dinspre acestea se simţea un iz de plancton. Aproape din instinct, puteau spune că deasupra, undeva sus de tot, se găsea una dintre giganticele conducte care coborau din ocean. Şi, prin simetrie, ştiau că mai exista o altă conductă, la fel de mare, aflată însă dedesubt, care ducea la ocean.

Destinaţia celor doi era o locuinţă situată destul de departe de coridor, dar una ce părea diferită de celelalte, mii la număr, pe lângă care trecuseră. Deţinea un aer nedefinit şi tulburător, fiindcă de ambele părţi ale uşii, pe sute de metri, peretele era lipsit de orice caracteristici. Iar în aer se simţea ceva…

– Simţi mirosul? şopti Bunting.

– L-am mai simţit şi-n alte ocazii, răspunse Alvarez. E non-uman.

– Realmente! Sper că n-o să ne ceară să le privim, nu?

– Dacă o va face, e destul de simplu să-l refuzăm.

Îşi anunţară prezenţa, apoi aşteptară în tăcere, în vreme ce zumzetul vieţii răsuna împrejurul lor, dar nu-l băgară

câtuşi de puţin în seamă, fiindcă acesta se auzea permanent.

Uşa se deschise. Cranwitz arăta posac. Purta aceleaşi haine ca şi ei - uşoare, simple, cenuşii -, însă părând boţite. El *însuşi* părea boţit; avea părul prea lung, iar ochii injectaţi de sânge i se mişcau permanent în toate direcţiile.

– Putem intra? întrebă Alvarez cu o politeţe distantă. Cranwitz se trase într-o parte.

Înăuntru, mirosul era mai puternic. Cranwitz închise uşa şi rămase în picioare, fără să scoată un cuvânt. Cei doi se aşezară.

– În calitate de reprezentant de sector, începu Alvarez, şi în prezenţa vice-reprezentantului Bunting, trebuie să te întreb dacă eşti gata să te conformezi necesităţii sociale.

Cranwitz păru că se gândeşte. Când, în cele din urmă, vorbi, glasul său gros tremură şi fu nevoit să şi-l dreagă.

– Nu doresc s-o fac. Nu sunt obligat. Există un străvechi contract cu guvernul. Familia mea a deţinut dintotdeauna dreptul…

– Ştim toate astea, replică Bunting iritat, şi nu se pune problema unei intervenţii cu forţa. Îţi cerem doar să-ţi dai acordul în mod voluntar.

Alvarez îl atinse uşor pe genunchi.

– Trebuie să-nţelegi că situaţia nu mai este ca pe timpul tatălui tău, nici măcar ca anul trecut.

Maxilarul prelung al lui Cranwitz zvâcni uşor.

– Nu sunt de acord! Conform calculatoarelor, rata natalităţii a scăzut anul acesta şi totul s-a modificat corespunzător. Asta se întâmplă an după an. De ce ar trebui să difere tocmai acum?

Vocea lui nu mai suna însă convingătoare. Alvarez era sigur că Cranwitz *ştia* motivul pentru care situaţia diferea acum şi-i vorbi cu blândeţe:

– Anul acesta am atins obiectivul. Rata natalităţii este perfect egală cu rata mortalităţii. Nivelul de populaţie este acum constant, construcţiile se limitează exclusiv la

întreţinere şi reparaţii, iar fermele oceanice se găsesc în stare staţionară. Doar tu ai mai rămas între omenire şi perfecţiune.

– Din cauza câtorva şoareci?

– Din cauza câtorva şoareci. Şi a altor creaturi. Cobai, iepuri... Unele soiuri de păsări şi şopârle. N-am făcut un recensământ.

– Dar ele sunt singurele rămase în întreaga lume. Ce rău vă fac?

– Ce bine ne fac? contraatacă Bunting.

– Faptul că sunt aici şi că pot fi văzute, zise Cranwitz. A fost o vreme când...

Alvarez mai auzise toate acestea. Căută să pună cât mai multă simpatie în glas (şi, spre propria-i surpriză, o mare parte din simpatie era reală).

– Ştiu. A fost o vreme când... Cu secole în urmă! Pe atunci, existau nenumărate forme de viaţă aidoma celor pe care le îngrijeşti tu. Iar cu milioane de ani mai înainte, au trăit dinozaurii. Dar avem *totul* pe microfilme.

– Cum poţi compara microfilmele cu fiinţele adevărate? întrebă Cranwitz.

– Microfilmele nu miros, se strâmbă Bunting.

– Cândva, grădina zoologică era mult mai mare, strigă Cranwitz. An după an, am fost nevoiţi să renunţăm la multe animale. La toate cele de talie mare... Carnivorele... Apoi copacii... N-au mai rămas decât plantele mici, creaturile mici. Lăsaţi-le!

– Ce să facem cu ele? întrebă Alvarez. Nimeni nu vrea să le vadă. Omenirea e împotriva ta.

– Presiunile sociale...

– Nu i-am putut convinge pe oameni să nu mai manifeste rezistenţă. Ei nu doresc să mai vadă aceste deformări ale vieţii. Provoacă dezgust, realmente. Ce putem face cu ele?

Vocea lui Alvarez era insinuantă.

Cranwitz se aşeză şi el. Febrilitatea îi accentua îmbujorarea din obraji.

– M-am gândit mult, spuse el. Într-o bună zi, ne vom extinde în afara planetei. Omenirea va coloniza alte lumi. Va dori animale. Va dori alte specii pe acele lumi noi şi pustii. Va începe o nouă ecologie a varietăţii. Va…

Cuvintele i se stinseră sub privirile ostile ale celor doi.

– Ce alte lumi vom coloniza? pufni Bunting.

– În 1969, am ajuns pe Lună, murmură Cranwitz.

– Da şi am întemeiat o colonie pe care am abandonat-o. Nici un corp ceresc din Sistemul Solar nu este capabil să susţină viaţa umană, fără să fi fost supus în prealabil amenajărilor de inginerie planetară.

– Dar în jurul altor stele pot exista planete! spuse Cranwitz. Planete de tip terestru… sute de milioane… Trebuie să existe!

Alvarez clătină din cap.

– Imposibil de atins… Am terminat cu exploatarea Pământului şi l-am populat cu specia umană. Am făcut o alegere - am ales Pământul. Nu există limite pentru eforturile necesare construirii unei nave capabile să traverseze ani-lumină de spaţiu. Ai studiat istoria secolului douăzeci?

– Cel din urmă secol al lumii deschise, cită Cranwitz.

– Aşa este, încuviinţă sec Alvarez. Sper că nu-l supraapreciezi în mod romantic. Şi eu i-am studiat nebuniile. Pe atunci, planeta era aproape nelocuită - existau doar câteva miliarde de oameni -, dar ei o considerau ticsită… şi pot spune că aveau motive. Cheltuiau mai mult de jumătate din venituri cu războaiele şi cu pregătirile pentru războaie, conduceau economia fără să privească spre viitor, risipeau şi otrăveau fără să se gândească, lăsau aleatoriul să guverneze zestrea genetică şi tolerau absolut toate abaterile de la standarde. Bineînţeles, se temeau de ceea ce denumiseră explozia demografică şi visau la colonizarea altor planete ca la un soi de evadare. La fel am fi procedat şi noi, în circumstanţele respective. N-ar trebui să-ţi mai repet

combinaţia de evenimente şi descoperiri ştiinţifice care au modificat totul, dar ţi-o voi rezuma, în caz că încerci să uiţi. Mai întâi, stabilirea unui guvern mondial, apoi perfecţionarea centralelor energetice de fuziune şi dezvoltarea ingineriei genetice. În condiţiile unei păci planetare, a abundenţei energiei şi a unei omeniri placide, oamenii s-au putut înmulţi în tihnă, iar ştiinţa a ţinut pasul. Se cunoştea deja numărul exact de oameni care puteau trăi pe planetă. Razele de soare aduc un anumit număr de calorii pe Pământ şi, folosindu-le, doar un anumit număr de tone de bioxid de carbon pot fi fixate, anual, de către vegetaţie, care, la rândul ei, poate asigura doar un anumit număr de tone de viaţă animală. Pământul poate accepta numai două trilioane de tone de viaţă animală…

– Şi de ce să nu fie exclusiv oameni, nu? interveni Cranwitz.

– Exact.

– Chiar dacă asta ar însemna dispariţia tuturor celorlalte forme de viaţă animală?

– Asta-i evoluţia! se răsti nervos Bunting. Supravieţuirea celor mai capabili.

Alvarez îl atinse din nou pe genunchi.

– Bunting are dreptate, aprobă el cu blândeţe. Teleosteenii i-au înlocuit pe placodermi, care urmaseră trilobiţilor. Reptilele au înlocuit amfibiile şi au fost, la rândul lor, înlocuite de mamifere. Acum, în sfârşit, evoluţia şi-a atins apogeul. Pământul îşi poartă măreaţa populaţie de cincisprezece trilioane de fiinţe omeneşti…

– Dar cum? îl întrerupse Cranwitz. Toţi trăiesc într-o singură imensă clădire care acoperă întregul uscat, fără plante şi animale, cu excepţia alor mele. Oceanul planetar a devenit o supă de plancton - nu mai există nici o altă formă de viaţă marină, în afară de plancton… Îl recoltăm permanent ca să hrănim populaţia, şi tot permanent refacem materia organică, pentru ca să alimentăm planctonul.

– Trăim foarte bine, spuse Alvarez. Nu mai există războaie şi nici crime. Naşterile sunt reglementate, iar moartea vine fără suferinţă. Copiii sunt ajustaţi genetic… Pe Pământ, există acum douăzeci de miliarde de tone de creiere normale - cea mai mare cantitate posibilă din cea mai complexă materie posibilă care se găseşte în Univers.

– Dar *ce* face toată greutatea aceea de creiere? Bunting suspină exasperat, însă Alvarez urmă calm:

– Prietene, tu confunzi calea cu capătul drumului. Poate că asta-i din cauză că trăieşti lângă animale. Pe durata dezvoltării Pământului, viaţa a trebuit să experimenteze. Ba chiar a meritat să facă risipă. Pe atunci, Pământul era pustiu. Avea spaţiu locuibil şi evoluţia a făcut experienţe cu peste zece milioane de specii, până a găsit-o pe cea *corespunzătoare.* După ce au apărut, oamenii au fost nevoiţi să înveţe care le era rostul. Iar în decursul învăţării, au trebuit să rişte, să încerce imposibilul, să facă prostii sau nebunii. Acum însă, omenirea şi-a atins ţelul. Oamenii au ocupat complet planeta şi trebuie doar să se bucure de perfecţiune.

Alvarez făcu o pauză semnificativă, după care continuă:

– Noi o *dorim,* Cranwitz. Întreaga lume vrea perfecţiunea. Ea a fost atinsă în decursul generaţiei noastre şi ne *dorim* distincţia de a o fi atins. Animalele tale ne stânjenesc.

Cranwitz scutură încăpăţânat din cap.

– Ele ocupă un spaţiu mic şi consumă foarte puţină energie. Dacă toate ar dispărea, cât spaţiu aţi câştiga? Pentru alţi douăzeci şi cinci de oameni? Douăzeci şi cinci, comparativ cu cincisprezece trilioane?

– Douăzeci şi cinci de oameni, rosti Bunting, înseamnă treizeci şi patru de kilograme de creier uman. Cu ce altă măsură poţi evalua treizeci şi patru de kilograme de creier uman?

– Aveţi deja miliarde de tone!

– Ştiu, încuviinţă Alvarez, totuşi diferenţa între perfect şi aproape-perfect este precum cea între viaţă şi aproape-

viaţă. Am ajuns foarte aproape acum. Întregul Pământ este pregătit să celebreze anul 2430 de la naşterea lui Hristos. După spusele calculatorului, acesta este anul când planeta va fi în sfârşit acoperită, ţelul va fi atins şi năzuinţa evoluţiei încununată. Să dăm greş cu douăzeci şi cinci de indivizi, chiar pe lângă cincisprezece trilioane? Este o abatere infimă, aproape neînsemnată, totuşi rămâne o eroare. Gândeşte-te, Cranwitz! Pământul a aşteptat cinci miliarde de ani ca să ajungă aici. Trebuie să aşteptăm şi mai mult? Nu te putem sili şi nici nu vom încerca, dar dacă vei renunţa în mod voluntar vei fi un erou pentru toţi.

– Da, îl susţinu Bunting. Istoria va consemna decizia lui Cranwitz şi faptul că prin unica lui acţiune s-a atins perfecţiunea.

– Iar istoria va consemna, îi imită Cranwitz tonul, că Alvarez şi Bunting l-au convins s-o facă.

– Dacă vom reuşi! preciză Alvarez vădit iritat. Spune-mi, Cranwitz, te poţi împotrivi veşnic voinţei a cincisprezece trilioane de oameni? Indiferent care ţi-ar fi motivele - şi recunosc că, în felul tău, eşti un idealist -, le poţi refuza atâtor fiinţe ultimul fragment-lipsă din perfecţiune?

Cranwitz plecă fruntea în tăcere; mâna lui Alvarez flutură lin spre Bunting şi acesta nu scoase nici un cuvânt. Liniştea rămase netulburată, pe măsură ce minutele se scurgeau.

Apoi, Cranwitz şopti:

– Pot să rămân încă o zi alături de animalele mele?

– Şi după aceea?

– După aceea… nu voi mai sta între omenire şi perfecţiune.

– Voi anunţa lumea, aprobă Alvarez. Vei fi onorat cum se cuvine. Apoi, el şi Bunting părăsiră încăperea.

În imensele clădiri continentale, aproximativ cinci trilioane de oameni dormeau în linişte; aproximativ două trilioane mâncau în linişte; o jumătate de trilion făceau dragoste în linişte. Alte trilioane discutau fără patimă,

reparau calculatoare, şofau vehicule, studiau mecanisme, organizau bibliotecile de microfilme sau îşi amuzau tovarăşii. Trilioane se culcau, trilioane se trezeau, iar rutina nu se modifica niciodată.

Maşinile funcţionau, se autotestau şi autoreparau. Supa de plancton din oceanul planetar fierbea sub razele soarelui şi celulele se divizau, se divizau, se divizau întruna, în vreme ce drăgile le pescuiau întruna, le uscau şi transferau milioanele de tone în conducte, care le purtau în fiecare colţişor al clădirilor nesfârşite.

Iar în fiecare colţişor al clădirilor, excrementele umane erau adunate, iradiate şi uscate, cadavrele oamenilor erau uscate, măcinate, tratate şi duse înapoi în ocean. Pentru câteva ore, în timp ce acele activităţi se desfăşurau aşa cum se întâmpla de decenii şi era de aşteptat să se întâmple vreme de milenii, Cranwitz îşi hrăni pentru ultima dată creaturile micuţe, mângâie cobaiul, ridică o broască ţestoasă pentru a-i privi ochii lipsiţi de înţelegere, pipăi un fir de iarbă între degete.

Le numără pe toate - ultimele forme de viaţă pământene ce nu erau oameni sau hrană pentru oameni -, apoi arse solul în care creşteau plantele şi le ucise. Eliberă gazele cuvenite în cuştile şi odăile în care umblau animalele, iar acestea nu mai umblară şi nu mai trăiră.

Ultimul dintre ele pieri; acum, între omenire şi perfecţiune se afla doar Cranwitz, ale cărui idei, în continuare rebele, difereau de cele standard. Existau însă gaze şi pentru Cranwitz, iar el nu mai voia să trăiască.

La urma urmelor, aceea era adevărata perfecţiune, deoarece pe întregul Pământ, în cele cincisprezece trilioane de locuitori şi în cele douăzeci de miliarde de tone de creiere umane, nu mai exista (după dispariţia lui Cranwitz) nici măcar un gând tulburător, nici măcar o idee neobişnuită care să disturbe placiditatea universală, ceea ce însemna că se obţinuse în cele din urmă minunata nimicnicie a uniformităţii.

* * *

Deşi *2430 A.D.* a fost publicată şi plătită cu adevărat generos, acest lucru n-a reuşit să-mi alunge temerile. Textul acceptat fusese scris pe când locuiam încă în Newton. Cel neacceptat fusese scris în New York.

De aceea, i-am dus lui John Campbell *Bunul cel mai de preţ* (după douăzeci şi unu de ani, locuiam din nou în acelaşi oraş) şi i-am relatat întâmplarea cu *IBM Magazine.* I-am spus că povestirea fusese respinsă şi că nu m-ar supăra dacă, în condiţiile respective, n-ar vrea nici măcar să se uite la ea.

Bunul John a ridicat din umeri şi a replicat: "Nu întotdeauna redactorii au aceleaşi gusturi."

A citit textul şi l-a cumpărat. Nu-i povestisem şi despre spaima mea că nu mai puteam scrie în New York, fiindcă mă simţeam ruşinat, iar John continua să fie omul în faţa căruia mă temeam să mă dovedesc un cretin. Cu toate acestea, acceptând povestirea, adăugase încă o favoare acelora foarte multe pe care mi le făcuse.

(În caz că sunteţi îngrijoraţi, v-aş putea spune că anii trăiţi în New York au fost până acum chiar mai prolifici decât cei petrecuţi în Newton. Am stat 57 de luni în biroul meu, alcătuit din două camere, iar în timpul acela am publicat 57 de cărţi.)

NOTĂ: În 1970, populaţia Pământului era estimată la 3,68 de miliarde. Actuala rată a creşterii dublează cifra aceasta la fiecare 35 de ani. Dacă rata va putea fi menţinută timp de 460 de ani, atunci în anul 2430 A.D. greutatea oamenilor va fi egală cu greutatea totală a vieţii animale existente acum pe Pământ. În această privinţă, povestirea anterioară nu este o ficţiune.

21. BUNUL CEL MAI DE PREŢ

Pământul era un parc imens. Fusese complet îmblânzit.

Lou Tansonia îl văzu extinzându-se sub ochii săi, în timp ce privea încruntat din naveta selenară. Nasul său proeminent îi despărţea faţa îngustă în două jumătăţi micuţe şi mereu triste, dar de data aceasta reflectându-i în mod exact starea sufletească.

Nu lipsesc niciodată atâta vreme - aproape o lună - şi anticipa o perioadă de aclimatizare nu tocmai plăcută, o dată ce gravitaţia Pământului avea să-şi facă simţit cleştele puternic.

Asta însă, urma să se petreacă mai târziu. Nu acela era motivul tristeţii cu care privea Pământul crescând în hublou.

Atâta vreme cât planeta se găsea destul de departe ca să fie un disc de spirale albe, sclipind în soarele ce strălucea dinapoia navetei, ea îşi păstra frumuseţea primordială. Atunci când ocazionalele petece maro şi verzi, pastelate, se întrevedeau printre nori, ar fi putut să fie acelaşi Pământ de acum trei sute de milioane de ani, când viaţa părăsise pentru prima dată oceanul şi ieşise pe uscatul arid, pentru a înverzi văile.

Îmblânzirea începea să se întrevadă mai jos, mult mai jos.

Nicăieri nu mai exista vreun loc sălbatic. Lou nu văzuse niciodată sălbăticia terestră, doar citise despre ea sau o vizionase în filme vechi.

Pădurile erau aliniate şi înşiruite, iar fiecare arbore fusese grijuliu etichetat conform speciei şi poziţiei. Recoltele se succedau pe rând în lanuri, fertilizarea şi plivitul fiind regulate şi automatizate. Puţinele animale domestice încă

existente fuseseră numerotate, şi Lou, crispat la culme, suspecta că acelaşi lucru se întâmplase şi cu firele de iarbă.

Animalele deveniseră atât de rare încât zărirea lor reprezenta o senzaţie. Până şi numărul insectelor se redusese şi nici un animal de talie mare nu exista în afara grădinilor zoologice, care se împuţinau treptat.

Pisicile înseşi ajunseseră o raritate, fiindcă era mult mai patriotic să ţii un hamster, dacă-ţi doreai un animal domestic.

Corecţie! Doar populaţia non-umană a Pământului se împuţinase. Masa de faună rămăsese la fel de mare, însă majoritatea, aproximativ trei sferturi, îl reprezenta o singură specie - *Homo sapiens.* Şi în ciuda a tot ce putea face (ori afirma că putea face) Biroul de Ecologie Terestră, fracţiunea respectivă creştea lent, anual.

Lou se gândea la toate acestea, aşa cum făcea întotdeauna, cu o senzaţie copleşitoare de pierdere. În mod sigur, prezenţa umană era discretă. N-o zărise defel pe durata ultimelor orbite descrise de navetă şi ştia că nu avea s-o vadă nici dacă ar fi coborât mai mult.

Dispăruseră metropolele lăbărţate din perioada haotică pre-planetară. Vechile autostrăzi puteau fi detectate din văzduh, după urmele lăsate pe vegetaţie, însă deveneau invizibile din apropiere. Omenirea deranja rareori suprafaţa, fiindcă se afla în subteran. Întreaga umanitate era acolo, miliardele de locuitori, împreună cu fabricile, uzinele de procesare a hranei, centralele energetice şi tunelurile de vid.

Planeta îmblânzită trăia pe baza energiei solare şi scăpase de conflicte, de aceea Lou o detesta.

Totuşi, în clipa aceea, aproape că putea uita asta, pentru că, după luni de eşecuri, urma să-l vadă pe însuşi Adrastus. Fusese nevoie să tragă toate sforile posibile.

Ino Adrastus era secretarul general al Ecologiei. Pentru funcţia lui nu se organizau alegeri; era prea puţin

cunoscută. Constituia însă, pur şi simplu, cel mai important post de pe Pământ, întrucât cel care-l ocupa dirija totul.

Jan Marley spusese exact acest lucru, stând cu o privire adormită, de neglijenţă distrată, care te putea face să crezi că ar fi fost gras, dacă regimul alimentar uman ar fi fost atât de necontrolat încât să permită îngrăşarea.

– Eu zic că-i cel mai important post de pe Pământ şi nimeni nu pare s-o ştie. Aş vrea să scriu despre asta.

Adrastus ridică din umeri. De peste o generaţie, silueta lui butucănoasă, cu păr des şi zbârlit, cândva şaten, dar acum sur presărat cu castaniu, şi ochi albaştri spălăciţi cuibăriţi în orbitele încercănate şi ridate, constituia o parte discretă a scenei administrative. El devenise secretarul general al Ecologiei din clipa când consiliile ecologice regionale fuseseră reunite în BET. Celor care îi cunoşteau existenţa le venea imposibil să conceapă ecologia fără el.

– Adevărul este, vorbi Adrastus, că rareori iau decizii realmente de unul singur. De fapt, directivele pe care le semnez nu-mi aparţin. Le semnez pentru că, psihologic vorbind, n-ar fi plăcut să fie semnate de calculatoare. Ştii şi tu, însă, că ele fac toată treaba. Zilnic, Biroul ingeră o cantitate incredibilă de date sosite din toate regiunile globului, care nu se referă doar la naşteri, decese, emigrări, producţie şi consum, ci şi la toate modificările tangibile ale faunei şi florei, ca să nu mai amintesc de situaţia segmentelor majore ale mediului: aerul, apa şi solul. Informaţiile sunt disecate, absorbite şi asimilate în memorie, în indici încrucişaţi, de o complexitate copleşitoare, iar din memoria aceea sosesc răspunsuri la întrebările noastre.

Aruncând o privire şireată în lateral, Marley replică:

– La *toate* întrebările?

– Am învăţat să nu ne mai deranjăm să punem întrebări care n-au răspuns, surâse Adrastus.

– Iar rezultatul este echilibrul ecologic.

– Exact, dar un *anumit* echilibru ecologic. De-a lungul istoriei planetei, echilibrul a fost menţinut, însă întotdeauna cu preţul catastrofei. După un dezechilibru temporar, foametea, epidemiile, schimbările drastice ale climatului restabilesc balanţa. Acum, îl menţinem fără catastrofe, prin modificări zilnice, nepermiţând dezechilibrelor să se acumuleze în mod primejdios.

– În legătură cu asta, ai spus odată: "O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preţ al omenirii".

– Aşa se spune că aş fi zis.

– Scrie chiar în spatele tău.

– Doar primele cuvinte, replică sec Adrastus.

Într-adevăr, pe o placă lungă de plastoflect, se vedeau pâlpâind vii: O ECOLOGIE ECHILIBRATĂ REPREZINTĂ…

– E suficient.

– Ce altceva pot să-ţi mai spun?

– Pot rămâne o vreme cu tine, să te privesc lucrând?

– O să vezi munca de rutină a unui birocrat obişnuit.

– Nu cred. Ai vreo întâlnire la care pot asista?

– Una singură, cu un tânăr pe nume Tansonia. Unul dintre selenarii noştri. Desigur, poţi asista.

– Selenar? Vrei să zici…

– Da, din laboratoarele de pe Lună. Trebuie să mulţumim Cerului pentru existenţa Lunii! Altfel, toate experienţele s-ar fi desfăşurat pe Pământ, şi avem oricum destule probleme cu păstrarea ecologiei aşa cum este.

– Te referi la experienţele nucleare şi la poluarea radioactivă?

– Mă refer la multe…

Expresia lui Tansonia reflecta un amestec de aţâţare abia stăpânită şi nelinişte abia stăpânită.

– Sunt fericit pentru ocazia de a vă întâlni, domnule secretar, rosti el, gâfâind sub gravitaţia Pământului.

– Îmi pare rău că n-am putut-o fixa mai devreme, replică Adrastus mieros. Am primit rapoarte excelente referitoare

la munca dumitale. Domnul acesta este Jan Marley, reporter ştiinţific, a cărui prezenţă nu trebuie să ne disturbe.

Lou privi scurt spre reporter, încuviinţă din cap, după care se întoarse din nou, nerăbdător, către Adrastus.

– Domnule secretar…

– Ia loc, spuse acesta.

Bărbatul se aşeză, cu stângăcia normală a unuia care căuta să se aclimatizeze cu Pământul, dar şi cu o expresie ce denota că aşezarea reprezenta o pierdere de timp.

– Domnule secretar, reluă el, fac apel la dumneavoastră în mod personal, în privinţa proiectului meu, număr…

– Îl cunosc.

– L-aţi citit, domnule?

– Nu, nu l-am citit, dar au făcut-o calculatoarele. A fost respins.

– Exact! Eu, însă, fac apel la judecata dumneavoastră… Adrastus surâse şi clătină din cap.

– Este un apel pe care-l privesc cu rezerve. Nu ştiu de unde aş putea aduna curajul necesar infirmării unei judecăţi a calculatoarelor.

– *Trebuie* s-o faceţi! rosti cu hotărâre tânărul. Domeniul meu de activitate este ingineria genetică.

– Da, ştiu.

– Iar ingineria genetică, urmă Lou, nebăgând în seamă întreruperea, este sluga medicinei, ceea ce nu-i normal. Oricum, nu în totalitate.

– Ciudat că ai această părere! Ai absolvit medicina şi ai înregistrat rezultate impresionante în genetică. Mi s-a spus că, în cel mult doi ani, cercetările dumitale pot duce la dispariţia definitivă a diabetului zaharat.

– Este adevărat, dar nu mă mai interesează. Nu doresc să mai urmez direcţia respectivă. S-o facă altcineva. Vindecarea diabetului este doar un detaliu - acest lucru nu va însemna decât că rata mortalităţii va scădea puţin şi va

produce o presiune suplimentară în direcţia exploziei demografice. Nu mă interesează să obţin aşa ceva.

– Nu preţuieşti viaţa umană?

– Nu la infinit. Pe Pământ trăiesc prea mulţi oameni.

– Ştiu că sunt persoane care gândesc aşa…

– Inclusiv dumneavoastră, domnule secretar. Aţi scris articole în care v-aţi afirmat poziţia. Ceea ce se întâmplă este evident pentru oricine gândeşte - iar pentru dumneavoastră, cu atât mai mult. Suprapopulaţia înseamnă disconfort, iar pentru reducerea disconfortului trebuie să dispară opţiunea personală. Dacă înghesuim suficienţi indivizi într-o cameră, unica modalitate prin care toţi vor putea sta jos este să se aşeze simultan. Dacă sporim îndeajuns densitatea unei mulţimi, indivizii nu se vor putea deplasa rapid dintr-un punct în altul decât mărşăluind în formaţie. Asta se întâmplă cu oamenii: devin o gloată care mărşăluieşte orbeşte, fără să ştie încotro se îndreaptă sau de ce.

– De câte ori ţi-ai repetat discursul, domnule Tansonia? Lou se îmbujoră uşor.

– Toate celelalte forme de viaţă îşi reduc numărul speciilor şi al indivizilor, cu excepţia plantelor pe care le consumăm. Anual, ecologia se simplifică.

– Îşi păstrează echilibrul.

– Dar îşi pierde culoarea şi varietatea, iar noi nu ştim nici măcar cât de bun este echilibrul amintit. Îl acceptăm doar fiindcă nu avem altceva.

– Şi ce propui dumneata?

– Întrebaţi calculatorul care mi-a respins proiectul. Doresc să iniţiez un program de inginerie genetică asupra unei mari varietăţi de specii, de la viermi până la mamifere. Doresc să creez o nouă varietate din materialul genetic existent, care se reduce pe zi ce trece, până ce acesta nu va dispărea complet.

– În ce scop?

– Pentru a stabili ecologii artificiale. Pentru a stabili ecologii bazate pe plante şi animale, iar nu aşa cum se întâmplă pe Pământ.

– Ce ai câştiga?

– Nu ştiu. Dacă aş fi ştiut cu exactitate ce aş câştiga, n-ar mai fi fost necesare cercetările. Ştiu, însă, ce ar trebui să obţin. Ar trebui să aflăm mai multe despre modul de funcţionare al ecologiilor. Până acum, ne-am mulţumit să luăm ceea ce ne-a oferit natura, să distrugem şi să ne descurcăm cu rămăşiţele deja afectate. De ce să nu construim ceva, pentru ca apoi să-l studiem?

– Doreşti să construieşti orbeşte? Aleatoriu?

– Nu cunoaştem prea multe lucruri pentru a proceda altfel. Forţa de progres a ingineriei genetice este mutaţia aleatorie. Aplicat în medicină, acest aleatoriu trebuie minimizat cu orice preţ, întrucât se caută obţinerea unui efect anume. Vreau să studiez componenta aleatorie a ingineriei genetice şi să mă folosesc de ea.

Adrastus se încruntă.

– Dar cum vei stabili o ecologie care este lipsită de sens? Nu va interacţiona cu cea deja existentă, dezechilibrând-o? Nu ne-am putea permite aşa ceva…

– Nu intenţionez să-mi desfăşor experimentele pe Pământ, răspunse Lou. Nici o clipă nu m-am gândit la asta.

– Pe Lună?

– Nici pe Lună, ci pe asteroizi. M-am gândit la această variantă din clipa când propunerea mi-a fost introdusă în calculatorul care a respins-o. Poate că amănuntul suplimentar va conta. Ce părere aveţi despre asteroizii mici şi cavi? Câte unul pentru o ecologie. Desemnaţi un număr de asteroizi în acest scop. Amenajaţi-i corespunzător, dotaţi-i cu surse şi convertizoare energetice, însămânţaţi-i cu forme de viaţă care pot forma o ecologie închisă. Vedeţi ce se întâmplă. Dacă eşuează, căutaţi să determinaţi motivul şi eliminaţi un factor sau, mai degrabă, adăugaţi altul, ori modificaţi proporţiile. Vom dezvolta o ştiinţă a

ecologiei aplicate sau, dacă preferaţi, o ştiinţă a ingineriei ecologice, care reprezintă un pas înainte în complexitate şi semnificaţie faţă de ingineria genetică.

– Totuşi, nu se pot preciza câştigurile.

– Câştigul specific, bineînţeles că nu. Dar cum s-ar putea să nu existe nici un câştig? Vor spori cunoştinţele tocmai în domeniul de care avem nevoie cel mai mult. (Arătă spre cuvintele luminoase ce pâlpâiau înapoia lui Adrastus.) Aţi spus-o chiar dumneavoastră: "O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preţ al omenirii." Eu vă ofer o modalitate de a face cercetări fundamentale în ecologia experimentală, ceva ce nu s-a mai realizat până acum.

– Câţi asteroizi vrei? Lou şovăi.

– Zece? făcu el pe un ton întrebător. Pentru început…

– Ia cinci, spuse Adrastus, trăgând raportul spre el şi anulând decizia calculatorului.

Mai târziu, Marley spuse:

– Mai poţi susţine că eşti doar un simplu birocrat? Ai anulat hotărârea calculatorului şi ai făcut cadou cinci asteroizi. Din câteva trăsături de condei.

– Mai este necesară şi aprobarea Congresului. Deşi sunt sigur că nu vor fi probleme.

– Aşadar, crezi că propunerea tânărului este cu adevărat interesantă?

– Nu, nu cred asta. Nu va avea succes. În ciuda entuziasmului său, chestiunea e atât de complicată încât va necesita cu siguranţă mai mulţi oameni decât vor putea fi disponibili şi mai mulţi ani decât va trăi tânărul, pentru a-şi putea urma proiectul până într-un punct promiţător…

– Eşti sigur?

– Aşa spune calculatorul. Acesta este motivul pentru care a respins proiectul.

– În cazul acesta, de ce ai anulat decizia calculatorului?

– Fiindcă rolul meu, şi în general cel al guvernului, este de a păstra ceva mult mai important decât ecologia.

– Nu pricep, făcu Marley, aplecându-se în faţă.

– Asta pentru că ai citat în mod greşit fraza aceea pe care am rostit-o cu atâta vreme în urmă. Pentru că toţi o citează greşit. În realitate, eu am spus două propoziţii, dar ele au fost contopite şi n-am mai izbutit niciodată să le despart. Probabil că rasa umană nu doreşte să accepte remarcile mele sub forma în care le-am făcut.

– Vrei să spui că n-ai zis "O ecologie echilibrată reprezintă bunul cel mai de preţ al omenirii"?

– Sigur că nu! Am spus: "O ecologie echilibrată reprezintă *nevoia* cea mai de preţ a omenirii."

– Dar şi pe plastoflectul tău scrie...bunul cel mai de preţ al omenirii"!

– Aşa începea a doua propoziţie, pe care oamenii refuză s-o citeze, însă pe care eu n-o voi uita niciodată. "Bunul cel mai de preţ al omenirii este o minte alertă." N-am trecut peste decizia calculatorului de dragul ecologiei noastre. De ea avem nevoie doar pentru a trăi. Am făcut-o pentru a salva o minte valoroasă, care astfel va putea să continue să funcţioneze, o minte alertă. De acest lucru avem nevoie pentru ca omul să fie om... ceea ce este mult mai important decât simplul fapt de a trăi.

– Bănuiesc că ai dorit în mod special să asist la întâlnirea asta, replică Marley, sculându-se de pe scaun. Este subiectul pe care vrei să-l fac public, aşa-i?

– Să zicem, vorbi Adrastus, că profit de ocazia de a-mi vedea remarcile citate în mod corect.

* * *

Din păcate, aceasta a fost ultima povestire pe care i-am vândut-o lui John. Cecul a sosit pe 18 august 1970, iar la mai puţin de un an după aceea el a încetat din viaţă.

Când povestirea a apărut în *Analog,* în numărul din ianuarie 1972, bunul şi amabilul meu prieten Ben Bova era

redactorul-şef al revistei. Nu este posibil să-l egalezi pe John Campbell, dar Ben face o treabă excelentă.

*

Următoarea povestire are o istorie aparte. În ianuarie 1971, ca rezultat al mai multor împrejurări destul de complicate, i-am promis lui Bob Silverberg că voi scrie o povestire pentru o antologie de texte originale pe care o pregătea[36].

Am început povestirea şi, spre enorma mea surpriză, am scris un roman, *Zeii înşişi*[37] (1972), primul meu roman science fiction realizat după cincisprezece ani (dacă nu puneţi la socoteală *Călătorie fantastică,* ce nu fusese tocmai al meu.)

N-a fost deloc un roman rău, întrucât a câştigat premiile Hugo şi Nebula şi a demonstrat lumii science fiction că veteranul nu-şi pierduse îndemânarea. Cu toate acestea, m-a pus într-o postură oarecum neplăcută, fiind vorba de textul pe care i-l promisesem lui Bob. Am scris imediat altul, *Băţul de chibrit,* care a apărut în antologia lui Bob, *Dimensiuni noi II* (1972).

[36] Poate sunteţi surprinşi că, deşi sunt cunoscut ca un palavragiu incurabil, nu explic împrejurările complicate, dar Bob consideră versiunea mea puţin cam agresivă, de aceea nu voi spune mai multe. (n. a.)

[37] Roman apărut la Editura Teora, 1993. (n. trad.)

22. BĂŢUL DE CHIBRIT

Spaţiul era negru; negru de jur împrejur, în toate direcţiile. Nu se vedea nimic: nici măcar o stea…

Asta nu pentru că n-ar fi existat stele…

De fapt, gândul că ar fi fost posibil să nu existe stele, pur şi simplu nici o stea, îi îngheţase măruntaiele lui Per Hanson. Era vechiul coşmar, ce se afla subliminal în mintea tuturor călătorilor spaţiali.

Când făceai Saltul prin universul tahionilor, cât de sigur erai în privinţa *locului* unde vei apărea? Sincronizarea şi cantitatea inputului energetic puteau fi oricât de strict controlate, iar fuzionistul tău putea să fie cel mai bun din Univers, numai că principiul nedeterminării rămânea suveran şi întotdeauna exista posibilitatea, ba chiar inevitabilitatea unui eşec întâmplător.

Iar prin intermediul tahionilor, o eroare de grosimea unei foi de hârtie putea însemna o mie de ani-lumină.

Atunci, ce se întâmpla când ajungeai niciunde; sau, cel puţin, atât de departe de *undeva* încât absolut nimic nu-ţi mai putea oferi o indicaţie asupra propriei locaţii şi, de aceea, nimic nu te putea călăuzi înapoi, spre *undeva?*

Imposibil, replicau experţii. În Univers, nu exista nici un loc de unde să nu poată fi zăriţi quasarii, iar ei erau de ajuns pentru determinarea poziţiei. În plus, probabilitatea ca în decursul unui Salt obişnuit să ajungi în exteriorul Galaxiei era de numai unu la zece milioane, iar cea de a ajunge în galaxia Andromeda ori Maffei 1 era, poate, de unu la un cvadrilion.

Lăsaţi-o baltă, spuneau experţii.

De aceea, când o navă iese din Salt, revenind de la paradoxurile stranii ale tahionilor superluminici la

liniştitoarele adevăruri binecunoscute ale tuturor tardionilor, de la quarcii sus la quarcii jos, atunci *trebuie* să se vadă stelele. Iar dacă stelele nu se zăresc, înseamnă că te afli într-un nor de praf cosmic; este unica explicaţie. În Galaxie, de fapt în toate galaxiile spirale, există regiuni ceţoase, aşa cum odinioară existau şi pe Pământ, în vremea când planeta era unicul cămin al omenirii, nu piesa de muzeu atent păstrată în climat controlat.

Hanson era înalt şi posac, avea pielea dură şi flexibilă, iar ceea ce nu cunoştea despre hipernavele ce brăzdau în lung şi-n lat Galaxia şi regiunile din imediata ei apropiere - exceptând tainele fuzioniştilor - nu fusese încă descoperit. Acum, stătea singur în Cabina Comandantului, aşa cum îi plăcea. Avea la îndemână tot ceea ce era necesar pentru a intra în legătură cu orice bărbat sau femeie de la bord, sau pentru a accesa rezultatele oricărui aparat şi instrument, şi-i plăcea să fie o prezenţă nevăzută.

Totuşi, în clipa de faţă, nimic nu-l mai încânta. Conectă o legătură şi rosti:

– Ceva nou, Strauss?

– Ne aflăm într-un roi stelar, se auzi glasul lui Strauss.

Hanson nu conectase şi legătura video; ar fi însemnat să-şi arate chipul şi prefera să nu-şi dezvăluie privirea alarmată.

– Cel puţin, continuă Strauss, aşa pare, după nivelul de radiaţie pe care-l putem recepţiona în domeniul infraroşu îndepărtat şi al microundelor. Necazul este că nu putem preciza coordonatele, pentru a ne localiza poziţia. Nici o speranţă!

– Nimic în spectrul vizibil?

– Absolut nimic. Acelaşi lucru şi în domeniul infraroşu apropiat. Praful e dens ca o melasă.

– Cât de mare este norul?

– Imposibil de spus.

– Poţi estima distanţa până la marginea cea mai apropiată?

– Nici măcar ca ordin de mărime. Poate fi o săptămână-lumină, pot fi zece ani-lumină... Mi-e imposibil să precizez.

– Ai discutat cu Viluekis?

– Da.

– El ce zice?

– Nu prea multe. Este morocănos. Bineînţeles că priveşte întreaga situaţie ca pe o insultă personală.

– Bineînţeles... (Hanson suspină neauzit. Fuzioniştii se comportau ca nişte copii şi, deoarece ei jucau rolul cel mai spectaculos în zborul spaţial, erau toleraţi.) Bănuiesc că i-ai spus că asemenea lucruri sunt inevitabile şi că se pot întâmpla oricând.

– Exact. Şi, după cum poţi ghici, mi-a replicat: "Nu şi lui Viluekis!"

– Atât doar că s-au şi petrecut. Ei bine, *eu* nu pot vorbi cu el. Orice i-aş spune, n-ar însemna decât că încerc să mă folosesc de prerogativele funcţiei, iar atunci nu vom mai scoate chiar nimic de la el. N-are de gând să pornească colectorul?

– A zis că nu poate, pentru că s-ar avaria.

– Cum poţi avaria un câmp magnetic?

– Să nu-i spui chestia asta! mârâi Strauss. Îţi va răspunde că este mai degrabă un tub de fuziune decât un câmp magnetic, iar apoi o să te acuze că încerci să-l subestimezi.

– Da, ştiu... Ei bine, mobilizează toate forţele pentru cercetarea norului. Trebuie să existe vreo cale prin care să putem aprecia direcţia şi distanţa până la marginea cea mai apropiată.

Întrerupse legătura, apoi se încruntă.

Marginea cea mai apropiată! La viteza navei (în raport cu materia înconjurătoare), era îndoielnic că ar fi cutezat să cheltuiască energia necesară pentru o schimbare radicală a traiectoriei.

Intraseră în Salt având jumătate din viteza luminii, raportată la nucleul galactic din universul tardionic, şi ieşiseră, desigur, cu aceeaşi viteză. Întotdeauna, momentul

Saltului părea să implice un factor de risc. La urma urmelor, gândiţi-vă că la ieşire vă pomeniţi în vecinătatea imediată a unei stele spre care vă îndreptaţi cu o viteză egală cu jumătate din cea a luminii.

Teoreticienii negau însă o asemenea posibilitate. Apropierea, la o distanţă periculoasă de un corp masiv, în urma unui Salt, era improbabilă. Aşa afirmau experţii. Forţele gravitaţionale implicate în Salt şi în tranziţia tardioni-tahioni-tardioni se respingeau reciproc datorită înseşi naturii lor. Mai exact, tocmai efectul aleatoriu al forţelor gravitaţionale nu putea fi determinat în detaliu, cauzând în acest fel nesiguranţa Salturilor.

În plus, spuneau experţii, încredeţi-vă în instinctul fuzionistului! Un bun fuzionist nu greşeşte niciodată!

Atâta doar că acest fuzionist îi adusese într-un nor.

Eh, asta-i! Se întâmplă frecvent. E lipsit de importanţă. Ştiţi bine cât de *subţiri* sunt majoritatea norilor. Nici măcar nu vă veţi da seama că vă aflaţi în unul.

(Nu şi norul acesta, domnule expert!)

Ba chiar, norii sunt buni pentru voi. Colectoarele nu mai trebuie să funcţioneze din greu, timp îndelungat, pentru menţinerea fuziunii şi înmagazinarea energiei.

(Nu şi norul acesta, domnule expert!)

Ei bine, atunci bizuiţi-vă pe fuzionist - el o să găsească o soluţie.

(Si dacă nu există nici o soluţie?)

Hanson se înfioră înaintea ultimului gând. Se strădui din răsputeri să şi-l alunge din minte. Dar cum să nu te gândeşti la ceva care îţi răsună obsedant în minte?

Henry Strauss, astronomul navei, se găsea în aceeaşi stare de deprimare. Dacă se petrecuse o catastrofă, nu putea decât s-o accepte. Nimeni de la bordul unei hipernave nu putea ignora complet posibilitatea catastrofei. Erai pregătit pentru ea, sau încercai să fii. Deşi pentru pasageri era, desigur, mult mai rău.

Însă atunci când catastrofa implica un fenomen pentru studiul căruia ai fi fost în stare să renunţi la orice şi când constatai că tocmai cea mai de seamă descoperire profesională a vieţii era pe punctul de a te ucide…

Oftă adânc.

Era voinic şi purta lentile cromatice de contact ce atribuiau o falsă culoare şi strălucire ochilor care, lipsiţi de acest artificiu, s-ar fi potrivit pe deplin personalităţii sale şterse.

Comandantul nu putea face nimic. Ştia asta în mod sigur. Comandantul putea fi suveran peste toată nava, dar fuzionistul reprezenta o lege în sine şi aşa fusese dintotdeauna. Până şi pentru pasageri (se gândi el cu dezgust), fuzionistul era împăratul căilor spaţiale şi toţi ceilalţi păleau ca importanţă în faţa lui.

Problema era una de cerere şi ofertă. Calculatoarele puteau determina cantitatea şi momentul precis al inputului energetic, ca şi locul şi direcţia exacte (dacă termenul “direcţie” avea vreun înţeles în tranziţia tardion-tahion), dar marja de eroare era uriaşă, şi doar un fuzionist talentat o putea corecta. Nimeni nu ştia ce anume îi conferea fuzionistului talentul său - se năştea cu el, nu-l căpăta. Fuzioniştii, însă, ştiau că-l deţin şi cu toţii se bizuiau pe ştiinţa aceea.

Viluekis nu era la fel de scârbos precum alţi fuzionişti, deşi nici unul nu împingea niciodată lucrurile până la capăt. Cel puţin, el şi cu Strauss continuau să stea de vorbă, deşi Viluekis, fără pic de efort, o cucerise pe cea mai drăguţă pasageră de pe navă, în ciuda faptului că astronomul o remarcase primul. (Asta făcea oarecum parte din drepturile absolute ale unui fuzionist în acţiune.)

Strauss îl apelă pe Anton Viluekis. Bărbatul nu-i răspunse imediat, iar când o făcu păru tulburat, tras la faţă şi cu ochii trişti.

– Cum merge tubul? se interesă Strauss.

– Cred că l-am deconectat la timp. L-am inspectat şi n-am găsit nici o defecţiune. Acum, îşi cercetă el aspectul, trebuie să fac curăţenie.

– Cel puţin, este întreg…

– Dar nu-l putem utiliza.

– S-ar *putea* să fie nevoie să-l utilizăm, insinuă Strauss. Nu putem spune ce se va întâmpla. Dacă tubul ar fi avariat, n-ar mai conta ce s-ar întâmpla, dar aşa, dacă vom ieşi din nor…

– Dacă, dacă, dacă! Să-ţi mai spun eu un “dacă”. Dacă voi, astronomii nepricepuţi, aţi fi ştiut că norul era aici, l-aş fi putut evita!

Remarca nu avea nici o legătură cu situaţia lor, şi Strauss ocoli cu băgare de seamă momeala.

– Este posibil să ieşim din el.

– Analiza ce spune?

– Nu-i prea grozavă. Este cel mai dens nor de hidroxil observat până acum. Din câte ştiu, nicăieri în Galaxie nu există o regiune unde hidroxilul să fie atât de concentrat.

– Hidrogen nu există?

– Ba da… puţin. Cam cinci la sută.

– Insuficient, comentă Viluekis sec. Aici trebuie să mai fie ceva, în afară de hidroxil. Ceva care mi-a dat mai multă bătaie de cap. Aţi aflat ce anume?

– Ah, da! Formaldehidă. Formaldehida depăşeşte hidrogenul. Îţi dai seama ce-nseamnă asta? Un proces necunoscut a concentrat în spaţiu cantităţi nemaiîntâlnite de oxigen şi carbon - poate chiar îndeajuns ca să consume complet hidrogenul dintr-un volum de ani-lumină cubici. Eu nu cunosc şi nici nu-mi pot imagina ceva care să explice o asemenea situaţie.

– Ce vrei să insinuezi? Că este singurul nor de acest fel din spaţiu şi că eu am fost atât de prost încât să nimeresc tocmai în el?

– Nici vorbă de aşa ceva, Vil! N-am spus asta, doar m-ai auzit foarte bine… Dar, pentru a ieşi de aici, depindem de

tine. Nu pot solicita ajutorul nimănui, fiindcă nu pot orienta o hiperundă dacă nu ştiu unde ne aflăm… nu pot determina poziţia noastră, fiindcă nu pot distinge nici măcar o stea…

– Iar eu nu pot folosi tubul de fuziune, aşa că de ce sunt privit ca un ticălos? Câtă vreme nici voi nu vă puteţi face treaba, de ce trebuie ca fuzionistul să fie nemernicul?

Viluekis clocotea de mânie.

– Este treaba ta, Strauss, nu uita asta! Mie spune-mi încotro să îndrept nava, ca să colectez hidrogen. Spune-mi unde-i marginea norului. Sau, la naiba cu marginea norului, află unde se termină hidroxil-formaldehida asta!

– Aş vrea s-o pot face, zise Strauss, dar deocamdată nu pot descoperi altceva în raza detectoarelor noastre.

– Nu putem fuziona amestecul ăsta.

– Ştiu.

– Ei bine, rosti Viluekis ameninţător, ăsta-i un exemplu al greşelii pe care o face guvernul încercând să legifereze măsurile suplimentare de securitate, în loc să lase lucrurile în seama fuzionistului! Dacă am fi avut energie pentru un Salt Dublu, am fi scăpat de orice griji.

Strauss ştia perfect la ce se referea Viluekis. Întotdeauna, exista tendinţa de economisire a timpului prin executarea a două Salturi consecutive, dar dacă un singur Salt implica anumite riscuri inevitabile, două Salturi succesive le multiplicau de nenumărate ori, şi nici chiar cel mai bun fuzionist nu mai putea face mare lucru. Aproape invariabil, eroarea multiplicată prelungea foarte mult durata călătoriei.

Una dintre regulile stricte ale hipernavigaţiei era obligativitatea existenţei unei zile întregi de călătorie obişnuită între Salturi; manualul recomanda trei zile. În felul acesta, se oferea răgaz suficient pentru pregătirea următorului Salt, luându-se toate precauţiile necesare. Ca să se evite încălcarea dispoziţiei, fiecare Salt se executa în condiţii ce nu lăsau suficientă energie pentru un al doilea. Colectoarele aveau nevoie de timp ca să adune şi să

comprime hidrogenul, să-l supună fuziunii şi să stocheze energia în vederea iniţializării Saltului. De obicei, pentru aşa ceva era nevoie de minimum o zi.

– Câtă energie îţi lipseşte? întrebă Strauss.

– Nu prea multă. Cam atât, răspunse Viluekis, apropiind degetul mare la o jumătate de centimetru de arătător. Totuşi, insuficient pentru Salt.

– Păcat, replică sec celălalt.

Stocul de energie era înregistrat şi se putea verifica, dar fuzioniştii obişnuiau să modifice bazele de date, astfel încât să-şi păstreze energie pentru un al doilea Salt.

– Eşti absolut sigur? continuă Strauss. Să zicem că am porni generatoarele de avarie şi am decupla toate luminile…

– Şi ventilaţia, şi instrumentele, şi cuvele hidroponice… Ştiu, ştiu! Le-am pus la socoteală şi tot n-ajunge. Astea-s măsurile voastre imbecile de securitate!

Strauss continua să-şi păstreze calmul. Ştia - toţi o ştiau - că tocmai Ghilda Fuzioniştilor impusese regulamentul respectiv. Un Salt Dublu, pentru care căpitanul putea insista uneori, îl punea pe fuzionist într-o situaţie jenantă. Exista, totuşi, şi un avantaj. Datorită călătoriei ce trebuia să se desfăşoare între Salturi, pasagerii aveau să devină suspicioşi şi agitaţi abia peste vreo săptămână, iar până atunci se puteau întâmpla multe. Deocamdată, nu trecuse nici măcar o zi.

– Eşti sigur că nu poţi face absolut nimic cu sistemul? insistă el. Poate filtrarea impurităţilor…

– Să le filtrez?! În primul rând, nu sunt impurităţi, asta-i chestia! În cazul de faţă, hidrogenul este impuritatea. Fii atent, pentru fuziunea atomilor de carbon şi oxigen am nevoie de o temperatură de o jumătate de miliard de grade… poate chiar de un miliard. E imposibil de obţinut şi n-am de gând să-ncerc. Dacă o să încerc ceva şi o să dau greş, va fi vina mea, iar eu n-am chef să ajung ţapul vostru ispăşitor. Tu trebuie să mă duci acolo unde-i hidrogenul şi

n-ai decât s-o faci. Pilotează nava către hidrogen! Mie nu-mi pasă cât timp durează.

– Nu putem creşte viteza din cauza densităţii norului. Iar cu jumătate din viteza luminii, am putea călători doi ani… sau chiar douăzeci.

– N-ai decât să găseşti *tu* o soluţie! Tu, sau comandantul… Disperat, Strauss întrerupse legătura. Pur şi simplu, nu puteai purta o discuţie raţională cu un fuzionist! Cunoştea ipoteza (expusă cu toată seriozitatea) conform căreia Salturile repetate afectau creierul. În decursul Saltului, fiecare tardion din materia obişnuită trebuia transformat într-un tahion echivalent, după care revenea la tardionul iniţial. Dacă dubla conversie era imperfectă, chiar în detalii infinitezimale, efectul s-ar fi manifestat într-adevăr mai întâi la nivelul creierului, de departe materia cea mai complex organizată care suferise tranziţia. Desigur, efectele dăunătoare nu fuseseră niciodată demonstrate experimental, şi nici o generaţie de navigatori pe hipernave nu păruse a manifesta asemenea afecţiuni, o dată cu trecerea timpului. Dar poate că tocmai ceea ce se găsea în creierele fuzioniştilor şi care le conferea calităţile respective, permiţându-le să se bazeze exclusiv pe intuiţie şi să depăşească cele mai bune calculatoare, era extrem de complex şi, de aceea, extrem de vulnerabil.

Prostii! Vorbe goale! Fuzioniştii nu erau decât nişte răzgâiaţi!

Strauss şovăi. Trebuia oare să încerce s-o contacteze pe Cheryl? Ea era singura care ar fi putut linişti spiritele şi, o dată ce i-ar fi cântat în strună lui Vil, acesta s-ar fi putut gândi la o modalitate prin care să pună în funcţiune tuburile, în ciuda hidroxilului.

Era oare cu adevărat convins că Viluekis o putea face, indiferent de circumstanţe? Sau încerca să evite gândul unei călătorii de ani întregi? Bineînţeles, hipernavele erau pregătite pentru o asemenea eventualitate, dar ea nu se

ivise niciodată, iar membrii echipajelor - cu atât mai puţin pasagerii - nu erau *în nici un caz* pregătiţi.

Însă dacă ar fi discutat cu Cheryl, ce i-ar fi putut spune ca să nu sune a ordin de seducere? Nu trecuse decât o zi, şi încă nu se simţea în stare să joace rolul de proxenet pentru fuzionist.

Să aştepte! Cel puţin, o vreme!

Viluekis se încruntă. După baie, se simţea ceva mai bine şi era încântat că fusese ferm cu Strauss. Tipul nu era băiat rău, dar, precum toţi ceilalţi (comandantul, echipajul, pasagerii, toţi proştii non-fuzionişti din Univers), dorea să evite responsabilitatea. Fuzionistul să tragă la jug! Era o melodie veche, veche de când lumea, iar el nu intenţiona să mai joace după ea.

Vorbele acelea despre călătoria ce putea dura ani de zile nu reprezentau decât o modalitate de a încerca să-l sperie. Dacă şi-ar fi pus cu adevărat minţile la contribuţie, ar fi putut determina marginile norului şi cea mai apropiată dintre ele. Ar fi fost prea din cale-afară să afirme că nimeriseră chiar în centru. Bineînţeles, dacă în urma Saltului ieşiseră lângă o margine, iar acum se îndreptau spre cea opusă…

Fuzionistul se sculă şi se întinse. Era înalt şi sprâncenele îi atârnau peste ochi, aidoma unor tende.

Să presupunem că ar fi trebuit să călătorească preţ de câţiva ani. Nici o hipernavă nu zburase atât de mult. Durata maximă fusese de optzeci şi opt de zile şi treisprezece ore, şi asta se întâmplase atunci când o navă descoperise că se afla într-o poziţie nefavorabilă faţă de o stea difuză şi fusese silită să se îndepărteze cu viteze ce ajunseseră la peste nouă zecimi din cea a luminii, înainte să fi ajuns la o distanţă rezonabilă pentru Salt.

Echipajul supravieţuise şi călătoria durase un sfert de an. Evident, *douăzeci de* ani…

Era însă cu totul imposibil.

Lumina de avertizare clipi de trei ori, înainte ca Viluekis s-o remarce. Dacă într-adevăr comandantul se hotărâse să-i vorbească direct, avea să plece mult mai rapid decât venise.

– Anton?

Glasul era dulce, insistent, şi o parte a nemulţumirii sale se risipi. Lăsă uşa să gliseze în canat şi Cheryl pătrunse în cabină. Uşa se închise înapoia ei.

Tânăra avea în jur de douăzeci şi cinci de ani, ochi verzi, bărbie fermă, păr roşu mat şi un corp superb, care nu se ascundea sub prea multe veşminte.

– Anton, repetă ea, s-a-ntâmplat ceva?

Viluekis nu fusese chiar atât de luat prin surprindere ca să recunoască adevărul. Până şi un fuzionist ştia foarte bine că pasagerii nu trebuiau să afle nimic.

– Câtuşi de puţin. Ce te face să crezi asta?

– Aşa spunea un pasager. Un bărbat pe nume Martand.

– Martand? De ce-ţi pierzi vremea ascultându-i pe toţi nebunii? continuă el suspicios. Cine este şi cum arată?

Cheryl surâse imperceptibil.

– Un bărbat cu care am legat o conversaţie în salon. Are în jur de şaizeci de ani şi pare destul de inofensiv, deşi îmi închipui că asta nu-l încântă. Dar problema este alta. Nu se vede nici o stea. Toţi şi-au dat seama de acest lucru, iar Martand a spus că-i semnificativ.

– Aşa a zis? Păi... traversăm un nor de praf cosmic. În Galaxie există o sumedenie de nori, şi hipernavele îi străbat cu regularitate.

– Da, însă Martand mai zice că în norii obişnuiţi se pot distinge stelele.

– Ce ştie el? Este vreun veteran al spaţiului, sau ce?

– N-nu, recunoscu Cheryl. Mi se pare că-i prima lui călătorie. Totuşi, pare să ştie o mulţime de chestii.

– Sunt convins. Auzi, ştii ce, du-te şi spune-i să-şi ţină fleanca! Pentru aşa ceva poate fi trecut la izolare. Şi nici tu să nu mai repeţi asemenea istorii.

Cheryl îşi lăsă capul pe un umăr şi-l cercetă cu atenţie.

– Să fiu sinceră, Anton, te comporţi ca şi cum *ar exista* o problemă. Martand ăsta - Louis Martand - e un tip interesant. Este profesor de ştiinţe generale la gimnaziu.

– La gimnaziu! Dumnezeule, Cheryl…

– Ar trebui, totuşi, să-l asculţi. Spune că a-i învăţa pe copii este una dintre rarele profesiuni în care trebuie să cunoşti câte puţin din toate domeniile, deoarece puştii pun întrebări şi-şi dau seama dacă eşti un ignorant.

– Perfect, poate că şi specialitatea ta ar trebui să fie depistarea impostorilor. Cheryl, te rog, du-te şi spune-i să-şi ţină gura - dacă nu, va trebui s-o fac eu.

– Bine. Dar, mai întâi… este adevărat că traversăm un nor de hidroxil şi că tubul de fuziune nu funcţionează?

Gura lui Viluekis se deschise, apoi se închise lent. După o vreme, el întrebă:

– Cine ţi-a spus chestiile astea?

– Martand. Gata, am plecat!

– Nu, o opri Viluekis brusc. Mai stai puţin. Câţi oameni au mai auzit povestea asta?

– N-a mai spus-o nimănui. A precizat că nu doreşte să stârnească panică. Întâmplător, eu mă aflam acolo când i-a venit ideea, şi probabil că n-a putut rezista să n-o destăinuie şi altuia.

– Ştie că mă cunoşti?

Fruntea fetei se încreţi uşor.

– Cred că i-am pomenit ceva… Viluekis pufni iritat:

– Să nu crezi că bătrânul ăsta nebun pe care l-ai agăţat intenţionează să-ţi arate ce deştept este. Prin intermediul tău, vrea să ajungă la mine.

– Nici vorbă! îl contrazise Cheryl. Dimpotrivă, a insistat să nu-ţi suflu nici un cuvânt.

– Ştiind, bineînţeles, că vei veni imediat la mine.

– De ce ar fi dorit una ca asta?

– Ca să mă umilească. Ştii ce-nseamnă să fii fuzionist? Ştii ce înseamnă ca toţi să te urască, să fie împotriva ta, tocmai fiindcă eşti atât de *necesar,* fiindcă eşti…

– Totuşi, ce legătură au astea cu cazul de faţă? Dacă Martand n-are dreptate, cum poţi fi umilit? Iar dacă are dreptate… Are dreptate, Anton?

– Spune-mi exact ce anume a zis.

– Nu sunt sigură că-mi amintesc chiar totul, replică Cheryl gânditoare. S-a întâmplat după ieşirea din Salt… câteva ore mai târziu. Deja, cam toţi pasagerii vorbeau numai despre absenţa stelelor. În salon, se spunea că în curând ar trebui să urmeze alt Salt, pentru că ce fel de călătorie prin spaţiu este una fără stele… Evident, ştiam că trebuie să treacă cel puţin o zi. Apoi, a apărut Martand, m-a zărit şi s-a apropiat ca să-mi vorbească. Cred că mă place…

– Eu cred că nu-l plac, mârâi Viluekis. Continuă!

– I-am spus că era destul de anost fără panoramă, şi el a replicat că vom rămâne aşa multă vreme, dar a părut îngrijorat. Evident, l-am întrebat de ce credea asta şi mi-a răspuns că tubul de fuziune fusese decuplat.

– De unde aflase?

– Mi-a explicat că într-una din toaletele pentru bărbaţi se putuse auzi un zumzet grav, care acum încetase. A mai spus că, în sala de jocuri, un perete al dulapului cu seturile pentru şah se încălzea de la tubul de fuziune, dar acum locul era rece.

– Astea erau dovezile pe care se bizuia? Cheryl îi ignoră întrebarea şi urmă:

– A mai spus că stelele nu se vedeau fiindcă ne găseam într-un nor de praf şi tuburile de fuziune trebuiseră să fie decuplate pentru că nu mai exista hidrogen pe care să-l colecteze. A adăugat că, probabil, energia existentă nu ajungea pentru iniţializarea altui Salt, iar dacă începeam să căutăm hidrogen puteam călători ani de zile până ieşeam din nor.

Încruntătura fuzionistului devenise feroce.

– Este un individ care răspândeşte panică. Ştii că asta…

– *Nu* răspândeşte panică. M-a rugat să nu mai spun nimănui, tocmai ca să nu alarmez pasagerii şi pentru că oricum nu se va mai întâmpla nimic. Mi-a povestit mie, deoarece de-abia îşi formulase ipoteza - era extrem de surescitat şi trebuia neapărat să vorbească cu cineva - dar a mai spus că exista o soluţie simplă de ieşire din impas, iar fuzionistul ştia pesemne ce are de făcut, de aceea nu exista nici un motiv de îngrijorare. Dar, întrucât tu eşti fuzionistul, mi se pare că trebuie să te întreb dacă Martand a avut dreptate în privinţa norului şi dacă te-ai ocupat cu adevărat de rezolvarea problemei.

– Profesoraşul ăla al tău nu se pricepe la nimic! scrâşni Viluekis. Să te ţii departe de el! Apropo, a spus şi *care* era aşa-zisa soluţie simplă?

– Nu. Ar fi trebuit să-l întreb?

– Nu! De ce să-l fi întrebat? Ce ştie el? Deşi… Bine, întreabă-l. Sunt curios ce-i trece prin minte idiotului. Întreabă-l.

– Nici o problemă, încuviinţă din cap Cheryl. Dar avem necazuri?

– Ce-ar fi să laşi asta în seama mea? replică scurt Viluekis. N-avem necazuri până n-o spun eu.

După ce fata ieşi, rămase multă vreme privind uşa ce se închise în urma ei, furios şi neliniştit. Ce intenţiona acest Louis Martand - profesoraşul - cu presupunerile lui norocoase?

Dacă, în cele din urmă, avea să fie necesară o călătorie prelungită, pasagerii trebuiau avertizaţi cu precauţie, altfel n-ar fi supravieţuit nici unul. Iar cu Martand strigând în gura mare…

Aproape cu ură, Viluekis apăsă combinaţia de taste ce urma să-i facă legătura cu comandantul.

Martand era zvelt şi cu înfăţişare plăcută. Buzele lui păreau mereu gata să zâmbească, deşi o sobrietate

politicoasă i se citea pe chip şi în gesturi; o sobrietate cumva răbdătoare, ca şi cum s-ar fi aşteptat permanent ca interlocutorul său să spună ceva cu adevărat important.

– Am discutat cu domnul Viluekis, rosti Cheryl. Ştii, el este fuzionistul… I-am povestit tot ce mi-ai spus.

Martand păru şocat şi clătină din cap.

– Mă tem că n-ar fi trebuit să faci asta.

– Într-adevăr, n-a fost prea încântat.

– Normal. Fuzioniştii sunt indivizi cu totul speciali şi nu le place ca nişte intruşi să se…

– Mi-am dat seama. Totuşi, a insistat că n-ar trebui să ne facem griji.

– Bineînţeles că nu, încuviinţă Martand luând mâna fetei şi bătând-o cu un gest liniştitor, dar fără să-i mai dea drumul după aceea. Ţi-am spus că există o soluţie simplă. Probabil că fuzionistul o aplică chiar acum. Deşi bănuiesc că s-ar putea să mai treacă niţeluş până se va gândi la ea…

– La ce să se gândească?

Cheryl schimbă imediat tonul şi întrebă calin:

– De ce să nu se fi gândit la ea, dacă *dumneata* ai făcut-o deja?

– Vezi dumneata, domnişoară, el este un specialist. Specialiştii gândesc în limitele propriei specializări şi le vine foarte greu să le depăşească. Cât despre mine, eu nu îndrăznesc să apelez la rutine. Atunci când fac o demonstraţie în faţa clasei, trebuie să improvizez în majoritatea cazurilor. Încă n-am găsit o şcoală care să deţină microreactoare cu protoni, iar cu ocazia excursiilor în natură am fost nevoit să construiesc un generator electric cu petrol lampant.

– Ce-i acela petrol lampant? întrebă Cheryl. Martand chicoti, părând încântat.

– Vezi? Oamenii uită. Petrolul lampant este un soi de lichid inflamabil. O sursă de energie încă şi mai primitivă, pe care am folosit-o de multe ori, a fost focul din lemne, ce

trebuie iniţializat prin frecare. Ai văzut aşa ceva? Iei un băţ de chibrit…

Cheryl îl privea nedumerită, aşa că bărbatul continuă tolerant:

– N-are importanţă… Încerc doar să-ţi explic că fuzionistul tău va trebui să se gândească la ceva mai primitiv decât fuziunea, iar asta va dura puţintel. Cât despre mine, sunt obişnuit să lucrez cu metode primitive. Ştii, de pildă, ce se găseşte acolo?

Indică hubloul prin care nu se distingea absolut nimic; de altfel, era principalul motiv pentru pustietatea din salon.

– Un nor. Un nor de praf cosmic.

– Da, dar ce compoziţie are? Elementul care se găseşte întotdeauna peste tot este hidrogenul. El constituie materia primordială a Universului şi hipernavele depind de existenţa lui. Nici o navă nu poate transporta îndeajuns combustibil ca să execute Salturi repetate, ori să accelereze până la viteza luminii şi apoi să decelereze în mod repetat. Din această cauză, trebuie să colectăm combustibilul din spaţiu.

– Ştii, m-am întrebat mereu în legătură cu asta… Crezusem că spaţiul este gol.

– *Aproape* gol, draga mea, iar “aproape” sună la fel de bine ca un ospăţ. Când călătoreşti cu o sută cincizeci de mii de kilometri pe secundă, poţi colecta şi comprima destul hidrogen, chiar dacă într-un centimetru cub există numai câţiva atomi. Iar cantităţile mici de hidrogen, fuzionând permanent, ne asigură toată energia necesară. De obicei, hidrogenul este mai dens în interiorul norilor, totuşi impurităţile pot ridica probleme, aşa cum este cazul de faţă.

– De unde îţi dai seama că are impurităţi?

– De ce altfel ar fi decuplat domnul Viluekis tubul de fuziune? După hidrogen, elementele cele mai răspândite în Univers sunt heliul, oxigenul şi carbonul. Dacă pompele de fuziune s-au oprit, înseamnă că înregistrăm un deficit de

combustibil, adică de hidrogen, la care se adaugă prezenţa altor elemente ce pot avaria sistemul de fuziune. Nu poate fi vorba despre heliu, care-i inofensiv, dar ar putea fi grupări de hidroxil, o combinaţie oxigen-hidrogen. Înţelegi?

– Cred că da, încuviinţă Cheryl. La colegiu, am urmat un curs de ştiinţe generale şi-mi mai amintesc câte ceva. În realitate, praful este format din grupuri hidroxil ataşate de grăunţe solide.

– Hidroxilul poate fi de asemenea liber, în stare gazoasă. În cantităţi moderate, nici el n-ar trebui să fie periculos pentru sistemul de fuziune. Cu adevărat primejdioşi sunt compuşii carbonului. Dintre ei, cel mai probabil pare să fie formaldehida, şi aş îndrăzni să estimez că, în cazul nostru, proporţia formaldehidă/hidroxil este de unu la patru. Acum ai înţeles?

– Nu.

– Compuşii aceştia nu fuzionează. Dacă-i încălzeşti la o temperatură de câteva sute de milioane de grade, ei se disociază în atomi independenţi, iar concentraţia de oxigen şi carbon va distruge pur şi simplu sistemul. De ce să nu-i folosim însă la temperatura obişnuită? După comprimare, hidroxilul se va combina cu formaldehida într-o reacţie chimică ce nu afectează sistemul. Sunt sigur că un bun fuzionist poate modifica sistemul, pentru a produce o reacţie chimică la temperatura camerei. Energia reacţiei poate fi înmagazinată şi, după o vreme, va fi suficientă pentru a iniţializa un Salt.

– Nu-mi este deloc clar! se plânse Cheryl. Energia produsă de reacţiile chimice este infimă pe lângă cea degajată prin fuziune!

– Ai dreptate, scumpo! Dar nici nu ne trebuie foarte multă. Saltul anterior nu ne-a lăsat suficientă energie pentru un al doilea Salt imediat - astea sunt dispoziţiile. Fac însă prinsoare că amicul dumitale, fuzionistul, a avut grijă să nu-i lipsească prea multă energie. Cam aşa procedează ei de obicei. Cantitatea necesară pentru iniţializare poate fi

obţinută din reacţii chimice obişnuite. Apoi, o dată ce un Salt ne va scoate din nor, o călătorie normală de vreo săptămână prin spaţiu va reumple rezervoarele energetice şi vom putea continua fără griji. Desigur… Martand îşi zbârli sprâncenele şi ridică din umeri.

– Ce anume?

– Desigur, reluă el, dacă, din cine ştie ce motiv, domnul Viluekis va întârzia lucrurile, s-ar putea ivi necazuri. Fiecare zi cu care întârziem Saltul înseamnă un consum de energie datorat activităţilor curente din navă şi, după un timp, reacţiile chimice nu vor mai fi capabile să asigure energia necesară iniţializării. Eu sper că nu va aştepta prea mult.

– Păi, de ce nu-i spui? Chiar acum! Martand clătină din cap.

– Să dau lecţii unui fuzionist? N-aş putea face asta, scumpo!

– Atunci, o voi face eu!

– Ah, nu! Sunt *sigur că* va găsi şi singur soluţia. De fapt, sunt gata să fac un pariu cu dumneata, domnişoară. Repetă-i exact ce am discutat noi şi mai spune-i că ţi-am zis că el a descoperit deja soluţia şi că tubul de fuziune a început să funcţioneze. Desigur, dacă eu câştig…

Bărbatul surâse. Cheryl zâmbi şi ea.

– Am pornit.

Martand privi gânditor după fata care plecase grăbită; nu-şi bătea capul prea mult cu posibilele reacţii ale lui Viluekis.

Nu se arătă deloc surprins când unul dintre membrii corpului de gardă al navei se ivi ca din senin şi rosti:

– Vă rog să mă însoţiţi, domnule Martand!

– Vă mulţumesc că m-aţi lăsat să termin, răspunse calm profesorul. Mi-era teamă că n-o veţi face.

Trecură mai bine de şase ore înainte ca lui Martand să i se permită să-l vadă pe comandant. Întemniţarea sa (aşa cum o considera) însemna o izolare absolută, fără să fie

oprimatoare; iar atunci când îl primi, comandantul părea obosit, totuşi nu ostil.

– Mi s-a raportat, începu Hanson, că răspândiţi zvonuri menite să trezească panică în rândul pasagerilor. Acuzaţia este una dintre cele mai grave.

– Am vorbit cu un singur pasager, domnule, şi am făcut-o din motive temeinice.

– Acelaşi lucru l-am bănuit şi noi. V-am pus imediat sub supraveghere şi am aici un raport, destul de amănunţit, despre conversaţia pe care aţi purtat-o cu domnişoara Cheryl Winter. A fost cea de-a doua conversaţie cu subiect similar.

– Da, domnule.

– S-ar părea că urmăreaţi ca ideile conversaţiei să fie transmise domnului Viluekis.

– Da, domnule.

– Nu v-aţi gândit să discutaţi direct cu domnul Viluekis?

– Mă îndoiesc că m-ar fi ascultat, domnule.

– Atunci, de ce n-aţi venit la mine?

– Poate că m-aţi fi ascultat, dar cum i-aţi fi transmis informaţiile domnului Viluekis? Într-un astfel de caz, ar fi trebuit să recurgeţi tot la serviciile domnişoarei Winter. Fuzioniştii au şi ei slăbiciuni…

Comandantul încuviinţă, cufundat în gânduri, apoi îşi continuă interogatoriul:

– Ce aşteptaţi să se întâmple atunci când domnişoara Winter avea să-i transmită informaţia domnului Viluekis?

– Am sperat, răspunse Martand, că domnul Viluekis va fi mai puţin iritat de prezenţa domnişoarei Winter, că se va simţi mai puţin ameninţat. Am mai sperat că va afirma că ideea era banală, că se gândise de mult la ea şi că, într-adevăr, colectoarele funcţionau deja, în scopul declanşării reacţiilor chimice. Apoi, după ce scăpa de domnişoara Winter - şi mi-am închipuit că o va face rapid -, putea porni colectoarele, raportându-vă totul, domnule, mai puţin referirile la mine sau la domnişoara Winter.

– Nu v-aţi gândit că ar putea respinge ideea, ca nefuncţională?

– Exista această posibilitate, dar n-a fost cazul.

– De unde ştiţi?

– Pentru că la o jumătate de oră după ce am fost reţinut, luminile din cabina în care fusesem închis au pălit perceptibil şi n-au mai revenit la intensitatea anterioară. Am bănuit că, în întreaga navă, consumul energetic fusese redus la maxim şi am mai presupus că Viluekis punea totul la bătaie, astfel încât reacţiile chimice să creeze suficientă energie pentru iniţializare.

Comandantul se încruntă.

– Ce v-a făcut să fiţi atât de sigur că-l puteţi manipula pe domnul Viluekis? În mod sigur n-aţi mai lucrat cu alţi fuzionişti?

– Oh, domnule comandant, dar sunt profesor de gimnaziu! Am lucrat cu alţi copii.

Pentru o clipă, comandantul înlemni, apoi expresia i se relaxă lent într-un surâs.

– Îmi sunteţi simpatic, domnule Martand, vorbi el, dar asta nu vă uşurează cu nimic situaţia. Din câte vă pot spune, previziunile dumneavoastră s-au îndeplinit *exact* aşa cum aţi apreciat. Ştiţi însă ce a urmat?

– Sper să-mi spuneţi...

– Domnul Viluekis a trebuit să evalueze sugestia dumneavoastră şi să decidă, imediat, dacă era practică. A fost nevoit să execute o serie de reglaje fine ale sistemului, pentru a permite desfăşurarea reacţiilor chimice fără să afecteze posibilitatea fuziunilor viitoare. A trebuit să determine viteza maximă la care reacţiile puteau avea loc în condiţii de securitate, cantitatea de energie ce urma să fie înmagazinată, momentul când se putea încerca iniţializarea, felul şi natura Saltului. Toate acestea trebuiau să fie făcute rapid... şi doar un fuzionist le putea determina. Mai precis, nu oricare fuzionist, însă domnul Viluekis este unul de o valoare excepţională. Aţi înţeles?

– Destul de bine.

Comandantul privi ceasul mural şi dezopacizǎ hubloul. Era negru, aşa cum fusese de aproape douǎ zile.

– Domnul Viluekis m-a informat asupra orei la care va încerca iniţializarea Saltului. El bǎnuieşte cǎ va reuşi, iar eu am încredere în judecata lui.

– Dacǎ dǎ greş, observǎ sumbru Martand, ne-am putea trezi în exact acelaşi loc, însǎ lipsiţi de orice fǎrâmǎ de energie.

– Ştiu asta, încuviinţǎ Hanson, şi fiindcǎ este posibil sǎ încercaţi o anume responsabilitate pentru infiltrarea ideii în mintea fuzionistului, m-am gândit cǎ poate veţi dori sǎ participaţi alǎturi de mine la cele câteva momente de suspans.

Ambii bǎrbaţi amuţirǎ, privind hubloul, în vreme ce se scurserǎ secunde, apoi minute. Hanson nu menţionase ora când urma sǎ fie încercat Saltul, iar Martand nu putea spune cât de iminent era momentul respectiv sau dacǎ nu cumva trecuse. Putea doar sǎ-şi mute privirea, ocazional şi pentru scurt timp, asupra chipului comandantului, care pǎstra o inexpresivitate deliberatǎ.

Apoi simţi o stranie smulgere internǎ, ce dispǎru aproape imediat, aidoma unei pulsaţii a peretelui abdominal. Fǎcuserǎ Saltul.

– Stelele! şopti Hanson cu adâncǎ satisfacţie.

Hubloul fusese invadat de o explozie stelarǎ, şi în clipa aceea Martand nu-şi putu reaminti sǎ fi vǎzut o privelişte mai minunatǎ în toatǎ viaţa lui.

– Şi la momentul exact, adǎugǎ comandantul. O treabǎ excelentǎ! Acum suntem cu energia la zero, dar în una pânǎ la trei sǎptǎmâni ne vom reface complet stocurile, iar pânǎ atunci pasagerii vor avea ce privi.

Martand se simţea prea ameţit de uşurare ca sǎ mai aibǎ puterea sǎ vorbeascǎ.

– Ei bine, domnule Martand, se rǎsuci Hanson spre el, ideea dumneavoastrǎ a fost corectǎ. S-ar putea afirma cǎ a

salvat nava şi pe toţi cei din interiorul ei. S-ar mai putea afirma că şi domnului Viluekis i-ar fi trecut, în scurt timp, prin minte. Nu vor urma însă absolut nici un fel de discuţii în legătură cu aceste circumstanţe, fiindcă rolul dumneavoastră nu poate fi dezvăluit. Domnul Viluekis a făcut totul - a fost o acţiune măreaţă, de pură virtuozitate, chiar dacă am lua în consideraţie faptul că este posibil ca dumneavoastră să-i fi declanşat acţiunea. Domnul Viluekis va fi felicitat, şi probabil chiar decorat. *Dumneavoastră* nu veţi primi nimic.

Martand tăcu câteva clipe, apoi spuse:

– Înţeleg. Un fuzionist este indispensabil, pe când eu sunt o cantitate neglijabilă. Dacă mândria domnului Viluekis este afectată într-o măsură infimă, el poate deveni inutilizabil şi nu vă puteţi permite să-l pierdeţi. În privinţa mea… ei bine, fie cum doriţi! La revedere, domnule comandant!

– Nu încă, îl opri Hanson. Nu putem avea încredere în dumneavoastră.

– Promit să nu suflu o vorbă.

– Poate că intenţionaţi să vă ţineţi de cuvânt, dar e posibil să se întâmple tot felul de lucruri. Nu putem risca. Pentru restul călătoriei, veţi fi obligat să rămâneţi în arest.

– *De ce?* se încruntă Martand. V-am salvat pe toţi… şi blestemata de navă… *şi* pe fuzionist!

– Tocmai de aceea. Pentru că ne-aţi salvat. Asta-i soluţia.

– Şi unde-i dreptatea? Comandantul clătină încet din cap.

– Trebuie să recunosc că dreptatea reprezintă un lux tot mai rar, pe care nu ni-l putem permite întotdeauna. Nu puteţi nici măcar reveni în cabina dumneavoastră. Pe toată durata călătoriei, nu veţi vedea pe nimeni.

Martand îşi frecă bărbia cu un deget.

– Domnule comandant, sper că nu veţi aplica hotărârea ad litteram…

– Mă tem că da.

– … Pentru că mai există o persoană care ar putea să scape vreo vorbă - accidental, fără nici o intenţie rea. Ar fi bine s-o aduceţi în arest şi pe domnişoara Winter.

– Ca să dublez astfel nedreptatea?

– Necazurile se uită mai uşor în doi, spuse Martand. Iar comandantul zâmbi:

– Poate că aveţi dreptate…

* * *

Amicii scriitori apar şi, din păcate, dispar. După ce m-am mutat în New York, m-am întâlnit în mod frecvent cu autori pe care, când stăteam în Boston, îi frecventam doar ocazional. Lester del Rey şi Robert Silverberg sunt două astfel de exemple. Apoi, în 1972, Bob s-a mutat în California şi l-am pierdut din nou.

Pentru că veni vorba, am avut ocazia să fac un ultim lucru pentru John Campbell. Harry Harrison se gândise să alcătuiască o antologie cu povestiri de felul celor pe care John Campbell le făcuse celebre, scrise de autorii pe care el îi făcuse celebri. Eu mă număram printre aceştia, şi în martie 1972 m-am oferit să contribui cu un text despre “tiotimolină”.

Până atunci, scrisesem trei texte de acest gen, care stârniseră reacţii considerabile. Primul fusese *Proprietăţile endocronice ale tiotimolinei resublimate* şi apăruse în *Astounding* din martie 1948, în împrejurări pe care le-am descris în *Perioada Campbell* (unde a fost retipărit).

Al doilea fusese *Aplicaţiile micropsihiatrice ale tiotimolinei,* care apăruse în *Astounding* din decembrie 1953. Alături de primul, el fusese inclus în antologia mea *Doar un trilion* (1957).

Al treilea fusese *Tiotimolina şi era spaţială,* care apăruse în *Analog* din septembrie 1960 şi fusese inclus în cartea mea *Opus 100* (1969).

Acum l-am scris pe al patrulea, la un sfert de veac după primul, şi l-am intitulat *Tiotimolina către stele.*

23. TIOTIMOLINA CĂTRE STELE

– Acelaşi discurs, presupun, rosti resemnat sublocotenentul Peet.

– De ce nu? făcu locotenentul Prohorov, închizând ochii şi lăsându-se încetişor pe spate. De cincisprezece ani, îl repetă la fiecare ceremonie de absolvire a promoţiilor Academiei Astronautice.

– Şi fac pariu că nu schimbă un cuvânt, continuă Peet, care-l auzise prima dată cu un an în urmă.

– Din câte mi-am putut da seama, nu. Plicticos şi îngâmfat! Ah, ce n-aş da să-l văd dezumflându-se!

Amfiteatrul începuse deja să se umple, absolvenţii în uniforme avansând, despărţindu-se cu precizie pe rânduri, fiecare băiat şi fată înaintând spre locul său în ritmul unei cadenţe neauzite, după care toţi se aşezară simultan, cu un bubuit răsunător.

Apoi, amiralul Vernon intră şi se îndreptă băţos către podium.

– Bun venit, promoţia '22! Pentru voi, şcoala a luat sfârşit. Acum va începe educaţia. Poate că aţi învăţat tot ce se cunoaşte despre teoria clasică a zborului spaţial. Aţi fost îndopaţi cu astrofizică şi mecanică relativistă celestă. Nu vi s-a pomenit însă despre tiotimolină. Iar asta a avut un motiv întemeiat. Ar fi fost inutil să aflaţi despre ea în şcoală. Va trebui să învăţaţi să *zburaţi* cu tiotimolina. Doar ea vă va purta spre stele. Oricât aţi fi studiat, este posibil să nu deprindeţi utilizarea tiotimolinei. Într-un asemenea caz, nu disperaţi: există destule funcţii pe care le puteţi ocupa, deşi nu veţi fi niciodată piloţi. Voi începe această zi deosebită pentru voi, ziua în care aţi absolvit Academia, cu singura prezentare a subiectului pe care o veţi auzi. După

aceea, vă veţi ocupa de tiotimolină doar în timpul zborului, şi vom afla destul de repede dacă aveţi sau nu aptitudini.

Amiralul tăcu şi privi de la un chip ia altul, parcă încercând să evalueze aptitudinile fiecăruia. Apoi lătră:

– Tiotimolina! Consemnată prima dată în 1948, conform legendei, de către Azimut sau Asimptot, un personaj care, foarte probabil, n-a existat niciodată. Nu există nici o dovadă a articolului original despre care se afirmă că ar fi fost scris de el, ci doar nişte referiri vagi, nici una anterioară secolului douăzeci şi unu. Studiile serioase au început o dată cu Almirante, care fie a descoperit tiotimolina, fie a redescoperit-o, dacă acceptăm legenda Azimut/Asimptot. Almirante a enunţat teoria obstacolelor hiperspaţiale şi a demonstrat că molecula de tiotimolină este atât de distorsionată încât o legătură este silită să se extindă prin dimensiunea temporală în trecut, iar alta în viitor. Datorită extinderii în viitor, tiotimolina poate interacţiona cu un eveniment care încă nu s-a petrecut. Astfel, ea poate, ca să folosesc exemplul clasic, să se dizolve în apă cu aproximativ o secundă înainte de adăugarea apei. Desigur, tiotimolina este un compus foarte simplu. Mai exact, ea posedă cea mai simplă moleculă capabilă de proprietăţi endocronice, adică de extindere trecut-viitor. În timp ce aceste proprietăţi fac posibile anumite instrumente unice, adevăratele aplicaţii ale endocronicităţii au trebuit să aştepte crearea de molecule mai complexe: polimeri ce combină endocronicitatea cu o structură fermă.

Primul care a obţinut răşini şi materiale plastice endocronice a fost Pellagrini. Peste alţi douăzeci de ani, Cudahy a demonstrat tehnica sudării plasticului endocronic de metal. Astfel, a devenit posibilă construirea de obiecte endocronice mari - de exemplu, nave spaţiale.

Să analizăm acum ce se întâmplă atunci când o structură de dimensiuni mari este endocronică. Mă voi referi exclusiv la aspectele calitative; sunt suficiente. Teoreticienii au

demonstrat şi relaţiile matematice, dar încă n-am cunoscut un fizician teoretic care să poată pilota o navă spaţială. Aşadar, ei să se ocupe de teorie, iar voi de pilotat.

Mica moleculă de tiotimolină este extraordinar de sensibilă faţă de stările probabilistice ale viitorului. Dacă sunteţi siguri că veţi turna apă peste ea, se va dizolva înainte ca să adăugaţi apa. Dacă însă în mintea voastră există cea mai măruntă îndoială, dacă nu sunteţi siguri că veţi adăuga sau nu apă, tiotimolina nu se va dizolva decât *după* ce o veţi face.

Cu cât molecula endocronică este mai mare, cu atât ea este mai puţin sensibilă faţă de existenţa incertitudinii. Se va dizolva, îşi va modifica proprietăţile electrice, chiar dacă aveţi aproape certitudinea că s-ar putea să nu adăugaţi apă. Ce se va petrece însă dacă într-adevăr *nu* veţi adăuga apă? Răspunsul e simplu. Structura endocronică se va deplasa în viitor, căutând apa - negăsind-o, va avansa şi mai mult. Efectul aduce mult cu situaţia unui măgar care urmează morcovul atârnat de un băţ, la o jumătate de metru în faţa nasului. Deosebirea este că structura endocronică nu are inteligenţa unui măgar şi nu oboseşte niciodată.

Dacă o navă întreagă este endocronică - asta înseamnă că pe fuzelajul ei sunt fixate, la intervale regulate, grupări endocronice -, nu-i greu de reglat un dispozitiv care să picure apă în punctele-cheie ale structurii, dar care, în acelaşi timp, să fie astfel programat încât, deşi aparent o va face, apa să nu curgă niciodată. În acest caz, grupările endocronice avansează în timp, purtând cu ele întreaga navă şi obiectele din interiorul ei, inclusiv echipajul. Evident, nu există un cadru de referinţă absolut. Avansarea navei în timp se raportează la Univers, iar asta nu înseamnă altceva decât că Universul, raportat la navă, se deplasează înapoi. Viteza cu care nava înaintează (sau cu care Universul se retrage) prin timp poate fi reglată perfect prin intermediul mecanismului de picurare a apei. După o

vreme, modalitatea corectă de a o face se poate deprinde, însă perfecţiunea poate fi atinsă numai de cei cu talent înnăscut. E ceea ce vom afla în legătură cu voi… dacă deţineţi acest talent.

Amiralul făcu din nou o pauză şi-i cercetă scrutător pe absolvenţi. Continuă apoi, în liniştea apăsătoare:

– La ce slujesc însă toate acestea? Să examinăm puţin zborul spaţial, reluând unele lucruri pe care le-aţi învăţat deja. Distanţele dintre stele sunt enorme şi, considerând viteza maximă cea a luminii, drumul de la una la alta poate dura ani, secole, milenii. O modalitate de călătorie este la bordul unei nave gigantice cu o ecologie închisă - un univers micuţ, autonom. Un grup de persoane porneşte la drum şi abia cea de-a zecea generaţie va ajunge la steaua îndepărtată. Aşadar, membrii primului echipaj nu apucă să vadă capătul drumului, şi chiar dacă nava revine în cele din urmă acasă, o face după multe secole.

Pentru ca membrii echipajului să ajungă la stele în timpul vieţii lor, tehnicile criogenice îi pot menţine în anabioză practic pe toată durata drumului. Procedura este însă foarte nesigură, şi chiar dacă echipajul supravieţuieşte şi revine acasă, pe Pământ s-au scurs destule veacuri.

Pentru ca membrii echipajului să ajungă la stele în timpul vieţii lor, fără a se recurge la anabioză, ar fi suficientă accelerarea la viteze apropiate de cea a luminii. Timpul subiectiv încetineşte, iar echipajul va avea impresia că drumul a durat doar câteva luni. Dar, în restul Universului, timpul continuă cu viteza normală, iar când membrii echipajului se vor întoarce, vor descoperi că, deşi ei au îmbătrânit cu numai două luni, să zicem, pe Pământ s-au scurs multe sute de ani.

În toate aceste cazuri, călătoria spre stele implică durate enorme de timp scurse pe Pământ. Dacă mai revin pe Pământ, oamenii ajung în viitorul acestuia, ceea ce înseamnă că zborul interstelar nu este practic din punct de vedere psihologic. Dar… *dar,* domnilor absolvenţi…

Amiralul îi străpunse cu privirea şi urmă cu glas scăzut, încordat:

– *Dacă* am folosi o navă endocronică, am putea corela efectul de dilatare a timpului cu efectul endocronic. În timp ce nava călătoreşte cu viteze uriaşe prin spaţiu şi cunoaşte o încetinire a scurgerii timpului subiectiv, efectul endocronic deplasează Universul înapoi prin timp, raportat la navă. Executat corect, la revenirea navei pe Pământ după, să zicem, două luni de timp înregistrat la bordul navei, echipajul va găsi un Pământ şi, de fapt, un Univers care a îmbătrânit tot cu două luni. În sfârşit, călătoria interstelară a devenit practică. Dar numai dacă manevrele au fost executate cu precizie şi delicateţe! Dacă efectul endocronic rămâne puţin în urma efectului dilatării timpului, nava se va întoarce după două luni şi va găsi Pământul mai bătrân cu patru luni. Poate că asta nu reprezintă mare lucru, poate că spuneţi că se poate trăi şi aşa, dar adevărul este altul. Membrii echipajului sunt defazaţi şi simt că totul din jur este cu două luni mai bătrân faţă de ei. Mai rău încă, restul populaţiei simte că membrii echipajului sunt cu două luni mai tineri decât ar trebui să fie. Apar resentimente şi un anume disconfort. În mod similar, dacă efectul endocronic o ia puţin înaintea efectului de dilatare a timpului, nava se va întoarce după două luni şi va găsi Pământul exact aşa cum l-a lăsat. Ea aterizează imediat ce a decolat. Resentimentele şi disconfortul vor apărea şi acum. Nu, domnilor absolvenţi, în această flotă stelară nici un zbor nu va fi considerat încununat de succes dacă durata raportată la echipaj şi cea raportată la Pământ nu corespund cu o precizie de sub un minut! O abatere de şaizeci de secunde constituie o treabă de mântuială, care nu vă va atrage laudele nimănui! O abatere de o sută douăzeci de secunde nu va fi tolerată!

Ştiu, domnilor absolvenţi, ştiu foarte bine la ce vă gândiţi. La acelaşi lucru m-am gândit şi eu când am terminat Academia. Oare această navă endocronică nu reprezintă

echivalentul unei maşini a timpului? Oare n-am putea, printr-o reglare corespunzătoare a mecanismului endocronic, să înaintăm în mod deliberat un secol în viitor, să culegem datele necesare şi apoi să călătorim un secol în trecut, revenind în punctul iniţial? Sau invers, nu putem călători un secol în trecut, după care să ne înapoiem în viitor, în punctul de plecare? Ori o mie de ani, un miliard? N-am putea asista la formarea Pământului, la evoluţia vieţii, la moartea Soarelui?

Domnilor absolvenţi, matematicienii ne spun că asemenea lucruri determină paradoxuri şi necesită prea multă energie pentru a fi practice. Dar *eu* vă spun: la naiba cu paradoxurile! Nu putem călători în timp dintr-un motiv foarte simplu. Proprietăţile endocronice sunt instabile. Moleculele comprimate în dimensiunea temporală sunt într-adevăr sensibile. Efecte relativ minore vor determina modificări chimice care vor permite decomprimarea. Chiar dacă nu s-ar manifesta nici un efect, vibraţiile aleatorii vor produce modificările ce le vor decomprima. Pe scurt, o navă endocronică va deveni lent izocronică, transformându-se în materie obişnuită, lipsită de extensii temporale. Tehnologia modernă a redus enorm viteza de decomprimare şi o poate reduce în continuare; totuşi, teoria ne spune că nimic din ce facem nu va crea vreodată o moleculă cu adevărat stabilă endocronic. Asta înseamnă că nava stelară are în sine o viaţă limitată. Ea trebuie să revină pe Pământ, cât timp endocronicitatea ei mai există, iar acea endocronicitate trebuie restabilită înaintea următoarei călătorii.

Ce se va întâmpla, însă, dacă veţi reveni în alt timp? Dacă nu veţi fi foarte apropiaţi de propria epocă, nu veţi avea nici o garanţie că stadiul tehnologiei va fi de aşa natură încât să vă permită re-endocronicizarea navei. Aţi fi norocoşi dacă aţi ajunge în viitor, dar cu totul ghinionişti dacă aţi nimeri în trecut. Dacă, din neatenţie, sau pur şi simplu fiindcă nu aveţi aptitudinile necesare, vă reîntoarceţi într-un trecut destul de îndepărtat, este mai mult ca sigur că veţi rămâne

pe vecie acolo, întrucât nu veţi beneficia de posibilitatea de a vă repara nava astfel încât să reveniţi în epoca voastră.

Si doresc să reţineţi, domnilor absolvenţi - aici, amiralul lovi cu palma în pupitru, parcă pentru a-şi sublinia spusele - că în trecut nu există nici un moment în care un ofiţer astronaut civilizat să dorească să-şi petreacă viaţa! Puteţi, de pildă, să rămâneţi în Franţa secolului VI ori, şi mai rău, în America secolului XX. Cenzuraţi-vă, aşadar, orice tentaţie de a experimenta cu timpul! Să ne îndreptăm acum atenţia asupra altui punct care s-ar putea să nu fi fost decât menţionat în treacăt pe durata şcolii, dar de care vă veţi lovi în mod practic. Poate că vă întrebaţi în ce fel relativ puţinele legături atomice endocronice, plasate ici-colo într-o materie copleşitor izocronică, pot trage totul după ele. De ce anume o legătură endocronică, alergând spre apă, ar trebui să tragă după ea un cvadrilion de atomi cu legături izocronice? Datorită experienţei noastre de o viaţă în domeniul inerţiei, considerăm că aşa ceva n-ar trebui să se întâmple. Cu toate acestea, mişcarea spre trecut ori spre viitor este neinerţială. Dacă o parte dintr-un obiect se deplasează spre trecut ori spre viitor, restul obiectului se deplasează o dată cu ea şi cu exact aceeaşi viteză. Nu se implică deloc factorul masă. De aceea, este la fel de simplu pentru un întreg univers să se deplaseze înapoi, spre trecut, ca şi pentru această navă să înainteze - şi cu aceeaşi viteză. Lucrurile nu se opresc însă aici. Efectul dilatării timpului este rezultatul acceleraţiei raportate la universul privit ca un tot. Aţi învăţat asta în gimnaziu, când aţi studiat fizica relativistă elementară. El constituie o parte din efectul inerţial al acceleraţiei.

Dar, utilizând efectul endocronic, noi anulăm efectul dilatării timpului. În felul acesta, anulăm şi ceea ce-l produce. Pe scurt, atunci când efectul endocronic echilibrează cu exactitate efectul dilatării timpului, se anulează efectul inerţial al accelerării. Nu putem însă anula un efect inerţial fără să le anulăm pe toate. Astfel, inerţia

dispare cu totul, şi putem accelera până la orice valoare fără să simţim nimic. O dată ce efectul endocronic este corect reglat, puteţi accelera de la starea de repaus faţă de Pământ până la 300.000 de kilometri pe secundă faţă de Pământ, într-un timp durând de la câteva ore până la câteva minute. Cu cât sunteţi mai talentaţi în utilizarea efectului endocronic, cu atât puteţi accelera mai rapid.

Acest lucru îl încercaţi chiar în acest moment, domnilor absolvenţi. Vi se pare că staţi într-un amfiteatru, pe suprafaţa Pământului, şi sunt sigur că nici unul dintre voi n-a avut vreun motiv să se îndoiască de adevărul acestei impresii. Totuşi, ea este eronată.

Vă aflaţi într-un amfiteatru, recunosc, dar nu pe suprafaţa Pământului - nu mai sunteţi acolo. Voi, eu, noi toţi ne găsim într-o navă imensă care a decolat în clipa când mi-am început discursul şi care a accelerat cu o viteză enormă. În timp ce vorbeam, am ajuns la graniţele Sistemului Solar, iar acum ne întoarcem de acolo. N-aţi simţit nici o clipă acceleraţia, datorită schimbării vitezei şi modificării direcţiei de zbor, de aceea aţi considerat că am rămas în repaus în raport cu suprafaţa Pământului. Absolut eronat, domnilor absolvenţi! Aţi fost în spaţiu tot timpul cât am vorbit eu şi aţi trecut, conform calculelor, la trei milioane de kilometri de Saturn.

Amiralul păru extrem de încântat de foiala care se făcu simţită în audienţă.

– Nu trebuie să vă îngrijoraţi, domnilor absolvenţi! continuă el. Întrucât nu simţim efecte inerţiale, nu simţim nici efecte gravitaţionale (în esenţă, cele două sunt acelaşi lucru), aşa că traiectoria noastră n-a fost afectată de Saturn. Vom reveni pe Pământ dintr-o clipă în alta. Ca o răsplată specială, vom coborî pe astrodromul Naţiunilor Unite din Lincoln, Nebraska, iar pe durata week-end-ului veţi căpăta învoire, ca să vă puteţi bucura de plăcerile metropolei. Întâmplător, simplul fapt că n-am încercat absolut nici un efect inerţial arată cât de bine a corespuns

efectul endocronic cu dilatarea timpului. Dacă ar fi existat nepotriviri, chiar minore, aţi fi simţit efectele acceleraţiei - un alt motiv pentru a nu căuta să experimentaţi cu timpul. Nu uitaţi, domnilor absolvenţi, o abatere de şaizeci de secunde constituie o treabă de mântuială, iar o abatere de o sută douăzeci de secunde nu va fi tolerată! Acum vom ateriza. Locotenent Prohorov, suie în cabina de comandă şi monitorizează aterizarea!

– Da, domnule, rosti energic Prohorov şi urcă scara din fundul amfiteatrului.

– Rămâneţi la locurile voastre, zâmbi amiralul Vernon. Suntem pe traiectoria cea bună. Întotdeauna, navele mele se află pe traiectoria bună.

Apoi, însă, Prohorov coborî şi se îndreptă în grabă spre podium. Ajungând lângă amiral, şopti agitat:

– Domnule amiral, dacă aici este Lincoln, Nebraska, s-a întâmplat ceva în neregulă. Nu pot zări decât indieni. Indieni în Nebraska *acum,* domnule amiral?

Vernon se albi la faţă şi scoase un bolborosit din fundul gâtului. Se clătină, apoi se prăbuşi, în vreme ce absolvenţii săriră în picioare, nesiguri. Peet îl urmase pe Prohorov pe podium şi-i auzise cuvintele, iar acum rămăsese locului şocat.

Prohorov îşi ridică braţele.

– Totul este în regulă, doamnelor şi domnilor! Nu vă alarmaţi! Domnul amiral a suferit o criză trecătoare de ameţeală. Uneori, bătrânii trec prin asemenea momente la aterizări.

– Dar am rămas în trecut! şuieră dinapoia sa Peet. Locotenentul ridică din sprâncene.

– Bineînţeles că nu. Ai simţit vreun efect inerţial? Nu cred c-am lipsit nici măcar o oră. Dacă amiralul ar fi avut minte pe măsura uniformei, şi-ar fi dat şi el seama. Doar chiar *ei* a spus-o, ce naiba!

– Atunci de ce ai zis că este ceva-n neregulă? De ce-ai zis că sunt indieni?

– Pentru că ambele afirmaţii sunt adevărate. Când o să-şi revină, amiralul Senil n-o să mă poată atinge nici măcar cu un deget. N-am aterizat în Lincoln, Nebraska, deci într-adevăr ceva este-n neregulă. Cât despre indieni… ei bine, dacă am descifrat corect semnele de circulaţie, am coborât la marginea Calcuttei.

* * *

Antologia lui Harry Harrison în care a apărut *Tiotimolina către stele* s-a numit, pur şi simplu, *Astounding.* Harry intenţionase ca ea să reprezinte ultimul număr al revistei. Nu al lui *Analog,* aşa cum se numea acum, ci al lui *Astounding.*

Analog nu este deloc rău, dar pentru noi, veteranii, nici o modificare de nume nu poate înlocui *Astounding* în inimile noastre.

În primăvara lui 1973, *The Saturday Evening Post,* după ce-mi republicase două schiţe, mi-a cerut să scriu un text original. Pe 3 mai 1973, cuprins de inspiraţie, am scris *Poezie imaterială pe* nerăsuflate, cum se zice, şi nu cred c-am schimbat mai mult de un cuvânt în versiunea finală. Povestirea a apărut în *The Saturday Evening Post* din septembrie-octombrie 1973.

24. POEZIE IMATERIALĂ

Ultima persoană despre care cineva şi-ar fi imaginat că ar putea fi un criminal era doamna Avis Lardner. Văduva celebrului astronaut martir era filantrop, colecţionar de artă, o gazdă extraordinară şi, toată lumea era de acord în această privinţă, un geniu artistic. Dar, în primul rând, era fiinţa omenească cea mai blândă şi mai amabilă pe care o putea concepe cineva.

Soţul ei, William J. Lardner, murise, aşa cum ştim cu toţii, din cauza efectelor radiaţiilor unei flame solare, după ce rămăsese în mod deliberat în spaţiu pentru ca o navă de pasageri să poată ajunge în siguranţă la Staţia Spaţială 5.

Doamna Lardner primise o pensie generoasă şi după aceea investise cu înţelepciune. La sfârşitul vârstei mijlocii, devenise foarte bogată.

Casa ei era o expoziţie, un veritabil muzeu, conţinând o colecţie mică, dar extrem de selectă, de giuvaieruri extraordinar de frumoase. Doamna Lardner obţinuse exemplare din aproape toate obiectele ce puteau fi încrustate cu pietre preţioase şi fuseseră destinate diverselor aristocraţii dintr-o duzină de culturi diferite. Deţinea unul dintre primele ceasuri de mână cu nestemate fabricate în America, un pumnal din Cambodgia, o pereche de ochelari din Italia, şi multe alte bogăţii nepreţuite.

Totul era la îndemâna vizitatorilor. Obiectele nu erau asigurate şi nu existau măsuri de securitate. Nici n-ar fi trebuit ceva special, întrucât doamna Lardner dispunea de o mulţime de roboţi pe care se putea bizui că aveau să păzească totul cu o concentrare imperturbabilă, cu o onestitate ireproşabilă şi cu o eficienţă irevocabilă.

Toată lumea ştia de existenţa roboţilor şi nu se consemnase niciodată vreo tentativă de furt.

Apoi, desigur, mai exista sculptura ei de lumină. Nici unul dintre participanţii la numeroasele ei petreceri opulente nu putea ghici cum îşi descoperise doamna Lardner genialitatea în acest domeniu. Dar cu fiecare ocazie când deschidea casa vizitatorilor, o nouă simfonie de lumină strălucea prin odăi; curbe şi solide tridimensionale în culori ce se topeau, unele pure iar altele contopindu-se în efecte cristaline, surprinzătoare, care îi învăluiau pe toţi musafirii, uluindu-i, şi, cumva, se autoreglau permanent, astfel încât înfrumuseţau părul alb-albastru şi chipul lipsit de riduri al doamnei Lardner.

Vizitatorii veneau pentru sculptura de lumină mai mult decât pentru orice altceva. Sculpturile nu se repetau niciodată - de fiecare dată, se explorau alte modalităţi experimentale ale artei. Mulţi dintre cei care-şi puteau permite console de sculptat creaseră obiecte luminoase, amuzându-se, totuşi nici unul nu se putea apropia de talentul doamnei Lardner. Nici chiar aceia care se considerau artişti profesionişti.

Ea, însă, era încântător de modestă în această privinţă. “Nu, nu”, protesta când cineva o lăuda entuziast. “Nu aş putea-o denumi «poezia luminii». Sunteţi excesiv de amabil. În cel mai bun caz, i-aş spune «poezie imaterială».” Iar toată lumea surâdea înaintea ingenioasei formulări.

Deşi ades solicitată, nu crea niciodată sculpturi pentru alte ocazii decât propriile-i petreceri. “Ar însemna comercializare”, explica ea.

Nu avea însă obiecţii ca sculpturile să-i fie holografiate, astfel încât să devină eterne şi să poată fi reproduse în muzeele de artă din toată lumea. De asemenea, nu percepea nici un fel de onorariu pentru eventuala lor folosire.

“N-aş putea cere nici măcar un bănuţ”, desfăcea larg braţele. “Sunt gratuite pentru toţi. La urma urmelor, eu n-

aş mai avea ce face cu ele.” Era adevărat! Doamna Lardner nu realiza decât unicate.

Atunci când se făceau hologramele, femeia era cooperarea întruchipată. Asistând amabilă la toate etapele procesului, nu pregeta să le ceară roboţilor să dea o mână de ajutor. “Te rog, Courtney”, spunea ea, “vrei să fii amabil şi să ţii scăriţa?”

Ăsta era felul ei de a fi. Întotdeauna vorbea politicos cu roboţii.

Odată, cu ani în urmă, fusese chiar mustrată de un funcţionar guvernamental de la Biroul Roboţilor şi Oamenilor Mecanici.

– Nu puteţi face aşa ceva! rostise cu severitate individul. Le afectaţi eficienţa. Ei sunt construiţi pentru a asculta ordine, şi cu cât le veţi formula mai clar, cu atât le vor executa mai eficient. Când îi rugaţi în mod politicos, le vine greu să înţeleagă că li se dă un ordin. Reacţionează mai lent.

Doamna Lardner îşi ridicase capul aristocratic.

– Eu nu cer viteză şi eficienţă, replicase ea. Cer doar simpatie. Roboţii mei mă iubesc.

Funcţionarul guvernamental i-ar fi putut explica faptul că roboţii nu pot să iubească, dar se fâstâcise sub privirea rănită, deşi blândă, a femeii.

Devenise de notorietate faptul că doamna Lardner nu trimitea niciodată roboţii la fabrică pentru revizii. Creierele pozitronice sunt extrem de complexe şi, uneori, cam la un caz din zece, reglajele nu sunt perfecte la ieşirea din fabrică. Câteodată, eroarea nu se face simţită o perioadă de timp, dar atunci când se întâmplă, Roboţii şi Oamenii Mecanici, Inc. execută reglajele în mod gratuit.

Doamna Lardner clătina din cap. “Dacă un robot se află în casa mea”, spunea ea, “şi şi-a îndeplinit atribuţiile, îi accept orice extravaganţă minoră. Nu-l voi lăsa pe mâinile roboticienilor.”

Cel mai rău lucru cu putinţă ar fi fost să fi încercat să-i explici că un robot nu era decât o maşină. Ea ar fi replicat foarte băţos: “Nimic care deţine inteligenţa unui robot nu poate fi o maşină. Eu îi tratez ca pe oameni.”

Şi cu asta, basta!

Doamna Lardner îl păstra chiar şi pe Max, deşi era aproape neajutorat şi cu greu putea înţelege ce anume i se cerea. Doamna Lardner nega însă cu îndârjire acest lucru. “Nici vorbă!”, nega ea cu fermitate. “Poate lua pălăriile şi hainele musafirilor, ca să le pună în cuier. Îmi poate înmâna anumite obiecte. Poate face multe lucruri.”

– Totuşi, de ce nu-l duci la revizie? o întrebase odată un prieten.

– Oh, n-aş putea! Asta-i personalitatea lui! Este foarte drăguţ, să ştii. La urma urmelor, un creier pozitronic e atât de complex încât nimeni n-ar putea spune în ce fel este anormal. Dacă ar fi reglat ca să devină perfect normal, n-ar mai putea fi readus la starea aceasta adorabilă. Eu nu renunţ la aşa ceva.

– Dar dacă-i dereglat, replicase prietenul, privind nervos spre Max, n-ar putea fi periculos?

– Nici vorbă! râsese doamna Lardner. Îl am de ani de zile. Este absolut nevătămător, şi un scump!

De fapt, arăta aidoma tuturor celorlalţi roboţi - metalic, cu carcasă netedă, vag uman, şi totuşi lipsit de expresie.

Pentru blânda doamnă Lardner, însă, toţi erau individualizaţi, toţi drăguţi, toţi scumpi. Acesta era felul ei de a fi.

Şi atunci, cum ar fi putut comite o crimă?

Ultima persoană despre care cineva şi-ar fi imaginat că ar putea fi ucisă era John Semper Travis. Introvertit şi blând, el trăia printre oameni, dar nu făcea parte dintre ei. Avea acea ciudată particularitate matematică cerebrală care-i permitea să rezolve în minte complicatul păienjeniş al zecilor de mii de căi pozitronice din creierul unui robot.

Era inginer-şef la Roboţii şi Oamenii Mecanici, Inc.

În acelaşi timp, era un amator entuziast al sculpturii în lumină. Scrisese o carte cu acest subiect, încercând să demonstreze că tipul de ecuaţii matematice pe care le utiliza în proiectarea căilor cerebrale pozitronice puteau fi modificate, astfel încât să constituie un îndrumar în producerea de sculpturi de lumină.

Tentativa sa de transpunere a teoriei în practică se dovedise însă un eşec de proporţii. Sculpturile pe care le realizase, urmându-şi principiile matematice, erau lipsite de eleganţă, greoaie şi banale.

Acela era unicul motiv de nefericire a vieţii sale tăcute, introvertite şi liniştite; cu toate acestea, constituia un motiv suficient. *Ştia* că teoria sa era corectă, totuşi n-o putea aplica. Dacă ar fi putut produce *o singură* sculptură de lumină cu adevărat remarcabilă…

Evident, cunoştea sculpturile doamnei Lardner. Femeia era unanim recunoscută drept un geniu, însă Travis ştia că ea nu putea înţelege nici măcar cele mai simple aspecte ale matematicii implicate în construcţia roboţilor. Corespondaseră, dar doamna Lardner refuzase de fiecare dată să-şi explice metodele, de aceea bărbatul se întreba dacă exista aşa ceva. N-ar fi putut fi vorba doar de intuiţie… deşi intuiţia însăşi putea fi redusă la ecuaţii matematice. În cele din urmă, izbuti să facă rost de o invitaţie la una dintre seratele ei. Trebuia s-o vadă cu orice preţ.

Domnul Travis sosi destul de târziu. Făcuse o ultimă încercare de a realiza o sculptură de lumină şi eşuase lamentabil.

O salută pe doamna Lardner cu un soi de respect uluit şi spuse:

– Straniu robot, cel care mi-a luat haina şi pălăria.

– El este Max, zise doamna Lardner.

– Cam dereglat şi un model destul de vechi. De ce nu l-aţi trimis la fabrică?

– Ah, nu! replică doamna Lardner. Ar însemna un deranj prea mare.

– Câtuşi de puţin! Veţi fi surprinsă cât de simplu a fost. Întrucât lucrez la Roboţii şi Oamenii Mecanici, mi-am permis să-l reglez chiar eu. N-a durat mult şi veţi constata că acum funcţionează perfect.

O schimbare stranie apăru pe chipul doamnei Lardner. Pentru prima dată în existenţa ei tihnită, furia îşi găsi un loc pe chipul femeii, deşi trăsăturile nu prea ştiau cum să o formeze.

– L-ai reglat?! strigă ea. Dar *el* îmi crea sculpturile de lumină! Tocmai dereglarea, dereglarea *aceea* pe care n-o mai poţi regăsi, ea… ea…

Din nefericire, tocmai îşi etalase colecţiile şi pumnalul cu nestemate din Cambodgia se găsea pe tăblia de marmură a mesei din faţa ei.

Travis pălise şi el.

– Vreţi să spuneţi că dacă i-aş fi studiat căile pozitronice dereglate în mod unic, aş fi putut afla…

Ea se năpusti spre el, ţinând strâns pumnalul - o mişcare prea rapidă ca s-o mai oprească cineva -, iar bărbatul nu încercă să se ferească. Unii spun chiar că ar fi păşit spre lamă - ca şi cum *şi-ar fi dorit* să moară.

* * *

Expediind povestirea la *The Saturday Evening Post,* doream să fiu clar înţeles că nu le trimisesem un text vechi. Am explicat totul într-o notă însoţitoare, subliniind că “am scris-o *azi”.*

Făcând acest lucru, uitasem de prejudecata multor oameni faţă de orice text scris prea repede. Există chiar o legendă potrivit căreia o povestire bună trebuie scrisă şi rescrisă, şi că elaborarea fiecărui paragraf chinuit trebuie

să dureze zile şi zile, transformându-se într-o adevărată agonie. Cred că autorii înşişi au răspândit legenda, ca să-şi atragă simpatia cititorilor.

Oricum, eu *nu* scriu încet, dar redactorii care nu mă cunosc prea bine nu-şi dau seama de lucrul acesta. Am primit o scrisoare de la redacţia lui *Post,* în care cei de acolo se declarau încântaţi de povestire şi-şi exprimau uimirea profundă pentru că reuşisem s-o scriu într-o *singură* zi. Am tăcut şi n-am mai adăugat nimic.

Vouă însă vă pot spune, fiindcă sunteţi prietenii mei. Din clipa când m-am aşezat înaintea maşinii de scris şi până am pus plicul la cutia poştală, *n-a* durat o zi. Au fost două ore şi jumătate. Dar să nu le spuneţi celor de la *Post!*

Ce ar mai fi de adăugat ca să vă aduc la zi?

Ei bine, pe 30 noiembrie 1973, m-am însurat pentru a doua oară. Soţia mea se numeşte Janet Jeppson. Este psihiatru, scriitor şi o femeie minunată, în ordinea crescătoare a importanţei. A publicat un roman science fiction intitulat *Al doilea experiment,* iar vestea acceptării romanului de către editura Houghton Mifflin a primit-o pe 30 noiembrie 1973, la o jumătate de oră după ce ne căsătoriserăm. A fost o zi mare.

Eu personal aş dori ca profesiunea ei să-i lase ceva mai mult timp liber pentru scris. Atunci, poate că am reuşi o antologie soţ-soţie.

Title Info

Genre	sf
Author	ISAAC ASIMOV
Title	Întemeietorii
Date	
Language	ro
Source Language	en
Translator	Mihai Dan Pavelescu

Document Info

Author	Sorin Tudor [bokken]
Program used	Fiction Book Designer, FictionBook Editor Release 2.6

Date	21.03.2011 (2011-03-21)
ID	FBD-8267D9-A1C0-144D-7B87-6026-38A0-A528FF
Version	1.0
History	v1.0 bokken

Publisher Info

Book name	Întemeietorii
Publisher	Teora
City	Bucureşti
Year	1998
ISBN	973-601-717-6

Cuprins

1. SALA DE BILIARD DARWINIANĂ............................10
2. ZIUA VÂNĂTORILOR...21
3. BAN C. ULS-LAB..35
4. BUTTON, BUTTON..48
5. DEGETUL MAIMUŢEI...68
6. EVEREST..83
7. PAUZA..90
8. SĂ NU..108
9. FIECARE ESTE UN EXPLORATOR.........................115
10. NIMIC!...134
11. CE-I PASĂ UNEI ALBINE?...................................141
12. SMINTIŢII..149
13. LA BUNĂ VEDERE, JUPITER!..............................154
14. O STATUIE PENTRU TATA...................................160
15. PLEACĂ , PLEACĂ , PLOAIE REA!.......................171
16. ÎNTEMEIETORII...182
17. EXIL PE IAD..191
18. ELEMENTUL-CHEIE..197
19. STUDIUL CUVENIT..202
20. 2430 A.D...212
21. BUNUL CEL MAI DE PREŢ...................................223
22. BĂŢUL DE CHIBRIT...233
23. TIOTIMOLINA CĂTRE STELE..............................257
24. POEZIE IMATERIALĂ..267